

Fiscalitat d'Andorra

Sergi Colell, Eduard Jordi, Marc Vilallonga

CAMPUS

FISCALITAT D'ANDORRA

FISCALITAT D'ANDORRA

Sergi Colell, Eduard Jordi, Marc Vilallonga

Fiscalitat d'Andorra

Sergi Colell, Eduard Jordi, Marc Vilallonga

Disseny i compaginació: A-Tracció-A

Impressió: Impremta Solber

Dipòsit legal: AND.680-2019

ISBN: 978-99920-3-224-4

© Sergi Colell, Eduard Jordi i Marc Vilallonga

© Andorra Turisme, SAU, de la foto de la coberta

© Pere Moles, del disseny de la col·lecció

© Universitat d'Andorra, d'aquesta edició

Plaça de la Germandat, 7 / AD600 Sant Julià de Lòria (Andorra)

www.uda.ad

Primera edició: desembre 2019

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement - No comercial - Sense obres derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor i no se'n faci un ús comercial. La llicència completa es pot consultar a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Eduard JORDI

Autor dels mòduls I, II i III

Perfil acadèmic

És diplomat en empresarials (Universitat de Girona) i llicenciat en administració i direcció d'empreses (Universitat Autònoma de Barcelona) i auditor censor jurat de comptes inscrit en el Registre Oficial d'Auditors de Comptes d'Espanya.

Màster en dret empresarial (Universitat Politècnica de Madrid), màster en banca i finances (Institut d'Estudis Financers), màster en gestió i auditories mediambientals (Universitat de Las Palmas de Gran Canaria), postgrau en auditoria i comptabilitat (Universitat d'Alcalá de Henares) i postgrau en management i finances (ESADE).

Experiència formativa

És professor col·laborador de la Universitat d'Andorra, de la Universitat Pompeu Fabra, de la Universitat Oberta de Catalunya i de la Cambra de Comerç i Serveis d'Andorra, entre d'altres, en matèria econòmica, fiscal o financera.

Experiència professional

S'inicia com a auditor consultor a KPMG i posteriorment s'incorpora al sector financer del Principat a Andbanc, entitat en la qual va desenvolupar la seva trajectòria professional dirigint directament o indirecta els departaments de comptabilitat, planificació estratègica i comercial, màrqueting estratègic i operatiu, desenvolupament de negoci i nous canals, a més de ser responsable de les filials del grup fins a l'any 2009.

Ha format part d'òrgans d'administració d'empreses andorranes del sector financer, assegurador, turístic i de serveis de primer nivell, entre els quals destaquen el Consell de la SEMTEE (Caldea) i de SAETDE (Pas de la Casa - Grau Roig).

El febrer de 2009 s'incorpora a la creació del grup de serveis professionals OCPS Auditors i Consultors, SL, una de les empreses líder en el sector de la consultoria i assessoria econòmica i fiscal, en què actualment és el soci director i president.

Marc VILALLONGA

Autor del mòdul V i de l'ITP del mòdul IV

Perfil acadèmic

Llicenciat en dret (especialització en dret de l'empresa, «Maitrise de droit privé») per la Universitat de Perpinyà, 1998.

Diplome d'Études Européenes per la Universitat de Perpinyà & Unió Europea, màster acadèmic en dret de l'empresa (MADE) per la Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, postgrau en fiscalitat avançada per la Universitat Pompeu Fabra i la Universitat Politècnica de Catalunya, diplomad en «Principles of international and comparative taxation» per l'International Bureau of Fiscal Documentation, IBFD, Tax Academy, Amsterdam, i diplomad en «International financial law», «18th Summer School for International Financial Law», Oxford.

Experiència formativa

És professor col·laborador de la Universitat d'Andorra, de la Universitat Pompeu Fabra, de la Universitat Internacional de Catalunya i del Centre d'Estudis Financers.

Fa seminaris per al Col·legi d'Advocats d'Andorra i per a l'Associació d'Assessors Tributaris i Fiscals d'Andorra. Participa com a ponent en conferències sobre fiscalitat a l'entorn de la gestió de patrimonis i la fiscalitat de la banca privada (Wealth Management) a l'estranger.

Experiència professional

Més de quinze anys d'experiència en l'àmbit del dret fiscal assessorant empreses en processos d'inversió i internacionalització, així com en projectes d'optimització fiscal de grans patrimonis. Assessorament legal i fiscal d'entitats financeres.

Assessorament legal i fiscal a empreses familiars, redacció de protocols familiars i planificació de la successió empresarial.

És advocat fiscalista i secretari del Consell d'Administració de Mora Banc Grup, SA (secretari no conseller).

Sergi COLELL

Autor del mòdul IV d'impostos indirectes a excepció de l'ITP

Perfil acadèmic

És llicenciat en administració i direcció d'empreses per la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona i en dret per la mateixa universitat.

Ha fet el curs sobre planificació fiscal internacional del Centro de Estudios Financieros (CEF).

Experiència formativa

És professor col·laborador en les formacions en matèria tributària de la Universitat d'Andorra i de la Cambra de Comerç, Indústria i Serveis del Principat d'Andorra.

Experiència professional

Inicia pràctiques a l'Assessoria Jurídica del Departament de la Vicepresidència de la Generalitat de Catalunya per incorporar-se posteriorment com a assessor fiscal a Deloitte Asesores Tributarios, SL.

El 2012 s'incorpora a OCPS Auditores i Consultores, SL, on actualment ocupa el càrrec de director del departament d'assessorament fiscal.

Taula de contingut

Presentació 15

MÒDUL I: INTRODUCCIÓ A LA FISCALITAT ANDORRANA

1. Introducció 20
2. Potestat normativa 21
 - 2.1. L'estat de dret del Principat d'Andorra 21
 - 2.2. Principis tributaris 23
 - 2.3. Potestat normativa 25
 - 2.4. Prelació de les normes juridicofiscals 28
3. Els tributs 30
 - 3.1. Definició de tributs 30
 - 3.2. El tribut com a recurs de les finances públiques 31
 - 3.3. Tipologia dels tributs 32
 - 3.4. Elements essencials dels tributs 39
 - 3.5. Deures i drets dels obligats tributaris 47
4. PROCEDIMENTS TRIBUTARIS 51
 - 4.1. El procediment de gestió tributària 52
 - 4.2. El procediment d'inspecció tributària 55
 - 4.3. El procediment de recaptació tributària 57
 - 4.4. Infraccions i sancions tributàries 60
 - 4.5. Vies d'impugnació 62
5. Resum 65
6. Legislació i abreviacions 68

MÒDUL II: FISCALITAT COMUNAL

1. Introducció 70
2. El finançament dels comuns 73
3. Els tributs comunals 74
 - 3.1. Les taxes comunals 74

- 3.2. Els impostos comunals 85
- 3.3. Les contribucions especials 92
- 4. Resum 93
- 5. Legislació i abreviacions 95

MÒDUL III: IMPOSTOS DIRECTES SOBRE ELS RESIDENTS FISCALS

- 1. Introducció 98
 - 1.1. La imposició directa al Principat 98
 - 1.2. Tributació per criteri personal o real 99
 - 1.3. La residència fiscal 101
- 2. L'impost sobre societats 104
 - 2.1. Introducció a l'impost sobre societats 104
 - 2.2. Obligats tributaris 105
 - 2.3. Període impositiu i meritació 110
 - 2.4. La base de tributació 111
 - 2.5. Règims especials de determinació de la base de tributació 127
 - 2.6. Bases negatives 128
 - 2.7. El tipus de gravamen i la quota de tributació 129
 - 2.8. Deduccions, la quota de liquidació i la quota diferencial 130
 - 2.9. Comptabilització i informació als comptes anuals de l'impost sobre societats 137
 - 2.10. El règim especial de consolidació fiscal 139
 - 2.11. Operacions societàries i transmissions 146
 - 2.11.1. Règim general 147
 - 2.11.2. Règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial 154
- 3. L'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF) 158
 - 3.1. Introducció a l'IRPF 158
 - 3.2. Obligats tributaris 158
 - 3.3. El fet imposable 159
 - 3.4. Període impositiu, meritació 166
 - 3.5. Imputació temporal 166
 - 3.6. Base de tributació i liquidació 168
 - 3.6.1. Base de tributació i liquidació general 169
 - 3.6.2. Base de tributació i liquidació de l'estalvi 182
 - 3.7. Determinació de la quota de tributació 197

- 3.8. Determinació de la quota líquida 197
- 3.9. Determinació de la quota diferencial 198
 - 3.9.1. Gestió de l'impost 199
- 4. Impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries 206
 - 4.1. Fet generador 206
 - 4.2. Exempcions 207
 - 4.3. Meritació de l'impost 208
 - 4.4. Base de tributació 208
 - 4.5. Quota tributària 210
 - 4.6. Gestió de l'impost 211
- 5. Resum 212
- 6. Legislació, abreviatures i bibliografia 216

MÒDUL IV: IMPOSTOS INDIRECTES

- 1. Introducció 220
- 2. L'impost general indirecte 222
 - 2.1. Normativa de l'IGI 222
 - 2.2. Naturalesa i àmbit d'aplicació 222
 - 2.3. Fets generadors 223
 - 2.3.1. Concepte d'activitat econòmica i d'empresari o professional 223
 - 2.3.2. Lliurament de béns 224
 - 2.3.3. Prestació de serveis 225
 - 2.3.4. Operacions no subjectes 225
 - 2.3.5. Importacions de béns 228
 - 2.3.6. Exempcions 229
 - 2.4. Lloc de realització del fet generador 231
 - 2.4.1. Lloc de realització dels lliuraments de béns 231
 - 2.4.2. Lloc de realització de les prestacions de serveis 232
 - 2.5. Elements essencials de l'impost general indirecte 239
 - 2.5.1. Meritació 239
 - 2.5.2. Base de tributació 240
 - 2.5.3. Supòsits de modificació de la base de tributació 242
 - 2.5.4. Obligats tributaris 243
 - 2.5.5. Tipus de gravamen 245

- 2.6. Gestió de l'impost 246
 - 2.6.1. Limitacions al dret a la deducció 246
 - 2.6.2. Exclusions al dret a la deducció 249
 - 2.6.3. Requisits formals per a exercir el dret a la deducció 249
 - 2.6.4. Liquidació i exercici del dret a la deducció 250
 - 2.7. Règims especials 253
 - 2.7.1. Règim especial simplificat 253
 - 2.7.2. Règim especial de béns usats 254
 - 2.7.3. Règim especial de l'or d'inversió 254
 - 2.7.4. Règim especial del sector financer 255
 - 2.8. Comptabilització de l'IGI 255
 - 2.9. Exemple general 257
- 3. Impost sobre les transmissions patrimonials immobiliàries 260
 - 3.1. Introducció i consideracions generals 260
 - 3.2. Àmbit d'aplicació i fet generador 261
 - 3.3. Exempcions 262
 - 3.4. Meritació 264
 - 3.5. Obligat tributari. Subjectes passius 264
 - 3.6. Base de tributació 264
 - 3.7. Tipus de gravamen i quota tributària 265
 - 3.8. Garantia de pagament 266
 - 3.9. Prescripció 266
 - 3.10. Gestió i liquidació de l'impost 266
 - 3.11. Règim d'infraccions i sancions 268
 - 4. Impostos especials 269
 - 4.1. Normativa dels impostos especials 269
 - 4.2. Naturalesa dels impostos especials 269
 - 4.3. Impost especial sobre el tabac 269
 - 4.4. Impost especial sobre l'alcohol 270
 - 4.5. Impost especial sobre els hidrocarburs 271
 - 4.6. Trasllat de l'impost i altres obligacions 272
 - 4.7. Reemborsament i reducció dels impostos 272
 - 5. L'impost indirecte sobre la prestació de serveis d'assegurança 273
 - 5.1. Normativa de l'impost sobre la prestació de serveis d'assegurança 273
 - 5.2. Naturalesa i àmbit d'aplicació 273
 - 5.3. Fet generador de l'impost i exempcions 273

- 5.4. Obligats tributaris i lloc de realització 274
- 5.5. Quantificació de l'impost 275
- 5.6. Gestió de l'impost 275
- 5.7. Exemple general 276
- 6. Impostos duaners 277
 - 6.1. Normativa 277
 - 6.2. Sistema impositiu duaner 277
- 7. Resum 280
- 8. Bibliografia 281

MÒDUL V: IMPOST SOBRE LA RENDA DELS NO RESIDENTS, CONVENIS INTERNACIONALS I INTERCANVI D'INFORMACIÓ EN MATÈRIA FISCAL

- 1. L'impost sobre la renda dels no residents fiscals 284
 - 1.1. Introducció i consideracions generals 284
 - 1.2. Naturalesa i àmbit d'aplicació de l'impost 288
 - 1.3. Fet generador 288
 - 1.4. Exempcions 290
 - 1.5. Subjectes passius i responsables 292
 - 1.6. Base de tributació 293
 - 1.7. Quota de tributació 295
 - 1.8. Gestió de l'impost 295
 - 1.9. Règim d'infraccions i sancions 296
- 2. Convenis per evitar la doble imposició internacional 297
 - 2.1. Introducció 297
 - 2.2. Regles generals 297
 - 2.2.1. Models de CDI 298
 - 2.2.2. Interpretació dels CDI 298
 - 2.2.3. Principis d'aplicació dels CDI 299
 - 2.2.4. Primàcia dels tractats i convenis internacionals sobre el dret intern 301
 - 2.3. Estructura dels CDI i comentaris al seu articulat 302
 - 2.3.1. Estructura dels CDI 302
 - 2.3.2. Anàlisi de l'articulat dels CDI 303
 - 2.4. Convenis subscrits pel Principat d'Andorra 311

3. Llei d'intercanvi automàtic d'informació en matèria fiscal 313
 - 3.1. Introducció i comentaris generals 313
 - 3.2. Objecte i àmbit d'aplicació 316
 - 3.3. Institucions financeres andorranes obligades a comunicar informació 317
 - 3.4. Institucions financeres andorranes no obligades a comunicar informació 318
 - 3.5. Comptes exclosos 320
 - 3.6. Informació a comunicar i obligació d'identificació 323
 - 3.7. Lloc, forma i termini de la comunicació automàtica d'informació 327
 - 3.8. Intercanvi d'informació amb sol·licitud prèvia 327
 - 3.9. Confidencialitat i protecció de dades 328
 - 3.10. Règim de comprovació 328
 - 3.11. Règim sancionador 329
 - 3.12. Comentaris a les disposicions de la Llei IAI 330
 - 3.13. Estats amb els quals Andorra intercanviarà automàticament informació 334

4. Llei 10/2017, del 25 de maig, d'intercanvi d'informació mitjançant sol·licitud prèvia i d'intercanvi d'informació espontani en matèria fiscal 336
 - 4.1. Introducció i comentaris generals 336
 - 4.2. Objecte i àmbit d'aplicació de la Llei 10/2017 340
 - 4.3. Consideracions relatives a la qüestió de la irretroactivitat 340
 - 4.4. «No fishing expeditions» 344
 - 4.5. Requisits. Contingut de les sol·licituds prèvies d'intercanvi d'informació 344
 - 4.6. Garanties processals internes. Dret de recurs 345
 - 4.7. Possibles actuacions «in situ» de l'autoritat competent de l'Estat requeridor 346
 - 4.8. Demandes grupals 347
 - 4.9. Règim sancionador 347
 - 4.10. Intercanvi espontani d'informació 348
 - 4.11. Signatura dels acords d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia 348

Presentació

La fiscalitat andorrana ha sofert una profunda transformació en els darrers anys, en els quals ha passat d'una fiscalitat tradicional, basada quasi íntegrament en un model indirecte, a un sistema fiscal més modern, equiparable al dels països del nostre entorn, més equitatiu i equilibrat.

El sistema fiscal andorrà està basat en dos grans objectius. El primer, fonamentat en els principis de generalitat i equitat, és el de respondre al mandat constitucional en virtut del qual totes les persones han de contribuir a les despeses públiques segons la seva capacitat econòmica. El segon és d'orientació econòmica i du cap a l'obertura exterior i la competitivitat del Principat com a centre de serveis internacionals.

En efecte, és important destacar la duplicitat d'objectius, ja que el mandat constitucional s'aplicava des de l'any 1993, però no és fins a final de la primera dècada del segle XXI que s'esdevé la gran reforma fiscal del Principat, motivada especialment pel segon objectiu. Per a entendre el detonant d'aquesta gran reforma, s'ha de tenir en compte l'evolució del Principat.

Andorra és un estat de dret, independent, democràtic i social. L'economia del Principat va passar de ser de subsistència a principi del segle XX a representar un dels països amb una de les rendes per capita més altes del món a començament del XXI.

El model econòmic del Principat s'havia desenvolupat vertiginosament, sobretot en sectors com el turisme, el comerç, la construcció i els serveis financers.

Més de vuit milions de persones visiten encara avui anualment el Principat, sobre una població que no arriba als 70.000 habitants. És lògic, doncs, que el gruix del pes de la fiscalitat andorrana es basés en el passat i, encara en l'actualitat, en els impostos indirectes lligats al consum.

Paral·lelament al desenvolupament econòmic, va anar emergint un sector financer molt robust, afavorit per la nul·la fiscalitat sobre el patrimoni i les rendes financeres, amb un impenetrable secret bancari.

Després de l'atac a les Torres Bessones, s'inicià, liderat pels Estats Units, un canvi en la percepció internacional sobre els països opacs, entre els quals hi havia el Principat.

Andorra va rebre diverses pressions internacionals, mentre que, paral·lelament, feia el possible per a atendre les demandes d'un sector financer

que avui representa aproximadament el 20 % del producte interior brut del país i que lluitava aferrissadament per mantenir el secret bancari.

El 2005, el Principat signà l'Acord de la Directiva sobre l'Estalvi en què va aconseguir mantenir el secret bancari, però incorporant un mecanisme per a la tributació al país d'origen dels ciutadans de la Unió Europea.

Tanmateix, Andorra seguia rebent pressions internacionals i continuava figurant a les diverses llistes grises o negres de l'OCDE.

No va ser fins a l'any 2009 que s'esdevingué un dels canvis més importants del país, segurament el detonant de la gran reforma fiscal: la signatura del Conveni d'Intercanvi d'Informació fiscal amb sol·licitud prèvia; és a dir que, per primer cop, s'obria el secret bancari al Principat.

Paral·lelament, l'OCDE ja treballava intensament en la seva croada per l'eliminació internacional de l'opacitat bancària, amb un projecte basat en el FATCA americà: el Conveni d'Intercanvi d'Informació Automàtica.

Es constata que una part important de l'economia del país estava amenaçada.

Andorra, fins llavors, era un país tancat, amb restriccions importants a la inversió estrangera. Un estranger no podia tenir més d'un 33 % de la participació en una societat, no podia ser titular d'un negoci si no tenia més de deu anys de residència ininterrompuda i la compra d'immobles estava restringida a una unitat.

Mentre que el sector financer s'obria a nous mercats internacionals que poguessin substituir la tradicional banca *offshore*, el Principat iniciava una estratègia basada en una obertura de la seva economia a l'exterior, amb una fiscalitat homologada, però competitiva en l'àmbit internacional, aprofitant la seva posició geoestratègica i la seva estabilitat econòmica i social. És en el desplegament d'aquesta estratègia que s'esdevé la gran reforma fiscal.

Per a l'homologació fiscal, calia disposar prèviament de les figures tributàries del nostre entorn, figures que no tenia el llavors vigent sistema fiscal andorrà i que, amb sinceritat, probablement no eren necessàries, a banda de ser poc eficaces o eficients, per als objectius de finançament d'un país de 70.000 habitants.

Així s'inicià un període de substitució i incorporació d'una nova normativa tributària: el desplegament per primer cop de l'impost sobre la renda dels no residents fiscals (en endavant, IRNR) el 2011; l'impost sobre societats (en endavant, IS) i sobre la renda de les activitats econòmiques (en endavant, IRAE) el 2012; l'impost general indirecte (en endavant, IGI), equivalent

a un impost sobre el valor afegit, el 2013, i l'impost sobre la renda de les persones físiques (en endavant, IRPF) el 2015.

Desplegades totes les figures tributàries equivalents al nostre entorn, també calia adequar la Llei de bases de l'ordenament tributari (en endavant, LBOT), tràmit que es feu el 2015.

Els esforços es van materialitzar amb l'esperada signatura dels convenis per a evitar la doble imposició internacional (en endavant, CDI), començant pels dos països veïns, França i Espanya, el 2016. Aquest mateix any també es ratificà l'homologació internacional mitjançant la signatura del Conveni per l'Intercanvi d'Informació Fiscal Automàtic amb la Unió Europea, que va entrar en vigor l'1 de gener de 2017 i va eliminar definitivament l'opacitat fiscal i el secret bancari per als residents fiscals dels països firmants.

L'economia andorrana es troba en un moment de transició econòmica, amb la substitució d'una part important de la seva economia basada en l'opacitat i la pràcticament nul·la tributació directa per un nou model basat en la transparència, l'homologació internacional i l'obertura a la inversió estrangera i a l'exterior.

Aquest procés de transició requerirà professionals del món de la fiscalitat al Principat per poder atendre no solament la demanda interna que generen els nous tributs, sinó també aquest nou model econòmic d'internacionalització del Principat.

L'objectiu d'aquest material és facilitar els coneixements que permetin desenvolupar professionals dins o fora del Principat, ja sigui per a atendre les necessitats dels clients o per a identificar les oportunitats que es poden generar.

La fiscalitat és una matèria molt dinàmica i canviant. És per aquest motiu que l'enfocament i el material docent es focalitzen en l'entesa dels conceptes, que necessàriament han d'anar acompanyats de la lectura i la comprensió dels textos normatius vigents en cada moment.

La transversalitat de la fiscalitat i la seva interacció amb altres disciplines com la comptabilitat i diferents branques del dret, especialment el mercantil i el civil, o la diversitat de fonts de renda, fan que siguin necessaris uns coneixements de base per a l'aprofitament adequat d'aquest material. Es busca assolir els objectius següents:

1. Disposar d'una visió global sobre el sistema tributari andorrà.
2. Comprendre els procediments de gestió, recaptació i inspecció i la relació amb l'Administració.
3. Entendre la importància de la residència fiscal i les formes de tributació directa en funció d'aquesta residència.

4. Estudiar les diverses tipologies d'entitats, el seu marc mercantil i la seva interacció amb la subjecció a l'IS.
5. Conèixer el càlcul en els seus diversos components de la liquidació de l'IS.
6. Entendre les diverses tipologies de rendes a títol personal, i el seu càlcul per a la determinació de l'IRPF.
7. Com es grava al Principat la renda obtinguda pels no residents fiscals i el mecanisme de retenció.
8. Tenir una visió global d'altres tributs directes comunals o estatals.
9. Comprendre l'esquema de funcionament de l'IGI.
10. Analitzar les diverses operacions gravades per l'IGI i les seves característiques essencials.
11. Estudiar altres tributs indirectes, associats a la transmissió d'immobles, a gravar productes especials o a les càrregues duaneres.
12. Finalment, entendre els diversos convenis internacionals d'intercanvi d'informació i per a evitar la doble imposició internacional.

El curs s'estructura en cinc mòduls, dedicats respectivament a la introducció a la fiscalitat andorrana, a la fiscalitat comunal, als impostos directes sobre els residents fiscals, als impostos indirectes i a l'impost sobre la renda dels no residents, els convenis internacionals i l'intercanvi d'informació en matèria fiscal.

MÒDUL I: INTRODUCCIÓ A LA FISCALITAT ANDORRANA

1. Introducció

Aquest mòdul pretén introduir l'estructura de l'estat de dret andorrà i els drets i deures que inclou el mandat constitucional, entre els quals hi ha el deure de contribuir fiscalment.

També analitzarem qui té la potestat de legislar en matèria fiscal i els seus requisits, així com la prelación de les normes juridicofiscals al Principat.

Entendrem els principis sota els quals es regeixen els tributs per donar resposta als objectius de finançament de les finances públiques.

Aprendrem a identificar els tributs i les seves diferents formes, ja siguin impostos, taxes o contribucions especials.

Els impostos, els classificarem en diversos criteris segons les seves característiques.

Ens endinsarem en els procediments entre l'Administració i els administrats en els processos de gestió tributària, en la seva recaptació —ja sigui en període voluntari o de constrenyiment— i en l'extinció del deute tributari.

A més, coneixerem el procés d'inspecció i el règim sancionador, així com els mecanismes de protecció del contribuent.

2. Potestat normativa

2.1. L'estat de dret del Principat d'Andorra

A la pàgina web del Govern d'Andorra, concretament a l'enllaç <<https://www.cultura.ad/historia-d-andorra>>, trobem una breu ressenya de la història del Principat d'Andorra que reproduïm:

Segons la llegenda, Carlemany va fundar Andorra l'any 805 en reconeixença de l'ajuda prestada pels seus habitants contra els sarraïns. Però el primer document que es coneix sobre el país és la donació que fa Carles el Calb a Sunifred, comte d'Urgell i de la Cerdanya, l'any 843. A mitjan segle x, el domini de diversos senyors laics i eclesiàstics influeix en l'aparició d'algunes fortaleses i esglésies que encara avui perduren al territori. Durant el segle xi, el poder dels bisbes d'Urgell s'estén progressivament sobre Andorra, fins que l'any 1133 es reconverteix en senyoria eclesiàstica.

Al segle xiii es va iniciar un període de lluites i hostilitats entre els bisbes d'Urgell i els comtes de Foix per aconseguir la sobirania d'Andorra, que va finalitzar amb la signatura de dos sentències arbitrals anomenades pariatges (1278 i 1288) entre el bisbe d'Urgell, Pere d'Urtx, i el comte de Foix, Roger Bernat III. La signatura del primer pariatge (1278) establia les bases de la sobirania compartida: neix el Principat d'Andorra. El segon pariatge (1288) recollia el primer i regulava altres obligacions, com l'administració de justícia i el servei militar. El pacte es va mantenir en el temps amb transformacions importants, fins al punt que la Constitució d'Andorra recull el sistema del copríncipat, amb el bisbe d'Urgell i el president de la República Francesa com a copríneps d'Andorra, en igualtat i a títol personal.

Durant el segle xv, els comtes de Foix van esdevenir els sobirans de Navarra, i l'any 1589 Enric IV, rei de Navarra i comte de Foix, vescomte de Bearn i senyor d'Andorra, va esdevenir rei de França, i va unir a la corona els drets de consenyoria dels comtes de Foix. L'any 1793, a causa de l'origen feudal dels lligams que unien Andorra amb França, els republicans francesos es van negar a mantenir les relacions amb els andorrans. L'any 1806, Napoleó va restablir la tradició feudal i els drets de consenyoria de França sobre el Principat d'Andorra.

L'any 1419, el bisbe d'Urgell va reconèixer el Consell de la Terra, futur Consell General, com a institució de govern comunitari. El seu funcionament i la seva composició es van mantenir sense gaires canvis substancials fins a la Nova Reforma.

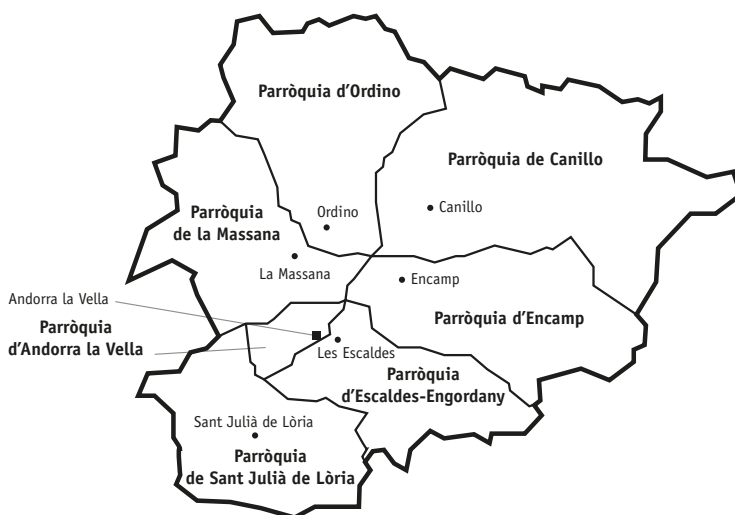
En la segona meitat del segle xix, l'anomenada Nova Reforma (1866) aportà canvis substancials en els terrenys polític i administratiu; en

destaquen l'atribució del dret de vot a tots els caps de casa i l'augment del poder del Consell General. La posició fronterera d'Andorra ha estat un factor determinant en el seu procés de creixement i de modernització. Una frontera que va conèixer noves realitats arran de la Guerra Civil espanyola i la Segona Guerra Mundial, a partir de les quals el país va desenvolupar una activitat comercial basada en el trànsit de mercaderies i de divises. Progressivament, el Principat va iniciar un particular procés d'adaptació i de canvis que evolucionen cap a l'Andorra turística i financera que coneixem avui.

L'any 1981, amb la creació del Consell Executiu, van començar reformes importants per al Principat d'Andorra que van culminar amb l'entrada en vigor el 14 de març de 1993 de la primera Constitució d'Andorra, i que van convertir el Principat en un estat independent, de dret, democràtic i social, i van establir la nova definició de competències de les institucions. El 28 de juliol de 1993, Andorra es va integrar a l'ONU, fet que va significar el reconeixement internacional del país. Així mateix, el Principat forma part d'altres organismes internacionals, com el Consell d'Europa des del 1994.

El règim polític d'Andorra és el coprincipat parlamentari, i els seus caps d'estat són el bisbe d'Urgell i el president de la República Francesa.

El territori andorrà està distribuït en set parròquies: Canillo, Encamp, Ordino, la Massana, Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany.

El Consell General, que expressa la representació mixta i paritària de la població nacional i de les set parròquies, representa el poble andorrà,

exerceix la potestat legislativa, aprova els pressupostos de l'Estat i impulsa i controla l'acció política del Govern.

El Consell General es compon d'un mínim de vint-i-vuit i d'un màxim de quaranta-dos consellers generals, la meitat dels quals s'elegeixen a raó d'un nombre igual per a cadascuna de les set parròquies i l'altra meitat s'elegeix per circumscripció nacional.

El Govern es compon del cap de Govern i dels ministres, en el nombre que determini la llei. Sota l'autoritat del seu cap, dirigeix la política nacional i internacional d'Andorra. Dirigeix també l'Administració de l'Estat i exerceix la potestat reglamentària.

El cap de Govern és nomenat pels coprínceps, una vegada ha estat elegit per sufragi.

El poder judicial és administrat exclusivament per jutges independents, inamovibles i, en l'àmbit de les seves funcions jurisdiccionals, sotmesos només a la Constitució i a la llei.

2.2. Principis tributaris

La Constitució del Principat d'Andorra estableix diversos drets fonamentals de les persones, drets de les llibertats públiques, drets polítics i drets sobre els principis econòmics i socials, però també deures, que principalment es recullen als articles 37 i 38:

Article 37

Totes les persones físiques i jurídiques contribuiran a les despeses públiques segons la seva capacitat econòmica, mitjançant un sistema fiscal just, establert per la llei i fonamentat en els principis de generalitat i de distribució equitativa de les càrregues fiscals.

Article 38

L'Estat podrà crear per llei formes de servei cívic per al compliment de finalitats d'interès general.

Així doncs, el sistema fiscal andorrà es basa en els principis que es deriven del seu mandat constitucional:

- Principi de capacitat econòmica.
- Principi de reserva de llei.
- Principi de generalitat.
- Principi d'igualtat.

Definim-los amb més detall:

- *Principi de capacitat econòmica*: Les càrregues fiscals s'han de fixar en funció de la capacitat adquisitiva del contribuent, ja sigui en funció del seu patrimoni, de la generació de rendes o de la capacitat de consum. Respectant aquest principi, els tributs poden ser proporcionals, és a dir, que es manté una proporció relativa (el mateix percentatge sobre la renda), però no absoluta (a més renda, més tribut), o progressius, en els quals no es manté una proporció relativa, sinó que s'incrementa en funció de la capacitat econòmica (percentatges ascendants en funció de la renda).
- *Principi de generalitat*: Totes les persones, ja siguin físiques o jurídiques, amb capacitat econòmica han de contribuir a les despeses públiques.
- *Principi de reserva de llei*: Els tributs només es poden establir per llei; per tant, només qui exerceix el poder legislatiu pot crear o modificar tributs.
- *Principi d'igualtat*: Totes les persones amb la mateixa capacitat econòmica han de contribuir de la mateixa manera, sense que hi pugui haver cap desigualtat sense justificació.

Posteriorment, la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari (LBOT), en el seu article 3, recull els principis encomanats per la Constitució i hi afegeix:

Article 3

Principis de l'ordenació i aplicació del sistema tributari

1. El criteri de repartiment just de les càrregues tributàries en el Principat d'Andorra de tots els que contribueixen al seu sosteniment es basa en el principi de capacitat econòmica mitjançant un sistema tributari basat en els principis de generalitat, igualtat i progressivitat que, en cap cas, podrà tenir abast confiscador.
2. L'aplicació del sistema tributari es basa en els principis de proporcionalitat, eficàcia i limitació de les despeses indirectes derivades del compliment d'obligacions formals i ha d'assegurar el respecte dels drets i les garanties dels obligats tributaris als quals es refereix l'article 27.

En efecte, la definició incorpora el principi de progressivitat, però matisat pel *principi de no abast confiscador*, sota el qual estableix uns límits al principi de generalitat, igualtat i progressivitat.

La dificultat està en fins a quin punt es consideren «confiscadors». És clar que els tributs t'han de permetre un mínim per viure i, per tant, podem establir un llindar que podríem fixar en la normativa del dret de propietat privada de cada país.

També es podrien considerar confiscadors tributs, per exemple sobre el patrimoni, que superessin les rendes produïdes per aquest mateix patrimoni, si bé no sempre les normes tributàries preveuen o limiten aquest gravamen.

De vegades, als tributs, els podríem aplicar l'expressió «costa més el farciment que el gall» o, el que és el mateix, pot passar que tingui més volum o importància la part accidental (les obligacions formals) que la substancial del tribut (la finalitat recaptatòria).

Quant als principis del sistema tributari, la LBOT introdueix els «Principis d'eficàcia, proporcionalitat i limitació de les despeses indirectes derivades del compliment formal», sota els quals les obligacions formals derivades dels tributs s'han de poder assolir amb els mínims costos possibles per part dels contribuents.

El principi d'eficàcia té l'objectiu que l'Administració no s'excedeixi en la despesa pública que ocasiona la gestió del sistema tributari i, segons el principi de proporcionalitat, els tributs han d'estar establerts d'acord amb la capacitat contributiva de les persones, en correspondència amb les seves rendes i el seu patrimoni.

2.3. Potestat normativa

Atenent al principi de reserva de llei, hem d'analitzar qui té potestat per a legislar al Principat.

L'article 58 de la Constitució fixa a qui correspon la iniciativa legislativa:

Article 58

1. La iniciativa legislativa correspon al Consell General i al Govern.
2. Tres Comuns conjuntament o una desena part del cens electoral nacional poden presentar proposicions de llei al Consell General.
3. Els projectes i les proposicions de llei han d'ésser examinats pel Ple i per les comissions en la forma que determini el reglament.

Amb tot, la Constitució també estableix la facultat de legislar en l'àmbit local d'acord amb les seves competències, entre les quals inclou la fiscal (la cursiva és nostra):

Article 79

1. Els Comuns, com a òrgans de representació i administració de les paròquies, són corporacions públiques amb personalitat jurídica i *potestat normativa local*, sotmesa a la llei, *en forma d'ordinacions, reglaments*

i decrets. Dins l'àmbit de les seves competències, exercides d'acord amb la Constitució, les lleis i la tradició, funcionen sota el *principi d'autogovern*, reconegut i garantit per la Constitució.

2. Els Comuns expressen els interessos de les parròquies, aproven i executen el pressupost comunal, fixen i duen a terme les seves polítiques públiques en el seu àmbit territorial i gestionen i administren tots els béns de propietat parroquial, siguin de domini públic comunal o de domini privat o patrimonial.
3. Els seus òrgans de govern són elegits democràticament.

Article 80

1. Dins el marc de l'autonomia administrativa i financera dels Comuns, les seves competències són delimitades mitjançant llei qualificada, almenys en les matèries següents:
 - a) Cens de població.
 - b) Cens electoral. Participació en la gestió del procés i administració electorals que els correspongui segons la llei.
 - c) Consultes populars.
 - d) Comerç, indústria i activitats professionals.
 - e) Delimitació del territori comunal.
 - f) Béns propis i de domini públic comunal.
 - g) Recursos naturals.
 - h) Cadastre.
 - i) Urbanisme.
 - j) Vies públiques.
 - k) Cultura, esports i activitats socials.
 - l) Serveis públics comunals.
2. Dins el marc de la potestat tributària de l'Estat, l'esmentada Llei Qualificada determina les *facultats econòmiques i fiscals* dels Comuns per a l'exercici de les seves competències. Aquestes facultats es referiran, almenys, a l'aprofitament i explotació dels recursos naturals, als tributs tradicionals i a les taxes per serveis comunals, autoritzacions administratives, radicació d'activitats comercials, industrials i professionals i propietat immobiliària.
3. Mitjançant llei es podrà delegar a les Parròquies competències de titularitat estatal.

Ara bé, per a conèixer la potestat en matèria tributària cal anar a la Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns del 4 de novembre de 1993 (en endavant, LQCC), i concretament al seu article 9:

Article 9

1. La potestat tributària dels comuns es concreta en la seva capacitat de crear i regular impostos, taxes i contribucions especials, en el marc del que estableix aquesta Llei, i d'acord amb la Llei de bases de l'ordenament tributari i la Llei de les finances comunals. Els comuns tenen atribuïdes totes les facultats en relació amb aquests tributs, així com la potestat sancionadora.
2. Són impostos d'àmbit comunal els següents:
 - a) L'impost tradicional del foc i lloc, sobre la residència principal.
 - b) L'impost sobre la propietat immobiliària, edificada i no edificada.
 - c) L'impost sobre els rendiments arrendataris.
 - d) L'impost de radicació d'activitats comercials, empresarials i professionals.
 - e) L'impost sobre la construcció.

Per llei, es pot atribuir als comuns la capacitat de crear i regular altres impostos, així com la participació en impostos d'àmbit estatal.

3. Els comuns tenen la potestat de crear i regular taxes per la utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic comunal, i per la realització de les funcions administratives i la prestació dels serveis que els corresponen d'acord amb l'article 4 d'aquesta Llei.

L'Administració de l'Estat està exempta del pagament de taxes per la utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic, amb independència del seu caràcter temporal o continuat, quan l'utilitzi per prestar serveis públics o per a fins de seguretat pública. Per llei es poden crear altres exempcions.

4. Els comuns poden crear i regular també preus públics per la prestació de serveis públics o l'execució de funcions administratives que no són de sol·licitud o recepció obligatòria.
5. Els comuns poden delegar en una administració pública o en entitats públiques de caràcter administratiu les facultats de gestió, liquidació, recaptació, inspecció i la potestat sancionadora sobre els tributs, i la liquidació i recaptació d'altres ingressos de dret públic que els corresponguin.

Així doncs, la potestat normativa per a fixar tributs correspon principalment al Consell General i als respectius consells de comú en els àmbits descrits.

Així ho recull també l'article 4 de la LBOT:

Article 4

Potestat tributària

1. Els tributs només poden ser establerts per llei.

2. Els comuns poden exigir tributs d'acord amb el que estableix la Constitució, la Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns, la Llei 10/2003, del 27 de juny, de les finances comunals, la present Llei i altres disposicions amb rang de llei.
3. La competència relativa a la regulació dels elements no subjectes a reserva de llei, i també pel que fa al desplegament reglamentari de la legislació tributària fixat en la present Llei, i a les lleis reguladores dels tributs, correspon al Govern i als comuns quan aquestes lleis ho autoritzin.

Així doncs, els comuns tenen potestat tributària en els àmbits descrits a la LQCC. Tanmateix, a fi de tenir una homogeneïtzació de tots els comuns i dotar d'un marc que regulés l'autogovern comunal en matèria tributària i de la gestió financera, el Consell General va aprovar la Llei 10/2003, del 27 de juny, de les finances comunals (LFC) amb l'objectiu de determinar les competències financeres i tributàries dels comuns i establir-ne les modalitats d'exercici.

La Llei estableix unes normes comunes per a les diverses figures tributàries, però que acabaran concretant-se en les ordinacions tributàries de cada comú, respectant el marc de la LFC.

2.4. Prelació de les normes juridicofiscals

En qualsevol ordenament jurídic, hi ha una prelación de la normativa.

En el cas del Principat d'Andorra, és la següent:

- La Constitució andorrana és la norma jurídica suprema. Així ho estableix la Constitució mateixa:

Article 3

1. La present Constitució, que és la norma suprema de l'ordenament jurídic, vincula tots els poders públics i els ciutadans.
2. La Constitució garanteix els principis de legalitat, de jerarquia, de publicitat de les normes jurídiques, de no retroactivitat de les disposicions restrictives de drets individuals o que comportin un efecte o estableixin una sanció desfavorable, de seguretat jurídica, de responsabilitat dels poders públics i d'interdicció de tota arbitrarietat.
3. Andorra incorpora al seu ordenament els principis de dret internacional públic universalment reconeguts.
4. Els tractats i acords internacionals s'integren en l'ordenament jurídic a partir de la seva publicació en el *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*, i no poden ésser modificats o derogats per les lleis.

- Els tractats i acords internacionals, tal com es pot apreciar al paràgraf 4 de l'article anterior.
- Les lleis qualificades, que són aquelles que emanen directament del mandat constitucional.
- Les lleis, si bé respecte d'aquestes, també es pot establir una prelación en la legislació tributària. Així, en primer lloc trobaríem:
 - a) La Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari, com a llei general tributària.
 - b) La llei de cada tribut.

Així ho estableix la disposició derogatòria de la pròpia LBOT:

Disposició derogatòria

Queden derogades les normes amb rang de llei o inferior que s'oposen al contingut d'aquesta Llei.
- Els reglaments que despleguen les pròpies lleis. Recau en el Govern i s'exerceix mitjançant decrets i ordres d'acord amb la jerarquia següent:
 - a) Decrets del Govern.
 - b) Decrets de cap de Govern.
 - c) Ordres dels ministres.
- Finalment, les normes de dret consuetudinari, també anomenat d'«usos i costums» (normes no escrites, però que per ús repetitiu i generalitzat s'ha fet costum complir-les), i les del dret comú (Corpus Juris Civilis i Corpus Juris Canonici) tenen, per aquest ordre, caràcter supletori en l'àmbit de l'Administració pública.

3. Els tributs

3.1. Definició de tributs

L'article 2 de la LBOT defineix el tribut:

Article 2

Concepte, fins i classes de tributs

1. És tribut el recurs de les finances públiques consistent en una prestació dinerària obligatòria, establerta a càrrec dels obligats tributaris que, com a conseqüència de la realització del supòsit de fet establert a la Llei, tinguin el deure de contribuir, per tal d'atendre la realització dels principis i les finalitats que conté la Constitució.

Cal remarcar que és una prestació dinerària obligatòria per finançar les administracions públiques.

Es tracta, per tant, d'un ingrés de dret públic pecuniari, exigible per l'Administració i que neix amb el fet generador.

Malgrat que, principalment, el tribut és un ingrés de dret públic, sovint incorpora altres objectius extrafisicals. Els tributs també s'utilitzen com a mecanisme per a dur a terme polítiques econòmiques de redistribució de la riquesa, per a fomentar el desenvolupament econòmic, per al proteccionisme, per a salvaguardar el medi ambient o la salut, per a afavorir l'estalvi o la inversió, etc., sempre amb els límits dels principis tributaris.

També cal determinar allò que no es considera tribut. L'article 2 diu:

Article 2

Concepte, fins i classes de tributs

4. Les multes i sancions pecuniàries administratives o penals no són tributs.
5. Tampoc no són tributs els preus públics o les contraprestacions en diner satisfetes per la prestació de serveis públics o la realització de funcions administratives que no són de sol·licitud o de recepció obligatòria.

És important distingir què és un tribut i què no és per tal de saber si està sota el marc de la LBOT o d'una altra normativa d'aplicació.

A l'apartat de classes de tributs entrarem amb més detall en els preus públics (que no són tributs) i, especialment, en les dificultats per a establir una frontera entre ells i les taxes, que sí que es consideren tributs.

3.2. El tribut com a recurs de les finances públiques

Íntimament lligat als tributs, encara que no siguin objecte d'aquesta assignatura, i com que són l'instrument per excel·lència per al finançament de les administracions públiques, cal fer un breu apunt sobre els requeriments i el control de la gestió de la despesa i de les administracions públiques.

Igual que els tributs, les entitats públiques només es poden constituir per llei.

En paral·lel, com a recurs dels ingressos públics en què tenim la LBOT, també trobem una llei general que regula el conjunt de les administracions, per sobre de la pròpia llei de creació de cada entitat. Es tracta de la Llei general de finances públiques de 1996 (en endavant, la LGFP), que en l'àmbit comunal és la ja enunciada LFC.

Ambdues estableixen la necessitat d'elaborar un pressupost anualment fixat per llei que recollirà l'expressió xifrada, conjunta i sistemàtica de les obligacions que, com a màxim, poden reconèixer i els drets que es prevegi liquidar durant l'exercici. Preveu també els mecanismes per a les seves modificacions quantitatives o qualitatives, així com els controls de legalitat, d'oportunitat econòmica, financer, d'eficàcia i polític al qual està sotmès. Estableix la fiscalització per part dels interventors i del Tribunal de Comptes del Principat d'Andorra, i determina responsabilitats.

Les entitats de dret públic estan sotmeses a la Llei de contractació pública, basada en els principis de transparència i concurrència en la contractació.

En aquests moments, s'està fent una profunda modificació legislativa del marc que regula l'Administració pública, ja que amb la inclusió de nous tributs i l'increment de la pressió fiscal sobre la població, la societat en general exigeix la racionalització de la despesa i la reestructuració de les administracions públiques.

De fet, el 25 de desembre de 2015 entrà en vigor la Llei 32/2014, del 27 de novembre, de sostenibilitat de les finances públiques i d'estabilitat pressupostària i fiscal, amb l'objectiu de limitar la despesa pública, el dèficit públic, l'endeutament de les administracions i la utilització dels tributs per a minvar el dèficit públic. Aquesta llei també limita el pes de la imposició directa sobre la suma dels impostos directes i indirectes de l'Administració general.

És un missatge important a la societat, i també als potencials inversors estrangers, que limita la pressió fiscal en el futur i assegura l'estabilitat dels gravàmens impositius.

La Llei 19/2017, del 20 d'octubre, qualificada de modificació de la Llei de delimitació de competències dels comuns, que va entrar en vigor el 16 de novembre de 2017, respon a l'acord institucional a què van arribar el Govern i els set comuns per tal de racionalitzar l'actuació de les administracions públiques i millorar-ne l'eficiència quant a totes les competències compartides. També cal tenir en compte la Llei 32/2017, del 20 de desembre, de col·laboració entre l'Administració general i els comuns, per tal de facilitar-se mútuament tota la informació necessària per a complir amb les seves competències d'una manera eficient.

Finalment, cal recordar la reforma de la Llei de funció pública, que a dia d'avui encara és un projecte de llei admès a tràmit parlamentari.

3.3. Tipologia dels tributs

Coneguda la seva definició, ara cal endinsar-nos en les classes de tributs. Continuem amb l'article 2 de la LBOT, en el qual es classifiquen els tributs:

Article 2

Concepte, fins i classes de tributs

6. Els tributs es classifiquen en impostos, taxes i contribucions especials.
 - a) Els impostos són tributs, el fet generador dels quals és un negoci, un acte o un fet indicador de capacitat econòmica de l'obligat tributari o de la persona o entitat que ha de suportar el gravamen i que mai no depèn d'una activitat de l'Administració.
 - b) Les taxes són tributs el fet generador dels quals és la utilització privada o l'aprofitament especial del domini públic, la prestació d'un servei públic o la realització d'una funció administrativa de sol·licitud o de recepció obligatòria que es refereix a l'obligat tributari, o l'afecta o el beneficia de manera particular.
 - c) Les contribucions especials són tributs el fet generador dels quals és l'acord de realització de determinades obres o l'establiment o l'ampliació dels serveis públics, sotmès al requisit d'eficàcia de la realització efectiva, que produeixen, ultra el benefici general per a tota la comunitat, un augment de valor dels béns de l'obligat tributari o el beneficien especialment d'alguna manera.

Tots ells són tributs, però amb particularitats molt rellevants. Mentre que l'impost és una obligació pecuniària sense contraprestació concreta per part de l'Administració, les taxes i les contribucions especials satisfan el cost concret d'una despesa pública de recepció obligatòria; en cas contrari, es tractaria d'un preu públic.

Les administracions públiques no solament es financen amb tributs. Ja n'hem anomenat les sancions administratives o penals i els preus públics com a exemples, però podríem també parlar d'altres recursos no tributaris com els rendiments derivats de la cessió econòmica de terrenys, els ingressos patrimonials, l'alienació d'actius, les subvencions i d'altres.

Els impostos, els podem classificar de diverses maneres. La primera i la més comuna és entre impostos directes i indirectes:

- a) *Impostos directes*: Són aquells que s'apliquen sobre una manifestació directa o immediata de la capacitat econòmica, la possessió d'un patrimoni o l'obtenció d'una renda.

Exemples d'impostos directes són els que recauen sobre la renda o sobre el patrimoni.

- b) *Impostos indirectes*: Són els que s'apliquen sobre una manifestació indirecta o mediata de la capacitat econòmica, la circulació de la riquesa, bé per actes de consum o per actes de transmissió.

Exemples d'impostos indirectes són l'impost general indirecte o el que recau sobre transmissions patrimonials immobiliàries.

Una altra classificació dels impostos és la que s'obté en diferenciar-los entre reals o objectius i personals o subjectius:

- a) *Reals o objectius*: Són aquells que graven la manifestació de la riquesa sense tenir en compte les circumstàncies personals de l'obligat tributari.

Exemples d'aquesta tipologia de tributs són l'impost general indirecte (IGI) o l'impost sobre la renda dels no residents fiscals (IRNR) sense establiment permanent.

- b) *Personals o subjectius*: Són aquells que graven la manifestació de la riquesa en relació amb una persona determinada, tenint en compte les circumstàncies personals de l'obligat tributari.

L'exemple per excel·lència d'aquesta tipologia d'impostos és l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF).

Una tercera classificació, en aquest cas segons la variable temporal, distingeix entre impostos instantanis o periòdics:

- a) *Instantanis*: El fet imposable es fa en un moment del temps d'una manera esporàdica.

Com a exemples tenim els impostos de successions o donacions o l'impost indirecte sobre les transmissions patrimonials (ITP).

- b) *Periòdics*: El fet imposable es fa d'una manera indefinida en el temps i es fracciona en períodes impositius.

Com a exemple, tenim l'impost sobre societats (IS) i l'IRPF en períodes impositius d'un any.

Finalment, podríem incloure una darrera classificació:

- a) *Fixos*: La llei determina directament l'import a pagar.

Per exemple, l'impost de foc i lloc, tribut comunal.

- b) *Variables*: La llei determina el càlcul de l'import a pagar a partir de la base de tributació per un tipus de gravamen normalment percentual.

Alhora, aquests es poden classificar en:

- *Progressius*: Aquells en els quals creix el tipus a mesura que creix la base.
- *Regressius*: Aquells en els quals es redueix el tipus a mesura que s'incrementa la base.
- *Proporcionals*: Aquells en els quals es manté el tipus en incrementar-se la base.

Les taxes, a diferència dels impostos, van a finançar una funció concreta de recepció obligatòria.

Són molt utilitzades en l'àmbit de les administracions locals, encara que també en trobem d'estatals.

Com a exemples en l'àmbit comunal tenim:

- Higiene pública i enllumenat públic.
- Embrancament a la xarxa d'aigua o de clavegueram.
- Inscripció i obtenció de dades del Cadastre.
- Atorgament de llicències urbanístiques.
- Sol·licitud de tràmits administratius.
- Servei de grua...
- Com a exemples de taxes estatals:
- Sobre el registre de titulars d'activitats econòmiques.
- Sobre la tinença de vehicles.
- Per la sol·licitud de tràmits en matèria d'immigració.

- Per raó del servei de fe pública notarial.
- Taxes judicials.
- Per la sol·licitud de l'oficina de marques...

En el cas de les taxes comunals, cal fer una atenció especial a l'article 18 de la LFC (la cursiva és meva):

Article 18

Quantificació del deute tributari

L'import de la taxa no pot superar el cost real de la prestació del servei o de la realització de l'activitat de què es tracti. A aquest efecte, el Comú aprova una memòria econòmica que justifica els paràmetres i les variables que determinen el cost del servei i la fixació de la taxa corresponent, així com la seva actualització.

Naturalment, en ser un recurs que serveix per a finançar un servei o acte específic, no pot superar el cost d'aquest servei.

Però, a més, la llei imposa l'obligació, en aquest cas als comuns, de disposar d'una memòria econòmica que justifiqui el cost del servei, cost que, d'altra banda, no és fàcil de determinar, ja que implica una comptabilitat funcional o per programes acurada i una clara imputació de costos.

Va ser important en aquest aspecte la Sentència 09/2010 del Tribunal Superior de Justícia que va anul·lar les taxes d'higiene pública i d'enllumenat, tenint en compte que la forma de càlcul utilitzada no responia a la lògica d'una taxa, sinó que s'atansava a un suplement d'un impost, i que la memòria justificativa obligatòria del cost del servei no quedava ben determinada.

Cal no confondre la taxa amb un preu públic, la definició del qual correspon a les contraprestacions en diner satisfetes per la prestació de serveis públics o la realització de funcions administratives que no són de sol·licitud o de recepció obligatòria.

La seva definició s'atansa molt a la de taxa, amb la diferència que no és de sol·licitud o recepció obligatòria.

Els conceptes s'atansen tant que, actualment, fins i tot tenim incoherències normatives que generen confusió en la seva aplicació.

Així, la recent LBOT diu (la cursiva és meva):

Les taxes són tributs el fet generador dels quals és la utilització privada o l'aprofitament especial del domini públic, la prestació d'un servei públic o la realització d'una funció administrativa de sol·licitud o de recepció obligatòria que es refereix a l'obligat tributari, o l'afecta o el beneficia de manera particular.

Tampoc no són tributs *els preus públics* o les contraprestacions en diner satisfetes per la prestació de serveis públics o la realització de funcions administratives que no són de sol·licitud o de recepció obligatòria.

I la LFC defineix:

Les taxes són tributs el fet generador de les quals és la prestació d'un servei públic o la realització d'una funció administrativa de sol·licitud o de recepció obligatòria que es refereix a l'obligat tributari, o l'afecta o el beneficia de manera particular.

Són preus públics les contraprestacions exigides pels comuns per a la realització de serveis o activitats en què concorrin alguna de les circumstàncies següents:

- a) *Que es tracti de la utilització d'un bé de domini públic.*
- b) *Que la persona interessada sol·liciti el servei o la prestació de forma voluntària.*
- c) *Que el servei pugui ser prestat pel sector privat amb lliure concurrència.*

Com es pot veure, hi ha una incongruència normativa en la utilització d'un bé de domini públic: mentre que la LBOT ho considera una taxa, la LFC ho defineix com un preu públic.

I la diferenciació de taxa o preu públic no és un tema menor; en primer lloc, perquè les taxes són tributs, amb tot el marc normatiu que això implica, i a més, en el cas dels comuns, mentre que la taxa no pot superar el cost del servei que ha de cobrir, el preu públic com a mínim ha de cobrir el cost del servei, també adequadament justificat amb una memòria econòmica tal com estableix l'article 41 de la LFC:

Article 41

Import

1. L'import dels preus públics es determina de tal manera que cobreixi, com a mínim, el cost del servei que es presta i tenint en compte el preu de mercat que correspongui per l'aprofitament d'aquest servei per part de la persona sol·licitant.
2. Tanmateix, quan raons de política social ho aconsellin i es justifiqui, es poden establir preus públics per sota del cost dels serveis prestats.
3. Les propostes per a l'establiment o la modificació dels imports dels preus públics que s'exigeixin han d'anar acompanyades d'una memòria que en motivi i justifiqui la quantia.

En principi, els preus públics sorgeixen davant de necessitats socials que no estan suficientment cobertes pel sector privat, en coherència amb el concepte de sol·licitud o recepció voluntària.

Sembla lògic que es fixi com a mínim el preu públic al cost del servei, ja que en concórrer amb el sector privat, si aquest fos inferior al cost, les administracions podrien arribar a fer dúmping (preus per sota de cost) al sector privat i l'abocarien a desistir d'oferir els serveis.

La realitat és més capritxosa, i no sempre les administracions acaben fixant els preus per sobre del preu de cost del servei.

Així, per exemple, si en un territori no hi ha prou places privades d'escoles bressol, les administracions públiques poden promoure el servei amb el corresponent cobrament dels preus públics. Enumerem-ne alguns:

- Comunal
 - Abocador de terres.
 - Escoles bressol.
 - Activitats esportives.
 - Activitats culturals.
 - Consum d'aigua potable.
 - Venda de publicacions...
- Estatals
 - Venda de publicacions, cartografia.
 - Plaques de classificació turística.
 - Plaques de matrícula.
 - Subscripcions a bases de dades.
 - Monedes commemoratives...

Quant a l'ocupació del domini públic, com ara apartaments, zones blaves, cobrament per rètols, terrasses, obres, bastides, rases, piquets... està en fase de modificacions legislatives per delimitar què es pot considerar taxa i què preu públic, tenint molt present que n'hi ha que concorren amb el sector privat (com ara els pàrquings) i n'hi ha que no o que clarament són de recepció obligatòria.

Finalment, les contribucions especials són més pròpies de les administracions locals, però no és el cas d'Andorra i, fins on arriba el nostre coneixement, només s'han aplicat una sola vegada per part del Comú d'Encamp.

Normalment, s'apliquen com a conseqüència d'una obra municipal i se'n beneficia especialment el contribuent, ja sigui per l'ampliació de serveis públics o per l'increment de valor dels seus béns que provoquen aquestes actuacions.

Els exemples a les contribucions especials comunals les trobem regulades a l'article 20 de la LFC.

Article 20

Definició i fet generador

1. Les contribucions especials són tributs el fet generador de les quals és l'acord del Comú de realització de determinades obres o de l'establiment o ampliació dels serveis públics sotmès al requisit d'eficàcia de llur realització efectiva, i que produeixen un augment de valor dels béns de l'obligat tributari o que d'alguna manera el beneficien especialment.
2. Les obres que permeten l'aplicació de contribucions especials per part dels comuns són les següents:
 - a) Primer establiment de voravies i la seva renovació, si aquesta en millora sensiblement les condicions.
 - b) Primer establiment, reposició o reparació extraordinària del paviment i equipament de vies públiques, el manteniment de les quals és de competència comunal.
 - c) Primer establiment d'enllumenat públic i la seva renovació si aquesta en millora sensiblement les condicions.
 - d) Obertura, eixamplament, alineació i prolongació de vies públiques urbanes i secundàries la construcció de les quals és de competència comunal, i també de camins comunals i de muntanya.
 - e) Creació de places públiques.
 - f) Construcció d'instal·lacions que comprenguin el subministrament de serveis d'àmbit comunal.
 - g) Primer establiment, reposició, reparació extraordinària o separació de conduccions d'aigües pluvials i residuals d'àmbit comunal.
3. Les contribucions especials s'apliquen encara que els terrenys, edificis o locals disposin en alguna de les seves parts o façanes d'obres anàlogues a les millors que es tracti de finançar mitjançant contribucions especials i que corresponguin a altres vies que limiten amb els referits terrenys, edificis o locals amb façana a la via pública.
4. No es poden aplicar contribucions especials per raó de:
 - a) Obres de mera conservació, reparació ordinària o manteniment corrent.
 - b) Obres d'urbanització que beneficien presumptes obligats tributaris quan aquests paguen íntegrament les obres.

Quant a les limitacions, la base de tributació de les contribucions especials no pot ultrapassar el 90 % del cost efectiu de l'obra que el comú pretén dur a terme.

La tendència és aplicar les contribucions especials com a taxes.

3.4. Elements essencials dels tributs

Coneguda la definició de tributs i la seva tipologia, identificarem els elements essencials dels tributs.

L'article 2 de la LBOT, en el seu punt 3, estableix:

3. Són elements essencials dels tributs les determinacions del fet generador, dels obligats tributaris, de la base de tributació, dels tipus de gravamen, de la meritació, de la quota i del deute tributari.

El fet generador, que és el motiu pel qual s'ha de tributar, està definit a l'article 17:

Article 17

Fet generador

1. El fet generador és el supòsit fixat per la llei per configurar cada tribut la realització del qual produeix el naixement de l'obligació tributària principal.
2. La realització del fet generador determina el naixement de la facultat de l'Administració per quantificar i exigir el deute tributari, sense perjudici de la resta de facultats relatives a la gestió del tribut, que l'ordenament atribueix a la mateixa Administració.
3. La llei de cada tribut, si és el cas, delimita el fet generador i pot establir supòsits de no-subjecció.

Com a exemples del fet generador podem trobar l'obtenció d'una renda, la transmissió d'un bé, la propietat d'un dret o bé la prestació d'un servei, la importació d'un bé, etcètera.

La llei particular de cada tribut completa, si és el cas, la determinació concreta del fet generador mitjançant l'establiment de supòsits d'exempció i de no sujecció

La *subjecció* a un tribut indica que és aplicable a una operació en concret, és a dir, que es generen les obligacions principals, accessòries, materials i formals que estableix el tribut. En canvi, quan és no subjecte indica que el tribut no és aplicable a aquella operació, en cap dels seus aspectes.

Cal no confondre-ho amb l'*exempció*, que és el supòsit establert per llei que l'eximeix de la principal obligació, el pagament del tribut, però no, en canvi, de la resta d'obligacions accessòries i formals (requisits de portar una comptabilitat, de col·laborar, de fer declaracions informatives, etc.) que hi pogués haver en la legislació del tribut.

La càrrega de la prova del dret a l'exempció correspon a l'obligat tributari (art. 19 LBOT), però en la subjecció a un tribut és l'Administració qui té la càrrega de la prova.

Són *obligats tributaris* les persones físiques o jurídiques i les entitats a les quals les lleis particulars de cada tribut imposen el compliment de les obligacions tributàries. Són, doncs, el subjecte o *qui* ha de pagar.

Els obligats tributaris poden ser-ho com a:

1. Deutors directes
 - a) El contribuent.
 - b) El substitut del contribuent.
 - c) Els obligats a fer pagaments a compte o retencions i els que han estat retinguts.
 - d) Altres.
2. Deutors indirectes
 - a) Responsables solidaris o subsidiaris.
 - b) Els adquirents de béns afectats per la llei al compliment de deutes tributaris.
 - c) Els successors dels obligats tributaris.
3. Deutors tercers

Pel que fa als deutors directes, el contribuent és el que realitza el fet generador determinat per la llei, mentre que el substitut del contribuent és l'obligat tributari que per imposició de la llei està obligat, en lloc d'aquell, a complir les prestacions materials i formals de l'obligació tributària.

Ho és també qui està obligat a fer una retenció o un pagament a compte o a favor de les finances públiques de quantitats pagades subjectes a tributació i els qui, segons les lleis particulars de cada tribut, han de realitzar ingressos a compte de deutes tributaris, tant propis com aliens. Així com aquells a qui les normes tributàries imposen l'obligació de suportar retencions o repercussions.

També són deutors directes els infractors de normes tributàries per les sancions pecuniàries que se'ls imposin.

Quant als deutors indirectes, l'exercici de la responsabilitat solidària o subsidiària s'entén com la prerrogativa legal que té l'Administració de poder exigir els deutes tributaris, a més dels contribuents, a altres persones. Només pot estar establerta per llei, i s'estén a la totalitat del deute tributari i eventualment a les sancions quan s'estableixi legalment.

L'exercici per part de l'Administració de la responsabilitat exigeix, en tot cas, un acte administratiu previ de declaració de la responsabilitat.

La responsabilitat és solidària quan és indistinta o simultània a la del deutor directe, mentre que la responsabilitat subsidiària només és exigible en el cas d'incompliment del deutor directe.

Els articles 34 i 35 de la LBOT estableixen els supòsits de responsabilitat solidària i subsidiària, respectivament.

Són també deutors indirectes els adquirents de béns afectats per llei al compliment de deutes tributaris, és a dir, que l'adquirent d'un bé pot respondre amb els propis béns del deute no satisfet per l'obligat tributari, o si escau, pels seus responsables solidaris o subsidiaris.

La derivació contra els béns afectats requereix un acte administratiu previ, i l'adquirent no respondrà dels béns si abans de perfeccionar-ne l'adquisició sol·licita de l'Administració (que haurà de respondre en un mes) un certificat dels deutes tributaris pendents a càrrec del transmissor i aquest certificat és negatiu (en el cas de silenci administratiu es considerarà també que el certificat és negatiu).

Finalment, les obligacions tributàries poden passar als seus successors ja sigui *inter vivos* o *mortis causa*.

En el cas *inter vivos*, en la dissolució i liquidació d'entitats de qualsevol naturalesa es poden transmetre, d'acord amb aquesta i altres lleis, als socis, partícips o cotitulars, que quedaran obligats solidàriament fins al límit del valor de la quota de liquidació que els correspongui. En els casos indicats expressament en aquesta llei es transmeten també les sancions.

En el cas *mortis causa*, les obligacions tributàries pendents del causant, tret de les sancions, es transmeten als hereus d'acord amb l'ordenament jurídic vigent.

Quant als deutors tercers, són obligats diferents dels anteriors sotmesos per llei al compliment de deutes de naturalesa tributària.

Els obligats tributaris han de tenir capacitat d'obrar i, si no en tenen, han d'actuar a través dels seus representants legals.

Tenen capacitat d'obrar:

- Les persones físiques majors de divuit anys no incapacitades.
- Les persones jurídiques, constituïdes conforme el dret, a través dels seus administradors.

Els obligats tributaris amb capacitat d'obrar poden actuar mitjançant representant. Per als actes de tràmit es presumeix que està concedida la representació.

Per als procediments d'aplicació dels tributs, per interposar recursos o desistir-ne, renunciar a drets, assumir o reconèixer obligacions en nom de l'obligat tributari, sol·licitar devolucions d'ingressos indeguts i per actuar en la resta de supòsits en què sigui necessària la signatura de l'obligat tributari, cal acreditar-ne la representació amb poder mitjançant document públic o privat amb signatura legitimada notarialment o compareixença davant l'òrgan administratiu competent, o amb el model normalitzat aprovat a aquest efecte.

Hi ha casos en què el representat és obligatori, com és el dels no residents fiscals al Principat d'Andorra quan actuen a Andorra per mitjà d'un establiment permanent. O si ho establís expressament la normativa pròpia del tribut.

En els casos d'entitat sense personalitat jurídica (herències jacents, fundacions, comunitats de béns, etc.) té la representació qui l'exerceixi, sempre que resulti acreditada d'una manera fefaent; si no es designa representant, es considera com a tal qui exerceixi la gestió o direcció de l'entitat; i si no n'hi ha, qualsevol dels membres o partícips de l'entitat.

El lloc de localització de l'obligat tributari en les seves relacions amb l'Administració tributària és el domicili fiscal.

Aquest domicili es determina de la manera següent:

- Per a persones físiques residents a Andorra, és el seu domicili habitual.
- Per a les persones jurídiques, el domicili social si hi ha centralitzada la direcció i gestió de l'empresa; en cas contrari, radicaria on és situada l'empresa.

El domicili fiscal s'haurà de comunicar mitjançant les corresponents altes censals i quan es canviï de domicili l'obligat tributari ho ha de posar en coneixement de l'Administració en el termini d'un mes mitjançant el model de formularis normalitzats aprovats a aquest efecte.

La meritació és la generació de l'obligació tributària i s'esdevé quan es fa efectiu el fet generador d'acord amb el que estableix la llei. La data de la meritació determina les circumstàncies rellevants per a la configuració de l'obligació tributària.

La meritació seria l'equivalent al *quan* es genera l'obligació des d'un punt de vista temporal.

La resta dels elements essencials dels tributs corresponen als diversos conceptes per calcular, el *quant* des d'un punt de vista quantitatiu.

L'esquema 1 mostra la base, el tipus i la quota com a elements essencials.

La *base de tributació* es determina per la llei de cada tribut, mitjançant els sistemes següents:

- 1) Determinació directa.
- 2) Determinació objectiva.
- 3) Determinació indirecta.

El sistema de determinació directa quantifica la base exactament d'acord amb la realitat dels fets, mitjançant declaracions, dades o documents.

La determinació objectiva, en canvi, és la quantificació aproximada a partir dels signes, índexs, mòduls o altres elements assenyalats específicament per la llei particular de cada tribut.

Finalment, la determinació indirecta és un sistema d'estimació de la base de tributació subsidiari de la directa, quan no es pot determinar per part de l'Administració, normalment per inexistència de dades o registres que puguin quantificar objectivament l'import.

Sobre la base de tributació s'apliquen, si escau, les reduccions establertes per les lleis pròpies de cada tribut, d'on resulta la base de liquidació.

Sobre la base de liquidació s'aplica el *tipus de gravamen*, que pot ser una quantitat fixa, expressada en una quantitat de moneda per base o trams de base (exemple: impostos especials) o unes quantitats percentuals, ja siguin de caràcter proporcional sobre la base (l'IGI, per exemple) o progressius (impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries).

Esquema 1 - Càlcul determinació directa

Base de tributació	
(-)	Reduccions
=	Base de liquidació
(×)	Tipus de gravamen
=	Quota de tributació
(-)	Deduccions
=	Quota de liquidació
(-)	Pagaments a compte
=	Quota diferencial

En el cas que l'increment de base provoqui un increment de quota com a conseqüència del salt de tipus en una proporció superior a aquest augment, s'haurà de reduir d'ofici, com a mínim, aquest excés, excepte que el deute tributari s'hagi de pagar mitjançant quotes fixes (art. 46 LBOT). Això és per evitar situacions no desitjades, com el que havia passat en jurisdiccions del nostre entorn quan una empresa apujava el sou a un treballador i, com a conseqüència d'aquesta pujada, se li produïa un salt en el tipus de gravamen progressiu de l'IRPF i passava a cobrar un net després d'imposos inferior al que cobrava abans de la pujada salarial.

La llei de cada tribut pot preveure l'aplicació d'un tipus zero o tipus reduïts o bonificats.

La *quota de tributació* es pot determinar segons una quantitat fixa prevista a la llei específica del tribut (per exemple, l'impost comunal de foc i lloc) o com a resultat d'aplicar el tipus a la base de tributació o liquidació segons correspongui (per exemple, l'IRPF) o com a combinació dels dos procediments anteriors.

La *quota de liquidació* és el resultat de restar a la quota de tributació les deduccions, les bonificacions, les addicions o els coeficients previstos, si escau, en la llei de cada tribut.

La *quota diferencial* és el resultat de restar a la quota de liquidació l'import dels pagaments a compte, en qualsevol de les seves modalitats, conforme a la normativa de cada tribut.

Finalment, el deute tributari correspon a la quota o import a ingressar derivat de l'obligació tributària principal o de l'obligació de fer pagaments a compte.

Inclou també:

- Els recàrrecs, establerts sobre la base de tributació o sobre la quota de liquidació.
- Els interessos d'ajornament i fraccionament.
- Els recàrrecs per declaració extemporània.
- El recàrrec del període executiu.
- L'interès moratori.

En canvi, no formen part del deute tributari les sancions tributàries (les sancions no tenen naturalesa tributària, en cap cas).

La via natural de l'extinció del deute tributari és mitjançant el pagament.

El pagament s'ha de fer en el termini establert en la normativa de cada tribut. En el cas de deutes tributaris derivats de liquidacions practicades per

l'Administració, el pagament s'ha de fer efectiu en el termini d'un mes a comptar de la notificació de l'acte de liquidació. La llei particular de cada tribut pot, però, fixar terminis diferents.

El pagament ha de comprendre l'import total del deute tributari perquè produeixi l'efecte d'extingir l'obligació tributària.

Tanmateix, l'obligat tributari pot sol·licitar l'ajornament o el fraccionament del deute tributari, amb oferta de garantia i la meritació d'interessos moratoris, quan la seva situació econòmicofinancera li impedeixi efectuar, d'una manera transitòria, el pagament dins els terminis establerts.

La garantia pel fraccionament es farà en un aval o una fiança d'una entitat bancària degudament autoritzada a operar al Principat d'Andorra.

En el supòsit que es justifiqui fefaentment la impossibilitat d'obtenir l'aval o la fiança esmentats, o que es demostrï que el fet d'obtenir-la perjudicaria greument la viabilitat de l'activitat econòmica de l'obligat tributari, l'Administració pot exigir que es constitueixi una hipoteca, una penyora, una fiança personal i solidària o qualsevol altra garantia que estimi convenient d'acord amb el Reglament.

En casos molt concrets establerts, l'Administració pot dispensar totalment o parcialment de garantia l'obligat tributari.

El deute tributari es pot extingir, a més del pagament, per:

- 1) La prescripció.
- 2) La compensació.
- 3) La condonació.
- 4) La insolvència provada de l'obligat tributari.

La prescripció és l'extinció de drets de l'Administració o de l'obligat tributari per haver transcorregut un cert lapse de temps en determinades condicions.

En la nostra ordinació tributària les accions prescriuen als tres anys.

La prescripció s'aplica d'ofici (és a dir, no cal que l'invoqui l'obligat tributari).

El còmput per al termini de prescripció s'inicia d'acord amb el quadre 2.

El termini de prescripció s'interromp per:

- Qualsevol acció de notificació de l'Administració prevista a la llei.
- La interposició de recursos per part del contribuent (administratius o judicials).

- El reconeixement del deute, ja sigui per part de l'obligat tributari o per part de l'Administració.

Les interrupcions no poden suposar un allargament del termini de prescripció inicial superior a un any (és a dir, un total de quatre), a excepció de la interposició d'un recurs judicial.

Els terminis d'interrupció s'inclouen dins el còmput total de la prescripció, llevat del cas indicat en el punt anterior. Això significa que la prescripció queda suspesa fins a la finalització de l'acció o el procediment que l'hagi interromput i es reprèn tenint en compte el temps transcorregut.

L'extinció del deute també es pot produir per compensació (ja sigui total o parcial) d'altres crèdits tributaris o subsidiàriament d'altres drets no tributaris envers l'Administració.

Aquesta compensació pot ser d'ofici o a instància de l'obligat tributari.

D'aquesta manera s'evita que l'Administració tingui deutes tributaris pendents de cobrar, quan el mateix obligat tributari té drets de cobrament amb la mateixa Administració, ja siguin tributaris o no.

Així, per exemple, l'Administració podria compensar deutes pendents d'impost de societats amb quotes de devolució d'IGI d'un mateix obligat tributari.

La condonació del deute només és possible a través d'una llei específica que estipuli la quantia i els requisits per a cada cas o grup de casos homogenis.

Quadre 2 - Còmput de la prescripció

Situació	Inici període prescripció
Autoliquidacions	Data de finalització del termini per presentar l'autoliquidació.
Infraccions	Data en què s'hagin comès les infraccions.
Devolucions	Data de finalització del termini de presentació de devolucions.
Ingressos indeguts	Data de l'ingrés indegut.
Liquidació	Data de la notificació de la liquidació.
Pagament deute tributari	Data de finalització del termini del pagament del deute tributari en període voluntari.
Sancions	Data de la notificació de l'acord d'imposició de sanció.

Finalment, l'Administració, en cas d'insolvència provada de l'obligat tributari, pot declarar el deute provisionalment extingit; tanmateix, es pot rehabilitar l'obligat tributari dins el període de prescripció del tribut.

Per a garantir el cobrament del deute tributari, la llei preveu una posició privilegiada d'aquests crèdits en el sentit que, per exemple, tenen preferència respecte a la resta dels creditors (dret de prelació) o que en determinats casos previstos per llei els béns quedin sotmesos a responsabilitat patrimonial (dret d'afectació), o en el cas de tributs indirectes dels quals no es garanteixi el pagament, el dret de retenció de les mercaderies, o fins i tot que l'Administració pugui prendre mesures cautelars de caràcter provisional per assegurar el cobrament (art. 62 LBOT).

3.5. Deures i drets dels obligats tributaris

L'obligació principal de l'obligat tributari és el pagament de la quota de tributació; tanmateix, s'estableixen també altres obligacions com:

- Obligació de fer pagaments a compte.
- Obligacions entre particulars resultants del tribut.
- Obligacions tributàries accessòries.
- Obligacions tributàries formals.

Les lleis de cada tribut poden establir supòsits de pagaments a compte, que poden consistir en retencions, ingressos a compte o pagaments fraccionats.

L'obligació de fer pagaments a compte pot recaure en l'obligat tributari o en tercers (per exemple, en el cas de retencions) i hauran de respondre davant l'Administració d'aquesta obligació, ja que té caràcter d'autònoma i, per tant, és susceptible d'aplicar interessos moratoris i sancions.

En tot cas, l'obligat tributari es pot deduir de l'obligació principal els pagaments a compte suportats o satisfets, sense ser responsable dels deutes tributaris de retenidors.

Les obligacions entre particulars resultants del tribut són les que tenen per objecte una prestació de naturalesa tributària exigible entre obligats tributaris, i es refereixen als actes de repercussió, de retenció o d'ingrés a compte previstos legalment, a més de les que puguin ser establertes per llei.

Són obligacions tributàries accessòries les prestacions pecuniàries diferents de la quota i els pagaments a compte, entre les quals trobem els recàrrecs (per presentació extemporània i de període executiu) i els interessos

moratoris (per retard en el pagament). Aquests dos darrers els veurem amb més detall a l'apartat de procediments tributaris.

Finalment, les obligacions formals són totes aquelles que no tenen caràcter pecuniari, però que estan vinculades al procediment i a l'aplicació dels tributs:

- La presentació de declaracions censals.
- Disposar d'un número de registre tributari (NRT).
- Presentar declaracions, autoliquidacions i comunicacions.
- Portar i conservar llibres de comptabilitat i registres.
- Expedir, lliurar i conservar factures o documents substitutius.
- Permetre i facilitar a l'Administració la pràctica d'inspeccions i comprovacions administratives.
- L'obligació de lliurar un certificat de les retencions o ingressos a compte practicats als obligats tributaris.
- Altres.

Durant la tramitació parlamentària de la LBOT es va generar un debat molt intens per les obligacions d'informació, establertes als articles 68 i 69, que van haver de ser aprovats amb el rang de qualificats per evitar contradir la Llei 15/2003 del 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals.

Aquest article dona potestat a l'Administració tributària per a requerir informació amb transcendència tributària dins l'àmbit d'un procediment d'inspecció, de recaptació en període executiu o d'embargament; al propi obligat tributari o a qualsevol persona física o jurídica, pública o privada, així com a entitats de caràcter civil nacionals o estrangeres. L'obligació d'informació i col·laboració abasta també els acords d'intercanvi d'informació i els convenis per a evitar la doble imposició.

Aquest era un aspecte molt crític en un país que prové d'una llarga tradició de secret bancari.

L'article finalment va posar alguns límits, especialment pel que fa al secret professional i al secret bancari, que només queden exempts d'aquesta obligació quan una informació similar hagi de ser transmesa a algun organisme regulador andorrà o de qualsevol estat membre de la Unió Europea.

Els obligats tributaris, però, també tenen una sèrie de drets en relació amb les seves obligacions tributàries, que es recullen als articles 27 al 30 de la LBOT i entre els quals destaquen els següents:

1) Dret a ser informats i assistits per l'Administració.

Aquest dret en particular es regula a l'article 64 de la LBOT, que especifica els mitjans a través dels quals s'informa:

- Publicació de textos actualitzats i consolidats de les normes tributàries.
- Publicitat dels criteris administratius en relació amb les normes i els models tributaris.
- Respostes de les consultes escrites (d'acord amb els requisits previstos a l'article 65 LBOT) que són comunicades als consultants, i que seran publicades preservant-ne la privacitat.
- Actuacions i acords previs de valoració de determinades operacions.
- Acords especials relatius a determinades inversions estratègiques.
- Informació verbal, mitjançant comunicació telefònica o cites presencials.
- Publicitat dels criteris generals que constitueixen el pla anual de control fiscal.
- Campanyes d'informació i difusió.
- Altres

2) Dret a obtenir una resolució expressa per part de l'Administració en relació amb tots els procediments iniciats d'ofici o bé a instància de l'obligat tributari.

3) Dret que els procediments administratius es desenvolupin en terminis que no alterin el funcionament normal de les seves activitats.

4) Dret a conèixer l'estat de tramitació dels procediments de què siguin part o, si no en són part, dels procediments dels quals puguin provar un interès directe i legítim.

5) Dret a conèixer la identitat de les persones responsables de les actuacions i els procediments tributaris.

6) Dret a sol·licitar a l'Administració certificació i còpia de les declaracions, autoliquidacions o comunicacions que hagin presentat.

7) Dret a no aportar els documents ja presentats i que es trobin en poder de l'Administració, sempre que s'indiqui el dia i el procediment en què els van presentar.

- 8) Dret a obtenir les devolucions, amb abonament de l'interès moratori que correspongui.
- 9) Dret al caràcter reservat de les dades.
- 10) Dret a ser tractats amb el respecte i la consideració deguts pel personal al servei de l'Administració.
- 11) Dret al fet que les actuacions de l'Administració es duguin a terme de la manera menys costosa possible, sempre que no perjudiqui el compliment de les obligacions tributàries.
- 12) Dret a formular al·legacions i a aportar documents que siguin tinguts en compte pels òrgans competents a l'hora de redactar la proposta de resolució corresponent.
- 13) Dret a ser escoltats en el tràmit d'audiència o en qualsevol moment respecte de qualsevol tràmit administratiu, en els termes previstos a les lleis, els reglaments i la resta de l'ordenament.
- 14) Dret a ser informats, a l'inici de les actuacions de comprovació o inspecció, sobre la seva naturalesa i abast, sobre els seus drets i les seves obligacions en el decurs d'aquestes actuacions, i que aquestes actuacions es desenvolupin en els terminis establerts a les lleis.
- 15) Dret al reconeixement dels beneficis o dels règims fiscals que resultin aplicables.
- 16) Dret a formular queixes i suggeriments en relació amb el funcionament de l'Administració tributària.
- 17) Dret al fet que les manifestacions amb rellevància tributària dels obligats tributaris es recullin en les diligències esteses en els procediments tributaris.
- 18) Dret a presentar davant l'Administració la documentació que s'estimi convenient i que pugui ser rellevant per a la resolució del procediment.
- 19) Dret a obtenir còpia dels documents que integrin l'expedient administratiu, un cop posat de manifest, en els termes previstos en la Llei.
- 20) Dret a la devolució dels costos de garanties que hagi assumit en els procediments administratius o judicials de caràcter tributari, si l'acte o deute esmentat és declarat totalment o parcialment improcedent per sentència o resolució administrativa ferma, amb abonament de l'interès moratori.

4. PROCEDIMENTS TRIBUTARIS

Qualsevol procés té diverses fases. En el cas dels tributs tenim:

El procediment tributari s'inicia segons el cas:

- 1) Per la presentació de declaracions, autoliquidacions o altres comunicacions per part de l'obligat tributari.
- 2) Per notificació de l'Administració d'un procediment de recaptació, gestió o inspecció.
- 3) Per la presentació de consultes o sol·licituds (de valoració, de devolució d'ingressos indeguts, d'exercici de drets, etc.) per part de l'obligat tributari.

El desenvolupament es fa mitjançant actuacions que es documenten en:

- 1) *Comunicacions*: Són els documents mitjançant els quals l'Administració notifica a l'obligat tributari l'inici d'un procediment, requeriments d'informació, etc. Qualsevol comunicació ha de tenir una relació sucinta de la normativa aplicable a cada cas. Les notificacions s'han de fer d'acord amb els requisits establerts a l'art 70 de la LBOT.
- 2) *Diligències*: Documents públics que s'estenen per fer constar fets o manifestacions.
- 3) *Informes*: Documents que contenen informació emesa per l'Administració. S'emeten d'ofici o a petició de tercers (administracions públiques, poder legislatiu, poder judicial).
- 4) *Actes*: Documents públics emesos per la inspecció en què es recull el resultat de les actuacions de comprovació i se'n proposa la regularització. Tenen valor probatori i només poden ser rebutats mitjançant prova en sentit contrari.

En qualsevol procediment, l'obligat tributari té dret al tràmit d'audiència previ a la resolució, tret que hi renunciï expressament.

El procediment tributari s'acaba:

- 1) Amb la liquidació o la resolució emesa per l'Administració tributària.
- 2) Amb el compliment de l'obligació tributària per part de l'obligat tributari.

- 3) Amb el desistiment o la renúncia expressa al seu dret per part de l'obligat tributari.
- 4) Per caducitat, sis mesos des de l'inici.
- 5) Per la impossibilitat de continuar per causes sobrevingudes.
- 6) Per qualsevol altra causa prevista a l'ordenament tributari.

L'Administració té l'obligació de resoldre expressament totes les qüestions que se li plantegin en els processos d'aplicació de tributs.

En el cas de consultes tributàries, fetes d'acord amb l'article 65 de la LBOT, tenen el caràcter de vinculants per a l'Administració i han de ser contestades en un termini màxim de dos mesos a comptar des de la seva entrada; en cas contrari, s'aplicarà el silenci administratiu positiu, entenent admesa la proposta feta per l'obligat tributari.

Els processos administratius s'organitzen en tres grans blocs:

- El procediment de gestió tributària.
- El procediment d'inspecció tributària.
- El procediment de recaptació.

Analitzarem a continuació els diversos procediments i les seves particularitats.

4.1. El procediment de gestió tributària

Les funcions de l'Administració de gestió tributària són les següents:

- 1) Recepció i comprovació de declaracions, autoliquidacions i la resta de documents amb transcendència tributària, i també procediments propis de rectificació i substitució.
 - Són declaracions: Qualsevol comunicació o manifestació per escrit davant l'Administració.
 - Són liquidacions: Quan l'Administració realitza les operacions de qualificació i quantificació de l'obligació tributària i en determina el deute tributari.
 - Són autoliquidacions: A més de comunicacions, hi ha qualificacions i quantificacions per determinar l'import a ingressar, retornar o compensar. Es duen a terme amb models normalitzats.

- Rectificatives: Modificacions d'autoliquidacions quan perjudiquen els interessos de l'obligat tributari.
 - Addicionals o complementàries: Quan en l'autoliquidació hi ha mancances, dades errònies o incomplertes que perjudiquen l'Administració i que cal esmenar.
 - Substitutives: Quan en l'autoliquidació hi ha tants errors o mancances que perjudiquen els interessos de l'Administració que no es poden resoldre amb una addicional i és necessari fer-ne una de nova que substitueixi l'anterior.
- 2) Informació i assistència tributària.
 - 3) Control del compliment de les obligacions tributàries declaratives, formals i censals.
 - 4) Comprovació i realització de les devolucions previstes en la normativa tributària.
 - 5) Recepció dels acords de valoració a instància de l'obligat tributari.
 - 6) Gestió de notificacions, excepte les relacionades amb els procediments d'inspecció i recaptació.
 - 7) Recepció de les consultes tributàries.
 - 8) Emissió de certificats tributaris.
 - 9) Emissió, i si escau revocació, del número de referència tributària.
 - 10) Elaboració, control, gestió i manteniment de censos i registres.
 - 11) Recepció, comprovació i, si escau, arxiu o derivació als òrgans d'inspecció de les denúncies tributàries.
 - 12) Incoació i tramitació d'expedients sancionadors derivats de les seves actuacions.
 - 13) La resta de funcions relacionades amb l'aplicació dels tributs, no incloses expressament en les funcions d'inspecció i recaptació.

L'obligat tributari pot presentar declaracions tributàries o autoliquidacions fora de termini voluntàriament i sense requeriment previ. En aquest cas, s'apliquen recàrrecs per presentació extemporània sobre l'import ingressat fora de termini, en funció del temps des de la data d'acabament del termini per a pagar el deute i la data de presentació de les declaracions o autoliquidacions d'acord amb el quadre 3.

Quadre 3

Recàrrec	Termini
2 %	Si han passat menys de dos mesos.
5 %	Entre dos mesos i un any.
10 %	Més d'un any.
15 %	Independentment del termini, si hi ha hagut requeriment previ.

Aquests recàrrecs extemporanis són compatibles amb els recàrrecs del període executiu. La presentació voluntària extemporània sense requeriment previ exclou l'aplicació d'interessos moratoris i sancions; tanmateix, passats sis mesos o amb requeriment previ, s'apliquen els interessos moratoris i es poden imposar sancions.

Quadre 4

		2 mesos	6 mesos	12 mesos	> 12 mesos
Sense requeriment previ	Recàrrecs	2 %	5 %		10 %
	Interessos moratoris i sancions	No aplicable		Aplicables	
Amb requeriment previ	Recàrrecs	15 %			
	Interessos moratoris i sancions	Aplicables			

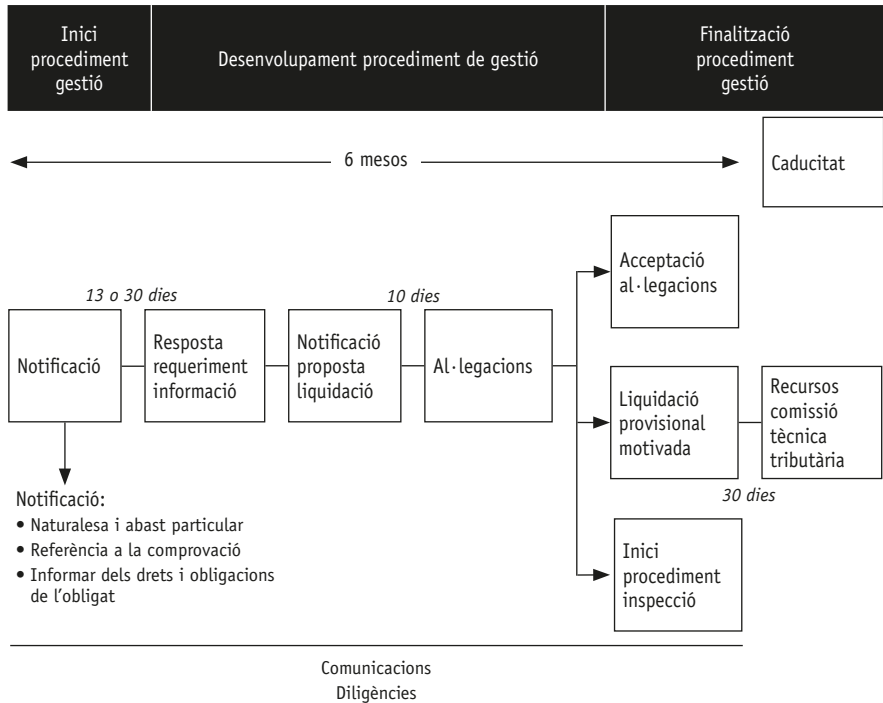
El procediment de gestió (esquema 1) s'inicia amb una notificació, que ha de contenir necessàriament uns requisits formals.

La mateixa notificació pot portar una proposta de liquidació si a l'inici l'Administració ja disposa de dades suficients. Si no es així, amb caràcter previ sol haver-hi una notificació de requeriment d'informació.

Entregada la informació requerida i analitzada per l'Administració, aquesta comunica una proposta de liquidació o la finalització del procediment.

Sobre aquesta proposta de liquidació poden efectuar-se al·legacions, que poden donar lloc a la finalització del procés, a la notificació d'una liquidació provisional a la qual es pot oposar un recurs administratiu o bé que s'iniciï un procediment d'inspecció.

Esquema 1

El termini de comprovació de la gestió és de sis mesos des de la comunicació inicial, sense tenir en compte en aquest termini els períodes de dilació ocasionats per l'obstrucció de les actuacions per part de l'obligat tributari. Passats els sis mesos des de l'inici sense obstrucció el procediment caduca.

4.2. El procediment d'inspecció tributària

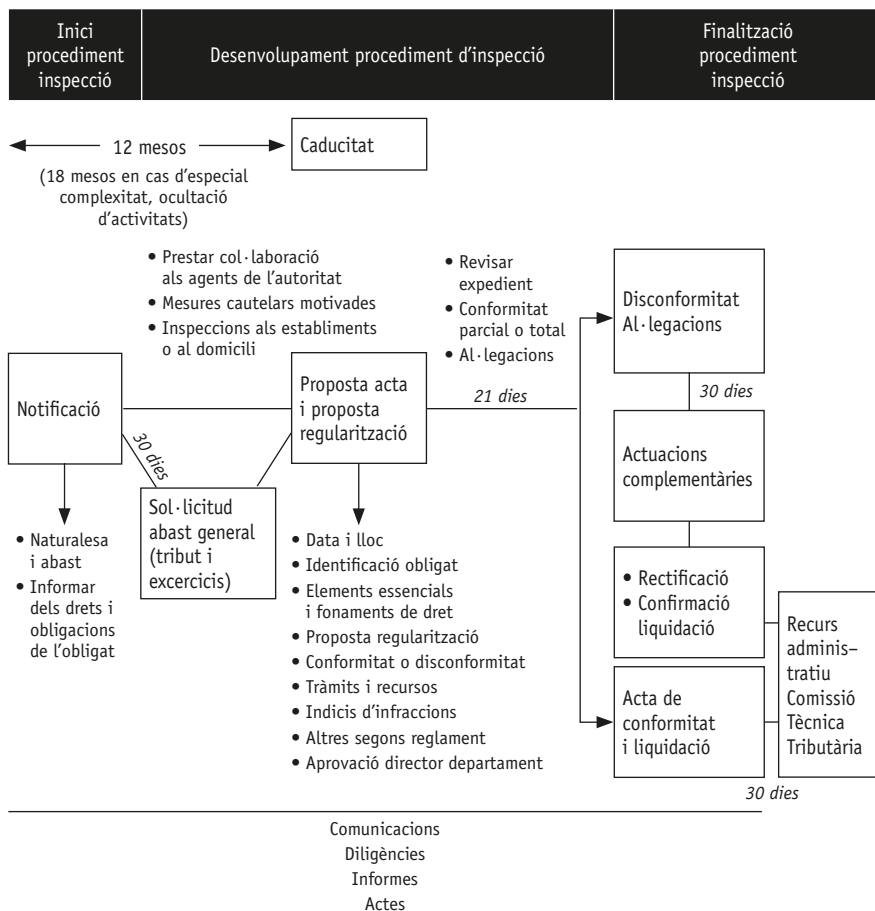
Les funcions de la inspecció tributària són les següents:

- 1) Investigar els supòsits de fet de les obligacions tributàries per descobrir aquells fets amb transcendència tributària que l'Administració desconeix.
- 2) Comprovar el contingut de les declaracions i de les autoliquidacions tributàries.
- 3) Comprovar el valor dels béns i drets, i també dels deutes i passius, en els casos en què siguin necessàries per a la determinació de l'obligació tributària.

- 4) Comprovar el compliment dels requisits exigits per a l'obtenció de beneficis fiscals i devolucions tributàries.
- 5) Informar els obligats tributaris dels seus drets i obligacions tributàries i de la manera en què els han de complir, amb motiu de les actuacions inspectores.
- 6) Elaborar informes tècnics per al Govern en matèria financera i tributària.
- 7) Incoar i tramitar expedients sancionadors derivats de les seves actuacions.

El procediment d'inspecció (esquema 2) s'inicia amb una notificació que ha de contenir necessàriament uns requisits formals.

Esquema 2

L'obligat tributari té trenta dies per sol·licitar, quan una inspecció sigui d'abast parcial, l'abast general respecte al tribut i als períodes afectats.

Es determinen el lloc i l'horari de les inspeccions. Les inspeccions les fan funcionaris que són considerats agents de l'autoritat.

Motivadament, es poden proposar mesures cautelars proporcionades i limitades, de precinte, dipòsit o comís de llibres, registres, documents, equips informàtics, etc. i la retenció de pagaments de devolucions tributàries.

L'obligat té el dret al tràmit d'audiència.

La fase d'instrucció del procediment inspector, conclòs en el seu cas el tràmit d'audiència, es documentarà en una proposta d'acta que reflectirà el resultat de les actuacions inspectores, així com una proposta de regularització. L'acta haurà de contenir uns requisits formals.

L'acta d'inspecció ha de contenir la conformitat o disconformitat de l'obligat tributari. La conformitat implica una reducció de les sancions i la disconformitat no dona dret a la reducció de sancions. La interposició d'un recurs es considerarà un acte de disconformitat.

4.3. El procediment de recaptació tributària

Les funcions de recaptació tributària són les següents:

- 1) Gestió del cobrament del deute tributari i les sancions tant en període voluntari com executiu i, si és el cas, de l'expedient de compensació o qualsevol altre procediment encaminat a l'extinció del deute tributari i de les sancions.
- 2) Gestió dels pagaments derivats de les devolucions.
- 3) Qualsevol actuació destinada al cobrament o altres situacions d'extinció del deute tributari i de les sancions, incloses les mesures d'execució forçosa del patrimoni de l'obligat al pagament.
- 4) Tramitació de les sol·licituds de fraccionament o ajornament.
- 5) Tramitació dels expedients de derivació de responsabilitat.

Així doncs, la principal funció és el cobrament del deute tributari i les sancions corresponents.

La recaptació tributària es pot dur a terme:

- En període voluntari, és a dir, en el termini d'un mes a comptar de l'acta de liquidació o bé en el termini establert d'autoliquidació.

- En període executiu, és a dir, fora dels terminis, ja sigui espontàniament per part de l'obligat tributari o mitjançant el procediment de constrenyiment.

La recaptació tributària en període executiu s'inicia:

- En el cas de deutes liquidats per l'Administració tributària, l'endemà del venciment del termini de pagament voluntari.
- En el cas de deute, que s'han d'ingressar mitjançant autoliquidació presentada sense fer l'ingrés, l'endemà de l'acabament del termini establert per la normativa de cada tribut o, si el termini ha finalitzat, l'endemà de la presentació de l'autoliquidació.

També, iniciat el període executiu, l'Administració tributària efectua la recaptació dels deutes tributaris pel procediment de constrenyiment, que s'inicia amb la notificació de la provisió de constrenyiment.

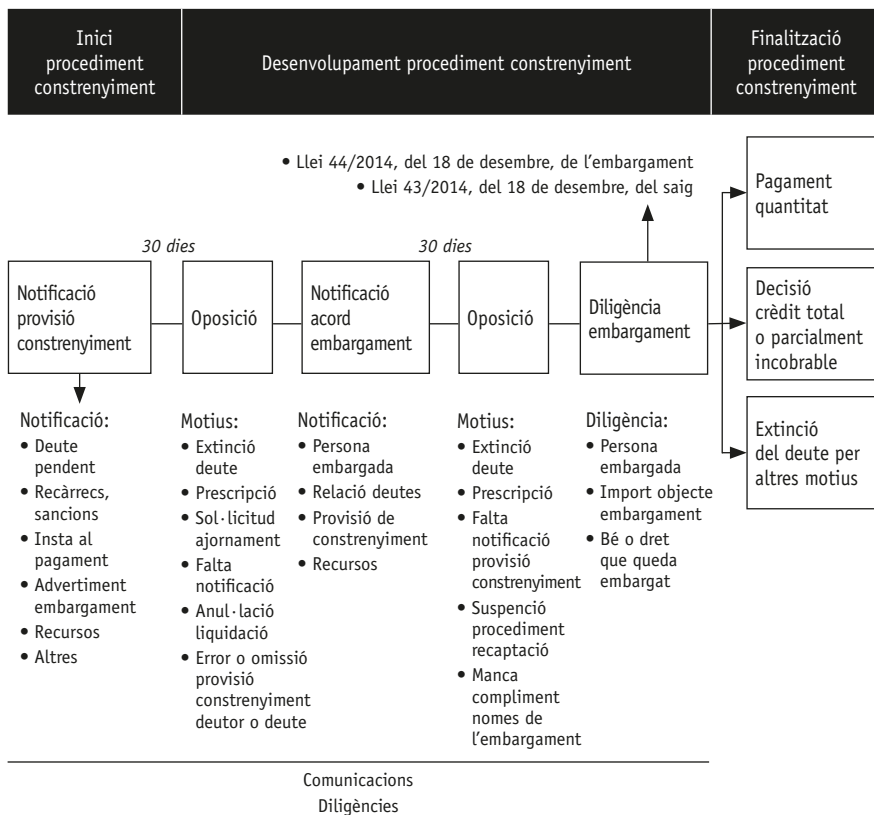
L'inici del període de constrenyiment determina l'exigència d'interessos moratoris en la mesura que no es satisfaci el deute tributari en el termini d'un mes des de la recepció del requeriment de pagament (provisió de constrenyiment) i s'exigeixen des de l'inici del període executiu.

Cal tenir present, quan es presenta una extemporània, de fer el pagament en el mateix moment per evitar que s'iniciï el període executiu i que s'afegeixin els recàrrecs executius als extemporanis.

Esquema 3

		Inici període constrenyiment	
		Inici període executiu	
	Fins a la notificació de la provisió constrenyiment	1 mes	
Liquidació	1 mes	Recàrrec executiu 2 % Recàrrec constrenyiment reduït 10 %	Recàrrec constrenyiment ordinari 20 %
Autoliquidació			
Presentació extemporània (recàrrec)	1 dia		
		No aplicable interès moratori	Aplicable interès moratori des de l'inici del període executiu

Esquema 4

El procediment de constrenyiment s'inicia d'ofici per mitjà de la notificació d'una provisió de constrenyiment en què l'Administració identifica el deute pendent, liquida els recàrrecs que corresponguin i insta a efectuar-ne el pagament.

Aquesta notificació té caràcter executiu i té la mateixa força executiva que una sentència judicial per procedir contra els béns i drets executats.

Només són oposables a la notificació de constrenyiment els motius següents:

- a) Extinció total del deute o prescripció.
- b) Sol·licitud d'ajornament, fraccionament o compensació en període voluntari i d'altres causes de suspensió del procediment de recaptació.
- c) Falta de notificació de la liquidació.
- d) Anul·lació de la liquidació.

- e) Error o omisió en el contingut de la provisió de constrenyiment, que impedeixi la identificació del deutor o del deute contret.

Si l'obligat tributari no s'oposa al constrenyiment i no efectua el pagament, l'Administració tributària li embarga els béns o drets que corresponguin.

Aquesta és una novetat molt important al Principat, ja que permet l'embargament de béns iniciat per la pròpia Administració, sense necessitar la intervenció de la Batllia.

El procés de desenvolupament de la fase d'embargament va requerir un desplegament normatiu amb la Llei 44/2014, del 18 de desembre, de l'embargament, i la Llei 43/2014, del 18 de desembre, del saig, que van entrar en vigor el 16 de maig de 2016.

4.4. Infraccions i sancions tributàries

L'actuació dels obligats tributaris es presumeix feta de bona fe i correspon a l'Administració provar la culpabilitat de les infraccions tributàries i el seu grau.

Són subjectes infractors les persones físiques o jurídiques i les entitats que facin les accions o les omissions doloses (amb intencionalitat, amb consciència) o culposes (per no vigilar o ser previsor) tipificades com a infraccions en la LBOT o en les lleis particulars de cada tribut

Les infraccions tributàries se sancionaran mitjançant la imposició de sancions:

- 1) *Pecuniàries*: Poden ser fixes o proporcionals.
- 2) *No pecuniàries* de caràcter accessori: Prohibició durant un màxim de tres anys de formalitzar contractes o rebre subvencions de l'Administració.

Les infraccions tributàries es poden classificar entre infraccions simples i defraudació, i a cada infracció li pot correspondre una sanció tributària:

- a) *Infraccions simples*: L'incompliment d'obligacions o de deures tributaris exigits, per la gestió dels tributs i quan no constitueixin defraudació. Les infraccions poden ser sancionades amb una multa fixa d'entre 150 i 3.000 euros. Vegem-ne uns exemples en la taula 1.
- b) *Defraudació*: Les accions o omissions doloses o culposes, amb qualsevol grau de negligència, que comportin un perjudici econòmic a l'Administració tributària.

Taula 1 - Sancions simples

Infracció	Sanció
La falta de presentació de declaracions o autoliquidacions o la presentació de declaracions o autoliquidacions falses, incompletes o inexactes sense transcendència en la liquidació.	200/250 euros, respectivament.
L'incompliment de requeriments d'informació o de documentació que faci l'Administració.	150 euros la primera i 600 euros les successives.
L'incompliment del deure de subministrar a l'Administració tributària dades, informes o antecedents amb transcendència tributària.	1.000 euros la primera i 3.000 euros les successives.
L'incompliment de les obligacions de caràcter comptable, registral i censal.	2 % dels imports omesos, inexactes, etc., amb un mínim de 150 euros i un màxim de 3.000
L'incompliment de les obligacions de facturació o de documentació, llevat que provoquin defraudació o hi condueixin.	2 % de l'import o 200 euros per cada factura no emesa o 100 euros per cada factura incorrecta.
L'incompliment de l'obligació d'utilitzar i de comunicar el número de registre tributari (NRT).	1.500 euros.
La resistència, negativa o obstrucció a les actuacions de l'Administració tributària, en fase de gestió, d'inspecció o de recaptació, o en qualsevol altre procediment tributari.	150 euros la primera, 300 la segona i 600 en requeriments successius.
L'incompliment de l'obligació de posar en coneixement de l'Administració tributària el canvi de domicili de l'obligat tributari.	150 euros.

Exemples:

- Deixar d'ingressar, totalment o parcialment, els deutes tributaris, les retencions o els ingressos a compte, per no haver presentat declaracions o autoliquidacions quan ho estableixin les normes de cada tribut, i també, quan després del requeriment oportú, l'obligat tributari no presenti les declaracions o les autoliquidacions.
- Deixar d'ingressar, totalment o parcialment, els deutes tributaris, les retencions o els ingressos a compte, perquè en les declaracions o autoliquidacions presentades s'ometin dades, elements, quantitats o signes, índexs o mòduls necessaris per a determinar les bases i les quotes de tributació.
- Gaudir indegudament de beneficis fiscals, exempcions, desgravacions o devolucions, o bé obtenir-ne.

- Acreditar impropedimentment partides positives o negatives i crèdits de l'impost, per deduir o compensar en la base o en la quota.
- Altres.

Les infraccions de defraudació es qualifiquen en:

Taula 2

Infraccions	Situació	Sanció
Lleus	Les que no són greus o molt greus.	50 % de la quota defraudada.
Greus	La comissió repetida d'infraccions tributàries o bé l'ocultació de dades.	100 % de la quota defraudada.
Molt greus	La utilització de mitjans fraudulents o a través de persona interposada.	150 % de la quota defraudada.

La quantia de les sancions pecuniàries imposades es redueix en un 30 % en els supòsits de conformitat amb la liquidació efectuada i amb el pagament voluntari de la liquidació.

Un cop aplicada la reducció per conformitat, es redueix en un 25 % addicional si es fa l'ingrés total de la sanció dins el període voluntari i no s'impugna la liquidació ni la sanció.

4.5. Vies d'impugnació

Els actes d'aplicació dels tributs i d'imposició de sancions poden ser objecte d'impugnació o de revisió a través de:

- Recurs administratiu.
- Altres procediments especials de revisió.

El recurs en via administrativa és un requisit necessari per a tenir accés a la via jurisdiccional.

El termini per interposar un recurs és d'un mes natural des de la notificació de l'acte administratiu.

El recurs ha de contenir les al·legacions i els elements de prova oportuns.

La interposició de recurs no suposa la suspensió de l'execució de l'acte impugnat, tret que s'aportin garanties.

El recurs se sotmet a l'òrgan competent per a la seva resolució.

L'òrgan competent per a resoldre els recursos administratius és la Comissió Tècnica Tributària (en endavant, CTT).

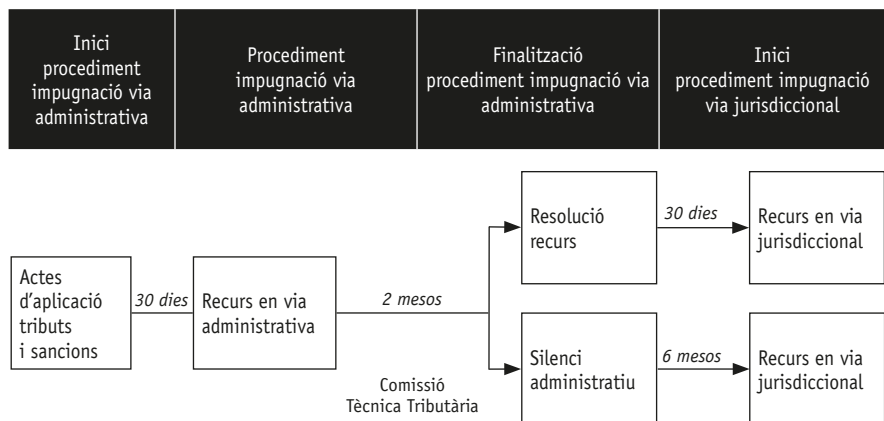
La CTT està formada pel ministre de Finances, el director del Departament de Tributs, el cap del gabinet jurídic del Govern i el director adjunt en matèria d'inspecció tributària.

El termini per a resoldre els recursos és de dos mesos comptant des de la data de presentació i ha de contenir els antecedents de fet i els fonaments de dret motivats per la decisió. En cas que la CTT no contesti dins d'aquest termini es considerarà silenci administratiu negatiu (desestimat).

Les resolucions per via administrativa són susceptibles de recurs davant la jurisdicció administrativa fiscal, d'acord amb els terminis establerts en la Llei reguladora de la jurisdicció administrativa i fiscal.

L'esquema és el següent:

Esquema 4

Art. 40 del Codi de l'administració
Art. 36 Llei jurisdicció administrativa i fiscal

Els procediments especials de revisió són regulats al capítol quart de la LBOT, que inclou:

- 1) *Procediment de rectificació d'errors*: Iniciat a instància de l'Administració d'ofici o de la persona interessada pels errors materials, de fet o aritmètics dels actes i les resolucions tributàries. El termini per a notificar la resolució és de sis mesos; en cas contrari, es considerarà silenci administratiu negatiu (desestimat).
- 2) *Procediment de devolució d'ingressos indeguts*: Quan un obligat tributari ha fet un ingrés tributari indegut, té dret a la devolució d'ofici o a

instància de la part, mentre no hagi prescrit el dret a devolució. Si correspon a una autoliquidació, el procediment es fa per via rectificativa.

- 3) *Procediment de revocació*: Revocació d'actes o resolucions, sempre que infringeixin manifestament la llei o es doni la improcedència o indefensió de l'obligat, sempre que no hagin prescrit.

5. Resum

- Andorra és un estat de dret democràtic i social en règim polític de co-principat parlamentari.

Quadre 5

Cap d'estat	Format pels dos Coprínceps: el president de la República Francesa i el bisbe d'Urgell.
Consell General	És el Parlament i l'òrgan legislatiu d'Andorra, format per 28 membres. Poder legislatiu
Govern d'Andorra	El Govern dirigeix la política nacional i internacional, així com l'Administració de l'Estat, i exerceix la potestat reglamentària. Format pel cap de Govern i els ministres. Poder executiu
Consell Superior de la Justícia, tribunals i batlles	Sistema judicial independent. Poder judicial

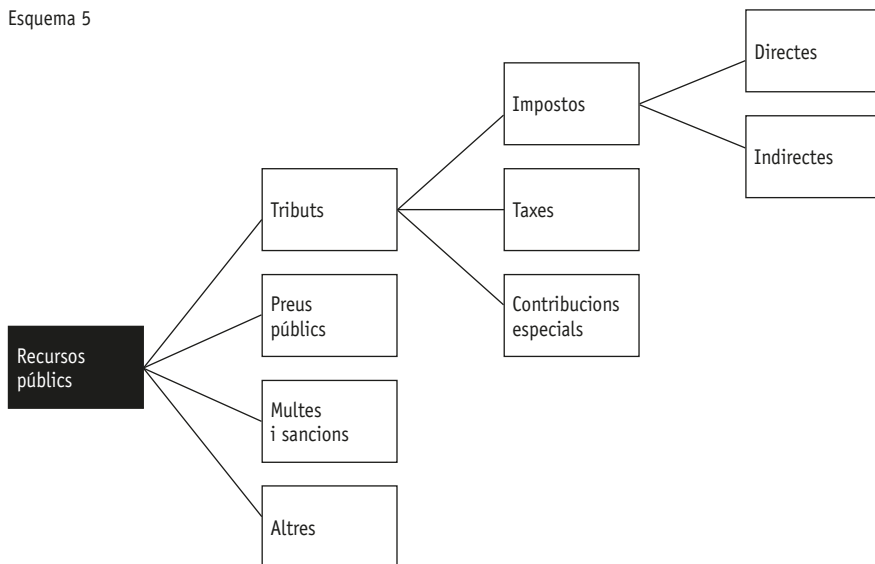
- Els tributs només es poden crear per llei i la potestat per legislar en matèria tributària recau en el Consell General (el Parlament) o en el Consell de Comú, en aquest cas limitat als àmbits descrits en la Llei qualificada de competències del comuns.
- L'estructura normativa del Principat d'Andorra en matèria tributària i de les administracions públiques és la següent:

Quadre 6

La Constitució	
Tractats internacionals	
Ingressos públics	Despesa pública
Llei de bases de l'ordenament tributari	Llei general de finances públiques
Llei pròpia de cada tribut	Legislació entitats públiques
Reglament desenvolupament Llei de bases i de cada tribut	
Codi de l'Administració	

- Els recursos públics que financen les administracions segueixen l'esquema següent:

Esquema 5

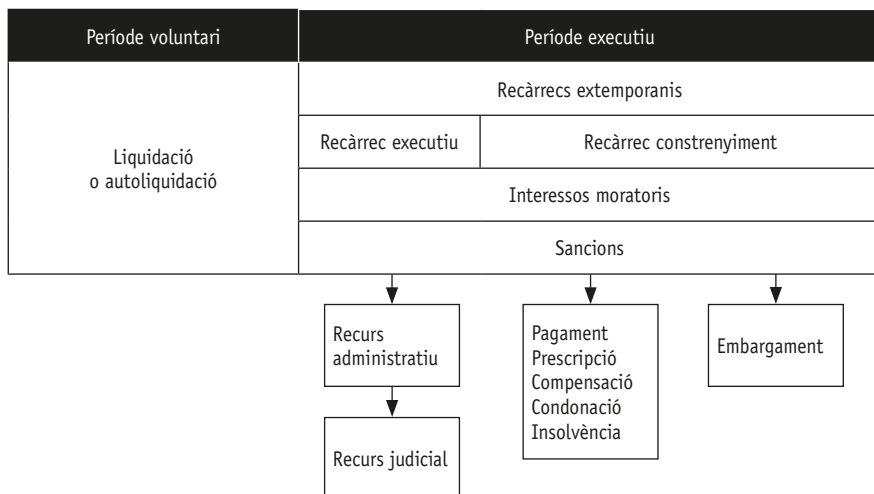
- En qualsevol tribut trobem essencialment:

Taula 3

	Elements essencials
Què?	El fet imposable.
Qui?	L'obligat tributari.
Quan?	La meritació i el període impositiu.
Quant?	Deute tributari, com a resultat d'una base de tributació per un tipus de gravamen reduït per les corresponents deduccions.
Com?	Mitjançant liquidacions o autoliquidacions.
Què passa si no?	Recàrrecs i/o sancions.

- La legislació preveu una sèrie de mecanismes i procediments per al cobrament dels tributs, entre els quals l'aplicació de recàrrecs, interessos moratoris i sancions, i fins i tot l'embargament de béns:

Taula 4

6. Legislació i abreviacions

- La Constitució.
- Decret legislatiu, del 7 de febrer de 2018, de publicació del text refós de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari (LBOT).
- Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989, i modificacions (CA).
- Llei qualificada de transferències als comuns, del 4 de novembre de 1993 (LQTC), i modificacions.
- Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns, del 4 de novembre de 1993 (LQDC), i modificacions.
- Llei general de les finances públiques, del 19 de desembre de 1996 (LGFP).
- Llei 10/2003, del 27 de juny, de les finances comunals, i modificacions (LFC).

MÒDUL II: FISCALITAT COMUNAL

1. Introducció

El Títol VI de la Constitució andorrana estableix l'estructura territorial entre l'Estat i els comuns.

Actualment existeix una distribució territorial en set parròquies, amb un comú per a cada una: Canillo, Encamp, Ordino, la Massana, Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany.

Recordem que l'article 79 de la Constitució defineix així els comuns:

1. Els Comuns, com a òrgans de representació i administració de les parròquies, són corporacions públiques amb personalitat jurídica i potestat normativa local, sotmesa a la llei, en forma d'ordinacions, reglaments i decrets. Dins l'àmbit de les seves competències, exercides d'acord amb la Constitució, les lleis i la tradició, funcionen sota el principi d'autogovern, reconegut i garantit per la Constitució.
2. Els Comuns expressen els interessos de les parròquies, aproven i executen el pressupost comunal, fixen i duen a terme les seves polítiques públiques en el seu àmbit territorial i gestionen i administren tots els béns de propietat parroquial, siguin de domini públic comunal o de domini privat o patrimonial.
3. Els seus òrgans de govern són elegits democràticament.

Els òrgans de govern comunals són elegits democràticament. Els consellers comunals són entre deu i setze. El sistema electoral estableix sempre una

majoria a la força més votada; així, efectuada l'elecció, correspondrà directament a la candidatura més votada en cada parròquia la meitat dels consellers, sigui quina sigui la diferència en vots amb la resta de candidatures. L'altra meitat de consellers es distribuirà proporcionalment entre totes les candidatures, inclosa la més votada. Els consellers del comú escolliran entre ells els cònsols major i menor, que no podran exercir més de dos mandats consecutius, cada un dels quals amb una durada de quatre anys.

Els comuns no solament funcionen sota el principi d'autogovern, sinó que la Constitució, en concret el seu article 80.2, els dota de potestat tributària:

2. Dins el marc de la potestat tributària de l'Estat, l'esmentada llei qualificada determina les facultats econòmiques i fiscals dels Comuns per a l'exercici de les seves competències. Aquestes facultats es referiran, almenys, a l'aprofitament i explotació dels recursos naturals, als tributs tradicionals i a les taxes per serveis comunals, autoritzacions administratives, radicació d'activitats comercials, industrials i professionals i propietat immobiliària.

Així doncs, salvant les distàncies, comparant-ho amb l'estructura territorial de l'Estat espanyol distribuïda en estat, comunitats autònomes i entitats locals, els comuns, quant a gestió, s'assimilen als ajuntaments, però, en canvi, amb la disposició de facultats o les potestats jurídiques sobre determinades matèries que els atorga la Constitució i la potestat tributària, s'assimilen a les comunitats autònomes.

El finançament dels comuns no solament prové de la seva potestat tributària, sinó que la Constitució preveu, amb la finalitat d'assegurar la capacitat econòmica dels comuns, unes transferències de l'Estat.

Les principals lleis que regulen l'equilibri territorial són:

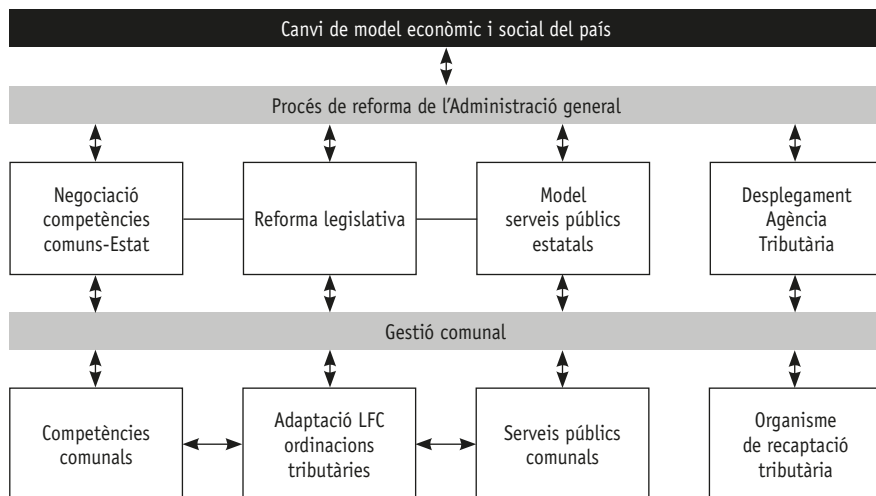
- Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns, del 4 de novembre de 1993, i les seves modificacions.
- Llei 19/2017, del 20 d'octubre, qualificada, de modificació de la Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns.

El canvi econòmic que està fent el Principat i la reforma de l'Administració provoquen que, en aquesta legislatura, Estat i comuns, a través de l'Associació de Comuns del Principat d'Andorra en què es troben representats a la reunió de cònsols els màxims mandatari parroquials, s'hagi negociat la revisió de les competències comunals i el seu finançament, negociació que va culminar amb la Llei 19/2017, del 20 d'octubre, qualificada de modificació de la Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns.

El canvi de competències comportarà canvis en l'actual normativa estatal referent als comuns, i també a les ordinacions tributàries, i implicarà canvis en els models de gestió i recaptació tributària.

Vegem-ho d'una manera esquemàtica:

Esquema 1

Un dels canvis destacats que actualment s'està treballant, i que no és exempt de polèmica, és la disposició final quarta de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari de creació d'una agència tributària única:

S'encomana al Govern que, previ acord amb els comuns, abans de l'1 de gener de 2017, presenti un projecte de llei de creació d'una Agència Tributària única per a totes les administracions del país.

2. El finançament dels comuns

Les fonts de finançament dels comuns procedeixen de quatre grans blocs:

- Transferències del Govern.
- Cessions econòmiques de terrenys.
- Els preus públics.
- Els tributs.

La primera es troba regulada a la Llei qualificada de transferències als Comuns, i tot i que directament no té transcendència tributària, si que indirectament prové de la recaptació tributària de l'Estat.

Les cessions econòmiques de terrenys es troben regulades a l'article 33 de la Llei general d'ordenació del territori i urbanisme, en què el pla d'urbanisme parroquial pot fixar entre el 5 i el 15 % del valor del terreny.

D'acord amb les competències atorgades, els comuns fixen els preus públics a través de les ordinacions de preus públics i els tributs amb les ordinacions tributàries.

En el primer mòdul hem vist la tipologia de tributs (taxes, contribucions especials i impostos), la definició de preu públic i la superposició de taxa i preu públic en el cas de la utilització d'un bé de domini públic.

El marc tributari comunal està definit per l'article 9 de la LQCC, la LBOT i la LFC, tal com hem vist al primer mòdul.

Ara entrarem més a fons en les figures tributàries comunals i en la seva casuística.

3. Els tributs comunals

Els tributs comunals es fixen cada any a les ordinacions tributàries comunals.

Totes les parròquies tenen taxes comunals i impostos comunals, i només a la parròquia d'Encamp, i d'una manera excepcional, es va incloure una contribució especial.

3.1. Les taxes comunals

Recordem la definició de taxes:

Són tributs el fet generador dels quals és la utilització privada o l'aprofitament especial del domini públic, la prestació d'un servei públic o la realització d'una funció administrativa de sol·licitud o de recepció obligatòria que es refereix a l'obligat tributari, o l'afecta o el beneficia de manera particular.

Al quadre 1 incorporem les principals taxes que cada comú aplica a les seves ordinacions.

Com es pot observar, hi ha taxes que s'apliquen a tots els comuns i d'altres que només s'apliquen segons la parròquia.

Analitzem els elements essencials d'algunes de les taxes més rellevants al quadre 2.

Com es pot observar, hi ha disparitat de fets imposables, bases imposables, exempcions, bonificacions i tipus per a cada comú. Així com en la definició de les taxes en les diferents ordinacions tributàries.

Cal recordar, tal com hem abordat al primer mòdul l'article 18 de la LFC (la cursiva és nostra):

Article 18

Quantificació del deute tributari

L'import de la taxa no pot superar el cost real de la prestació del servei o de la realització de l'activitat de què es tracti. A aquest efecte, el Comú aprova una memòria econòmica que justifica els paràmetres i les variables que determinen el cost del servei i la fixació de la taxa corresponent, així com la seva actualització.

La determinació del cost del servei i l'elaboració de la memòria econòmica no són evidents.

Quadre 1

Taxa	Canillo	Encamp	Ordino	La Massana	Andorra la Vella	Sant Julià de Lòria	Escaldes-Engordany
Higiene pública	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Enllumenat públic	✓	—	✓	✓	✓	✓	✓
Embrancament xarxa	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Inscripció propietat immobiliària	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Autorització i modificació radicació	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Llicències urbanístiques	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Delimitació terres	✓	✓	✓	✓	✓	—	—
Publicitat exterior	—	—	—	—	✓	—	—
Certificats administratius	✓	—	✓	✓	✓	—	—
Sol·licituds administratives	✓	✓	✓	✓	—	—	—
Revisió de projectes i avantprojectes	—	—	✓	✓	✓	—	✓
Servei grua	✓	✓	✓	✓	✓	✓	—
Dades registres cadastrals	✓	✓	✓	✓	✓	—	✓
Manteniment cementiris	—	—	✓	—	—	✓	✓
Guardes comunes	—	—	✓	✓	—	—	—
Subministrament i instal·lació de plaques de numeració	—	—	✓	—	—	—	—
Utilització del riu Gran Valira	—	—	—	—	—	✓	—

Font: Elaboració pròpia a partir de les ordinacions tributàries 2018.

Quadre 2

Taxa d'higiene pública					
Comú	Fet imposable	Obligat tributari	Quota tributària	Bonificacions	Exempcions
Canillo	Prestació de serveis públics a la neteja i manteniment de la parròquia, incloent-hi la neteja de vies i espais públics, treta de neu, recollida d'escombraries, recollida selectiva de residus urbans i qualsevol altre servei necessari per al bon manteniment.	<p>Censats 18-65 anys.</p> <p>Propietaris immobles no residents o titulars dret real d'ús.</p> <p>Titulars activitats econòmiques, en funció superfície.</p> <p>Persones que exploten els immobles com a apartaments turístics.</p>	<p>56 €.</p> <p>Fins a 70 m², 127 €; més de 70 m², 162 €.</p> <p>Euros m² en f(x) activitat amb un mínim i un màxim.</p>	Menors de 25 anys que cursen estudis: devolució del 75 %.	<p>Persones discapacitades.</p> <p>Immobles de no residents arrendats a censats.</p>
Encamp	Prestació de serveis higiene pública i manteniment de la parròquia incloent-hi neteja de vies, jardins i espais públics, treta de neu, recollida d'escombraries i la recollida selectiva de residus urbans.	<p>Censades al Comú entre 18 i 65 anys.</p> <p>Titulars residència secundària entre 18 i 65 anys.</p> <p>Titulars d'una autorització de radicació d'activitats.</p>	<p>99,85 €.</p> <p>En funció dels metres quadrats de la superfície d'explotació ponderada per un índex de localització per titulars d'activitats econòmiques i s'aplica el següent tipus de gravamen: 1,63 €/m² (mín. 170,50 i màx. 6.694,20).</p>	<p>Inici activitats primer any bonificació 100 %, i segon any 50 %.</p> <p>% en funció d'accions socials o de sostenibilitat.</p>	N/A.

Taxa d'higiene pública					
Comú	Fet imposable	Obligat tributari	Quota tributària	Bonificacions	Exempcions
Ordino	Serveis públics en general d'higiene pública, enllumenat i manteniment.	Persones físiques propietàries d'immobles. Titulars d'activitats econòmiques.	f(x) m ² construïts corregit 40 % terrasses, aparcaments i trasters. S'aplica un tipus de gravamen de 16 €/m ² . % impost radicació en funció de l'activitat.	N/A.	No subjectes: ús agrícola o ramader, cementiris, repetidors, transformadors, dipòsits d'aigua, entitats sense ànim de lucre, bordes reconstruïdes, etc.
La Massana	Prestació de serveis públics d'higiene pública i manteniment i enllumenat públic.	Titulars d'activitat explotació en funció activitat. Titulars de residència secundària o dret real d'ús sobre bé immoble. Censats menors de 65 anys.	% sobre l'impost radicació. < 80 m 75 €. > 100 m 125 €. Entre 80 i 100 m 100 €. 25 €.	—	—
Andorra la Vella	Prestació de serveis públics de neteja i manteniment de la parròquia, incloent-hi recollida d'escombraries, recollida selectiva de residus, neteja de vies públiques i qualsevol altre servei necessari per al bon manteniment.	Titulars d'activitat d'explotació en funció de l'activitat. Censats 18-65 anys i titulars de residència secundària.	En funció dels metres quadrats de la superfície d'explotació ponderada per un índex de localització d'activitats econòmiques. Preu per tipus d'activitat amb un import màxim i mínim. Import fix: 33,13 €.	Bonificació d'algunes activitats.	Persones discapacitades.

Taxa d'higiene pública					
Comú	Fet imposable	Obligat tributari	Quota tributària	Bonificacions	Exempcions
Sant Julià de Lòria	Prestació de serveis en matèria d'higiene pública, recollida domèstica d'escombraries, recollida selectiva de residus urbans, neteja de les vies públiques, jardins i espais públics i treta de neu.	Titulars d'una autorització de radicació d'activitats. Unitats familiars censades 18-65 anys.	En funció dels metres quadrats de la superfície d'explotació per 1,62 €/m ² . Import fix 43,21 €.	N/A.	N/A.
Escaldes-Engordany	Prestació de serveis públics de neteja i manteniment de la parròquia, incloent-hi recollida d'escombraries, recollida selectiva de residus, neteja de vies públiques i qualsevol altre servei necessari per al manteniment.	Censats 18-65 anys. Titulars residència secundària.	En funció dels metres quadrats de la superfície d'explotació 1,19 €/m ² . Import mínim 177,18 € i màxim en funció de l'activitat. Import fix: 30 €.		Activitats agrícoles persones físiques. Suspensió activitat > sis mesos. Acreditació de necessitats socials.

Font: Elaboració pròpia a partir de les ordinacions tributàries 2018.

Taxa d'enllumenat públic					
Comú	Fet imposable	Base imposable	Tipus de gravamen	Bonificacions	Exempcions
Canillo	Prestació de servei d'enllumenat de carrers, places i espais públics en general.	<p>Persones censades 18-65 anys.</p> <p>Propietaris d'immobles no residents o titulars dret real d'ús.</p> <p>Titulars activitats econòmiques, en funció de la superfície.</p> <p>Persones que exploten els immobles com a apartaments turístics.</p>	<p>23 €.</p> <p>Fins a 70 m², 53 €; més de 70 m², 68 €.</p> <p>Euros m² en f(x) activitat amb un mínim i un màxim.</p>	Menors de 25 anys que cursen estudis: devolució del 75 %.	<p>Persones discapacitades.</p> <p>Immobles de no residents arrendats a censats.</p>
Encamp	No s'aplica.	—	—	—	—
Ordino	Una única taxa per serveis públics.	—	—	—	—
La Massana	Inclusa dins la taxa d'higiene i enllumenat.	—	—	—	—
Andorra la Vella	Prestació genèrica del servei d'enllumenat públic.	<p>Titulars d'una autorització de radicació d'activitats.</p> <p>Censats 18-65 anys i titulars de residència secundària.</p>	<p>En funció dels metres quadrats de la superfície d'explotació ponderada per un índex de localització per activitats econòmiques.</p> <p>Preu per tipus d'activitat amb un import màxim i mínim.</p> <p>Import fix: 15,14 €.</p>	Bonificació d'algunes activitats.	Persones discapacitades.

Taxa d'enllumenat públic					
Comú	Fet imposable	Base imposable	Tipus de gravamen	Bonificacions	Exempcions
Sant Julià de Lòria	Prestació de serveis d'enllumenat de carrers, places i espais públics en general.	Unitats familiars 18-65 anys. Obligats tributaris impost radicació.	2,29 €/anuals. 1 % quota tributària impost radicació.	N/A.	N/A.
Escaldes-Engordany	Prestació de serveis d'enllumenat de carrers, places i espais públics en general.	Censats 18-65 anys i titulars de residència secundària. Obligats tributaris impost radicació.	10,35 € 6 % de la quota tributària impost radicació.	N/A.	Activitats agrícoles persones físiques. Suspensió activitat > sis mesos. Acreditació necessitats socials.

Font: Elaboració pròpia a partir de les ordinacions tributàries 2018.

Taxa d'enllumenat públic					
Comú	Fet imposable	Base imposable	Tipus de gravamen	Bonificacions	Exempcions
Camillo	Prestació de servei d'enllumenat de carrers, places i espais públics en general.	Persones censades 18-65 anys. Propietaris d'immobles no residents o titulars dret real d'ús. Titulars activitats econòmiques, en funció de la superfície. Persones que exploten els immobles com a apartaments turístics.	23 €. Fins a 70 m ² , 53 €; més de 70 m ² , 68 €. Euros m ² en f(x) activitat amb un mínim i un màxim.	Menors de 25 anys que cursen estudis: devolució del 75 %.	Persones discapacitades. Immobles de no residents arrendats a censats.

Taxa d'enllumenat públic					
Comú	Fet imposable	Base imposable	Tipus de gravamen	Bonificacions	Exempcions
Encamp	No s'aplica.	—	—	—	—
Ordino	Una única taxa per serveis públics.				
La Massana	Inclusa dins la taxa d'higiene i enllumenat.	—	—	—	—
Andorra la Vella	Prestació genèrica del servei d'enllumenat públic.	Titulars d'una autorització de radicació d'activitats. Censats 18-65 anys i titulars de residència secundària.	En funció dels metres quadrats de la superfície d'explotació ponderada per un índex de localització per activitats econòmiques. Preu per tipus d'activitat amb un import màxim i mínim. Import fix: 15,14 €.	Bonificació d'algunes activitats.	Persones discapacitades.
Sant Julià de Lòria	Prestació de serveis d'enllumenat de carrers, places i espais públics en general.	Unitats familiars 18-65 anys. Obligats tributaris impost radicació.	2,29 €/anuals. 1 % quota tributdària impost radicació.	N/A.	N/A.
Escaldes-Engordany	Prestació de serveis d'enllumenat de carrers, places i espais públics en general.	Censats 18-65 anys i titulars de residència secundària. Obligats tributaris impost radicació.	10,35 € 6 % de la quota tributària impost radicació.	N/A.	Activitats agrícoles persones físiques. Suspensió activitat > sis mesos. Acreditació necessitats socials.

Font: Elaboració pròpia a partir de les ordinacions tributàries 2018.

Taxa d'embranchament				
Comú	Fet imposable	Quota de tributació	Bonificacions	Exempcions
Canillo	Sol·licitud o modificació d'embranchament a la xarxa d'aigües, de clavegueram i de boca d'incendis.	Import fix en funció m ² + despeses serveis. Per la boca d'incendis: 1.435,00 €.	N/A.	N/A.
Encamp	Sol·licitud d'embranchament a la xarxa d'aigües, clavegueram i aigües pluvials.	Import fix segons el cabal d'aigua + variable en funció excés treballs aigües. Import €/m ² en funció del tipus d'ús amb quota mínima.	N/A.	N/A.
Ordino	Sol·licitud d'embranchament a la xarxa d'aigües i clavegueram.	21 €/m ² més els costos reals d'embranchament.	N/A.	N/A.
La Massana	Sol·licitud d'embranchament a la xarxa general d'aigües i clavegueram.	1,25 €/m ² edificat i 2,60 €/m ² edificat pel clavegueram.	N/A.	N/A.
Andorra la Vella	Sol·licitud o modificació d'embranchament a la xarxa d'aigües, de clavegueram i de boca d'incendis.	Aigües: 7,25 €/m ² d'obra construïda. Edifici de nova planta, mínim de 1.703,75 €. Clavegueram: 12,25 €/m ² d'obra i totalitat de les despeses que comporti l'embranchament. Boca incendi: 1.984,50 € i cost real dels treballs.	N/A.	N/A.
Sant Julià de Lòria	Autorització d'embranchament d'aigües residuals o d'aigua potable.	Fix 806,87 € més una quantitat en funció del tipus d'immoble. Cost dels treballs de rases, paviment i reparació voravies.	—	—
Escaldes-Engordany	Autorització d'embranchament d'aigües residuals, d'aigua termal, de fluid elèctric a Engolasters i d'aigües pluvials.	Fix en funció del tipus d'embranchament i, en el cas d'aigües residuals, variable addicional en funció del tipus d'unitat.	N/A.	N/A.

Font: Elaboració pròpia a partir de les ordinacions tributàries 2018.

De fet, algunes taxes podrien trobar-se recorregudes, ja sigui perquè la seva quota tributària és superior al cost real del servei o per inexistència o debilitat en la quantificació de la memòria econòmica.

Fem una aproximació de com es determina el cost del servei, ja que no és en absolut evident. En primer lloc, hem de disposar d'una comptabilitat analítica per a cada servei. La LGFP i la LFC estableixen l'obligatorietat de formular el pressupost de despeses en diverses classificacions (econòmica, orgànica i funcional). La classificació funcional seria l'aplicable a la funció o servei.

Es tracta d'una comptabilitat tridimensional.

Als informes del Tribunal de Comptes d'Andorra, es pot veure que no tots els comuns apliquen una comptabilitat pressupostària funcional efectiva o en disposen, fet que ja dificulta el punt de partida de la informació.

A continuació adjuntem un exemple de la classificació funcional del programa de benestar comunitari i els seus subgrups.

Taula 1 - Exemple comptabilitat funcional

Política de despesa 16. Benestar comunitari	
161.	Sanejament, abastament i distribució d'aigua
	16100. Abastament i distribució d'aigua potable 16110. Aigües residuals i pluvials
162.	Recollida, eliminació i tractament de residus
	16200. Recollida, eliminació i tractament de residus urbans 16220. Abocador de terres
163.	Neteja viària
	16310. Neteja de carrers i voravies 16320. Treta de neu
164.	Cementiri i serveis funeraris
	16400. Cementiri i serveis funeraris
165.	Enllumenat públic
	16500. Enllumenat públic
169.	Altres serveis de benestar comunitari
	16900. Altres serveis de benestar comunitari

La comptabilitat pressupostària segueix un criteri principalment «de caixa», com veiem en els comptes següents:

Taula 2

Capítol	Import	Capítol	Import
Despeses		Ingressos	
1 Despeses personal	15.151.644,50	1 Impostos directes	10.716.106,00
2 Consum de béns corrents i serveis	10.213.705,03	2 Impostos indirectes	938.205,31
3 Despeses financeres	636.825,00	3 Taxes i altres ingressos	12.264.737,71
4 Transferències corrents	1.215.096,89	4 Transferències corrents	3.036.264,00
		5 Ingressos patrimonials	354.700,59
Despeses corrents	27.217.271,42	Ingressos corrents	27.310.013,61
6 Inversions reals	4.635.804,11	6 Alineació d'inversions	-
8 Actius financers	31.853,08	7 Transferències de capital	7.539.915,00
9 Passius financers	2.965.000,00	8 Actius financers	-
		9 Passius financers	-
Despeses de capital	7.632.657,19	Ingressos de capital	7.539.915,00
Total pressupost despeses	34.849.928,61	Total pressupost ingressos	34.849.928,61

Font: Tribunal de Comptes d'Andorra, informe Comú d'Andorra la Vella 2017.

Com es pot veure si prenem tot el pressupost de despeses, inclou les inversions i el retorn de préstecs, entre d'altres, i podria variar molt el cost del servei de la taxa en funció de l'exercici econòmic que prenguéssim.

És per aquest motiu que, per al càlcul, s'utilitzen els capítols pressupostaris de l'1 al 4 (és a dir, les despeses corrents) i addicionalment s'imputen les dotacions a les amortitzacions procedents de l'auxiliar de l'immobilitzat que, per poder fer-ho, ha d'incloure també una classificació funcional. Si tenim identificats els dos anteriors, disposarem de les despeses directes associades al servei, però per a determinar el cost total encara mancaria imputar les despeses indirectes, tenint en compte criteris objectius sobre ingressos, dedicació o altres.

Amb els càlculs anteriors i suposant que tinguem la base per extreure'ls, només disposem del cost total del servei (el numerador), però ens manca trobar el cost unitari.

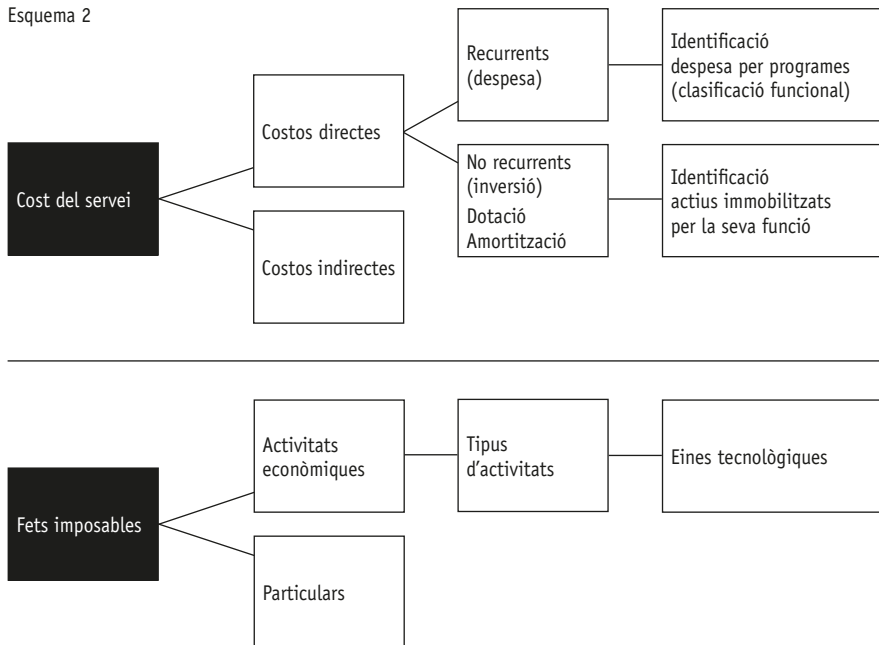
Per determinar el cost unitari, es dividirà el cost total pel nombre de fets imposables i, per tant, necessitem bases de dades fiables i més o menys homogènies en el temps per poder determinar un cost unitari del servei.

Encara es pot complicar molt més si tenim usuaris diferents que poden determinar costos distints. Així, no és el mateix recollir residus en un restaurant que en un habitatge; si la taxa ha de cobrir el cost del servei, el primer té uns costos superiors al d'un habitatge.

Com es pot comprovar, la determinació i la fixació de la taxa no són evidents i tenen una justificació, com a mínim, complexa.

D'una manera esquemàtica:

Esquema 2

Fixem-nos que, si volem anar cap a una agència tributària única, s'haurà de fer una progressiva homogeneïtzació de les taxes i dels preus públics, tasca que serà tècnicament i socialment plena d'obstacles.

3.2. Els impostos comunals

Aquesta disparitat entre comuns no és tan aguda en el cas dels impostos, atès que el capítol IV de la LFC identifica quins són els impostos comunals, i de cadascun n'identifica els elements essencials (fet generador, exempcions, obligats tributaris, base de tributació, rang de tipus de gravamen, quota tributària, període impositiu i meritació) sense donar lloc a cap disparitat més enllà del tipus de gravamen i el calendari impositiu.

A l'article 28 de la LFC trobem els impostos comunals:

Definició i tipus

Els impostos comunals són els que tenen potestat per regular d'acord amb la Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns, i són els següents:

- a) L'impost tradicional del foc i lloc.
- b) L'impost sobre la propietat immobiliària.
- c) L'impost sobre els rendiments arrendataris.
- d) L'impost de radicació d'activitats comercials, empresarials i professionals.
- e) L'impost sobre la construcció.

La totalitat dels impostos anteriors són de naturalesa directa.

A l'IRPF i a l'impost de societats es preveu, com hem vist, una deducció per doble imposició interna quant a l'impost sobre els rendiments arrendataris i l'impost de radicació d'activitats comercials, empresarials i professionals.

Només tenim un impost comunal indirecte, que a més està compartit amb l'Estat: l'impost sobre les transmissions patrimonials immobiliàries.

Vegem ara els diversos impostos:

Impost de foc i lloc: És un impost tradicional que ve a significar el «lloc de residència de la casa pairal». Dins aquesta categoria també teníem l'estrany, que gravava els estrangers propietaris sense residència i que actualment no s'aplica.

Quadre 3

Impost de foc i lloc	
Element essencial	Descripció
Fet generador	La residència principal de la persona física: <ul style="list-style-type: none"> • Lloc on està censada la persona el primer dia de l'any natural. • Dia de la primera inscripció al cens (persones estrangeres).
Obligats tributaris	Persona física censada en el territori d'una parròquia, d'edat compresa entre els 18 i els 65 anys.
Quota de tributació	Cada comú té competència per a fixar la quota, que ha de ser entre els 5 i els 50 € per persona física censada a la parròquia
Període impositiu i meritació	És anyal i es merita el primer dia de l'any natural o el primer dia de la inscripció al cens comunal (persones estrangeres).

Impost sobre la propietat immobiliària: És l'equivalent a l'impost sobre el béns immobles de les hisendes locals espanyoles.

Quadre 3

Impost sobre la propietat immobiliària	
Element essencial	Descripció
Fet generador	La propietat d'un bé immoble o la titularitat d'un dret real d'ús sobre un bé immoble.
Exempcions	<p>Els coprínceps com a caps d'estat, el Consell General, el Govern i els comuns.</p> <p>Els comuns poden eximir del pagament de l'impost els propietaris que resideixen d'una manera efectiva i permanent sempre que la superfície sigui inferior a 100 m².</p>
Obligats tributaris	El propietari de l'immoble o el del dret real d'ús sobre el mateix immoble, per la totalitat de la propietat immobiliària.
Base de tributació	<p>Es determina en funció dels metres quadrats de superfície del bé immoble.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Immobile edificat: la superfície del bé immoble correspon a la superfície total construïda i es pondera per un índex de localització (0,5 i 2). • Immobile no edificat: la superfície del bé immoble es pondera per un coeficient de qualificació urbanística (0,5 i 2) (urbà, urbanitzable o no urbanitzable).
Tipus de gravamen	<p>Propietat edificable: entre 0,3 i 3 € per metre quadrat edificat del bé immoble.</p> <p>Propietat no edificable: entre 0 i 0,75 € per metre quadrat de la superfície.</p>
Quota de tributació	Resulta d'aplicar a la base de tributació el tipus de gravamen.
Període impositiu i meritació	El període impositiu coincideix amb l'any natural i merita l'1 de gener de cada any.

Cal dir que la LFC, a la disposició transitòria tercera, establia que, mentre el cadastre no estigués elaborat i aprovat, l'impost sobre la propietat immobiliària que grava la propietat no edificada era del 0 %.

En els darrers anys, els comuns ja disposen del cadastre, però cap no ha gravat la propietat no edificada.

Impost sobre els rendiments arrendataris: També se l'anomena impost «d'inquilinat».

Quadre 4

Impost sobre rendiments arrendataris	
Element essencial	Descripció
Fet generador	Obtenció de rendes, per part de l'arrendador, procedents del lloguer de béns immobles.
Exempcions	Els coprínceps com a caps d'estat, el Consell General, el Govern i els comuns.
Obligats tributaris	El titular de la propietat de l'immoble o del dret real d'ús sobre el mateix immoble.
Base de tributació	Està constituïda per la suma de les rendes efectivament acreditades per l'obligat tributari durant el període impositiu.
Tipus de gravamen	És un percentatge del valor total de les rendes acreditades durant l'any, que pot oscil·lar entre un mínim d'un 0,4 % i un màxim del 4 %.
Quota de tributació	Resulta d'aplicar a la base de tributació el tipus de gravamen.
Període impositiu i meritació	Any natural, i es merita l'últim dia del període impositiu. En cas de defunció, el període finalitza el dia de la defunció.

Sobre aquest impost hi ha diversos elements a destacar, el primer dels quals fa referència a l'obligat tributari, de manera que és el «propietari» o el titular del «dret real d'ús».

Un dels contractes que genera controvèrsia és el de sotsarrendament, atès que en aquest cas l'arrendador no és el propietari, i no hi ha una doctrina clara de si aquest tipus de contracte es considera un dret real o si es tracta d'un dret personal. En el primer cas, estaria subjecte a l'impost; en el segon, no.

També genera diverses qüestions la base de tributació. En cas de morositat, queda clar que no són rendes acreditades i, per tant, no s'han d'incloure a la base de tributació. La dificultat radica en aquells lloguers en què hi ha una part de la renda que repercuteix, les despeses d'aigua, calefacció o electricitat, que, quan estan incloses a la renda mensual, formen part de la base de tributació; en canvi, si van directament a nom del llogater o es repercuteixen sense cap tipus de marge com a «suplert» no formen part de la base de tributació.

Aquest impost es liquida l'any següent al de meritació, atès que no es disposa de la base de tributació fins que es coneix l'import de les rendes acreditades.

Hi ha una altra tipologia de contractes, anomenats «de gestió», que no són pròpiament contractes de lloguer i s'interpreta, per tant, que no hi ha

Quadre 5

Impost de radicació	
Element essencial	Descripció
Fet generador	Exercici d'una activitat comercial, empresarial o professional en el territori d'una parròquia.
Exempcions	Activitats agrícoles dutes a terme per persones físiques.
Obligats tributaris	La persona, física o jurídica, titular de l'activitat econòmica. Societats civils, comunitats de béns i d'altres entitats que constitueixen una entitat econòmica o un patrimoni separat, quan duguin a terme activitats subjectes a l'impost.
Base de tributació	<p>Es determina en funció dels metres quadrats de la superfície d'explotació ponderada per un índex de localització (entre 0,5 i 2), màxim cinc categories.</p> <p>Superfície d'explotació: superfície total dels locals destinats a la realització de l'activitat, expressada en metres quadrats i, si és el cas, mitjançant la suma de totes les seves plantes. Tanmateix, només es pot prendre en compte com a superfície d'explotació el 40 % de la superfície en el casos següents:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Superfície no construïda o descoberta dedicada al dipòsit de matèries primeres o productes de qualsevol mena. • Superfície ocupada per vials, jardins, zones de seguretat, etc. • Superfície construïda o coberta dels magatzems i dipòsits de tota mena. <p>Superfície d'aparcaments, sempre que l'activitat principal no sigui d'aparcament.</p>
Tipus de gravamen	Per cada activitat definida pels comuns d'acord amb la Classificació d'Activitats Econòmiques d'Andorra, comprès entre 0,1 i 100 € per metre quadrat de la superfície d'explotació.
Quota de tributació	<p>Resulta d'aplicar a la base de tributació el tipus de gravamen.</p> <p>Quota mínima: aplicació del tipus de gravamen que correspongui al resultat de multiplicar l'índex de localització per 20 m².</p> <p>Quota màxima: 300.000,00 €.</p>
Període impositiu i meritació	<p>Any natural, i es merita el dia 1 de gener de cada any.</p> <p>Si l'activitat s'inicia després de l'1 de gener, l'import es merita a la data d'inici de l'activitat. En aquest cas, la quota es calcula proporcionalment al nombre de trimestres naturals que restin per finalitzar l'any, inclòs el de l'inici de l'activitat.</p> <p>Si l'activitat finalitza abans del 31 de desembre, la quota tributària es calcula proporcionalment al nombre de trimestres naturals durant els quals s'ha dut a terme l'activitat, inclòs el de finalització de l'activitat.</p>

fet generador, si bé en alguns casos es podria considerar un frau de llei. Aquests contractes solen anar lligats a l'explotació d'immobles del sector de l'hoteleria o dels pàrquings, en què el propietari sotscontracta la gestió i rep una renda que correspon als resultats d'explotació del negoci un cop restada la retribució pactada del gestor.

Impost de radicació d'activitats comercials, empresarials i professionals: El seu equivalent a l'Estat espanyol seria l'impost d'activitats econòmiques (IAE). És un dels impostos més generalitzats.

Cada comú identifica els seus índexs de localització i determina també un tipus de gravamen per activitat que pot ser molt diferent segons la parròquia.

Impost sobre la construcció: Es va incorporar amb posterioritat amb la Llei 14/2007, del 20 de setembre, de modificació de la Llei 10/2003 de les

Quadre 6

Impost sobre la construcció	
Element essencial	Descripció
Fet generador	Realització, dins del terme de la parròquia, d'edificacions de nova planta o bé d'obres d'ampliació d'edificacions existents.
Exempcions	Aquelles edificacions o ampliacions que siguin fetes pels copríneps com a caps d'estat, pel Consell General, pel Govern i pels comuns.
Obligats tributaris	La persona, física o jurídica, que sol·licita la llicència de construcció o ampliació de l'edifici.
Base de tributació	És la superfície de l'edificació de nova planta, o de l'ampliació, expressada en metres quadrats i ponderada per un índex de localització. S'entén per superfície de l'edificació l'obra efectivament construïda, inclosos els soterranis i els cossos volats. Els comuns són els encarregats d'establir un índex de localització (entre 0,5 i 2) i la categoria (màxim cinc categories).
Tipus de gravamen	Està comprès entre 10 i 50 € per metre quadrat.
Quota de tributació	Resulta d'aplicar la base de tributació al tipus de gravamen.
Bonificacions a la quota	Bonificació tributària fins a un 90 % per a les edificacions de nova planta o ampliació d'edificacions existents que es destinin a ús d'habitatge (ús propi, a lloguer o a venda), aparcament o agrícola i ramader. Aquestes destinacions s'han de mantenir durant deu anys; si no, s'hauran de restituir les bonificacions (amb interessos de demora).
Deduccions de la quota	L'import que ha de satisfer al comú com a taxa per l'atorgament de la llicència urbanística corresponent a la mateixa edificació o ampliació. En el cas que la quota fos negativa, és igual a zero.
Període impositiu i meritació	Es merita en el moment d'obtenir la llicència corresponent.

finances comunals, del 27 de juny. No cal dir que va sorgir després d'un període d'una gran activitat immobiliària.

Quant a aquest impost, ens trobem que hi ha comuns que bonifiquen o bonificaven determinats usos de les edificacions que com a conseqüència de la crisi immobiliària no s'han mantingut i que, per tant, podrien no complir el requisit de mantenir-los durant deu anys.

A la taula següent fem un resum del tipus de gravamen aplicat per cada comú a la seva ordinació tributària de l'exercici 2018 a cada impost, que difereix segons la parròquia:

Taula 3

Impost	Canillo	Encamp	Ordino	La Massana	Andorra la Vella	Sant Julià de Lòria	Escaldes Engordany
Impost de foc i lloc	23 €	22,75 €	24 €	26 €	25 €	42,10 €	24 €
Impost sobre la propietat immobiliària	No s'aplica	0,55 €/m ² construït	0,65 €/m ² construït Aplica un tipus reduït del 0,30 €/m ² no previst a la LFC	0,62 €/m ² construït	0,323 i 1,282 €/m ² en funció de la grandària i si és residència habitual	0,52 €/m ² construït	0,52 €/m ² construït ≤ 100 m ² . 0,62 €/m ² construït > 100 m ² 0,30 €/m ² ús agrícola
Impost sobre rendiments arrendataris	No s'aplica	2 % rendes	1,50 % rendes, mínim de 30 €	1,75 % rendes	3 % bases fins a 40.000 €; 4 % bases superiors	3 % rendes	3 % bases fins a 40.000 €; 4 % bases superiors
Impost de radicació d'activitats comercials, empresarials i professionals	0,11 i 100 €/m ²	0,17 i 100 €/m ²	0,80 i 100 €/m ²	0,11 i 36,09 €/m ²	0,1 i 100 €/m ²	1,25 i 100 €/m ²	0,6 i 91,44 €/m ²
Impost sobre la construcció	33 €/m ²	41,60 €/m ² construït	50 €/m ²	50 €/m ²	40 €/m ²	20 €/m ²	41,44 €/m ²

Font: Elaboració pròpia a partir de les ordinacions tributàries 2018.

Alguns comuns han utilitzat les ordinacions per a fins extrafisicals. Podem trobar activitats penalitzades o afavorides fiscalment amb la finalitat d'atreure o dissuadir la instal·lació de determinades activitats a la parròquia.

Malgrat que els elements essencials són comuns, alguns apliquen amb tota la seva amplitud les possibilitats que els ofereixen la LFC i la LQCC i d'altres no, i fins i tot hi ha comuns que incorporen elements no previstos a la legislació.

Impost sobre les transmissions patrimonials immobiliàries: Aquest impost es veurà amb amplitud en el mòdul IV. És un impost indirecte que grava les transmissions patrimonials immobiliàries a títol oneros o lucratiu *inter vivos* de tota classe de béns immobles, així com la constitució i la cessió de drets reals sobre aquests, i resta establert en règim de corresponsabilitat fiscal entre el Govern i els comuns.

En aquest impost de naturalesa compartida, històricament l'Estat hi aplicava un 2,5 % i els comuns estipulaven en les seves ordinacions entre el 0,5 % i un 1,5 %, però tots ells esgotaven el màxim de l'1,5 %.

La Llei de l'IGI, en incorporar a la seva disposició addicional primera la subjecció a l'IGI de les transmissions patrimonials de béns immobles efectuades pels empresaris i els professionals dins el marc de la seva activitat empresarial, en detriment de l'ITP, va obligar a redefinir l'equilibri de recaptació entre administracions.

Amb aquest canvi de llei, l'Estat passava a recaptar unes operacions que fins llavors eren compartides amb l'ITP. Per compensar aquest traspàs de recaptació es va modificar el percentatge de recaptació estatal, que va quedar fixat en l'1 % i el tram comunal entre el 0,5 % i el 3 %.

A les ordinacions tributàries de l'exercici 2018, tots els comuns aplicaven el tram màxim del 3 %.

3.3. Les contribucions especials

Finalment, ens trobem amb les contribucions especials, que estan regulades a l'article 20 de la LFC.

Històricament, només el Comú d'Encamp havia aplicat contribucions especials. A les ordinacions tributàries de l'exercici 2018, en ser el primer any d'aplicació per part dels comuns de la LBOT, va haver-hi, a través de l'Associació de Comuns d'Andorra, una primera homogeneïtzació quant a l'estructura i els procediments tributaris de les ordinacions de totes les parròquies.

Fruit d'aquesta homogeneïtzació, tots els comuns van incorporar a les seves ordinacions la possibilitat d'aplicar contribucions especials sobre les obres previstes a l'article 20.

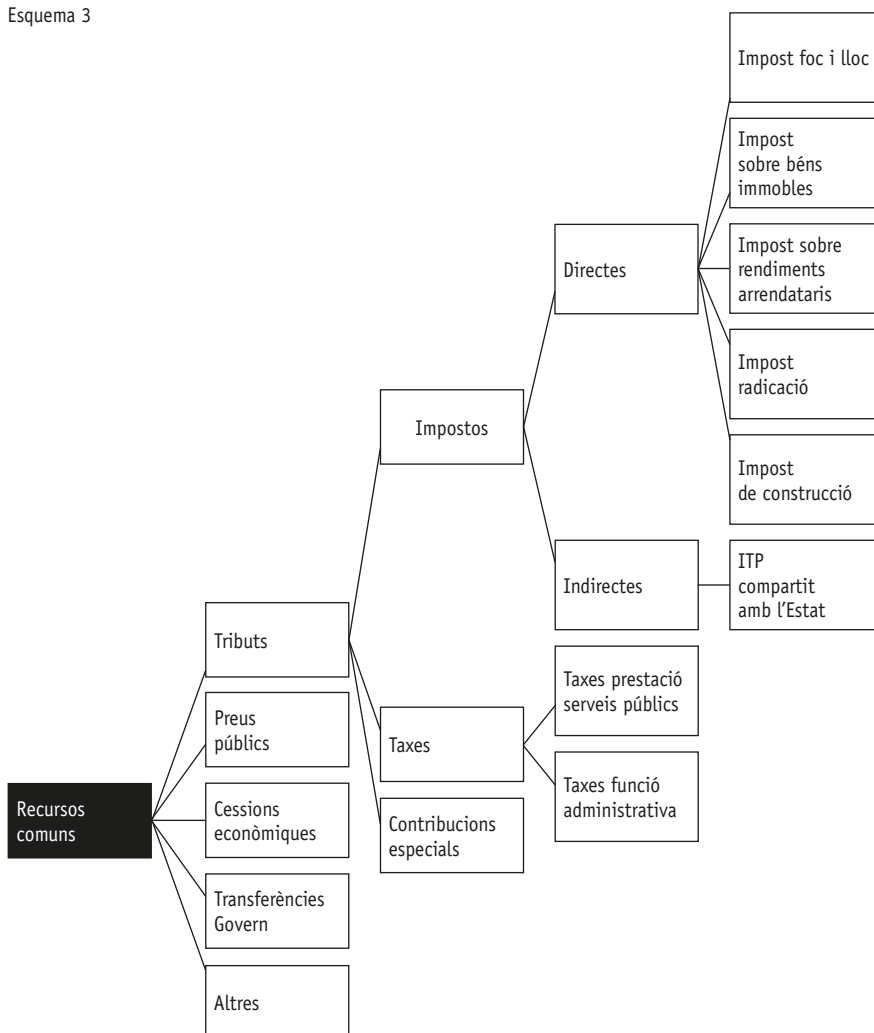
En aquest cas, tal com estableix la Llei, la base de tributació no pot ultrapassar el 90 % del cost efectiu de l'obra i es distribueix en funció dels metres quadrats lineals de façana que conformen la zona de benefici lineal.

Caldrà veure, però, l'aplicabilitat real d'aquestes contribucions especials en un país en què històricament no s'han aplicat.

4. Resum

- Els comuns són entitats de dret públic que dins de l'àmbit de les seves competències, atorgades per la Constitució, actuen sota el principi d'autogovern, amb potestats tributàries a través de les aprovacions pels respectius consells de comú de les ordinacions tributàries.
- L'estructura de finançament comunal és la següent:

Esquema 3

Font: Elaboració pròpia a partir de les ordinacions tributàries 2018.

- Recentment s'han fet canvis dins el marc de les competències comunals.
- Actualment s'està treballant en la llei que ha de donar resposta a l'Agència Tributària única entre comuns i Estat. Aquest procés es preveu tècnicament i políticament complex.

5. Legislació i abreviacions

- La Constitució.
- Decret legislatiu, del 7 de febrer de 2018, de publicació del text refós de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari (LBOT).
- Llei 18/2017, del 20 d'octubre, qualificada, de transferències als comuns (LQTC).
- Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns, del 4 de novembre de 1993 (LQDC).
- Llei general de les finances públiques, del 19 de desembre de 1996 (LGFP).
- Llei 10/2003, del 27 de juny, de les finances comunals, i modificacions (LFC).
- Llei de l'impost sobre transmissions patrimonials immobiliàries, del 29 de desembre de 2000, i modificacions (ITP).
- Ordinació, del 13 de desembre de 2017, tributària de l'exercici 2018 del Comú de Canillo.
- Ordinació, del 14 de desembre de 2017, tributària per a l'any 2018 del Comú d'Encamp.
- Ordinació, del 30 de novembre de 2017, tributària del 2018 del Comú d'Ordino.
- Ordinació, del 28 de novembre de 2017, tributària comunal del Comú de la Massana.
- Ordinació, del 29 de desembre de 2017, tributària comunal per a l'any 2018 del Comú d'Andorra la Vella.
- Ordinació, del 31 de gener de 2018, tributària del 2018 del Comú de Sant Julià de Lòria.
- Ordinació, del 21 de desembre de 2017, de modificació i refosa de l'ordinació tributària del Comú d'Escaldes-Engordany.

MÒDUL III: IMPOSTOS DIRECTES SOBRE ELS RESIDENTS FISCALS

1. Introducció

1.1. La imposició directa al Principat

La imposició directa al Principat fins als darrers anys es concentrava en tributs a les administracions locals (comuns) i en la imposició a les transaccions immobiliàries.

No va ser fins a l'any 2011 que s'inicià un procés d'implantació de diversos impostos directes, primer amb l'impost sobre la renda dels no residents (2011), l'impost sobre societats i l'impost sobre la renda de les activitats econòmiques (2012) i, posteriorment, el 2015, amb l'impost sobre la renda de les persones físiques.

Tanmateix, en un país amb més de vuit milions de visitants i prop de setanta mil habitants, el pes que representa la imposició indirecta sobre els ingressos de l'Estat segueix essent la preponderant.

Cal dir que el desplegament de la imposició directa al Principat s'ha concentrat en els impostos sobre la renda i, almenys de moment, no hi ha figures impositives sobre el patrimoni o sobre les successions o donacions.

Així, l'esquema de la imposició directa del país és la següent:

Esquema 1

	Govern	Comuns
Sobre la renda	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Impost sobre societats ✓ Impost sobre la renda de les persones físiques ✓ Impost sobre la renda dels no residents fiscals ✓ Impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Impost del foc i lloc ✓ Impost sobre els rendiments arrendataris ✓ Impost sobre radicació d'activitats comercials, empresarials i professionals ✓ Impost sobre la construcció
Sobre el patrimoni		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Impost sobre la propietat immobiliària
Sobre successions i donacions		

Com es pot veure, els impostos directes es concentren sobre la renda. Els impostos comunals afecten tots els generadors del fet imposable, ja siguin residents o no i siguin persones físiques o jurídiques; en canvi, els impostos governamentals són aplicables en funció de la residència o del tipus de persona d'acord amb el quadre següent:

Quadre 1

Impostos estatals sobre la renda		
	Resident	No resident
Persones físiques	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF) ✓ Impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Impost sobre la renda dels no residents (IRNR) ✓ Impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries
Persones jurídiques	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Impost sobre societats ✓ Impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Impost sobre la renda dels no residents (IRNR) ✓ Impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries

1.2. Tributació per criteri personal o real

Cada estat és sobirà a l'hora de determinar el seu propi ordenament tributari.

Els estats poden gravar per criteri personal o per criteri real.

Criteri personal: Se sotmeten a gravamen les persones que tinguin la nacionalitat d'un país concret, amb independència d'on resideixin (s'aplica, per exemple, als Estats Units).

Criteri real: Els tributs s'apliquen a aquelles persones que tinguin algun vincle real amb el país: residència, obtenció de renda, possessió d'un patrimoni. És el criteri més utilitzat internacionalment.

Alhora, el criteri real es pot classificar en dos grans blocs:

A l'estat de residència efectiva, se sotmet a gravamen la renda mundial de l'obligat tributari, és a dir, l'obtinguda tant al país de residència com a l'estranger.

A l'estat de la font, se sotmeten a gravamen les rendes obtingudes en el territori d'un país, amb independència de la residència del perceptor.

La majoria de països combina ambdós criteris (estat de residència efectiva i estat de la font), gravant els seus residents per la renda mundial i els no

residents per les rendes obtingudes en el seu territori. És el cas del Principat d'Andorra.

Així, els impostos directes sobre els residents són per les rendes mundials (impost de societats i IRPF) i els que graven els no residents ho fan només per les rendes obtingudes en territori andorrà (IRNR).

Alhora, els nostres veïns tenen les mateixes figures sobre la renda amb els mateixos criteris.

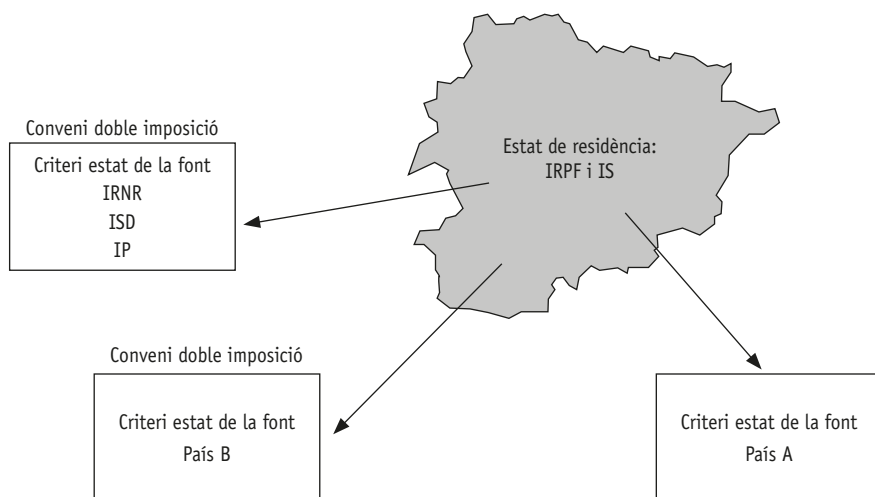
Això pot comportar que un mateix fet imposable pugui estar gravat per dos estats diferents a un mateix obligat tributari, situació que provoca una doble imposició internacional.

Al mòdul v explicarem amb més detall la doble imposició internacional i els mecanismes a través de convenis per evitar-la.

Així, una persona física resident al Principat estaria subjecta a l'IRPF andorrà per les seves rendes mundials, i alhora per les rendes que obté a l'estranger pot estar gravat per l'IRNR del país on s'obté aquesta renda, i a la inversa, un resident fiscal francès està gravat d'acord amb l'impost gal per totes les rendes mundials i al Principat per les rendes obtingudes al nostre país per l'IRNR andorrà.

No cal dir la importància que pren la residència fiscal, i més encara tenint en compte el diferencial del tipus de gravamen de l'IRPF que hi ha entre territoris (mentre que un resident al Principat tributa un tipus del 10 %, un resident espanyol o francès pot haver de suportar tipus per sobre del 50 %).

Esquema 2

Aquest criteri d'imposició per residència o per estat de la font s'aplica també en els tributs sobre el patrimoni o les successions.

Així, per exemple, un resident fiscal al Principat que rep una herència no tributarà al Principat per aquest patrimoni rebut, atès que no hi ha un impost sobre successions; tanmateix, si hereta béns situats, per exemple, a l'Estat espanyol, aquest darrer grava per l'impost de successions de no residents espanyol (estat de la font).

Vegeu l'esquema general (esquema 2).

1.3. La residència fiscal

Com s'ha pogut veure, el criteri de residència fiscal és molt rellevant, ja que és el que determina en quina jurisdicció s'aplicarà l'impost sobre les rendes mundials i quines aplicaran l'impost per les rendes obtingudes a l'estat de la font.

Més important resulta encara al Principat, on determinades persones venen a residir atretes per una imposició més baixa que als països del nostre entorn.

La definició de «residència fiscal» es troba en la legislació específica de cada tribut i de cada estat.

En el cas de la legislació andorrana, l'article 8 de la Llei de l'impost sobre la renda de les persones físiques (en endavant, LIRPF) estableix:

1. Es consideren «residents fiscals en territori andorrà» les persones físiques en les quals es doni qualsevol de les circumstàncies següents:
 - a) Que romanguin més de 183 dies, durant l'any natural, en el territori andorrà. Per determinar aquest període en territori andorrà es computen les absències esporàdiques, excepte que l'obligat tributari acrediti la seva residència fiscal en un altre país.
 - b) Que radiqui en territori andorrà el nucli principal o la base de les seves activitats o els seus interessos econòmics de manera directa o indirecta.
2. Es presumeix, llevat de prova en contrari, que l'obligat tributari té residència fiscal en territori andorrà quan, d'acord amb els criteris de l'apartat anterior, sigui resident fiscal en territori andorrà el cònjuge no separat legalment i els fills menors d'edat.
3. No es consideren «residents fiscals en territori andorrà» els treballadors que diàriament es desplacen al Principat des d'Espanya o França i que han estat contractats per empreses residents fiscals en territori

andorrà o establiments permanents de societats estrangeres en territori andorrà.

4. Les persones de nacionalitat andorrana, així com el cònjuge no separat legalment i els fills menors d'edat, que tinguin la residència habitual a l'estranger per la seva condició de membres de missions diplomàtiques o de representacions en organismes internacionals es consideren «residents fiscals en territori andorrà».

L'article 7 de la Llei de l'impost sobre societats (en endavant, LIS) estableix:

Es consideren residents fiscals en territori andorrà les entitats en les quals es doni algun dels requisits següents:

- a) Que s'hagin constituït conforme a les lleis del Principat d'Andorra.
- b) Que tinguin el seu domicili social al Principat d'Andorra.
- c) Que tinguin la seva seu de direcció efectiva en territori del Principat d'Andorra. A aquest efecte, s'entén que una entitat té la seva seu de direcció efectiva en territori del Principat quan hi radiquin o s'hi exerceixin la direcció general i el control de la producció del conjunt de les seves activitats o negocis.
- d) Que hagin traslladat la seva residència al Principat d'Andorra, des del moment en què s'hagi perfeccionat el trasllat del seu domicili a Andorra, d'acord amb el que determina la legislació mercantil.

Cal dir que aquests criteris són en essència els mateixos que s'observen en les jurisdiccions veïnes.

Així doncs, en el cas de les persones físiques, la residència fiscal és determinada pel fet de romandre més de 183 dies a l'any o bé per tenir a Andorra el centre d'interessos econòmics, i es pot presumir la residència fiscal per tenir-hi el centre d'interessos efectius, admetent-se prova en contrari.

D'una manera anàloga passa als nostres països veïns.

Cal incidir que l'obtenció d'un permís administratiu de residència pot no ser suficient perquè un estat el consideri resident fiscal en aquell país si no compleix els criteris de residència fiscal.

Així, per exemple, en el cas de l'estat veí del sud, es va sancionar diverses persones, algunes de les quals de ressò mediàtic, atès que tributaven a Espanya com a no residents fiscals quan se'ls va considerar que eren residents fiscals a aquest país, malgrat que disposaven d'un permís de residència al Principat.

És especialment rellevant tenir en compte aquests criteris i tots els mitjans de prova que ha determinat la jurisprudència de cada país.

De la mateixa manera, les societats andorranes o amb domicili social a Andorra es consideren residents fiscals al Principat, però també les que tinguin la direcció efectiva al Principat. Andorra, igual que els països del nostre entorn, pot considerar resident fiscal una societat amb domicili o constituïda en un altre país, però la direcció efectiva de la qual radica al Principat. Així, per exemple, Andorra podria considerar que una societat patrimonial panamenya és obligada tributària del Principat si la direcció efectiva és a Andorra.

De la mateixa manera que passa amb les persones físiques, pot haver-hi societats que se sentin atretes per la menor tributació de l'impost de societats del Principat envers els països del nostre entorn.

Tanmateix, aquesta reducció de la tributació no s'aconsegueix senzillament constituint una societat al Principat. Naturalment, les autoritats del Principat la consideraran resident fiscal al Principat i serà obligat tributari de l'impost de societats andorrà, però un altre país pot considerar-la també, pel criteri de direcció efectiva, resident fiscal al seu territori. Es pot donar la situació que ambdós països la considerin resident fiscal al seu territori i la facin tributar per renda mundial per impost de societats, aspecte que, en cas d'existència d'un conveni per a evitar la doble imposició, també es resol en favor del país on hi hagi la direcció efectiva.

Serà, per tant, molt rellevant a efectes impositius tenir present quins són els criteris i els mitjans de prova de la jurisprudència de cada país pel que fa a la consideració de direcció efectiva.

Per damunt de tot, el sentit comú. Les lleis intenten evitar el desplaçament de la residència fiscal d'una persona física o jurídica cap a un estat amb una imposició menor amb l'únic objectiu d'evadir o defraudar impostos.

Així, si alguna persona física o jurídica es planteja residir al Principat atreta per la menor imposició, ha d'estar mentalitzada d'una implantació o residència efectiva al país i respectar les normes antiabús.

2. L'impost sobre societats

2.1. Introducció a l'impost sobre societats

La normativa de referència de l'impost es troba al Decret legislatiu del 7 de febrer de 2018 de publicació del text refós de la Llei 95/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre societats, i al Decret del 23 de setembre de 2015 pel qual s'aprova el Reglament de l'impost sobre societats.

L'impost de societats del Principat s'ha basat en els principis de compatibilitat internacional, de manera que pugui ser homologable al d'altres països i especialment als del nostre entorn més proper i permeti la signatura de convenis per eliminar la doble imposició amb altres estats. S'han pres en consideració les tendències i models de la Unió Europea i dels països membres de l'OCDE.

Tanmateix, s'ha buscat un impost competitiu, però sense que això comprometí la seva compatibilitat i homologació internacional, buscant un equilibri que s'haurà d'anar ajustant als esdeveniments.

Constitueix el fet generador l'obtenció de renda, sigui quina sigui la seva font o origen, per part de l'obligat tributari, amb independència del lloc on s'hagi produït i sigui quina sigui la residència fiscal del pagador. És un impost, per tant, que grava les rendes mundials.

Malgrat que grava les persones jurídiques, pel que fa a les persones físiques residents fiscals que tenen una activitat econòmica, regulada a la LIRPF, aquesta llei fa remissió al càlcul de l'impost sobre societats, per la qual cosa afecta directament o indirecta tot el teixit empresarial.

S'ha optat per un model en què la base de tributació es calcula partint del resultat comptable, d'acord amb la normativa comptable del Principat, aplicant unes correccions o ajustos fiscals extracomptables. És un model de conformitat parcial amb el resultat comptable que s'aplica a diversos països europeus.

Per tant, l'aplicació de la normativa comptable és un requisit essencial per a la correcta determinació directa de la base de tributació. Un bon professional de la fiscalitat sobre societats ha de ser un bon professional en el domini de la normativa i la tècnica comptable.

La normativa fiscal andorrana s'ha basat en l'impost sobre societats del Regne d'Espanya, si bé ha tingut en compte les particularitats del nostre país i ha fet un esforç important per simplificar-lo.

2.2. Obligats tributaris

Són obligats tributaris les entitats residents fiscals al Principat d'acord amb allò establert a l'apartat 1.3.

S'inclouen com a obligats tributaris:

- a) Persones jurídiques.
 - Societats anònimes i de responsabilitat limitada.
 - Societats cooperatives.
 - Entitats financeres i asseguradores.
 - Fundacions, associacions, federacions, partits polítics, sindicats, col·legis professionals i altres entitats sense ànim de lucre.
 - Altres.
- b) Institucions d'inversió col·lectiva de dret andorrà.
 - Fons d'inversió.
 - Fons de pensions.
 - Societats d'inversió de capital variable (SICAV).
- c) Entitats públiques i parapúbliques i de dret públic.
 - Govern.
 - Comuns.
 - Entitats de dret públic.
 - Societats públiques.
- d) Altres entitats sense personalitat jurídica que s'imputen als seus socis o partícips quan aquests siguin persones jurídiques.
 - Unions temporals d'empreses (UTE).
 - Agrupacions d'interès econòmic.

Cada entitat té la seva regulació mercantil i aquesta fa referència a la seva regulació comptable.

D'una manera general, les entitats es regulen per la Llei 30/2007, del 20 de desembre, de la comptabilitat dels empresaris i el Pla General de Comptabilitat; tanmateix, les entitats del sistema financer i les entitats públiques tenen el seu propi marc comptable.

L'article 9.3 de la Llei estableix:

En el mètode de determinació directa, la base de tributació es calcula corregint el resultat comptable, determinat d'acord amb les normes que preveu la Llei 30/2007, del 20 de desembre, de la comptabilitat dels empresaris i el Pla General de Comptabilitat, amb l'aplicació dels preceptes que estableix el capítol IV d'aquesta Llei, sense perjudici del que estableix l'article 26.

Com a resultat de consultes efectuades a l'Administració i malgrat el text de l'article 9.3, es va determinar que en el cas que el marc normatiu comptable aplicable a l'entitat fos diferent del Pla General de Comptabilitat (en endavant, PGC), el punt de partida del càlcul de la base de tributació seria el resultat comptable d'acord amb la normativa específica aplicable a l'entitat, evitant així una adaptació a les normes comptables del PGC. En el quadre adjunt s'identifica la legislació mercantil i comptable segons la tipologia d'entitat.

Malgrat que totes les entitats estan subjectes a l'impost sobre societats, l'article 8 de l'IS preveu que hi hagi unes entitats totalment o parcialment exemptes, aquestes darreres amb limitacions:

Article 8

Exempcions

1. Estan totalment exemptes de l'impost:
 - a) El Consell General.
 - b) El Govern.
 - c) Els comuns.
 - d) La Caixa Andorrana de la Seguretat Social.
 - e) El Consell Regulador Andorrà del Joc.
 - f) El Fons de reserva de jubilació que té per objecte la gestió del patrimoni de la branca jubilació de la Caixa Andorrana de Seguretat Social.
 - g) L'Agència Estatal de Resolució d'Entitats Bancàries.
 - h) L'Institut Nacional Andorrà de Finances.
 - i) L'Agència Andorrana de Protecció de Dades.
 - j) L'Agència Andorrana Antidopatge.
2. Estan parcialment exemptes de l'impost:
 - a) Les fundacions sense ànim de lucre.
 - b) Les associacions sense ànim de lucre regulades per la Llei qualificada d'associacions, del 29 de desembre de 2000.
 - c) L'Església catòlica i altres confessions.

Taula 1 - Marc normatiu mercantil i comptable

Entitat	Marc mercantil	Marc comptable
Societats anònimes i de responsabilitat limitada.	Llei 20/2007, del 18 d'octubre, de societats anònimes i de responsabilitat limitada.	PGC.
Societats cooperatives	Llei 5/2015, del 15 de gener, de societats cooperatives d'Andorra.	PGC + Article 42 Llei de cooperatives.
Associacions	Llei qualificada d'associacions del 29 de desembre de 2000.	PGC.
Fundacions	Llei 11/2008, del 12 de juny, de fundacions.	PGC o bé PGC públic segons fons fundació + Article 22 de la Llei de fundacions.
Partits polítics	Llei 19/2014, del 18 de setembre, qualificada de partits polítics i finançament electoral.	PGC + Directrius Tribunal de Comptes d'Andorra.
Col·legis professionals	Decret legislatiu del 26/02/2014, de publicació del text refós de la de la Llei 6/2008, del 15 de maig, d'exercici de professions titulades i de col·legis i associacions professionals + Llei específica de cada col·legi.	PGC.
Sindicats i patronals	Llei 32/2018 del 6 de desembre, qualificada d'acció sindical i patronal.	PGC.
Entitats de dret públic	Llei general de les Finances Públiques, del 19/12/96.	Decret del 27-1-99 pel qual s'aprova el Pla general de comptabilitat pública Principat d'Andorra. Decret del 22-12-2016 d'aprovació del Reglament relatiu a l'adopció de les Normes internacionals de comptabilitat del sector públic amb el caràcter de Pla marc per al sector públic estatal del Principat d'Andorra.
Organismes d'inversió col·lectiva	Decret legislatiu de 12-02-2014 pel qual s'aprova el text refós de la Llei 10/2008, del 12 de juny, de regulació dels organismes d'inversió col·lectiva de dret andorrà.	Pla comptable del sistema financer + Comunicats INAF. Autoritat Financera Andorrana (AFA).
Entitats financeres	Llei 7/2013, del 9 de maig, sobre el règim jurídic de les entitats operatives del sistema financer andorrà i altres disposicions que regulen l'exercici de les activitats financeres al Principat d'Andorra.	Pla comptable del sistema financer + Comunicats INAF.
Entitats asseguradores	Llei 12/2017, del 22 de juny, d'ordenació i supervisió d'assegurances i reassegurances del Principat d'Andorra.	Pla general comptable sector assegurador Supletòriament PGC.

- d) Els col·legis professionals.
 - e) Les federacions amb finalitats no lucratives.
 - f) Les confederacions amb finalitats no lucratives.
 - g) Les unions amb finalitats no lucratives.
 - h) Els sindicats.
 - i) Els partits polítics.
 - j) Els consorcis.
 - k) Les escoles, els instituts i les escoles de formació professional de caràcter públic.
 - l) Les universitats de caràcter públic.
 - m) Altres entitats culturals o socials de caràcter no lucratiu.
 - n) Les mútues d'accidents de treball i malalties professionals.
 - o) Els quarts.
 - p) La Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra.
3. En relació amb les entitats a què es refereix l'apartat 2, només estan exemptes d'aquest impost les rendes següents:
- a) Les que procedeixen de la realització d'activitats que en constitueixen l'objecte social o la finalitat específica, d'acord amb la seva legislació específica.
 - b) Les derivades d'adquisicions i de transmissions a títol lucratiu, sempre que les unes i les altres es facin en compliment del seu objecte o de la seva finalitat específica, d'acord amb la legislació pròpia.
 - c) Les que es posin de manifest en la transmissió onerosa de béns afectes a la realització de l'objecte o la finalitat específica quan el total del producte obtingut es destini a noves inversions relacionades amb aquest objecte o finalitat específica.

Les noves inversions s'han de fer dins el termini comprès entre l'any anterior a la data del lliurament o de la posada a disposició de l'element patrimonial i els tres anys següents, i s'ha de mantenir en el patrimoni de l'entitat durant quatre anys, llevat que la seva vida útil conforme al mètode d'amortització que regula l'article 10 sigui inferior.

En cas que la inversió no es faci dins el termini assenyalat, la part de quota de tributació corresponent a la renda obtinguda s'integra, a més dels interessos de demora, conjuntament amb la quota corresponent al període impositiu en què va vèncer el termini establert per dur a terme la inversió. La transmissió d'aquests elements abans de la fi del termini esmentat determina la integració en la base de tributació de la part de renda no gravada, llevat que l'import obtingut sigui objecte d'una nova reinversió.

4. L'exempció que regulen els apartats 2 i 3 no arriba als rendiments d'explotacions econòmiques, ni a les rendes derivades del patrimoni, ni a les rendes obtingudes en transmissions diferents de les que assenyalen expressament els apartats esmentats. No obstant això, els obligats tributaris a què es refereix l'apartat 2 estan totalment exempts de tributació per aquest impost quan els seus ingressos resultants d'activitats accessòries no emparades per l'exempció que preveu aquest precepte siguin inferiors a 10.000 euros anuals.

El Reglament de l'impost de societats estableix, però, les obligacions per a les entitats totalment o parcialment exemptes com a subjectes a l'impost sobre societats:

Article 4

Règim de les entitats exemptes de l'impost sobre societats

Les entitats totalment exemptes a què es refereix l'article 8.1 de la Llei de l'impost disposen d'una exempció automàtica. No han de presentar la declaració de l'impost ni s'han de donar d'alta al Registre Tributari.

Article 5

Entitats parcialment exemptes

1. Les entitats parcialment exemptes a què es refereix l'article 8.2 de la Llei de l'impost s'han de donar d'alta al Registre Tributari de l'impost sobre societats i portar la comptabilitat d'acord amb el Pla General de Comptabilitat d'Andorra. En cas que aquestes entitats no resultin obligades a portar comptabilitat, han de portar un registre d'ingressos i despeses on han d'anotar mensualment les partides d'ingressos i despeses corresponents. Els ingressos i les despeses s'han de registrar seguint el principi de meritació que es preveu en la Llei de l'impost. Això implica que la imputació d'ingressos i despeses s'ha de fer en funció del corrent real de béns i serveis que els mateixos béns i serveis representin i amb independència del moment en què se'n produeix el cobrament i el pagament.
2. L'exempció afecta només les rendes derivades del compliment del seu objecte social o la seva finalitat específica, incloses les derivades dels elements transmesos i afectes al dit compliment. No obstant això, els obligats tributaris a què es refereix l'apartat 2 de l'article 8 de la Llei de l'impost estan totalment exempts de tributació per aquest impost quan els seus ingressos resultants d'activitats accessòries no emparades per l'exempció que preveu aquest precepte siguin inferiors a 10.000 euros anuals.
3. Sense perjudici que optin per tributar en aplicació del règim d'entitat parcialment exempta, aquestes entitats han de presentar la declaració de l'impost per les rendes exemptes i les no exemptes.
4. Per aplicar l'exempció parcial prevista en aquest article, l'entitat prèviament inscrita en qualitat d'entitat parcialment exempta al Registre

Tributari de l'impost sobre societats ha de comunicar anyalment al Ministeri de Finances la seva opció pel règim referit, mitjançant la presentació de la declaració censal corresponent en el moment de la presentació de la declaració a què fa referència l'article 34.

2.3. Període impositiu i meritació

El període impositiu coincideix amb l'exercici econòmic de l'entitat. En general, coincideix amb l'any natural, però per circumstàncies del negoci no sempre és òptim el tancament a final d'exercici, com per exemple en les estacions d'esquí o en moltes empreses lligades al turisme, que fan el tancament a final de temporada i tenen un exercici social que va de l'1 de juny al 31 de maig; o qualsevol altre que estableixin els estatuts de l'entitat.

El període impositiu no pot excedir de dotze mesos. En cas que l'exercici social sigui superior, el període finalitza en el moment de concloure els dotze mesos.

Quan hi ha un canvi d'exercici social que pugui comportar que l'any del canvi sigui un exercici econòmic superior a l'any, necessàriament s'haurà de fer un tancament als dotze mesos a efectes impositius.

El període impositiu pot ser inferior a dotze mesos per diverses causes:

- a) A la constitució de la societat fins a la data de finalització de l'exercici social.
- b) Per l'extinció de la societat.
- c) Quan la societat canvia de residència a l'estranger.
- d) Quan la transformació de la societat comporti canvis en la subjecció o en el tipus de gravamen de l'impost.

La meritació es produeix l'últim dia del període impositiu, que és la data que aglutina totes les rendes d'aquest període.

El concepte meritació s'assimila al comptable, és a dir, tenint en compte el corrent real de béns i serveis d'aquells ingressos i despeses que representen, amb independència del moment en què es produeixi el corrent monetari o financer, respectant l'adequada correlació entre els uns i els altres.

Cal no confondre la meritació amb el termini voluntari de presentació de l'impost, que finalitza el mes natural següent als sis mesos posteriors a la conclusió del període impositiu.

En el cas que l'exercici econòmic sigui l'any natural, la meritació seria a 31 de desembre i el termini de presentació voluntari de l'autoliquidació seria el 31 de juliol de l'any següent.

2.4. La base de tributació

La base de tributació està constituïda per l'import de la renda en el període impositiu.

La base de tributació es determina pel mètode de determinació directa i, subsidiàriament, pel de determinació indirecta, d'acord amb el que disposa la LBOT.

El mètode de determinació objectiva va quedar derogat en la Disposició derogatòria primera de la Llei 17/2017 del 20 d'octubre per als períodes impositius iniciats a partir de l'1 de gener de 2017, però es manté per a l'impost sobre la renda de les persones físiques.

El règim general és el sistema de determinació directa, en el qual la base de tributació es calcula corregint el resultat comptable determinat d'acord amb les normes comptables, amb l'aplicació de determinades correccions fiscals, establertes a la pròpia Llei de l'impost sobre societats.

El càlcul per determinació directa parteix inicialment del resultat comptable, d'acord amb la normativa del Principat i, per tant, pressuposa que la normativa comptable ha estat aplicada correctament. Si no ha estat així, s'haurà de fer el corresponent ajust a l'hora de calcular el resultat comptable a efectes fiscals.

Quan parlem de resultat comptable, ho fem en un sentit ampli, és a dir, no parlem només dels beneficis o de les pèrdues del compte de resultats, sinó també d'aquells ingressos i despeses imputats directament contra el patrimoni net.

Especialment rellevant és el principi d'inscripció comptable, sota el qual no són fiscalment deduïbles les despeses que no s'hagin imputat comptablement en el compte de pèrdues i guanys o en un compte de reserves si així ho estableix una norma legal o reglamentària, llevat dels casos en què la LIS prevegi expressament incentius o despeses amb efectes fiscals que no hagin de quedar reflectits comptablement, sens perjudici de la necessitat d'esmentar l'incentiu específic en la memòria de l'entitat.

Veurem més endavant exemples de les implicacions d'aquest important principi.

Sobre aquest resultat comptable, trobem diverses correccions, ja sigui perquè són despeses o ingressos comptables que la legislació fiscal no permet imputar i que s'anomenen «diferències permanents», o bé per limitacions o incentius en els criteris comptables que provoquen diferències entre la base comptable i la base fiscal que es reverteixen en períodes següents tot generant actius o passius fiscals i que s'anomenen «diferències temporals».

Taula 2

Càlcul de determinació directa
+ (-) Beneficis o pèrdues compte de resultats
+ (-) Ingressos o despeses contra patrimoni net
Resultat comptable
+ (-) Ajustos per incompliment de la normativa comptable
+ (-) Diferències permanents
+ (-) Diferències temporals
Base de tributació per determinació directa

Des de l'article 10 fins al 21 bis de la LIS s'estableixen les diverses limitacions i correccions que determinen diferències temporals i permanents.

D'una manera general, les podem agrupar així:

- Diferències permanents
- Despeses no deduïbles.
- Eliminació d'ingressos.
- Aplicació del preu de mercat d'operacions amb vinculades.

Diferències temporals

- Diferències en el criteri comptable i fiscal de correcció o depreciació d'actius.
- Diferències en el criteri comptable i fiscal en les provisions.
- Diferències per imputació temporal.
- Diferències per l'efecte de la substitució del valor comptable pel valor de mercat.

Les diferències permanents no reverteixen en períodes impositius posteriors; en canvi, les temporals sí que reverteixen en períodes impositius

posteriors i poden donar lloc a actius fiscals (s'ha tributat anticipadament) o a passius fiscals (s'ha diferit la tributació).

Quant a les diferències permanents i pel que fa a les despeses no deduïbles:

- a) No són deduïbles les despeses que no es puguin justificar, i la càrrega de la prova en aquest cas recau en l'obligat tributari. Així ho especifica l'article 77 de la LBOT, que és aplicable a tots els tributs.
3. Com a regla general, les partides de despeses o quotes deduïbles s'han de demostrar mitjançant factura, sense perjudici dels requisits materials o formals addicionals que disposi la norma de cada tribut.
- b) Tampoc no són deduïbles les despeses que no s'hagin imputat comptablement en el compte de pèrdues i guanys o en un compte de reserves si així ho estableix una norma legal o reglamentària, llevat dels casos en què la Llei de l'impost així ho estableixi. És l'anomenat principi d'inscripció comptable de l'article 19.2 LIS.
- c) La llei enumera una sèrie de despeses que, encara que puguem provar o haguem registrat, no tenen el caràcter de deduïbles. Són les següents:

Taula 3

Despeses no deduïbles	Comentari
Les que representen retribució del patrimoni net (art. 13 LIS).	Dividends, etc.
Les derivades de la comptabilització de l'impost sobre societats (art. 13 LIS).	Partim del resultat comptable abans impost de societats.
L'impost comunal sobre els rendiments arrendataris, radicació d'activitats comercials, empresarials i professionals, i l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries (art. 13 LIS).	Aquests tributs posteriorment es podran deduir de la quota.
Les multes i sancions penals i administratives, i els recàrrecs extemporanis i de constrenyiment (art. 13 LIS).	—
Les pèrdues del joc (art. 13 LIS).	—
Els donatius i les liberalitats (art 13 LIS).	Exceptuant usos i costums fins al límit de l'1 % de la base de tributació positiva mitjana de l'exercici corresponent i dels dos exercicis anteriors, computada abans de l'aplicació d'aquesta limitació. Exceptuant entitats sense ànim de lucre fins al 10 % del resultat comptable.
Remuneracions a consellers i administradors (art. 13 LIS).	Exceptuant que siguin previstes en els estatuts de la societat, tinguin per al perceptor la consideració de rendes subjectes a un impost sobre la renda i siguin a preu de mercat.

Despeses no deduïbles	Comentari
Revaloracions comptables (art. 56 LIS).	A efectes fiscals, no és aplicable la revaloració ni les amortitzacions que se'n puguin derivar.
Dotacions al fons de comerç que no compleixin els requisits de l'article 10 LIS.	Per exemple, que es posin de manifest amb una relació de vinculació.
Dotacions d'insolvències garantides o amb entitats vinculades que no siguin en un procediment judicial o declarades judicialment (art 11.2).	—
Dotacions per insolvències genèriques (art 15.2 RLIS).	—
Falta de prova (valor i data) de les dotacions a immobilitzats en funcionament a la data aplicació de l'impost (DT 2 LIS).	—
Les transaccions amb vinculades d'entitats en què les rendes estan exemptes o no subjectes o a un tipus inferior al 40 % de tipus general de l'IS (art 13h).	—
Limitacions a les amortitzacions dels béns immobles que, transmesos entre vinculades amb posterioritat al 16 de novembre de 2017, hagin generat una plusvàlua que prèviament no ha tributat (art 10.5).	—

Totes les despeses anteriors, en ser no deduïbles, s'hauran d'addicionar al resultat comptable incrementant la base de tributació.

Tanmateix, també podem tenir ingressos comptabilitzats que no es considerin ingressos a efectes fiscals. Parlem de les eliminacions d'ingressos:

Taula 4

Eliminació d'ingressos	Comentari
Eliminació de la doble imposició econòmica interna i internacional sobre participacions en beneficis d'altres entitats a través del mètode d'exempció (dividends i plusvàlues) (art 20 LIS).	<p>Requisits acumulatius:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Subjecte, sense possibilitat d'exempció, a un impost sobre la renda de característiques similars. ✓ Que el percentatge de participació o drets de vot sigui igual o superior al 5 % i s'hagi posseït d'una manera ininterrompuda durant l'any anterior o el posterior. ✓ Que l'entitat no resident hagi tributat efectivament almenys el 40 % del tipus de gravamen o sigui aplicable un CDI per les residents que no estiguin exemptes.
Eliminació de la doble imposició internacional sobre els beneficis atribuïbles a establiments permanents situats a l'estranger (art 21 LIS).	<p>Requisit:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Que l'establiment permanent hagi estat sotmès a imposició per un gravamen de característiques similars.

Altres correccions que poden originar diferències permanents són les operacions amb persones o entitats vinculades, que, d'acord amb la normativa fiscal, s'han de valorar pel seu valor normal de mercat.

La relació de vinculació la trobem a l'article 16 de la LIS:

Article 16

Operacions vinculades

1. Es considera que hi ha vinculació quan unes mateixes persones o entitats participen directament o indirectament en la direcció, el control o el capital de dues entitats. En tot cas, es consideren «persones o entitats vinculades» les següents:
 - a) Una entitat i els seus socis o partícips.
 - b) Una entitat i els seus consellers o administradors de fet o de dret.
 - c) Una entitat i els cònjuges o persones unides per relacions de parentiu, en línia directa o col·lateral, per consanguinitat fins al tercer grau dels socis o partícips, consellers o administradors.
 - d) Una entitat i una altra entitat participada per la primera indirectament, almenys, en el 25 per cent del capital social o del patrimoni net.
 - e) Dues entitats que pertanyin a un grup.
 - f) Dues entitats en les quals els mateixos socis o partícips o els seus cònjuges, o persones unides per relacions de parentiu, en línia directa o col·lateral, per consanguinitat fins al tercer grau, participin, directament o indirectament, almenys, en el 25 per cent del capital social o del patrimoni net.
 - g) Una entitat resident fiscal en territori andorrà i els seus establiments permanents a l'estranger.
 - h) Una entitat no resident fiscal en territori andorrà i els seus establiments permanents en el territori esmentat.
2. En els casos en què la vinculació es defineixi segons la relació «socis o partícips-entitat», la participació ha de ser igual o superior al 15 per cent, o al 3 per cent si es tracta de valors admesos a negociació en un mercat secundari.

Així mateix, hi ha grup, a l'efecte d'aquest article, quan una societat posseeixi, directament o indirectament, el control d'una altra o d'altres. En particular, es presumeix que hi ha control quan una societat, que es qualifica com a dominant, es trobi en una relació amb una altra societat, que es qualifica com a dependent, quan posseeixi la majoria dels drets de vot.

Aquesta és una relació de vinculació molt àmplia, tenint en consideració la dimensió del Principat i com s'ha forjat el teixit empresarial del país.

Veiem exemples de diferències permanents per operacions amb persones o entitats vinculades.

Exemple:

Una societat patrimonial familiar, en què els seus socis són un matrimoni i el seu fill, lloga un edifici de cinquanta pisos i cinquanta pàrquings. Tanmateix, l'edifici té tres àtics i tres pàrquings que estan ocupats com a habitatge habitual pels socis. La societat no factura un lloguer als socis ocupants d'aquestes unitats.

Fiscalment, en ser persones vinculades a la societat, la societat haurà de fer un ajust extracomptable positiu a la base, equivalent al lloguer que cobrarien a un arrendatari, en condicions normals de mercat, pels pisos i pàrquings ocupats per la família.

En el cas d'empreses d'un mateix grup, ens podem trobar amb preus de transferència.

Exemple:

Una societat A, que és la comercialitzadora, té el 100 % de la societat B, que és la productora. Podria donar-se que la societat A tingués molts beneficis, mentre que la B tingués pèrdues, cas en el qual la tendència seria que B facturés a un preu superior per aprofitar les pèrdues de B i que A pagués menys impostos.

Aquest mateix cas es pot donar amb persones o entitats vinculades amb operacions en diverses jurisdiccions.

Especialment vigilants seran les jurisdiccions amb tipus impositius alts envers transaccions amb entitats o persones vinculades en jurisdiccions amb tipus impositius baixos com és el Principat.

Quan tinguem dubtes de quin és el preu de mercat, l'article 8 del RLIS preveu un mecanisme per a sol·licitar a l'Administració una proposta de valor de mercat i que aquesta doni el seu criteri acceptant o rebutjant la proposta en un període no superior a sis mesos; en cas contrari, es considerarà silenci administratiu positiu (acceptada).

Cal recordar que, malgrat que la substitució del valor de mercat pot donar lloc tant a ajustos positius com negatius a la base, els primers s'ajusten sempre, mentre que en els segons cal que estiguin comptabilitzats, tenint en compte el principi d'inscripció comptable. En cas contrari no serien deduïbles.

Exemple:

Una empresa del Grup A deixa un milió d'euros a la seva filial B i no li cobra interès.

Atès que les transaccions amb vinculades es fan a mercat, l'empresa A haurà d'ajustar a la base de tributació l'interès de mercat que resultaria de l'operació (suposem $2\% \times 1 \text{ milió} = 20.000 \text{ euros}$).

De la mateixa manera, aquest ajustament positiu a la base de la societat A hauria de ser negatiu a la base de tributació de la filial B. Tanmateix, en ser una despesa no registrada comptablement, segons el principi d'inscripció comptable, l'Administració podria dir que no seria aplicable l'ajust extra-comptable negatiu de la societat B.

Quant a les diferències temporals, es donen com a conseqüència de diferències en els criteris comptables i fiscals.

Pragmàticament, sempre que això no afecti la imatge fidel dels comptes de l'empresa, se solen adequar els criteris comptables als fiscals per evitar la gestió i els riscos d'errors que impliquen les diferències temporals. Tanmateix, no és sempre possible.

La normativa fiscal estableix criteris que redueixen o limiten les normes comptables per evitar abusos en la utilització de la flexibilitat d'aquestes normes amb la finalitat de reduir la càrrega fiscal.

Podem trobar-nos diferències temporals per la correcció o depreciació d'actius:

- Amortitzacions dels immobilitzats.
- Depreciació de saldos deutors.
- Deteriorament de les inversions financeres

Els elements que integren l'immobilitzat immaterial, material i les inversions immobiliàries s'amortitzen d'acord amb la seva vida útil, i la legislació comptable estableix un marc de depreciació d'aquests immobilitzats a títol indicatiu. La legislació fiscal, en canvi, estableix uns coeficients lineals per sota dels quals es limita la depreciació. Quan el coeficient comptable no està dins dels intervals fiscals, hi ha una diferència temporal amb les corresponents correccions a la base.

En el quadre següent s'adjunten els coeficients lineals fiscals que s'estableixen als articles 10 de la LIS i 14 del RLIS, comparativament amb els coeficients orientatius comptables establerts en el PGC:

Quadre 2 - Comparatiu amortització fiscal i comptable

Element a amortitzar	Període (anys) fiscal	Període (anys PGC)	Coefficient fiscal %
Fons de comerç	Màxim 5 anys (requisits).	Secció 1a Actiu 1c màxim 5 anys ampliable.	20 %.
Aplicacions informàtiques	5 anys (art. 14.8 RLIS).	Vida útil.	20 %.
Altre immobilitzat intangible vida indefinida	Màxim 5 anys (requisits) no condicionada a la imputació comptable.	No s'amortitza. Anàlisi deteriorament.	20 %.
Altre immobilitzat intangible	Depreciació efectiva.	Secció 1a Actiu .1 c) generalment 5 anys.	Comptable.
Edificis i altres construccions	Entre 30 i 40.	Entre 25 i 50.	3,33 – 2,5 %.
Instal·lacions tècniques	Entre 8 i 12.	Entre 4 i 10.	12,5 – 8,33 %.
Maquinària	Entre 6 i 8.	Entre 5 i 12.	16,6 – 12,5 %.
Utiltatge i altres instal·lacions	Entre 3 i 5.	Entre 3 i 5.	33,33 – 20 %.
Mobiliari	Entre 4 i 6.	Entre 4 i 12.	25 – 16,6 %.
Equip informàtic	Entre 2 i 5.	Entre 2 i 5.	50 – 20 %.
Elements de transport	Entre 5 i 8.	Entre 4 i 10.	20 – 12,5 %.
Ampliació i millores sense allargament vida útil	Vida útil pendent (art. 4.9 RLIS).	Vida.	Vida útil fiscal pendent.

En el cas que els criteris fiscals i comptables no coincideixin, ens podem trobar amb diversos casos:

- Amortitzem comptablement més acceleradament que el període mínim de la taula fiscal.

Exemple:

Suposem que amortitzem una instal·lació tècnica de 20.000 euros d'acord amb la seva vida útil estimada en sis anys i comptablement amortitzem a un coeficient lineal del 16,66 %; en canvi, fiscalment, el termini mínim d'amortització acceptat és de vuit anys, que equival a un percentatge del 12,5 %.

En aquest cas, se'ns generarà una dotació a l'amortització fiscal menor que la comptable, havent d'addicionar a la base durant els primers sis anys el diferencial d'amortització comptable i fiscal; tanmateix, un cop

finalitzat el sisè any comptablement estarà totalment amortitzat, mentre que fiscalment encara quedaran dos anys; llavors restarem de la base de tributació aquesta diferència d'acord amb el quadre següent:

Quadre 3

Instal·lacions tècniques	20.000,00	
Data compra	01/01/2012	
Anys amortització comptable	6	3.333,33
Anys amortització fiscal	8	2.500,00

Any	Amortització comptable	Valor net comptable	Amortització fiscal	Valor net fiscal	Diferència temporal	Actiu fiscal
2012	3.333,33	16.666,67	2.500,00	17.500,00	833,33	- 833,33
2013	3.333,33	13.333,33	2.500,00	15.000,00	833,33	- 1.666,67
2014	3.333,33	10.000,00	2.500,00	12.500,00	833,33	- 2.500,00
2015	3.333,33	6.666,67	2.500,00	10.000,00	833,33	- 3.333,33
2016	3.333,33	3.333,33	2.500,00	7.500,00	833,33	- 4.166,67
2017	3.333,33	-	2.500,00	5.000,00	833,33	- 5.000,00
2018		-	2.500,00	2.500,00	- 2.500,00	- 2.500,00
2019		-	2.500,00	-	- 2.500,00	-

Com es pot observar, el sumatori de les diferències en el temps es compensa i dona lloc a una major tributació els primers sis anys i a una de menor els dos últims.

Quan tenim menors quantitats a pagar o majors quantitats a retornar en exercicis fiscals futurs s'anomenen «diferències temporals deduïbles» i generen actius fiscals.

- Amortitzem comptablement més lentament que el període mínim de la taula fiscal.

Suposem ara que amortitzem un immoble a cinquanta anys, quan el termini màxim fiscal és de quaranta anys. Podríem pensar que hauríem d'aplicar a la inversa que en l'exemple anterior, però aquí hem de recordar el principi d'inscripció comptable, sota el qual, tret que ho especifiqui expressament la LIS, no són fiscalment deduïbles les despeses que no s'hagin imputat comptablement.

Sí, en canvi, que es podria generar una diferència temporal, diferint la tributació, com a conseqüència de l'aplicació de l'incentiu previst a l'article 26 de la LIS:

Article 26

Règim especial d'amortització per a noves inversions

Les adquisicions de béns i drets destinats a l'activitat econòmica, realitzades a partir de l'entrada en vigor d'aquesta Llei poden amortitzar-se a efectes tributaris, en funció d'uns nous coeficients d'amortització lineal resultants de multiplicar per 2,5 els coeficients previstos als quals fa referència l'article 10 d'aquesta Llei.

Quadre 4

Amortització comptable < Amortització fiscal

Maquinària	10.000,00					
Data d'adquisició	01/07/2013					
Anys amortització comptable	12	8,33 %	833,33			
Anys amortització fiscal	6	16,67 %	2,50	41,7 %	4.166,67	

Any	Amortització comptable	VNC	Amortització fiscal	Valor fiscal	Diferències temporals	Passiu fiscal
2013	416,67	9.583,33	2.083,33	7.916,67	- 1.666,67	- 1.666,67
2014	833,33	8.750,00	4.166,67	3.750,00	- 3.333,33	- 5.000,00
2015	833,33	7.916,67	3.750,00	-	- 2.916,67	- 7.916,67
2016	833,33	7.083,33		-	833,33	- 7.083,33
2017	833,33	6.250,00		-	833,33	- 6.250,00
2018	833,33	5.416,67		-	833,33	- 5.416,67
2019	833,33	4.583,33			833,33	- 4.583,33
2020	833,33	3.750,00			833,33	- 3.750,00
2021	833,33	2.916,67			833,33	- 2.916,67
2022	833,33	2.083,33			833,33	- 2.083,33
2023	833,33	1.250,00			833,33	- 1.250,00
2024	833,33	416,67			833,33	- 416,67
2025	416,67	0,00			416,67	0,00

Quan tenim majors quantitats a pagar o menors quantitats a retornar en exercicis fiscals futurs, tenim diferències temporals deduïbles que generen passius fiscals.

- Amortitzem comptablement un import que està dins taules.

En aquest cas, tenim llibertat d'amortització? És a dir, si per exemple amortitzem comptablement la maquinària a vuit anys, podríem fiscalment amortitzar a sis anys? (ambdós estan dins taules fiscals). Aquí també ens trobem amb l'aplicació del principi d'inscripció comptable i, per tant, no tenim llibertat d'amortització, hem de prendre el criteri comptable.

Altres actius que poden generar diferències temporals són els saldos deutors i les seves possibles insolvències, que donen lloc a la corresponent dotació.

En aquest cas, el PGC no estipula uns paràmetres indicadors, i d'acord amb el principi de prudència, si tenim indicis de dificultats en el cobrament, l'hauríem de dotar comptablement.

Tanmateix, els criteris fiscals són molt més restrictius, regulats a l'article 11.2 de la LIS:

2. Les pèrdues per deterioració dels crèdits derivades de les possibles insolvències dels deutors, quan en el moment de la meritació de l'impost es doni alguna de les circumstàncies següents:
 - a) Que hagi transcorregut el termini de sis mesos des del venciment de l'obligació.
 - b) Que el deutor estigui declarat en situació de suspensió de pagaments o fallida.
 - c) Que el deutor estigui processat pel delictes d'aixecament de béns.
 - d) Que les obligacions hagin estat reclamades judicialment o siguin objecte d'un litigi judicial de la solució del qual depengui el cobrament.

Les pèrdues respecte dels crèdits que s'esmenten tot seguit només són deduïbles si són objecte d'un procediment judicial que versí sobre la seva existència o quantia:

- Els que deuen les entitats de dret públic o són fiançats per aquestes entitats.
- Els fiançats per entitats de crèdit.
- Els garantits mitjançant drets reals, pacte de reserva de domini i dret de retenció, excepte en els casos de pèrdua o depreciació de la garantia.
- Els garantits mitjançant un contracte d'assegurança de crèdit o caució.
- Els que hagin estat objecte de renovació o pròrroga expressa.

No són deduïbles les pèrdues per a la cobertura del risc derivat de les possibles insolvències de persones o entitats vinculades amb el creditor en els termes que preveu l'article 16, llevat del cas d'insolvència declarada judicialment.

Quant a les limitacions en la depreciació dels actius financers, l'article 11.3 de la LIS estableix:

3. Són deduïbles les pèrdues per deteriorament dels valors representatius de la participació d'entitats que no cotitzin en un mercat regulat que es produeixin per la diferència entre el valor dels fons propis en l'inici i el tancament de l'exercici, i s'han de tenir en compte les aportacions o devolucions d'aportacions que s'hi realitzin.

Per determinar la diferència a què es refereix el paràgraf anterior, es prenen els valors en el tancament de l'exercici, sempre que es reculli en els balanços formulats o aprovats per l'òrgan competent.

En el cas dels valors representatius de la participació en el capital d'entitats que cotitzin en un mercat regulat, la deducció en concepte de pèrdues per deterioració es computa per la diferència en el valor de cotització en l'inici i el tancament de l'exercici, d'acord amb el que preveu la normativa comptable.

4. Són deduïbles les pèrdues per deteriorament de valors representatius de deute admesos a cotització en mercats regulats, amb el límit de la pèrdua global, computades les variacions del valor positives i negatives, patides en el període impositiu pel conjunt d'aquests valors posseïts per l'obligat tributari admesos a cotització en aquests mercats.

En el primer cas, solen ser participacions en empreses del grup i es refereix a les pèrdues d'entitats participades generades a l'exercici, mentre que el segon es refereix a la valoració de la cartera de negociació.

També trobem diferències temporals, com a conseqüència de diferències de criteri comptable i fiscal, en les provisions. En aquest cas, les trobem regulades als articles 12 i 19.6 de la LIS:

Article 12

Provisions

1. Les provisions de passiu que preveu la normativa comptable o específica del sector són deduïbles fiscalment.

No obstant això, no són deduïbles les relatives a retribucions a llarg termini al personal, llevat que es tracti de contribucions per retribucions al personal en els termes que preveu la normativa comptable.

No obstant això, són deduïbles les contribucions dels promotors de sistemes de previsió social, sempre que es compleixin els requisits següents:

- Que siguin imputades específicament a les persones a qui es vinculin les prestacions.
 - Que es transmeti de forma irrevocable el dret a la percepció de les prestacions futures.
 - Que estigui externalitzat en el sentit que es transmeti la titularitat i la gestió dels recursos en què consisteixin aquestes contribucions.
2. Les despeses que, d'acord amb l'apartat anterior, no hagin resultat fiscalment deduïbles s'integren en la base de tributació del període impositiu en què s'aplica la provisió a la seva finalitat.
 3. Les despeses inherents als riscos derivats de garanties de reparació i revisió són deduïbles fins a l'import necessari per determinar un saldo de provisió no superior al resultat d'aplicar a les vendes amb garanties vives a la conclusió del període impositiu el percentatge determinat per la proporció entre les despeses efectuades per fer front a les garanties derivades del període impositiu i els dos anteriors en relació amb les vendes amb garanties efectuades en els mateixos períodes impositius.
 4. En conseqüència, es suprimeix el segon paràgraf de l'apartat 4 de l'article 19 de la Llei 95/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre societats.

Ens trobem que es poden generar diferències temporals com a conseqüència de tenir retribucions a llarg termini del personal, per exemple per una prima a l'equip directiu per la consecució d'un pla estratègic, mentre que comptablement s'anirà provisionant temporalment d'acord amb la seva meritació; fiscalment, no serà deduïble fins al seu cobrament, en què revertirà totalment la diferència temporal.

També podem trobar diferències quan hi ha contribucions a plans de pensions que no compleixen algun dels requisits establerts fiscalment. Aquestes despeses no seran deduïbles fins al pagament de les prestacions.

Quant a les provisions per garanties, el legislador opta per establir un criteri basat en la proporció sobre les vendes amb garanties vives, entre les despeses efectuades per garanties i les vendes amb garanties del període impositiu i els dos anteriors.

Més tipologies de diferències temporals que podem trobar són les provocades per diferències en la imputació temporal.

Com sabem, el criteri d'imputació comptable és el de meritació. Les excepcions a aquest principi les trobem a l'article 19.3 de la LIS:

Article 19

Imputació temporal. Inscripció comptable d'ingressos i despeses

3. En el cas d'operacions a terminis o amb preu ajornat, les rendes s'entenen obtingudes proporcionalment a mesura que s'efectuïn els cobraments corresponents, llevat que l'entitat decideixi aplicar el criteri de la meritació.

Es consideren operacions a termini o amb preu ajornat les vendes i les execucions d'obra el preu de les quals es percebi, totalment o parcialment, mitjançant pagaments successius o mitjançant un sol pagament, sempre que el període transcorregut entre el lliurament i el venciment de l'últim o únic termini sigui superior a l'any.

En cas que es produeixi l'endós, el descompte o el cobrament anticipat dels imports ajornats, s'entén obtinguda, en aquell moment, la renda pendent d'imputació.

El que preveu aquest apartat s'aplica sigui quina sigui la manera com s'hagin comptabilitzat els ingressos i les despeses corresponents a les rendes afectades.

La diferència entre el criteri optatiu de «tresoreria» en les operacions a termini o ajornades i el criteri de meritació comptable donarà lloc a diferències temporals que es corregiran en el temps, sempre que els imports meritats i cobrats siguin els mateixos; en cas contrari, serien diferències permanents.

Finalment, ens podem trobar amb diferències temporals com a conseqüència de l'efecte de la substitució del valor comptable pel valor de mercat a efectes fiscals.

Ja hem comentat que les operacions entre persones o entitats vinculades es valoren pel seu valor normal de mercat; tanmateix, no són les úniques operacions que fiscalment s'han de considerar a preu de mercat.

L'efecte de la substitució del valor comptable pel valor de mercat pot donar lloc a diferències permanents, però també a diferències temporals.

Les diferències temporals es donaran quan, com a conseqüència d'un fet, operació o transacció, fiscalment s'hagin de tractar a valor de mercat i comptablement no sigui així, i en un moment posterior, comptablement es generi aquest guany o pèrdua patrimonial, que prèviament, per aplicació de la normativa fiscal, ja havíem tributat.

A l'article 15 de la LIS trobem diverses operacions societàries i diferents transmissions lucratives o oneroses que, a efectes fiscals, s'han de valorar a mercat.

Per la importància a efectes fiscals d'aquest tipus d'operacions dedicarem un capítol específic al seu tractament. Tanmateix, aquí volem escenificar

la diferència temporal que es genera com a conseqüència de l'aplicació del preu de mercat a una transacció.

Exemple:

Suposem que una societat A dona (transmissió lucrativa) a la seva filial B un terreny el valor de mercat del qual és de 500.000 euros i que tenia comptabilitzat a 100.000 euros.

La societat A donarà de baixa per valor de 100.000 euros el terreny contra pèrdues.

La societat B comptabilitzarà, d'acord amb la normativa comptable de subvencions, donacions i llegats, un actiu per valor de 500.000 euros contra fons propis pel mateix valor.

Vegem-ne ara el tractament fiscal:

La societat A, d'acord amb els punts 15.2 i 15.3 en les transmissions lucratives, l'entitat transmissora, integra en la seva base de tributació la diferència entre el valor normal de mercat dels elements transmesos i el seu valor a efectes comptables o fiscals, si aquest és diferent d'aquell ($500.000 - 100.000 = 400.000$ de plusvàlua fiscal).

A més, les liberalitats no són despeses fiscalment deduïbles, tal com estableix l'article 13 LIS.

Quadre 5

Comptabilització	Resultat comptable	Base legislativa
Terrenys CR 100	(-) 100.000 €	
Pèrdues DB 100		
Resultat comptable	(-) 100.000 €	
Despesa no deduïble	(+) 100.000 €	
Efectes transmissió	(+) 400.000 €	
Base de tributació	(+) 400.000 €	No deduïble Liberalitat art. 13.f Art. 15. 3 LIS
Base de tributació	(+) 400.000 €	

La societat B, d'acord amb l'article 15.3, en l'adquisició a títol lucratiu, l'entitat adquirent, integra en la seva base de tributació el valor normal de mercat de l'element patrimonial adquirit (500.000 euros).

Quadre 6

Comptabilització	Resultat comptable	Base legislativa
Terrenys DB 500 Fons propis CR 500	0	
Resultat comptable	0 €	
Efectes transmissió	(+) 500.000 €	Art. 15. 3 LIS
Base de tributació	(+) 500.000 €	

Al cap de dos anys, la societat B ven a un tercer el terreny per 600.000 euros.

Serà llavors quan, d'acord amb l'article 18.b, es corregirà a la base de tributació la diferència entre el valor de mercat (500.000) i el valor d'adquisició (0 en ser una donació) de l'element transmès.

Quadre 7

Comptabilització	Resultat comptable	Base legislativa
Terrenys CR 500 Bancs DB 600 Guany CR 100	100.000 €	
Resultat comptable	100.000 €	
Efectes substitució valor comptable per valor mercat	(-) 500.000 €	Art. 18. b LIS
Base de tributació	(-) 400.000 €	

Com es pot veure, en l'entitat transmissor (societat A) hi ha hagut una diferència permanent; en canvi, en l'adquirent (societat B), s'avança la tributació que posteriorment es corregeix, fet que genera una diferència temporal.

En el cas que es tractés d'un element amortitzable (immoble, maquinària o altre), aquesta correcció s'aniria aplicant d'acord amb la seva depreciació efectiva.

2.5. Règims especials de determinació de la base de tributació

El capítol v de la LIS estableix diversos règims especials de determinació de la base de tributació:

- a) Règim especial d'explotació de determinats actius intangibles.
- b) Règim especial de societats cooperatives.
- c) Règim especial de consolidació tributària.
- d) Règim especial d'amortització per a noves inversions.
- e) Règim especial de societats de tinença de participacions en societats estrangeres.

El règim especial d'explotació de determinats actius intangibles es troba regulat a l'article 23 de la LIS.

El règim s'ha de sol·licitar al ministeri encarregat de les finances a través de la declaració censal corresponent, la qual té un termini de presentació no superior a sis mesos a comptar de l'entrada de la sol·licitud. En cas de silenci administratiu, es considerarà negatiu (desestimat).

El règim produeix efectes des del mateix període impositiu en què es va presentar la sol·licitud, en la mesura que es compleixin els requisits durant tot el període. Si no és així, a les rendes obtingudes a partir de la data en que es compleixin.

Aquest règim gaudeix d'una reducció del 80% de la base de tributació corresponent a les rendes positives procedents de les concessions o autoritzacions d'ús, cessions, llicències o transmissions de patents, models d'utilitat i programes d'ordinador protegits per drets d'autor en la proporció que resulti del quocient calculat d'acord amb l'article 23 LIS.

La reducció anterior està condicionada a l'explotació en nom propi de l'intangible, la identificació comptable individualitzada per cada intangible i la utilització dels drets en activitat econòmica.

El règim especial de societats de tinença de participacions en societats és el règim conegut com a "holding"; el seu objecte ha de ser exclusiu i les participacions han de ser nominatives, i amb una tributació efectiva en origen no inferior al 40% del tipus nominal (4%) o la signatura d'un CDI.

Aquestes societats obtenen una exempció en la base de tributació dels dividends que percebin de les participacions en altres societats i dels resultats

que obtinguin de la seva transmissió independentment del seu percentatge. Malgrat l'exempció, estan obligades a presentar les corresponents declaracions. No cal dir que aquests règims tenen un tipus efectiu molt baix o nul, i que això, de vegades, pot ocasionar efectes no desitjats.

La problemàtica d'aquests règims radica en el fet de tenir uns tipus efectius molt inferiors al del nostre entorn, que estan limitats a l'aplicabilitat de les virtuts dels convenis per evitar la doble imposició, fet que provoca que hi hagi una major retenció a la font o que no sigui d'aplicació la deducció per doble imposició.

El règim especial de cooperatives permet la deducció de determinades despeses específiques del funcionament del cooperativisme i es troba regulat a l'article 24 ter de la LIS.

El règim especial d'amortització per a noves inversions, en ser d'aplicació automàtica (art. 28 RLIS), no el tractarem com a tal, sinó que ho farem com una diferència temporal.

El règim especial de consolidació tributària serà objecte d'una anàlisi específica en el present mòdul.

2.6. Bases negatives

El principi de capacitat econòmica de l'obligat tributari justifica que es pugui minorar la base imposable amb les bases imposables negatives generades en exercicis anteriors.

L'article 22 de la LIS estableix:

Article 22

Compensació de bases de tributació negatives

Les bases de tributació negatives poden compensar les bases de tributació positives dels períodes impositius que concloguin en els deu anys posteriors.

En aquest cas, la legislació andorrana ha optat per limitar l'aplicació de bases negatives a un termini de deu anys.

En la modificació de l'impost que entrà en vigor el 16 de novembre de 2017, s'introdueixen limitacions a la compensació de bases imposables negatives per evitar transaccions societàries amb l'objectiu únic de l'aprofitament dels crèdits fiscals:

2. No podran ser objecte de compensació les bases de tributació negatives susceptibles de compensació quan es donin les circumstàncies següents:

- a) Que la majoria del capital social o dels drets de vot de l'entitat hagi estat adquirida per una persona o entitat o per un conjunt de persones o entitats vinculades amb posterioritat a la conclusió del període impositiu al qual correspon la base de tributació negativa.
- b) Que les persones o entitats a les quals es refereix el paràgraf anterior hagin tingut una participació inferior al 25 % en el capital social de l'entitat a la conclusió del període impositiu al qual correspon la base de tributació negativa.
- c) Que l'entitat no hagi dut a terme cap activitat econòmica durant els 6 mesos anteriors a l'adquisició de la participació majoritària o que, amb posterioritat a l'adquisició, dugués a terme una activitat econòmica diferent o addicional a la realitzada anteriorment.

S'entendrà que s'ha realitzat una «activitat econòmica diferent o addicional a la realitzada anteriorment» quan es donin les circumstàncies següents:

- Que es tracti d'activitats que tinguin assignat un grup diferent de l'assignat o assignats a l'activitat o activitats desenvolupades anteriorment en la Classificació d'activitats econòmiques d'Andorra.
- Que la mitjana anual de l'import net de la xifra de negocis corresponent a aquestes activitats en els dos anys posteriors a l'adquisició hagi estat superior al 50 % de la mitjana anual de l'import net de la xifra de negocis de l'entitat corresponent als dos anys anteriors a l'adquisició.

2.7. El tipus de gravamen i la quota de tributació

Un cop determinada la base de tributació, que en el cas de l'impost de societats coincideix amb la base de liquidació, se li aplica el tipus de gravamen i en resultarà la quota de tributació.

El tipus de gravamen general és del deu per cent i només se n'exceptuen les institucions d'inversió col·lectiva regulades per la Llei 10/2008, del 12 de juny, de regulació dels organismes d'inversió col·lectiva de dret andorrà (fons d'inversió i societats d'inversió de capital variable, SICAV), que tenen un tipus de gravamen del zero per cent. No s'inclouen les gestores de fons d'inversió, que tributen d'acord amb el règim general.

No cal dir que un tipus de gravamen del zero per cent implica estar subjectes a un impost sense una submissió efectiva a tributació i, per tant, també pot generar dificultats en l'aplicació de convenis per evitar la doble imposició internacional.

Cal dir que la utilització de les SICAV de dret andorrà, tot i ser un vehicle òptim per a determinades rendes, és quasi nul·la, atès que moltes rendes estan directament exemptes de l'IRPF o bé ja han estat retingudes a un tipus de gravamen superior a l'estranger i, per tant, no tributen pels règims generals. En el cas de les subjectes i no exemptes sense retenció en origen, els costos de constitució i manteniment d'una SICAV (taxes AFA, taxes de registre, obligacions comptables, obligació d'auditoria externa, etc.) són suficientment rellevants perquè sigui més econòmic tributar pel règim general, raó per la qual queden limitades a patrimonis molt importants.

2.8. Deduccions, la quota de liquidació i la quota diferencial

Sobre la quota de tributació hi aplicarem les deduccions per arribar a la quota de liquidació.

Tenim, a l'impost sobre societats, bàsicament dos tipus de deduccions:

- a) Les deduccions per doble imposició (ja sigui interna o internacional).
- b) Les deduccions per incentivar l'economia.

Les quantitats no deduïdes per insuficiència de quota de tributació es poden deduir en els tres períodes impositius que concloguin posteriorment.

Així doncs, la quota de liquidació no pot ser zero, però en el cas de disposar de quotes deduïbles superiors a la quota de tributació, disposarem d'un crèdit fiscal per als tres exercicis següents.

Al primer mòdul ja hem vist que la Constitució atorga poder legislatiu als comuns per a fixar determinats tributs. Els impostos comunals són principalment de naturalesa directa sobre la renda o el patrimoni.

Ens trobem, doncs, que diverses administracions graven una renda de naturalesa similar, o fins i tot que una mateixa administració manté dos impostos semblants.

Mentre no hi hagi canvis a la Constitució no es poden suprimir els impostos comunals i vigents amb anterioritat al desplegament de la imposició directa estatal.

A més, abans del desplegament de l'impost de societats i de l'IRPF, ja existia l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries; en aquest cas, un impost estatal. Amb la implantació dels nous

impostos, se'n podia haver previst la derogació, però es va optar per a mantenir-ne la vigència.

La doble imposició podria atacar algun dels principis constitucionals, com ara el de capacitat econòmica.

La legislació podia preveure la no subjecció a determinades rendes, però ha optat, en el cas de l'impost de societats, per l'aplicació de la deducció per doble imposició interna.

En aquest cas, l'article 43 LIS preveu la deducció de l'impost comunal sobre els rendiments arrendataris, l'impost comunal sobre la radicació d'activitats comercials, empresarials i professionals, i l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries.

Ens podem trobar també que determinades rendes generades a l'estranger, que recordem que formen part de les subjectes a l'impost de societats andorrrà, hagin estat sotmeses a tributació en origen, amb la qual cosa hi haurà una doble imposició internacional, ja sigui jurídica (la mateixa persona, per tribut similar, a dues jurisdiccions diferents) o econòmica (persones diferents, per tributs similars, a dues jurisdiccions diferents). Per evitar la doble imposició internacional, es pot optar pel mètode d'exempció o pel de deducció.

A la LIS es preveuen ambdós. Als articles 20 i 21 s'opta per eliminar de la base de tributació determinats rendiments ja gravats econòmicament o jurídicament a l'estranger, ajustos extracomptables que hem vist a l'apartat de correccions a la base com a diferències permanents.

Del punt 3 al 5, l'article 45 de la LIS preveu el mètode per deducció:

Quan en la base de tributació de l'obligat tributari s'integrin rendes obtingudes i gravades a l'estranger, es dedueix de la quota de tributació la menor de les dues quantitats següents:

- a) L'import efectiu satisfet a l'estranger per raó de gravamen de característiques similars a aquest impost o a l'impost sobre la renda dels no residents fiscals a què hagi estat sotmès l'obligat tributari. A l'efecte d'establir aquesta similitud substancial, es tenen en compte les característiques essencials de l'impost estranger, així com si la finalitat principal d'aquest impost rau en la imposició de la renda obtinguda per l'obligat tributari. En particular, es considera que l'impost estranger és de característiques similars a l'impost sobre societats del Principat d'Andorra quan estigui cobert per un conveni de doble imposició que sigui aplicable. Si un conveni per evitar la doble imposició és aplicable, la deducció no pot excedir l'impost que correspongui segons el conveni. No es dedueixen els impostos no pagats en virtut d'exempció, bonifica-

ció o qualsevol altre incentiu fiscal concedit a l'estranger, llevat que s'estableixi una altra cosa en un conveni per evitar la doble imposició que sigui aplicable.

- b) L'import de la quota de tributació que correspondria pagar al Principat d'Andorra per les rendes esmentades si s'haguessin obtingut en territori andorrà. A l'efecte del càlcul d'aquest import, la base de tributació corresponent a la renda estrangera es determina d'acord amb la normativa d'aquest impost, i són únicament imputables a aquesta base de tributació les despeses específicament connectades amb la generació de la renda esmentada.
4. L'import de l'impost satisfet a l'estranger s'inclou en la renda d'acord amb el que preveu l'apartat anterior i, igualment, forma part de la base de tributació, encara que no sigui plenament deduïble.
 5. Quan l'obligat tributari hagi obtingut en el període impositiu diverses rendes de l'estranger, la deducció es calcula conjuntament per a totes.
 6. Les quantitats no deduïdes per insuficiència de quota de tributació es poden deduir en els tres períodes impositius que concloguin posteriorment. A aquest efecte, l'obligat tributari ha d'acreditar la procedència i la quantitat de la deducció que pretengui efectuar mitjançant l'exhibició dels suports documentals oportuns, sigui quin sigui el període en què es va originar el dret a la deducció.
 7. Sense perjudici del que preveuen els apartats anteriors d'aquest article, quan en períodes impositius anteriors l'obligat tributari hagi obtingut rendes negatives netes a través d'un establiment permanent a l'estranger que s'hagin integrat en la base de tributació de l'entitat, la deducció a què es refereix l'apartat 3 només s'aplica posteriorment respecte de les rendes obtingudes per a l'establiment permanent esmentat a partir del moment en què se superi la quantitat d'aquestes rendes negatives.
 8. El règim que preveu aquest article no es pot aplicar en relació amb els beneficis o els guanys derivats d'institucions d'inversió col·lectiva a què es refereix la Llei 10/2008, del 12 de juny, de regulació dels organismes d'inversió col·lectiva de dret andorrà o d'entitats no-residents fiscals de caràcter anàleg a les regulades per la Llei esmentada.

En primer lloc, perquè sigui d'aplicació la deducció per doble imposició, hi ha d'haver hagut aquesta doble imposició. Per descomptat, no són deduïbles retencions o gravàmens a l'estranger que estiguin no subjectes o exempts a l'impost andorrà.

En el cas que siguin subjectes i no exempts, s'aplicarà la deducció per doble imposició internacional que, com hem vist, serà la menor entre la tributació efectiva a l'Estat de la font i el que resultaria a pagar al Principat.

A l'hora de calcular allò que resultaria a pagar al Principat, cal preveure la renda bruta (és a dir, l'import cobrat més l'impost satisfet) i, segons com, aplicar-li les despeses deduïbles segons el tipus sobre la renda neta.

És interessant l'aplicació de l'apartat 43.5, que pren les rendes en el seu conjunt, sense fer referència o limitar-ho a una jurisdicció individual

A l'exemple següent podem veure que la deducció aplicable és superior si l'apliquem conjuntament que no si ho fem per jurisdicció:

Quadre 8

Càlcul DDI	Jurisdicció 1	Jurisdicció 2	Sumatori
Renda bruta	1.000	1.000	2.000
Despeses deduïbles	0	0	0
Renda neta	1.000	1.000	2.000
Tipus de gravamen	20 %	4 %	-
Import pagat a l'estranger	200	40	240
Quota que resultaria de l'impost al Principat	100	100	200
Deducció aplicable	100	40	200
Quota a liquidar per IS	0	60	0

Per poder aplicar la deducció, l'obligat tributari ha d'acreditar la procedència i la quantitat de la deducció que pretengui efectuar mitjançant l'exhibició dels suports documentals oportuns.

Respecte a les deduccions per incentivar l'economia, ens trobem amb les deduccions per la creació de llocs de treball i per inversions, ambdues regulades a l'article 44 de la LIS:

Article 44

Deducció per creació de llocs de treball i per inversions

1. Els obligats tributaris poden minorar de la quota de tributació les quantitats següents:
 - a) El resultat de multiplicar la quantitat fixa de 3.000 euros per persona d'increment mitjà de plantilla fixa anyal que tingui l'obligat tributari. A aquest efecte només es computen els contractes laborals formalitzats a Andorra i subjectes a la legislació laboral andorrana. Per la determinació de l'increment mitjà de plantilla, es calcula la plantilla mitjana prorratejant el nombre de persones pels dies de l'any que estan contractades en relació laboral per l'obligat tributari, i es compara amb la plantilla mitjana de l'any anterior, deter-

minada de la mateixa forma. Aquest increment mitjà de plantilla s'ha de mantenir durant l'any posterior a comptar del tancament de l'exercici. En el cas que no es compleixi aquest increment mitjà de plantilla, l'obligat tributari ha d'ingressar l'import de la deducció aplicada, juntament amb els interessos de demora.

- b) El resultat d'aplicar el 5 per cent a l'import de les noves inversions fetes a Andorra d'actius fixos afectes a l'activitat empresarial. Aquests actius s'han de mantenir durant un mínim de cinc anys des del moment en què s'adquireixin. En el cas que no es compleixi amb el manteniment de les inversions durant el període mínim de cinc anys, l'obligat tributari ha d'ingressar l'import de la deducció aplicada, juntament amb els interessos de demora. Això no obstant, per determinar aquesta deducció no es tindrà en compte la part del preu d'adquisició dels actius que correspongui a una subvenció atorgada per una institució pública.
- c) Les deduccions previstes en aquest article, no aplicades per insuficiència de quota, es poden deduir de la quota de tributació dels tres exercicis posteriors.

En l'aplicació de la deducció per creació de llocs de treball van sorgir diversos dubtes que es van resoldre amb la publicació del reglament o les consultes vinculants publicades per l'Administració. Així, quan es parla de «per persona d'increment mitjà», no s'aplica per múltiples en valor absolut d'una persona, sinó pel valor que sorgeix del càlcul de l'increment mitjà. Per tant, si hem incrementat amb 1,2, la deducció és de 3.600 euros ($1,2 \times 3.000$) i no 3.000 (1×3.000) com podia donar lloc a interpretació.

Parlem de plantilla fixa i, per tant, no s'inclouen els contractes temporals o de durada determinada.

El cas de personal fix amb jornades reduïdes no es computarà com una persona, sinó que serà l'equivalent a la proporció de la jornada contractada en relació amb la jornada completa.

A l'hora de determinar el càlcul de l'increment mitjà, l'article 36 del RLIS ens especifica que es prorrateja el nombre de persones per dies de l'any que estan contractades per l'obligat tributari durant el període impositiu i es compara amb la plantilla mitjana del període impositiu immediatament anterior, determinada de la mateixa manera.

Exemple:

Suposem que els moviments de personal d'una empresa han estat els següents:

- El nombre mitjà de treballadors de l'exercici anterior va ser de 8,40 treballadors.

- El dia 31 de març es jubila una treballadora que portava anys a l'empresa.
- El dia 1 de setembre es contracten quatre noves persones amb contracte indefinit a jornada completa.
- El dia 1 de gener hi havia nou persones en plantilla i el 31 de desembre hi havia dotze persones, totes a jornada completa.

Calculem l'increment mitjà:

Esquema 3

$9 \text{ persones} \times 30 \text{ dies} \times 3 \text{ mesos} / 360 \text{ dies} = 2,25$
$8 \text{ persones} \times 30 \text{ dies} \times 5 \text{ mesos} / 360 \text{ dies} = 3,33$
$12 \text{ persones} \times 30 \text{ dies} \times 4 \text{ mesos} / 360 \text{ dies} = 4$
Plantilla mitjana exercici N: $2,25 + 3,33 + 4 = 9,58$ persones
Increment plantilla = $9,58 - 8,4 = 1,18$ persones
Deducció aplicable = $1,18 \times 3.000 = 3.540$ €

Per la importància econòmica que té la deducció per a noves inversions, a l'inici es va generar molta controvèrsia i molts dubtes en la seva aplicació pràctica. En aquest cas, els criteris interpretatius de l'Administració via consultes vinculants no han estat tots publicats, atès que molts van tenir lloc abans de l'entrada en vigor de la nova LBOT que obliga a la publicació de les consultes vinculants.

Les interpretacions a les quals ens referim són les següents:

- El terme «actius fixos», l'Administració l'assimila als actius associats comptablement a l'immobilitzat tangible, intangible i inversions immobiliàries.
- També, en conseqüència, s'hi assimila el valor d'activació d'aquests actius i totes aquelles despeses activables d'acord amb les normes de valoració del PGC.
- Un altre objecte d'interpretació es refereix als immobilitzats en curs, respecte a l'exercici fiscal en què és d'aplicació la deducció. En aquest cas, també aquí es va aplicar el criteri comptable, és a dir, serà aplicable a l'exercici en què es posa en funcionament l'actiu en qüestió.
- Per coherència, també considerem que no seria aplicable la deducció a aquells elements la vida útil dels quals sigui inferior als cinc anys, si bé no tenim cap criteri interpretatiu de l'Administració en aquest respecte.

Un cop aplicades les deduccions anteriors, arribarem a la quota líquida, que correspon a la quantificació de l'impost de societats.

Tanmateix, l'impost a liquidar pot haver estat sotmès a l'obligació de pagaments a compte. En el cas de l'impost de societats andorrà, durant el novè mes posterior a l'inici del període impositiu s'ha de fer un pagament a compte que es calcula aplicant el percentatge del cinquanta per cent sobre la quota de liquidació de l'exercici immediatament anterior, o en el cas que el període anterior tingui una durada inferior a dotze mesos, el pagament a compte es fa tenint present la part proporcional de la quota de liquidació de períodes anteriors fins a completar un període de dotze mesos.

El pagament a compte es dedueix de la quota de liquidació per obtenir la quota diferencial. En el cas que sigui negativa, el Ministeri de Finances ha de retornar l'excés d'ofici.

El termini per a presentar l'autoliquidació de l'impost de societats finalitza el mes natural següent als sis mesos posteriors a la conclusió del període impositiu, que en el cas que sigui l'exercici natural és el 31 de juliol de l'exercici següent.

Quadre 9

Dimensions del negoci		Societats			
		Comptes anuals	Obligació auditoria	Càlcul base imposable	
Import anual ingressos inferior a 600.000 € (que no formin part d'un grup)		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Model simplificat ✓ Dipòsit obligatori 	No	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Determinació directa ✓ Determinació objectiva optativa amb requisits 	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Total partides d'actiu > 3,6 milions d'€ ✓ Import total anual xifra de negocis > 6 milions d'€ ✓ Nombre de treballadors > 25 	En compleix 2 de 3 en dos exercicis consecutius?	No	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Model abreujat ✓ Dipòsit obligatori 	No	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Determinació directa
		Sí	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Model normal ✓ Dipòsit obligatori 	Sí	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Determinació directa
		Si el grup	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Model consolidat ✓ Dipòsit obligatori 	Sí	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Determinació directa ✓ Podem optar per un règim consolidació fiscal => 75 %

2.9. Comptabilització i informació als comptes anuals de l'impost sobre societats

El Pla General de Comptabilitat estableix la comptabilització de l'impost i les notes informatives obligatòries en funció del model de comptes anuals (quadre 9).

Analitzem ara els assentaments comptables que corresponen a la comptabilització del següent exemple d'impost de societats:

Quadre 10

Impost de societats d'un exercici		
Cascada de l'impost	Concepte	Càlcul
Ingressos	Llei comptabilitat empresaris	5.235.432
Despeses		(-) 4.832.853
Resultat comptable		402.579
Diferències permanents	-	53.458
Diferències temporals deduïbles	-	23.222
Diferències temporals imposables	-	(-) 5.000
Base imposable prèvia	-	474.259
Base imposable negativa exercicis anteriors	-	0,00
Base imposable	-	474.259
Tipus de gravamen	10 %	0,10
Quota íntegra	-	47.426
Deduccions	-	(-) 17.206
Quota líquida	Despesa total impost	30.220
Pagaments a compte	-	(-) 12.200
Quota diferencial	Import a ingressar a l'Administració	18.020

En primer lloc, registrarem l'assentament de l'impost:

Quadre 11

Compte	Descripció comptes	Dèbit	Crèdit
6300	Impost corrent (IS)	30.220	-
473	Administració pública: retencions i pagaments a compte	-	12.200
4752	Administració pública: creditora per IS	-	18.020

Tanmateix, la comptabilitat ha de mostrar una imatge fidel i tenim uns criteris fiscals que donen lloc a diferències temporals. La comptabilitat opta per comptabilitzar la realitat econòmica i no la fiscal, i en els casos que hi hagi diferències temporals, corregeix l'import de la despesa de l'impost i registra l'actiu o el passiu fiscal que es genera.

Així, per les diferències temporals deduïbles es faria l'assentament següent corresponent al crèdit fiscal que representaria el 10 % de 23.222.

Quadre 12

Compte	Descripció comptes	Dèbit	Crèdit
4740	Administració pública: actiu per impost diferit diferència temporal deduïble	2.322	-
6301	Impost sobre beneficis diferit	-	2.322

Aquest actiu fiscal revertirà quan reverteixi la diferència temporal.

De la mateixa manera, les diferències temporals imposables generaran un passiu fiscal que es registra fent l'assentament següent ($5.000 \times 10 \% = 500$ euros):

Quadre 13

Compte	Descripció comptes	Dèbit	Crèdit
6301	Impost sobre beneficis diferit	500	-
479	Administració pública: passiu per impost diferit diferència temporal imposable	-	500

Cal tenir present que comptablement, d'acord amb el principi de prudència, els passius es comptabilitzaran sempre, mentre que els actius només es comptabilitzaran si en preveiem la recuperació.

Activaríem també els crèdits fiscals dels quals es prevegi l'aplicació si generem bases imposables negatives o deduccions pendents d'aplicació. En aquest cas, l'assentament seria el següent:

Quadre 14

Compte	Descripció comptes	Dèbit	Crèdit
4742	Drets per deduccions pendents d'aplicar	Deduccions no aplicades	-
6301	Impost sobre beneficis diferit	-	Deduccions no aplicades

O bé, en el cas de les deduccions:

Quadre 15

Compte	Descripció comptes	Dèbit	Crèdit
4745	Crèdit per pèrdues a compensar de l'exercici	10 % de la base imposable negativa	-
6301	Impost sobre beneficis diferit	-	10 % de la base imposable negativa

Cal tenir en compte que, a més dels requisits comptables d'informació a la memòria segons que siguin comptes simplificats, abreujats o normals, hi ha també els requisits d'informació establerts a la legislació tributària, com ara l'obligació d'informar en la memòria de determinats règims especials, del càlcul de les deduccions per noves inversions i creacions de llocs de treball estipulades a l'article 36 RLIS o l'obligació d'incloure a la memòria de l'entitat adquirent que s'hagi acollit al règim de neutralitat fiscal previst per les reorganitzacions empresarials el detall dels valors comptables i fiscals, la data d'adquisició, els drets i obligacions subrogats i l'últim balanç de l'entitat transmissent.

2.10. El règim especial de consolidació fiscal

L'article 25 de la LIS regula el règim especial de consolidació tributària:

Article 25

Règim especial de consolidació tributària

1. Els obligats tributaris que revesteixin la forma de societats anònimes o limitades andorranes que formin part d'un grup tributari, poden tributar sota el règim previst en aquest article.
2. Formen part d'un grup tributari totes les societats que participin en altres societats en un grau igual o superior al 75 per cent del seu capital o dels drets de vot. El grup tributari està format tant per les entitats participants com per les participades, sempre que totes siguin obligats tributaris d'aquest impost. La participació esmentada s'ha de mantenir de forma ininterrompuda durant tot el període impositiu. El grau de participació que s'ostenti pot ser de forma directa o indirecta. La participació indirecta serà la que resulti de multiplicar els percentatges de participació.
3. No poden formar part d'un grup tributari:
 - a) Les entitats exemptes a les quals es refereix l'article 8 de la Llei.

- b) Les entitats que quan es tanqui el període impositiu estiguin en situació de suspensió de pagaments o fallida, o el seu patrimoni net sigui negatiu.
 - c) Les societats participades, la participació de les quals s'aconsegueixi a través d'una altra societat que no compleixi els requisits establerts per formar part del grup tributari.
 - d) Les societats que hagin optat per l'aplicació d'algun altre règim especial dels previstos en els articles 23, 24 i 24 bis d'aquesta Llei.
4. Les societats que hagin d'integrar un grup tributari ho han de comunicar al ministeri encarregat de les finances abans de l'inici de l'exercici, cosa que han d'acordar per junta de socis totes i cadascuna de les societats afectades. La societat dominant ha de comunicar els acords al ministeri encarregat de les finances abans de l'inici del període impositiu en què sigui aplicable aquest règim i les variacions posteriors en la composició del grup.
 5. Les societats participades del grup tributari han de presentar la seva declaració individual, i han de determinar la seva base de tributació i les deduccions aplicables, sense haver-ne d'ingressar la quota resultant.
 6. La societat participant determina la seva base de tributació d'acord amb les regles previstes en aquest títol de la Llei, de manera que ha d'integrar en la seva base de tributació les bases de tributació de cada una de les entitats participades que integrin el grup tributari, i ha de practicar les eliminacions corresponents per les operacions internes realitzades entre les societats del grup, d'acord amb el que preveu la normativa comptable per la formulació dels comptes anuals consolidats i la Llei 30/2007, del 20 de desembre, de la comptabilitat dels empresaris. Les eliminacions practicades s'han d'integrar a la base de tributació quan les operacions siguin fetes amb terceres persones, en els termes que preveu la norma comptable en matèria de consolidació.
 7. Les bases de tributació negatives del grup tributari són compensables respecte de les positives del grup que es generin durant els deu anys següents.
 8. Les bases de tributació negatives pendents de compensació generades per les societats participades abans que s'integrin en el grup tributari, només es poden compensar per bases de tributació positives de la mateixa entitat.
 9. La quota de tributació del grup tributari es minora en l'import de les deduccions que preveu el capítol VIII a les quals tinguin dret cada societat que integra el grup tributari. Els requisits establerts per aplicar les deduccions esmentades es refereixen al grup tributari. Les deduccions de qualsevol societat pendents d'aplicació en el moment que s'hagin d'incloure en el grup tributari es poden deduir de la quota de

tributació del grup tributari amb el límit que correspongui a la societat esmentada en el règim individual de tributació.

10. El període impositiu de totes les societats del grup ha de coincidir amb el de la societat dominant.
11. La societat dominant ha de formular, a efectes fiscals, el balanç i el compte de pèrdues i guanys consolidats, amb l'aplicació del mètode d'integració global a totes les societats que integren el grup tributari. Els comptes anuals consolidats es refereixen a la mateixa data de tancament i període que els comptes anuals de la societat dominant, de manera que les societats dependents han de tancar el seu exercici social en la data en què ho faci la societat dominant. En aquest sentit, l'entitat dominant ha d'adjuntar a la liquidació de l'impost la informació següent:
 - a) Les eliminacions practicades en períodes impositius anteriors pendents d'incorporació i les eliminacions practicades en el període impositiu degudament justificades en la seva procedència i quantitat.
 - b) Les incorporacions fetes en el període impositiu, igualment justificades en la seva procedència i quantitat.
 - c) Les diferències, degudament explicades, que hi pugui haver entre les eliminacions i les incorporacions realitzades a l'efecte de determinar la base de tributació del grup fiscal i les realitzades a l'efecte de l'elaboració dels comptes anuals consolidats.
12. L'obligació de fer els pagaments a compte del grup tributari recau en la societat participant.
13. A partir de l'exercici que s'hagi optat per aquest règim, totes les societats integrants del grup queden obligades fins al moment que es renunciï a la seva aplicació.
14. Una vegada s'hagi exercit l'opció, el grup tributari queda vinculat a aquest règim de manera indefinida durant els períodes impositius següents, mentre no es compleixin els motius d'exclusió regulats en aquest article i mentre no es renunciï a la seva aplicació a través del corresponent procediment determinat reglamentàriament, que s'ha d'exercir, si escau, en el termini de tres mesos a comptar de la finalització de l'últim període impositiu en què s'ha aplicat.
15. El grup tributari s'extingeix quan la societat participant perdi el caràcter esmentat.
16. En el cas que el règim de consolidació tributària i el grup tributari s'extingeixin, respecte a les eliminacions pendents d'incorporació, les bases de tributació negatives del grup tributari i les deduccions en la quota pendents de compensació, cal procedir de la manera següent:
 - a) Les eliminacions pendents d'incorporació s'integren en la base de tributació del grup tributari en l'últim període impositiu en què sigui aplicable el règim de consolidació tributària.

- b) Les societats que integrin el grup tributari en el període impositiu en què es produeixi la pèrdua o l'extinció d'aquest règim han d'assumir el dret a la compensació de les bases de tributació negatives del grup tributari pendents de compensar, en la part que hagin contribuït a la seva formació. La compensació es fa amb les bases de tributació positives que es determinin en règim individual de tributació.
- c) Les societats que integrin el grup tributari en el període impositiu en què es produeixi la pèrdua o l'extinció d'aquest règim han d'assumir el dret a la compensació de les deduccions de la quota del grup tributari pendents de compensació, en la part en què hagin contribuït a la seva formació.

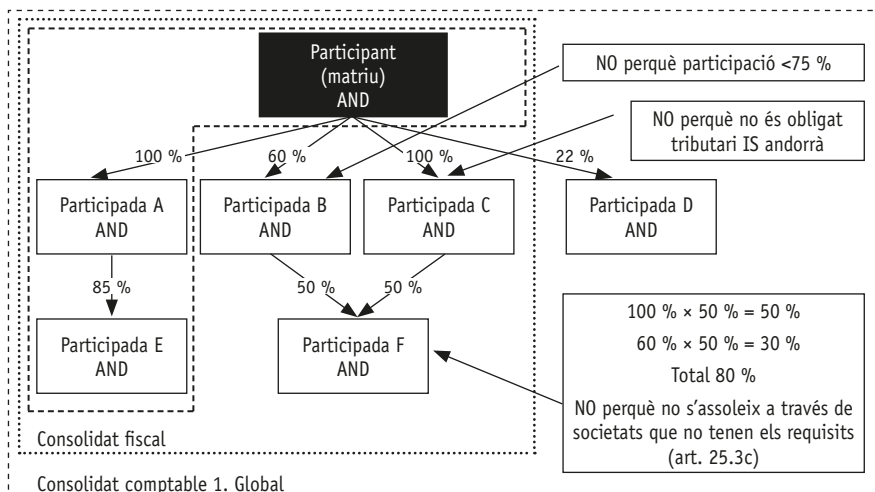
- 17. El que disposen els apartats anteriors és aplicable quan alguna o algunes de les societats que integren el grup tributari hi deixin de pertànyer.
- 18. Les societats del grup tributari responen solidàriament del pagament del deute tributari, excepte pel que fa a les sancions.

Com es pot veure a l'article anterior, el règim especial de consolidació té diverses particularitats que podem agrupar en tres blocs:

- Determinació del perímetre del grup fiscal.
- Càlcul de l'impost.
- Requisits formals.

La determinació del perímetre del grup fiscal no coincideix amb la determinació del perímetre de consolidació comptable.

Quadre 16

Consolidat comptable 1. Global i posada en equivalència.

Mentre que la definició de grup comptable parla de control directe o indirecte de societats, el grup fiscal és molt més exigent i només el poden constituir les participades amb un percentatge igual o superior al 75 % del seu capital o dels seus drets de vot.

Adicionalment ens trobem amb les limitacions del punt 3 de l'article.

Posem un exemple de la delimitació del perímetre fiscal al quadre 14.

Mentre que, d'acord amb la normativa comptable, totes les societats formarien part d'un grup, a efectes fiscals només formarien part del consolidat fiscal la societat matriu i les participades A i E. Quant al càlcul de l'impost, la cascada del grup tributari seguiria l'esquema següent, d'acord amb l'article 25 RLIS:

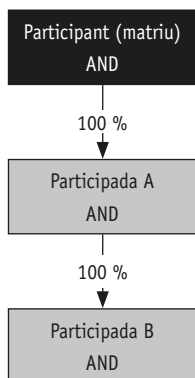
Esquema 4

Societat A		Societat B		Societat C	
Resultat comptable individual		Resultat comptable individual		Resultat comptable individual	
+/(-) Correccions fiscals individuals		+/(-) Correccions fiscals individuals		+/(-) Correccions fiscals individuals	
Base tributació individual		Base tributació individual		Base tributació individual	
Suma de bases imposables individuals					
+/(-) Eliminacions i incorporacions resultats interns					
Base de tributació consolidada abans bases imposades negatives					
- Compensació bases imposables negatives consolidades					
- Compensació BIN preconsolidació		- Compensació BIN preconsolidació		- Compensació BIN preconsolidació	
Base de tributació consolidada					
Tipus de gravamen (10 %)					
Quota íntegra					
- Deduccions					
- Deduccions pendents preconsolidació		- Deduccions pendents preconsolidació		- Deduccions pendents preconsolidació	
Quota líquida					
- Retencions Societat A		- Retencions Societat B		- Retencions Societat C	
- Pagament a compte grup					
Quota diferencial					

1. Partirem del sumatori de les bases de tributació individuals de cada societat, tenint en compte allò exposat en aquest mòdul.
2. Posteriorment es practicaran les correccions següents:
 - S'eliminen els resultats de les operacions internes que estiguin incorporades a les bases imposables individuals. Les principals són les següents:
 - Operacions internes d'existències.
 - Operacions internes amb immobilitzat.
 - Operacions internes d'actius financers (provisions).
 - Eliminació de dividends interns.
 - Altres.
 - S'incorporen les eliminacions practicades en exercicis anteriors quan les operacions es facin amb terceres persones.

Exemple d'eliminació i incorporació:

Quadre 17

Durant l'exercici 2013, la societat participada A (industrial) ha fet una venda de mercaderies a B (comercial). Aquestes mercaderies B les va vendre a un tercer en l'exercici 2014.

Transacció	Import
Cost venda	(-) 100
Venda 2013	↑ + 100
Marge brut	+ 50
<hr/>	
Transacció	Import
Cost venda (2013)	↓ (-) 150
Venda 2014	+ 75
Marge brut	+ 25

Eliminacions 2013

(-) 50

Incorporacions 2014

+ 50

3. A continuació, es compensen les bases imposables del propi exercici. Si el resultat és positiu:
 - Es podran compensar les bases de tributació negatives generades per les societats participades abans que s'integrin en el grup tributari, fins a compensar les bases de tributació positives de la mateixa entitat.

- Les bases de tributació negatives generades pel grup tributari un cop s'ha sol·licitat el règim són compensables respecte de les positives del grup que es generin durant els deu anys següents.
4. Sobre la base de tributació s'aplicarà el tipus de gravamen per obtenir la quota de tributació consolidada.
 5. Sobre la quota de tributació s'apliquen les deduccions per trobar la quota líquida consolidada considerant el grup tributari com una unitat. Igual que les bases negatives, les deduccions pendents d'aplicació d'exercicis anteriors, si s'han generat dins el grup tributari, s'aplicaran fins al límit de la quota íntegra del grup tributari, i si s'han generat fora del grup tributari, fins al límit considerant exclusivament la quota íntegra de la societat que les va generar.

Sobre la quota líquida, restem els pagaments a compte que haurà fet la matriu sobre la base del 50 % de la quota líquida de l'any anterior per trobar la quota diferencial del grup.

El règim especial també ens imposa tota una sèrie de requisits formals:

- a) Ho han d'acordar totes i cadascuna de les societats, en junta d'accionistes, en qualsevol data immediatament anterior a l'exercici fiscal.
- b) Les societats participades han de presentar la seva declaració individual sense ingressar la quota.
- c) El període impositiu de totes les societats ha de coincidir amb el de la societat dominant.
- d) La societat dominant ha de presentar la declaració consolidada, l'ingrés del deute tributari i el pagament a compte.
- e) La societat dominant ha de formular el balanç i el compte de pèrdues i guanys del grup tributari a efectes fiscals.
- f) Cal adjuntar a la liquidació de l'impost la informació següent:
 - Comptes consolidats del grup tributari.
 - Eliminacions practicades en períodes impositius anteriors pendents d'incorporació i les practicades en el període impositiu actual, degudament justificades en la seva procedència i quantitat.
 - Incorporacions fetes durant el període impositiu, justificant-ne la procedència i la quantitat.
 - Diferències entre eliminacions i incorporacions de la determinació de la base de tributació del grup tributari i les fetes a l'efecte de l'elaboració dels comptes anuals consolidats.

El règim especial és voluntari, s'ha de sol·licitar abans de l'inici de l'exercici fiscal al Ministeri de Finances i vincula indefinidament, tret que s'hi renunciï (tres mesos a comptar des de la finalització de l'últim període impositiu en què s'ha aplicat) o bé l'Administració ens exclogui per manca de presentació de la declaració o dels requisits d'informació establerts a l'article 26 RLIS.

En el cas d'extingir-se o perdre's el règim de consolidació, si existissin eliminacions, bases de tributació negatives o deduccions pendents en el període impositiu en què es perdi o s'extingeixi el grup, cal procedir de la manera següent:

- a) Les eliminacions pendents d'incorporació s'integren en la base de tributació del grup tributari de l'últim període impositiu en el qual sigui aplicable la consolidació.
- b) Les societats assumeixen el dret de compensació a les bases tributàries negatives pendents de compensar del grup en la proporció que hagin contribuït a la seva formació. S'apliquen a les bases individuals.
- c) Les societats assumeixen el dret de compensació de les deduccions de la quota del grup en la part que hagi contribuït a la seva formació.

2.11. Operacions societàries i transmissions

Especialment rellevants són determinades operacions que, malgrat no formar part de les activitats habituals de l'empresa, es poden esdevenir durant la seva vida amb un potencial impacte fiscal molt rellevant.

Ens referim a operacions de reestructuracions empresarials i diversos tipus de transmissió o d'adquisició d'actius.

Fins que no entrà en vigor la Llei 17/2017, del 20 d'octubre, de règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial el 16 de novembre de 2017, no existia un règim de neutralitat fiscal. És a partir de l'entrada en vigor d'aquest text legislatiu que, per defecte, tret que s'hi renunciï expressament, no s'integren a la base de tributació les rendes generades per les operacions de reestructuració previstes a la Llei, condicionades a la comunicació prèvia i a l'existència de motius econòmics vàlids.

En primer lloc, analitzarem el règim fiscal general, per analitzar posteriorment l'àmbit d'aplicació del règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial.

2.11.1. Règim general

L'article 15 de la LIS estableix els valors patrimonials de la societat les operacions dels quals s'han de valorar a mercat:

- 1) Els transmesos o adquirits a títol lucratiu.
- 2) Els aportats a entitats i els rebuts en contraprestació.
- 3) Els transmesos als socis per causa de dissolució, separació d'aquests socis, reducció del capital amb devolució d'aportacions, repartiment de la prima d'emissió i distribució de beneficis.
- 4) Els transmesos en virtut de fusió, absorció i escissió total o parcial.
- 5) Els adquirits per permuta.
- 6) Els adquirits per canvi o conversió.

El mateix article estableix (la cursiva és meva):

3. En els casos que preveuen les lletres *a), b), c) i d)* de l'apartat anterior, *l'entitat transmissora integra en la seva base de tributació la diferència entre el valor normal de mercat dels elements transmesos i el seu valor a efectes comptables o fiscals, si aquest valor és diferent d'aquell.*

En els casos que preveuen les lletres e) i f) de l'apartat anterior, les entitats integren a la base de tributació la diferència entre el valor normal del mercat dels elements adquirits i el valor comptable o fiscal dels lliurats.

En l'adquisició a títol lucratiu, l'entitat adquirent integra en la seva base de tributació el valor normal de mercat de l'element patrimonial adquirit.

La integració en la base de tributació de les rendes a què es refereix aquest article s'ha d'efectuar en el període impositiu en què es realitzin les operacions de les quals deriven aquestes rendes. A l'efecte del que preveu aquest apartat, no s'entenen com a «adquisicions a títol lucratiu» les subvencions.

4. En la reducció de capital amb devolució d'aportacions s'integra en la base de tributació de les entitats que siguin socis o partícips l'excés del valor normal de mercat dels elements rebuts sobre el valor comptable o fiscal de la participació.
La mateixa regla s'aplica en el cas de distribució de la prima d'emissió d'accions o participacions.
5. En la distribució de beneficis s'ha d'integrar en la base de tributació de les entitats que siguin socis o partícips el valor normal de mercat dels elements rebuts.
6. En la *dissolució d'entitats* i separació de les entitats que siguin socis o partícips s'integra en la base de tributació d'aquests socis o partícips

la diferència entre el valor normal de mercat dels elements rebuts i el valor comptable o fiscal de la participació anul·lada.

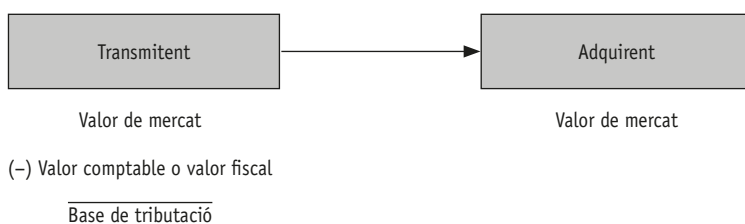
7. En la fusió, absorció o escissió total o parcial s'integra en la base de tributació dels socis persones jurídiques la diferència entre el valor normal del mercat de la participació rebuda i el valor comptable o fiscal de la participació anul·lada.
8. La reducció de capital la finalitat de la qual sigui diferent de la devolució d'aportacions no determina per a les entitats que siguin socis o participants rendes, positives o negatives, integrables en la base de tributació.
9. El traspàs d'actius i de passius dels quals sigui titular l'obligat tributari d'aquest impost, en el marc d'un procediment de resolució previst en la Llei de mesures urgents per implantar mecanismes de reestructuració i resolució d'entitats bancàries, no generarà per al titular dels béns, drets o obligacions cap renda susceptible d'integrar-se en la base de tributació per aquest impost.

A l'efecte del còmput de les rendes que l'obligat tributari obtingui posteriorment en relació amb els actius i passius esmentats, s'ha de tenir en compte el valor d'adquisició original.

Aquesta disposició no és aplicable a les entitats bancàries objecte del procediment de resolució.

Com a regla general, en qualsevol transacció hem d'analitzar les implicacions següents:

Quadre 18

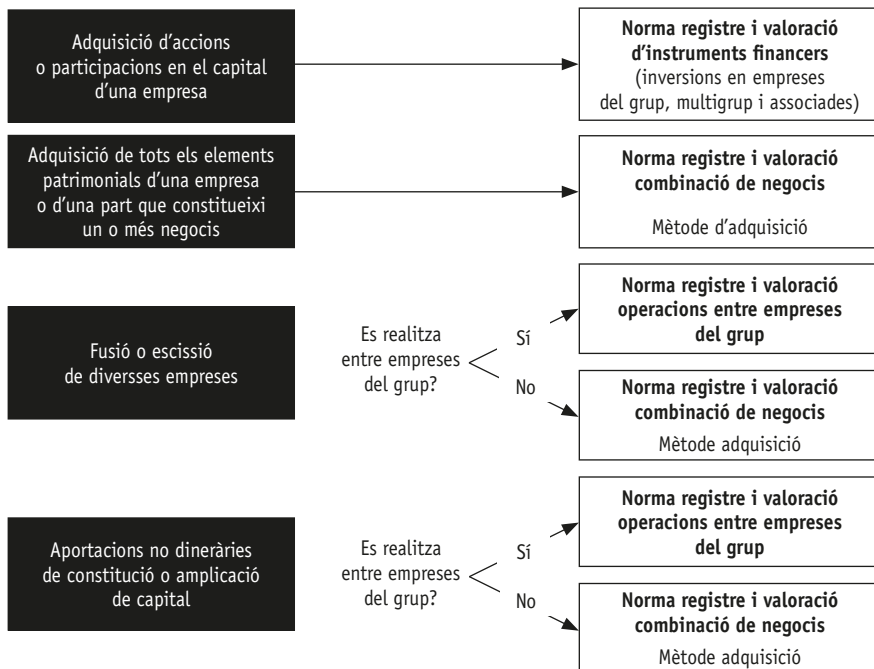
S'entén per *valor normal de mercat* a efectes fiscals el que hagi estat acordat en condicions normals entre parts independents en transaccions o negocis jurídics idèntics o similars.

El *valor comptable* es determinarà d'acord amb la normativa interna del Principat o supletòriament d'acord amb la normativa internacional de comptabilitat.

El valor fiscal és el resultat de la diferència entre el valor d'adquisició i les amortitzacions fiscalment deduïdes fins a la data.

L'esquema de la normativa comptable d'aplicació és el següent:

Esquema 5

Norma instruments financers
(adquisicions accions o participacions)

Actius financers a cost (Secció 1a IV. 3 PGC)

Inicial: Valor raonable de la contraprestació lliurada més els costos de transacció que els siguin directament atribuïbles.

Posterior: Valor raonable – costos de venda; o valor actual de fluxos d'efectiu futurs.

Norma combinació de negocis
(adquisicions carteres, fusions, aportacions no dineràries de capital, etc.)

Referència a les NIC i NIIF 3 (Secció 1a 1 PGC): Mètode d'adquisició

L'adquirent inclourà:

- + Valor raonable en la data d'adquisició: Dels actius lliurats, dels passius assumits o incorreguts.
- + Valor raonable de qualsevol contraprestació addicional d'esdeveniments futurs, si és probable i estimat de forma fiable.
- + Costos directament atribuïbles a la combinació.
- + Fons de comerç.

COST DE L'OPERACIÓ

Norma operacions empreses del grup
(aportacions no dineràries excepte accions d'un negoci)

Actius financers a cost (Secció 1a IV. 3 PGC)

Les aportacions no dineràries a una empresa del grup l'objecte de la qual sigui un negoci, la inversió en el patrimoni en l'aportador s'ha de valorar pel valor comptable dels elements patrimonials que integren el negoci.

En el beneficiari a valor raonable.

A través de diversos exemples il·lustratius veurem aquest tipus d'operacions.

Exemple d'aportació no dinerària:

Suposem una societat propietària d'una nau que vol fer una ampliació de capital d'una societat filial mitjançant l'aportació d'aquesta nau, que utilitzarà com a immobilitzat per a la seva activitat. El valor de mercat d'aquesta nau és de vint milions d'euros i el valor comptable (coincident amb el fiscal) és d'un milió d'euros.

Comptablement es tracta d'una aportació no dinerària a empreses del grup, en què la norma de comptabilització serà la de registre i valoració d'operacions entre empreses del grup en què a l'aportador es valorarà a valor comptable (és a dir, a un milió) i al beneficiari a valor raonable (valor de mercat: vint milions).

Comptablement, a la societat que aporta els actius no li genera cap guany patrimonial el fet de valorar la participació al mateix valor de l'actiu (un milió). Tanmateix, fiscalment, s'haurà d'incloure a la base de tributació de la societat aportant el diferencial entre el preu de mercat (vint milions) i el valor comptable (un milió). És a dir, tributarà per una plusvàlua de dinou milions d'euros.

No cal dir que l'impacte és més que rellevant.

L'adquirent comptabilitzaria l'immobilitzat per vint milions d'euros (valor raonable) contra capital per vint milions d'euros i amortitzaria sobre el valor comptable de vint milions, sense més limitacions que les correccions de valors establerts.

Exemple de fusió per absorció:

Suposem que la societat Matriu, SA ha estat negociant amb els propietaris d'Absorbida, SA i ha assolit un acord per obtenir el cent per cent de les participació per quinze milions d'euros. Els costos dels assessors que participen en l'operació són de 0,2 milions d'euros, el valor del patrimoni net d'Absorbida, SA és de sis milions d'euros i el valor raonable dels actius i passius és de 10,9 milions d'euros.

Per a la societat adquirent es tractaria comptablement com una combinació de negocis que, d'acord amb la NIC (quadre 19).

El cost de l'operació ha estat de 15,2 milions d'euros, 10,9 dels quals correspondrien al valor raonable de tots els actius i passius a la data de transacció d'Absorbida, SA, i l'import diferencial correspondria al fons de comerç, que si compleix els requisits de l'article 10 de l'impost de societats seria deduïble.

Quadre 19

Distribució valor combinació	Milions euros
Valor liquidat	15
Costos transacció	0,2
Cost de la combinació de negocis	15,2
Actius identificables adquirits Passius assumits	(10,9)
Fons de comerç	4,3

Tanmateix, la societat Absorbida, SA, que desapareix, genera fiscalment unes plusvàlues pel diferencial entre el valor comptable dels actius i els passius, pel diferencial entre el valor raonable d'aquests 10,9 milions i el valor comptable equivalent al patrimoni net de sis milions. És a dir, la societat Absorbida, SA ha d'integrar a la seva base de tributació per l'operació de fusió 4,9 milions d'euros ($10,9 - 6 = 4,9$ milions).

Exemple de permuta immobiliària:

La societat X fa una permuta d'un terreny valorat comptablement (coincident amb el valor fiscal) en 100.000 euros (valor de mercat: 500.000) amb un altre terreny de la societat Y, que és una filial al cent per cent, de 150.000 de valor comptable i fiscal (valor de mercat: 500.000). La societat Y ven el terreny l'any següent per 600.000 euros.

El tractament comptable de l'operació, en tractar-se d'empreses del grup (norma d'operacions d'empreses del grup), no genera una plusvàlua fiscal. En canvi, en aplicar l'article 15.3 de la LIS, ambdues societats hauran d'incorporar a la seva base de tributació la diferència entre el valor de mercat i el comptable (400 i 350 milers d'euros, respectivament) (quadre 20).

En el moment de la seva venda, però, en què es generaria una plusvàlua comptable que entraria a la seva base de tributació, es corregirà amb l'import ja incorporat anteriorment a la base de tributació tal com estableix l'article 18 de la LIS:

Article 18

Efectes de la substitució del valor comptable pel valor normal de mercat

Quan un element patrimonial o un servei hagin estat valorats a efectes fiscals pel valor normal de mercat, d'acord amb les regles que estableixen els articles 15 al 17, l'entitat adquirent d'aquell element patrimonial o servei

Quadre 20

Permuta terreny X			Filiar →	Permuta terreny Y		
Comptabilització	Resultat comptable	Base legislativa	Comptabilització	Resultat comptable	Base legislativa	
Terrenys CR 100 Terrenys DB 100	0 €		Terrenys DB 150 Terrenys CR 150	0		
Resultat comptable	0 €		Resultat comptable	0 €		
Efectes de transmissió	(+ 400.000 €)	Art. 15. 3 LIS	Efectes de transmissió	(+ 350.000 €)	Art. 15. 3 LIS	
Base de tributació	(+ 400.000 €)		Base de tributació	(+ 350.000 €)		

integra en la seva base de tributació, amb signe negatiu o positiu, segons correspongui, la diferència entre aquest valor i el valor d'adquisició, de la manera següent:

- a) Si es tracta d'elements patrimonials integrants de l'actiu corrent, en el període impositiu en què aquests elements patrimonials motivin la meritació d'un ingrés.
- b) Si es tracta d'elements patrimonials no amortitzables integrants de l'immobilitzat tangible, intangible o de les inversions immobiliàries, en el període impositiu en què aquests elements patrimonials es transmetin.
Si es tracta d'elements patrimonials amortitzables integrants de l'immobilitzat tangible, intangible o de les inversions immobiliàries, en els períodes impositius que restin de vida útil, aplicant a la diferència esmentada el mètode d'amortització utilitzat respecte dels elements esmentats.
- c) Si es tracta de serveis, en el període impositiu en què es rebin, excepte si el seu import s'ha d'incorporar a un element patrimonial, cas en què cal atènyer-se al que preveuen les lletres anteriors.

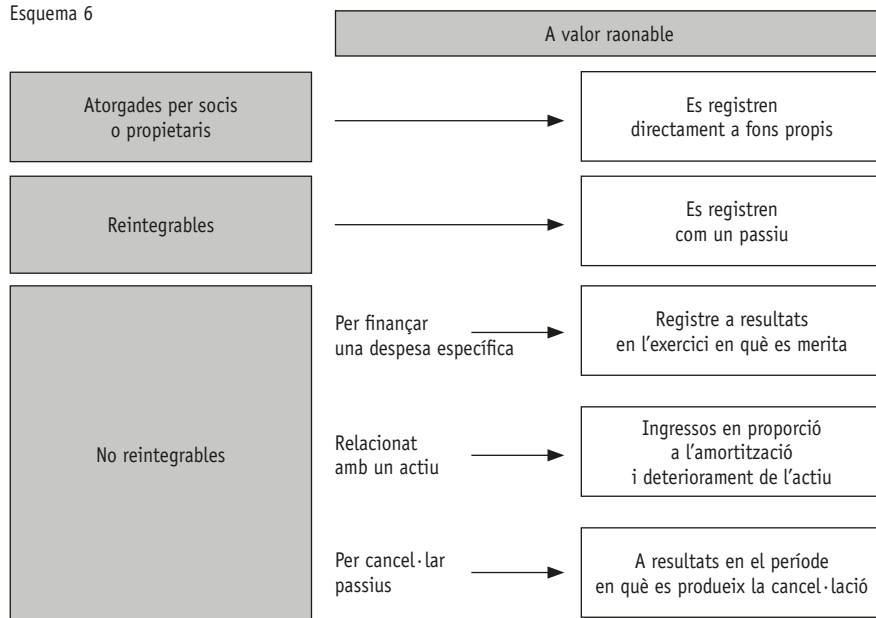
Quadre 21

Comptabilització	Resultat comptable	Base legislativa
Terrenys CR 150 Bancs DB 600 Guany CR 450	450.000 €	
Resultat comptable	450.000 €	
Efectes substitució valor comptable per valor mercat	(-) 350.000 €	Art. 18. b LIS
Base de tributació	(+ 100.000 €)	

Exemple de transmissió a títol lucratiu:

Abans d'analitzar aquest tipus d'operacions (subvencions, donacions i llegats), fem un repàs al seu tractament comptable.

Esquema 6

Una persona física disposa d'una societat patrimonial i de tres edificis situats a Andorra la Vella. El 2016 s'esdevé el decés de la persona i es procedeix a l'obertura del testament fet el 2010 (abans de l'entrada en vigor dels impostos). La voluntat del causant era deixar tot el seu patrimoni a parts iguals als seus cinc fills. El causant, per evitar conflictes i la problemàtica d'una copropietat, llega els tres edificis, valorats en trenta milions d'euros, a la societat patrimonial i en fa hereus els seus cinc fills, cada un dels quals passa a ser propietari del 20 % de la societat patrimonial.

En l'adquisició a títol lucratiu, l'entitat adquirent integra en la seva base de tributació el valor normal de mercat de l'element patrimonial adquirit (art. 15.3 LIS), és a dir, incorpora a la base de tributació trenta milions d'euros, i en resulta una quota de tres milions d'euros d'imposició, mentre que aquesta mateixa operació fent un llegat directament als fills en lloc de la societat, com veurem a l'IRPF, és no subjecta i actualment nul·la de tributació directa.

És molt important, per tant, revisar els testaments i el seu impacte fiscal, especialment quan es van dictar abans de tot el desplegament tributari.

2.11.2. Règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial

El règim es recull amb un text legislatiu propi: la Llei 17/2017, del 20 d'octubre, de règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial i de modificació de la Llei 95/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre societats; de la Llei 5/2014, del 24 d'abril, de l'impost sobre la renda de les persones físiques; de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari; de la Llei 20/2007, del 18 d'octubre, de societats anònimes i de responsabilitat limitada, i de la Llei 21/2006, del 14 de desembre, de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries

El règim persegueix una doble finalitat:

- Que la fiscalitat no suposi un impediment o penalitzi l'execució d'operacions de reestructuració empresarials o familiars
- Evitar l'elusió fiscal a través d'operacions de reestructuració basades en raons purament fiscals i no econòmiques.

La Llei preveu una neutralitat fiscal:

- Tècnicament s'aconsegueix no integrant les bases de tributació de les rendes generades per les operacions de reorganització i el manteniment dels valors fiscals i la data d'adquisició en seu del transmissor en el patrimoni de l'adquirent diferint la tributació a un moment posterior.
- S'inclouen mecanismes per evitar la doble imposició o prevenir situacions de desimposició (per exemple, canvis de residència fiscal).

És una llei transversal que afecta tots els principals tributs directes i indirectes (l'IS, l'IRPF, l'IRNR, l'impost de plusvàlues, l'IGI i l'ITP) i també modifica la Llei de societats anònimes i de responsabilitat limitada.

És un règim que s'aplicarà per defecte en les operacions definides a l'àmbit d'aplicació, però es requereix que es porti a terme per motius econòmics vàlids.

El decret pel qual s'aprova el Reglament del règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial no especifica quins són motius econòmics vàlids, i en conseqüència ens haurem de guiar per la jurisprudència d'altres països mentre no n'hi hagi al Principat o, alternativament, fer una consulta vinculant.

Necessàriament, caldrà una comunicació prèvia a l'Administració tributària en qualsevol moment amb anterioritat a l'atorgament de l'escriptura pública de les operacions de l'àmbit de la llei, inclosa, si es dona el cas, l'opció de renúncia. A manca d'aquesta comunicació, es pot sancionar amb

L'1 % del valor de mercat dels elements transmesos amb un màxim de 50.000 euros. En el cas que les operacions es facin amb escriptura pública, els notaris no la podran autoritzar si no s'inclou com a document protocol·litzat la comunicació a l'Administració tributària.

L'àmbit d'aplicació queda definit als articles 1 i 2 de la Llei, que inclouen les operacions següents:

1. Fusions.
 - a) Fusió per absorció.
 - b) Fusió per creació.
 - c) Fusió impròpia.
 - d) Fusió inversa.
2. Escissions.
 - a) Escissió total.
 - b) Escissió parcial.
3. Aportacions no dineràries.
 - a) De branca d'activitat.
 - b) D'elements patrimonials, accions o participacions.
 - c) D'elements afectes a activitats econòmiques.
 - d) D'immobles no afectes a activitats econòmiques.
4. Bescanvi de valors.
5. Devolucions d'actius immobles d'ús residencial o de branca d'activitat per a persones físiques d'entitats participades íntegrament amb vincles de parentiu fins al quart grau derivades de la separació de socis, reducció de capital, restitució d'aportacions o dissolució mitjançant la cessió global d'actius i passius.

Les rendes generades per les transmissions d'elements patrimonials derivades d'operacions de fusió, escissió, aportacions no dineràries i devolucions d'actius no s'integren a la base de tributació del transmissor.

Cal, però, que l'adquirent sigui:

- Entitat o persona resident a Andorra.
- Entitat o persona no resident, però els elements de la qual quedin afectes a un element patrimonial situat a Andorra, o que es tracti d'accions o participacions en entitats residents a Andorra.

No hi ha limitació per existència de règims o tipus de gravamen especials en l'entitat adquirent, si bé l'aplicació de les bases diferides a l'entitat adquirent estarà subjecta al tipus nominal de l'impost.

S'exceptua dels requisits anteriors la devolució d'actius corresponents a béns immobles situats a Andorra utilitzats per a ús residencial dels socis de la transmissió i la devolució d'una o de diverses branques d'activitat.

Les accions o participacions rebudes pel transmissor com a conseqüència de les operacions d'aportacions no dineràries de branques d'activitat i aportacions no dineràries d'altres actius es valoren a efectes fiscals pel mateix valor que tenien els elements patrimonials entregats en seu abans de l'operació de reorganització i conserven la data d'adquisició. Tributaran en les seves posteriors transmissions pel diferencial entre el valor de mercat i el valor a efectes fiscals.

Les accions o participacions rebudes pel transmissor com a conseqüència de les operacions de fusió i escissió conserven el mateix valor fiscal i data d'adquisició de les accions o participacions entregades. Tributaran en les seves posteriors transmissions pel diferencial entre el valor de mercat i el valor a efectes fiscals.

Quant al bescanvi de valors, les accions o participacions rebudes per l'entitat que fa el bescanvi es valoren pel mateix valor fiscal i mantenen la data d'adquisició en seu del soci que fa l'aportació.

D'altra banda, els elements adquirits en aplicació del present règim especial seran valorats a efectes fiscals per l'adquirent pel mateix valor que tenien abans de fer l'operació de reorganització i conservaran la data d'adquisició originària en seu de la transmissió.

El diferiment de la tributació tindrà lloc en el moment que l'entitat adquirent realitzi:

- Una transmissió posterior en seu de l'entitat adquirent, que tributarà la renda diferida, en conservar els mateixos valors i data d'adquisició de la transmissió.
- Una transferència (desafectació) fora del territori andorrà dels elements afectes a l'establiment permanent, en el cas de persones o entitats no residents, on tributarà en seu de l'establiment permanent al moment de la transferència fora del territori andorrà per la diferència entre el valor de mercat i el valor anterior en seu del transmissor.
- Una transmissió posterior en seu de l'adquirent, en els casos de tipus de gravamen o règims fiscals especials de l'adquirent, que tributaran pel tipus o el règim general.

Ens podem trobar que es donin situacions de doble imposició, una per la posterior transmissió del transmissent (per exemple, per la plusvàlua generada per la transmissió d'unes accions) i una altra per la transmissió de l'adquirent (per exemple, dels actius d'una aportació no dinerària). L'article 11 de la Llei preveu mecanismes per evitar la doble imposició, permetent l'ajust a la base de tributació de l'entitat adquirent.

També ens podem trobar amb casos de desimposició, per exemple en el cas que el soci persona física resident fiscal al Principat hagi rebut participacions d'una entitat no resident i posteriorment traslladi la seva residència fiscal i en els anys posteriors transmeti aquestes participacions. En aquest cas, la llei preveu unes obligacions de comunicació periòdiques i la tributació de les plusvàlues diferides al Principat a l'últim període impositiu subjecte abans del seu trasllat, mitjançant una declaració addicional sense sancions, recàrrecs o interessos moratoris.

3. L'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF)

3.1. Introducció a l'IRPF

L'impost sobre la renda de les persones físiques ha estat l'impost que ha tancat la profunda reforma fiscal del Principat.

La Llei que el regula va entrar en vigor el 22 de maig de 2014, però és aplicable a partir dels exercicis iniciats l'1 de gener de 2015. Aquesta llei s'ha inspirat en la legislació tributària de l'Estat espanyol, però amb un esforç per a la seva simplificació i claredat, i naturalment a un tipus de gravamen molt inferior.

Aquesta simplificació pren el seu màxim exponent en els processos de gestió i compliment de les obligacions derivades de l'aplicació de l'impost, minimitzant la presentació de les autoliquidacions per part de l'obligat tributari i facilitant enormement el procés de retenció per part dels empresaris.

L'impost aconsegueix la progressivitat —malgrat que el tipus impositiu sigui fix, com hem dit— a través dels mínims personals exempts, les reduccions i les bonificacions.

El legislador ha buscat un equilibri entre la confecció d'un impost equiparable al nostre entorn i que permeti l'homologació a través dels convenis per evitar la doble imposició, i també la competitivitat fiscal que fomenti la inversió al país i l'establiment de nous residents amb poder adquisitiu alt, i essent sensible a la ciutadania del Principat per un nou gravamen fins a la data inexistent.

L'IRPF és un impost directe, de naturalesa personal, que grava les rendes mundials i de caràcter subjectiu, ja que considera les circumstàncies personals dels contribuents.

3.2. Obligats tributaris

Són obligats tributaris d'aquest impost les persones físiques que tinguin la residència fiscal en territori andorrà.

En l'apartat introductori d'aquest mòdul ja s'ha fet incís en la importància de la residència efectiva, i a no confondre la residència fiscal amb l'obtenció d'un permís de residència administrativa, requisit necessari, però no suficient.

També seran obligats tributaris de l'IRPF aquelles persones físiques que rebin rendes procedents d'entitats o patrimonis autònoms com ara societats civils, herències jacents, comunitats de béns i d'altres, en la porció dels pactes establerts o a parts iguals en el seu defecte.

Al Principat ens trobem, per la seva tradició successòria, diverses copropietats de patrimonis immobiliaris importants, i també és habitual en el teixit empresarial andorrà l'explotació de negocis conjuntament a títol individual (registres de comerç) com a autònoms i no com a persones jurídiques.

La Llei de l'IRPF no preveu cap exempció ni total ni parcial en l'àmbit subjectiu.

Els obligats tributaris ho són a títol individual i la normativa andorrana no preveu la tributació d'una manera conjunta.

3.3. El fet imposable

L'article 4 de la LIRPF defineix el fet imposable:

Article 4

Fet generador

1. Constitueix el fet generador l'obtenció de renda, sigui quina sigui la seva font o origen, per part de l'obligat tributari, amb independència del lloc on s'hagi produït i sigui quina sigui la residència del pagador.
2. Componen la renda de l'obligat tributari:
 - a) Les rendes del treball.
 - b) Les rendes procedents de la realització d'activitats econòmiques.
 - c) Les rendes del capital immobiliari.
 - d) Les rendes del capital mobiliari.
 - e) Els guanys i les pèrdues de capital.
3. Als efectes de la determinació de les bases de tributació i de liquidació i del càlcul de l'impost, la renda es classifica en renda general i renda de l'estalvi, en els termes següents:
 - a) Formen la renda general les rendes del treball, les rendes procedents de la realització d'activitats econòmiques i les rendes del capital immobiliari.

- b) Formen la renda de l'estalvi les rendes del capital mobiliari i els guanys i les pèrdues de capital.
4. No estan subjectes a aquest impost les rendes següents:
- a) Els guanys i les pèrdues de capital derivats de les transmissions de béns que estiguin subjectes a l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries.
 - b) Les adquisicions de béns i drets per herència, llegat o qualsevol altre títol successori, així com les adquisicions de béns i drets per donació o qualsevol altre negoci jurídic a títol gratuït, *inter vivos*, i la percepció de quantitats pels beneficiaris de contractes d'assegurança sobre la vida, quan el prenedor sigui una persona distinta del beneficiari.

Com es pot observar, el fet generador el constitueix l'obtenció de rendes amb el criteri de residència efectiva al Principat i per totes les rendes mundials.

Les rendes es classifiquen en cinc tipologies que veurem a l'apartat del càlcul de la base de tributació i que es classifiquen en dos apartats: la base de tributació general i la de l'estalvi.

En aquest mateix article, l'apartat 4 estableix les rendes no subjectes, de les quals, per la seva rellevància, subratllarem alguns aspectes importants: guanys i pèrdues de capital derivades de les transmissions de béns subjectes a l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries (IPTPI).

Els actius immobiliaris són actius molt tradicionals en la societat andorrana.

En l'apartat següent del present mòdul veurem les característics de l'IPTPI, amb una càrrega tributària generalment més favorable que l'IRPF per als immobles del Principat i fins i tot nul·la a partir de deu anys de possessió de la propietat.

La Llei 17/2017, del 20 d'octubre, de règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial i de modificació de la Llei 95/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre societats; de la Llei 5/2014, del 24 d'abril, de l'impost sobre la renda de les persones físiques; de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari; de la Llei 20/2007, del 18 d'octubre, de societats anònimes i de responsabilitat limitada, i de la Llei 21/2006, del 14 de desembre, de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries, va introduir en la seva disposició final segona la deducció per doble imposició interna de l'IPTPI, a fi que la no subjecció anterior només fos aplicable als guanys de capital immobiliaris que no estiguessin afectes a una activitat econòmica.

Aquesta modificació té un impacte rellevant sobre els patrimonis familiars que es considerin activitat econòmica, especialment per a aquells que han mantingut les propietats al llarg del temps, ja que l'IPTPI preveu un tipus zero a partir de deu anys d'antiguitat, però, en canvi, es mantindrà la subjecció de l'IRPF tributant per les plusvàlues generades el tipus nominal del 10 %, mentre que les transmissions que tinguin la consideració de guanys patrimonials no estaran subjectes a IRPF i no tributaran.

Quant a transmissions lucratives entre persones físiques, des d'un punt de vista impositiu ens trobem amb els tributs directes següents:

Quadre 22

Persona	Estat de residència	Estat de la font
Transmitent	IRPF	IRNR
Adquirent	IRPF	IRNR
	Impost de successions i donacions estat de residència	Impost de successions i donacions estat de la font

En el cas de l'adquirent resident fiscal al Principat, com es pot observar, tant si és una transmissió *mortis causa* com si és *inter vivos*, és no subjecte, i en no haver-hi un impost de successions i donacions a Andorra resta lliure de gravamen al Principat.

Tanmateix, cal no oblidar que l'Estat de la font també té els seus tributs per a les rendes de no residents i per a les successions i donacions.

Cal fer un èmfasi especial per als adquirents residents al Principat de béns situats en territori espanyol, la sentència núm. 242/2018 del Tribunal Suprem Español i la consulta vinculant V3151-18 de la Direcció General de Tributos, en què equipara el tractament fiscal de l'impost sobre successions i donacions per a no residents fora de la Unió Europea (cas del Principat actualment) al tractament fiscal dels residents segons la comunitat autònoma. Un tractament molt més just que l'aplicació anterior abans d'aquesta sentència.

En el cas que el transmissor sigui un resident fiscal al Principat, l'IRPF preveu una exempció per a les transmissions *mortis causa* (art. 5.1 LIRPF); en canvi, en les transmissions *inter vivos*, el transmissor tributa, tret que tingui una relació de parentiu prevista a l'article 24.3.b, en què la tributació es difereix en el moment que surti de l'àmbit familiar.

Recordem que la no subjecció obre les portes al fet que en un futur pugui incorporar-se un impost sobre successions o donacions.

Quant a rendes exemptes, l'article 5 de la LIRPF estipula les següents:

Article 5

Rendes exemptes

Estan exemptes de l'impost les rendes següents:

- a) Les indemnitzacions com a conseqüència de responsabilitat civil per danys personals, en la quantia legalment o judicialment reconeguda. El mateix tracte resulta aplicable a les indemnitzacions satisfetes per les administracions públiques andorranes per danys personals com a conseqüència del funcionament dels serveis públics.
- b) Les anualitats per aliments percebudes dels pares o d'altres persones obligades a prestar-les en virtut de la legislació civil d'aplicació o bé en compliment d'una resolució judicial o en execució d'un conveni regulador homologat judicialment o protocol·litzat notarialment.
- c) Les prestacions econòmiques percebudes d'acord amb la normativa reguladora de serveis socials i socio-sanitaris del Principat d'Andorra.
- d) Les compensacions econòmiques per acomiadament o cessament del treballador, en l'import establert amb caràcter obligatori en virtut de la normativa reguladora.
- e) Les beques públiques i les beques atorgades per entitats privades, percebudes per cursar estudis reglats, tant al Principat d'Andorra com a l'estranger, amb les condicions que es determinin reglamentàriament.
- f) Les prestacions reconegudes a l'obligat tributari per entitats públiques o per les entitats que la substitueixin com a conseqüència d'incapacitat permanent absoluta o invalidesa.
- g) Les prestacions percebudes en concepte de pensions de viduïtat satisfetes per entitats públiques en aplicació de la normativa vigent al Principat d'Andorra.
- h) Les prestacions percebudes en concepte de pensions d'orfenesa satisfetes per entitats públiques en aplicació de la normativa vigent al Principat d'Andorra.
- i) Els premis literaris, artístics o científics rellevants, amb les condicions que es determinin reglamentàriament.
- j) Els dividendes i altres rendiments derivats de la participació en el patrimoni net, a què es fa referència a l'apartat 1 de l'article 22, quan siguin satisfetes per entitats residents fiscals a Andorra o per organismes d'inversió col·lectiva de dret andorrà sempre que estiguin subjectes a l'impost sobre societats andorrà.
- k) Els guanys i les pèrdues de capital obtinguts com a conseqüència de la transmissió o el reemborsament de les accions o participacions en qualsevol organisme d'inversió col·lectiva regulat en la normativa aplicable a aquests organismes així com els guanys i pèrdues de

capital obtinguts com a conseqüència de les transmissions de valors representatius de la participació en els fons propis d'entitats, quan el transmissent, individualment o conjuntament amb entitats vinculades segons el que preveu la Llei de l'impost sobre societats o amb altres persones unides per vincles de parentiu, inclòs el cònjuge i la parella en el cas d'unions estables de parella, segons es defineixen a la normativa reguladora de les unions estables de parella, per consanguinitat o adopció en línia descendent, ascendent o col·lateral, fins al tercer grau inclusivament, no hagi tingut una participació superior al 25 per cent en el capital, els fons propis, els resultats o els drets de vot de l'entitat en els dotze mesos anteriors al moment de la transmissió.

No obstant el que s'estableix en el paràgraf anterior, també n'estan exempts els guanys i pèrdues de capital obtinguts com a conseqüència de la transmissió d'aquests valors quan existeixi una participació, computada en els termes indicats, superior al 25 per cent en el capital, els fons propis, els resultats o els drets de vot de l'entitat en els dotze mesos anteriors al moment de la transmissió, quan l'obligat tributari hagi posseït la propietat dels valors objecte de transmissió, com a mínim, durant els deu anys anteriors a la transmissió.

- d) Els guanys de capital que es posin de manifest en les transmissions lucratives per la mort de l'obligat tributari.
- m) Els guanys i pèrdues de capital que es posin de manifest en les transmissions de béns immobles ubicats fora del territori andorrà, quan l'obligat tributari hagi ostentat la propietat d'aquests béns objecte de transmissió, com a mínim, durant els deu anys anteriors a la transmissió.
- n) Els rendiments derivats del deute públic emès pel Principat d'Andorra.
- o) Els premis que procedeixin dels jocs d'atzar autoritzats per la Llei de regulació dels jocs d'atzar.

Comentem ara algunes de les exempcions:

Indemnitzacions per responsabilitat civil per danys personals: En primer lloc, a Andorra, a diferència d'altres països, no hi ha una quantia legal reconeguda, motiu pel qual només es permet l'exempció a les quanties «judicialment reconegudes». En el sector assegurador normalment es pacten entre les parts, atès que la via judicial sol ser llarga i costosa, entenent que aquestes no queden incloses dins l'exempció.

Així mateix, un pot pensar que, per exemple, una indemnització per danys materials no és una renda, sinó la recuperació, fins i tot de vegades parcial, d'un sinistre o d'una pèrdua de capital; tanmateix, la llei no preveu aquesta pèrdua patrimonial i sí el guany generat per la indemnització.

Exempcions per serveis socials i socio-sanitaris: Estan regulades a la Llei 6/2014, del 24 d'abril, de serveis socials i socio-sanitaris, adreçades a persones o

famílies que es troben en situació de risc o de desprotecció, exclusió o dependència i corresponen principalment a pensions de solidaritat, prestacions familiars per fills a càrrec i ajuts econòmics ocasionals.

Compensacions econòmiques per acomiadament o cessament: Els seus límits es troben regulats a la Llei 35/2008, del 18 de desembre, del Codi de relacions laborals, i concretament entre els articles 90 i 99.

Beques públiques i premis literaris o artístics: Regulades reglamentàriament i, d'una manera resumida, inclouen:

a) Beques a l'estudi i ajuts de recerca (art. 1 RIRPF).

- Entitats públiques per estudis reglats o accions vinculades a la recerca, quan es concedeixin d'acord amb la Llei d'ajuts a l'estudi i a les convocatòries d'ajuts a la recerca.
- Altres entitats amb condicions:
 - Principis de mèrit, capacitat, generalitat i no discriminació en les condicions d'accés i convocatòria.
 - Límits anuals o la part proporcional si és inferior:

Quadre 23

	Fins a segon cicle	Tercer cicle
Matrícula	3.000	3.000
+ Transport i allotjament	15.000	18.000
+ Estranger	18.000	24.000

En el cas de recerca, cal fer la sol·licitud prèvia al Ministeri de Finances abans de la seva concessió.

No estan exemptes les beques o ajuts d'entitats públiques o privades als seus treballadors o parents.

b) Premis literaris, artístics o científics (art. 2 RIRPF):

- Exempta la concessió de béns o drets sense contraprestació en recompensa o reconeixement a les obres literàries, artístiques o científiques.
- Exempts, en tot cas, els concedits per entitats públiques del Principat.
- Requisits establerts per altres entitats:

Qui concedeix el premi no pot tenir interessos econòmics (explotació, exigir la cessió, etc.).

Requisits en la convocatòria:

- Caràcter nacional o internacional.
- Sense limitació als concursants.
- Principi de publicitat.

Requisit de sol·licitud prèvia d'exempció al Ministeri de Finances.

Pensions de viduïtat i orfenesa: Cal destacar que fan referència a «entitats públiques en aplicació de la normativa vigent al Principat d'Andorra», fet que ha generat controvèrsia, atès que hi ha una part important de la població que ha generat drets socials a altres sistemes de seguretat social pública d'altres estats amb normatives diferents de les del Principat d'Andorra, i tot i que considerem que no era la voluntat del legislador, actualment no compleixen els requisits per a la seva exempció.

Sí que els compleixen els dividendes i altres rendiments derivats de la participació en el patrimoni net d'entitats residents fiscals a Andorra o per organismes d'inversió col·lectiva de dret andorrà subjectes a l'impost sobre societats andorrà. És un aspecte atractiu, especialment per al sector financer, en què un fons o una SICAV andorrana estan subjectes a impost de societats a un tipus del zero per cent i els rendiments distribuïts als seus socis estan exempts d'IRPF, aconseguint una tributació nul·la per a aquest tipus de rendes.

Els guanys i les pèrdues de capital obtinguts com a conseqüència de la transmissió o el reemborsament de les accions o participacions en OIC. Sens dubte és una de les exempcions més importants, i un incentiu important per a l'atracció de patrimonis financers.

Així, tots els títols representatius de la participació en els fons propis d'entitats, tant nacionals com estrangers, és a dir, tant accions com participacions en organismes d'inversió col·lectiva (que amb efectes fiscals tinguin personalitat jurídica al seu país, segons el Comunicat tècnic del 4 de març de 2015 sobre la tributació en l'impost sobre la renda de les persones físiques de determinats productes financers), i que no superin el 25 % individualment o amb persones vinculades, estan exempts.

A través d'aquesta exempció, qualsevol inversió financera pot estar exempta de tributació si es fa a través de fons d'inversió o renda variable directa mentre no se superi el percentatge de participació que, d'altra banda, és força improbable en títols cotitzats o en fons de comercialització general.

També estan exempts els guanys i les pèrdues de capital que es posin de manifest en les transmissions de béns immobles ubicats fora del territori an-

dorrà quan s'hagin ostentat durant els deu anys anteriors a la transmissió. Amb coherència a la no subjecció per IRPF dels immobles del país, subjectes IPTPI, però gravats a un tipus de gravamen zero a partir dels deu anys.

3.4. Període impositiu, meritació

El període impositiu coincideix amb l'any natural a excepció de si es produeix la defunció de l'obligat tributari, cas en què a la data de defunció.

L'impost merita el darrer dia del període impositiu, és a dir, el 31 de desembre, o bé a la data de defunció pel període comprès entre aquesta i l'inici, l'1 de gener.

3.5. Imputació temporal

La imputació de les rendes netes al període impositiu es fa d'acord amb les normes establertes a l'article 42 de la LIRPF:

Article 42

Imputació de rendes

1. Els ingressos i les despeses que determinen les rendes que cal incloure en la base de tributació s'imputen al període impositiu que correspongui, amb caràcter general, d'acord amb els criteris següents:
 - a) Les rendes del treball i del capital s'imputen al període impositiu en què resultin exigibles, o en el del seu cobrament si aquest cobrament és anterior.
 - b) Les rendes d'activitats econòmiques s'imputen d'acord amb la normativa del Pla General de Comptabilitat.
 - c) Els guanys i les pèrdues de capital s'imputen al període impositiu en què tingui lloc l'alteració patrimonial.
2. Sense perjudici del que estableix el punt anterior, en els casos que s'indiquen a continuació les rendes s'imputen al període impositiu que corresponguin d'acord amb els següents criteris especials:
 - a) Quan no s'ha satisfet la totalitat o part d'una renda per trobar-se pendent de resolució judicial el dret a la seva percepció o la seva quantia, els imports no satisfets quan la resolució judicial sigui ferma.
 - b) Quan per circumstàncies justificades no imputables a l'obligat tributari, els rendiments del treball es perceben en períodes impositius diferents als quals eren exigibles, al període en què s'han percebut.

- c) Quan es tracti d'operacions a terminis o amb preu ajornat, l'obligat tributari pot imputar la renda a mesura que s'efectuïn els cobraments corresponents.

Es consideren operacions a termini o amb preu ajornat quan el seu preu es percebi, totalment o parcialment, mitjançant pagaments successius o mitjançant un sol pagament, sempre que el període transcorregut entre el lliurament i el venciment de l'últim o únic termini sigui superior a l'any.

En cas que es produeixi l'endós, el descompte o el cobrament anticipat dels imports ajornats, s'entén obtinguda, en aquell moment, la renda pendent d'imputació.

El que preveu aquest apartat s'aplica sigui quina sigui la manera com, en el seu cas, s'hagin comptabilitzat els ingressos i les despeses corresponents a les rendes afectades.

3. Quan l'obligat tributari perdi aquesta condició per canvi de residència fiscal o es produeixi la seva defunció, totes les rendes pendents d'imputació s'integren en la base de tributació corresponent a l'últim període impositiu en què s'hagi de declarar per aquest impost.

En primer lloc, a excepció de les rendes d'activitats econòmiques que s'imputen d'acord amb el PGC amb el criteri de meritació, la resta de rendes segueixen més un criteri de cobrament.

Exemples d'imputació temporal:

Suposem que un empleat d'una empresa té una prima sobre el resultat net de l'exercici de la societat.

Mentre que la societat, d'acord amb el PGC i l'impost de societats, comptabilitzaria una despesa de personal amb la corresponent provisió per remuneracions pendents a l'exercici que s'ha meritat, el resultat de la companyia no estarà tancat i aprovat fins a l'any següent, així que l'empleat que rep aquesta remuneració se l'imputarà en el moment de la seva exigibilitat o cobrament si aquest és anterior; tant l'un com l'altre es produiran a l'exercici següent.

Aquesta imputació va tenir importància el primer any d'aplicació de l'impost, ja que la remuneració variable de diversos assalariats corresponent a l'exercici 2014 (exercici en què no hi havia l'impost) s'imputava fiscalment a l'exercici 2015, formant part de la base de tributació i tributant com a renda del treball.

Imaginem que hem comprat un bo de renda fixa *high yield* amb finalitat especulativa el 2015 per un import de 80, al final de l'exercici està a un valor de 90 i es ven el març de 2016 per 110. Mentre que, amb impost

de societats, a l'exercici 2015 formaria part de la base de tributació 10 (90-80) i a l'exercici 2016 un import de 20 (110-90), a l'IRPF s'imputaria tot el guany en el moment de la seva realització per un import de 30 (110-80).

Suposem que tenim uns estalvis que volem posar amb una assegurança de prima única. L'assegurador ens pregunta si, al venciment del producte, volem obtenir-ho en un sol pagament o bé en forma de renda. En haver-hi uns mínims exempts a la base de tributació, pot ser més interessant rebre-ho en forma de renda, ja que així s'imputarà a l'exercici del cobrament i cada any gaudirem del mínim exempt, mentre que amb un cobrament únic s'imputarà tot al mateix exercici fiscal i l'excés sobre el mínim exempt tributarà en la seva totalitat.

Cal prestar una atenció especial al punt 3 d'aquest article, ja que en cas de canvi de residència o defunció (aquest darrer cas ja hem vist que gaudeix d'exempció), haurà d'integrar a la base de tributació la totalitat de les plusvàlues o minusvàlues latents (és a dir, és com si hagués liquidat tots els seus actius) i, per tant, s'incorpora l'anomenada *exit tax*.

3.6. Base de tributació i liquidació

La base de tributació la configuren les rendes obtingudes per l'obligat tributari durant el període impositiu.

La quantificació de la renda s'obté com a diferència dels ingressos computables (rendes íntegres) i les despeses deduïbles o bé com a diferència entre els valors de transmissió i adquisició.

Les rendes es qualifiquen en cinc blocs:

- Rendes del treball.
- Rendes procedents d'activitats econòmiques.
- Rendes del capital immobiliari.
- Rendes del capital mobiliari.
- Guanys i pèrdues de capital.

Les tres primeres s'integren i es compensen i en resulta la base de tributació general i les darreres també s'integren i es compensen per generar la base de tributació de l'estalvi.

No es compensen les rendes procedents de la base de tributació general amb les de l'estalvi i viceversa.

En el cas que, com a resultat d'integrar i compensar entre si les rendes de cada bloc, la base de tributació general o la de l'estalvi sigui negativa, pot compensar-se amb l'import positiu de la base de tributació que correspongui en els deu períodes impositius següents.

A les bases de tributació se'ls aplicaran les reduccions corresponents i se n'obtindran la base de liquidació general i la base de liquidació de l'estalvi.

L'esquema és el següent:

Esquema 7

Rendes netes del treball	+ Rendes íntegres (-) Despeses deduïbles		
+(-) Rendes netes activitats econòmiques	+ Rendes íntegres (-) Despeses deduïbles	+(-) Rendes netes capital mobiliari	+ Rendes íntegres (-) Despeses deduïbles
+(-) Rendes netes capital mobiliari	+ Rendes íntegres (-) Despeses deduïbles	+(-) Guanyos o pèrdues de capital	+ Valor de transmissió (-) Valor adquisició
Base de tributació general		Base de tributació estalvi	
(-) Reduccions B.T. general		(-) Reduccions B.T. estalvi	
Base de liquidació general		Base de liquidació estalvi	

3.6.1. Base de tributació i liquidació general

La base de tributació general és el resultat d'integrar i compensar entre si, en cada període impositiu, les rendes netes del treball, les rendes netes d'activitats econòmiques i les rendes netes del capital immobiliari.

3.6.1.1. Rendes netes del treball

Rendes íntegres: Tenen la qualificació de rendes del treball totes les contra-prestacions o utilitats, sigui quina sigui la seva denominació o naturalesa, dineràries o en espècie, que derivin, directament o indirectament, del treball personal o de la relació laboral i no tinguin el caràcter de rendes d'activitats econòmiques.

S'inclouen com a rendes del treball els sous i els salaris.

Ni la llei ni el reglament ens especifiquen què són sous i salaris, però si ens atenim a la definició de l'article 76 del Codi de relacions laborals s'hi inclourien, entre d'altres: primes, gratificacions, hores extres, plus de nocturnitat de torn, plus d'antiguitat, pagues extraordinàries, comissions,

festes i vacances retribuïdes, etc. No s'hi inclourien, en canvi, les propines, les gratificacions de clients ni les liberalitats.

També s'hi inclouen les prestacions econòmiques per desocupació, les pensions compensatòries percebudes pels cònjuges i les anualitats per aliments (tot i que aquestes darreres estan exemptes), les pensions públiques o privades (cal recordar que les de viduïtat i orfenesa satisfetes per la Caixa Andorrana de la Seguretat Social i les pensions d'invalidesa estan exemptes), les prestacions rebudes pels beneficiaris de fons de pensions, pensions de solidaritat, prestacions familiars per fills a càrrec i altres ajuts econòmics de la normativa de serveis socials i socio-sanitaris (no s'inclouen els reemborsaments satisfets per la CASS o entitats asseguradores per despeses mèdiques, sanitàries, hospitalàries, etc.).

També tenen la consideració de rendes del treball:

- Les remuneracions en concepte de despeses de representació o les dietes i despeses de viatge, quan aquestes no es derivin del reemborsament d'un suplert.
- El preavís i les compensacions econòmiques, així com indemnitzacions per acomiadament o cessament del treballador (en aquest darrer cas, per l'excés sobre allò estipulat al Codi de relacions laborals).
- Les rendes percebudes en mèrits de l'exercici i ocupació de càrrecs públics (ministres, consellers, cònsols, càrrecs de confiança i d'altres).
- Altres remuneracions, com contribucions o aportacions de l'empresari a plans de pensions o altres instruments de previsió social, opcions sobre accions concedides dins el marc d'una relació laboral i d'altres.
- La impartició de cursos, conferències, col·loquis, i les derivades de l'elaboració d'obres literàries, artístiques o científiques, sempre que no tinguin la consideració d'activitat econòmica.
- Finalment, les beques, premis literaris o artístics que no estiguin exemptes.

En alguns casos, principalment amb remuneracions diferides, hi ha reduccions en les rendes íntegres. És el cas de les pensions de jubilació.

Pel que fa a les pensions, a excepció de les de la CASS, trobem dues reduccions:

- a) Una de recollida al mateix article 12.3 de la LIRPF, en què les pensions privades es reduiran, en el moment de la seva percepció, en la quantia de les aportacions (ja siguin per l'empresari o pel beneficiari) sempre que no s'hagin aplicat les reduccions previstes a l'article 39. És a dir, no tributaria la pensió, sinó només la part dels rendiments.

- b) Una altra de recollida a la Disposició addicional quarta en el seu apartat tercer, en què només computarà la pensió generada a partir de l'1 de gener de 2015.

En canvi, en les pensions de jubilació de la CASS s'aplicarà la Disposició addicional cinquena i la reducció serà d'un 1 % per any cotitzat abans de l'1 de gener de 2015, amb un màxim de la reducció del 30 % i sempre que s'hagi cotitzat durant un període mínim de quinze anys.

Exemples de reducció de les rendes íntegres en les pensions de jubilació que no siguin de la CASS:

Suposem que l'any 2022 percebem una pensió de jubilació anual d'un pla de pensions privat de 6.000 euros/any. D'acord amb la definició de l'article 12 de la LIRPF s'incorporaria com a renda íntegra del treball en la base de tributació general.

Suposem que durant els anys en què ha estat vigent l'IRPF (2015-2021) no s'han aplicat les reduccions per aportacions al pla de pensions previstes a l'article 39.

L'evolució del pla de pensions ha estat el següent:

Quadre 24

Any	Aportacions	Rendiment	Reserva matemàtica
2002	5.000,00	300,00	5.300,00
2003	5.000,00	318,00	10.618,00
2004	5.000,00	637,08	16.255,08
2005	5.000,00	975,30	22.230,38
2006	5.000,00	1.333,82	28.564,21
2007	5.000,00	1.713,85	35.278,06
2008	5.000,00	2.116,68	42.394,74
2009	5.000,00	2.543,68	49.938,43
2010	5.000,00	2.996,31	57.934,73
2011	5.000,00	3.476,08	66.410,82
2012	5.000,00	3.984,65	75.395,47
2013	5.000,00	4.523,73	84.919,20
2014	5.000,00	5.095,15	95.014,35

Any	Aportacions	Rendiment	Reserva matemàtica
2015	5.000,00	5.700,86	105.715,21
2016	5.000,00	6.342,91	117.058,12
2017	5.000,00	7.023,49	129.081,61
2018	5.000,00	7.744,90	141.826,50
2019	5.000,00	8.509,59	155.336,09
2020	5.000,00	9.320,17	169.656,26
2021	5.000,00	10.179,38	184.835,64
Total	100.000,00	84.835,64	184.835,64

D'acord amb la Disposició addicional quarta, hem de corregir les aportacions i rendiments generats fins al 31 de desembre de 2014 (és a dir, 95.014,35) que, sobre 184.835,64, representa el 51,40 % de la renda, és a dir, que només computaria el 48,60 % de la renda ($0,486 \times 6.000 = 2.916$ euros).

Ara bé, addicionalment, en no aplicar-se la reducció per aportacions al pla de pensions de l'article 39, d'acord amb l'article 12.3 es podrà reduir la part corresponent a les aportacions al pla (en el període 2015-2021 ha estat de $7 \times 5.000 = 35.000$ euros). La reserva matemàtica generada en aquest període (aportacions + rendiments) ha estat de 89.121,29 euros ($184.835,64 - 95.014,35$). La correcció correspondrà a la proporció de les aportacions sobre el capital generat ($35.000/89.121,29$), és a dir, el 38,96 %, i, per tant, la pensió anterior es reduirà en aquest import ($2.916 \times (1 - 0,3896) = 1.780$ euros).

Per tant, la renda íntegra serà de 1.780 euros.

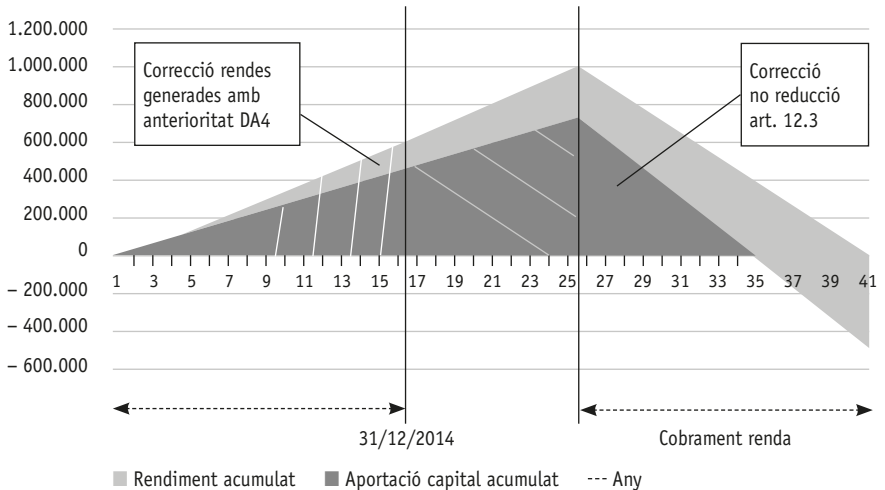
Gràficament: vegeu gràfic 1.

Despeses deduïbles: Seran exclusivament:

- Les cotitzacions a la CASS, en la part corresponent al treballador (actualment, el 6,5 %).
- El 3 % amb un màxim de 2.500 euros de determinades rendes del treball (sous i salaris, aportacions a plans de pensions, impartició de cursos i obres literàries, artístiques o científiques).

La diferència entre les rendes íntegres menys les despeses deduïbles configurarà la renda neta del treball.

Gràfic 1

3.6.1.2. Rendes netes d'activitats econòmiques

Rendes íntegres: La definició de rendes íntegres d'activitats econòmiques la trobem a l'article 14.1:

1. Es consideren «rendes íntegres d'activitats econòmiques» les que, procedint del treball personal i del capital conjuntament, o d'un sol d'aquests factors, impliquin l'ordenació per compte propi de factors de producció materials i humans o d'algun d'aquests factors de producció, amb la finalitat d'intervenir en la producció o la distribució de béns o en la prestació de serveis.

Entra de ple en la definició anterior qualsevol autònom, professional liberal i comerç a títol personal, en què la pròpia llei, en aquest darrer cas, li presumeix una activitat econòmica.

Tanmateix, hi ha altres activitats que poden prestar confusió sobre si es consideren una activitat econòmica. N'és una l'arrendament d'immobles a títol personal; en aquest sentit, l'article 14 permet a l'obligat tributari optar perquè es consideri renda del capital immobiliari o activitat econòmica. Escollida aquesta classificació, vincula per l'exercici fiscal en curs i els dos següents.

La llei també considera com a activitat econòmica les retribucions percebudes com a administradors o membres d'òrgans d'administració d'entitats.

Rendes netes d'activitats econòmiques: En el cas d'activitats econòmiques, l'obligat tributari pot determinar la renda neta a través del mètode de determinació directa o del sistema de determinació objectiva.

Al mètode de determinació objectiva només s'hi poden acollir els obligats tributaris la xifra de negocis dels quals en l'exercici immediatament anterior no superi els 300.000 euros, excepte els que desenvolupin activitats professionals (per a exercir les quals es requereix estar en possessió d'una titulació universitària), el límit de les quals és de 150.000 euros. En el cas que s'hagi iniciat una activitat, la xifra s'eleva a l'equivalent anual. I en el cas que simultàniament hi hagi activitats econòmiques i professionals, el llindar es fixa en 300.000 euros.

L'opció d'acollir-se a la determinació objectiva és voluntària, però, en cas d'exercir-la, vincula per totes les activitats i per un termini mínim de tres anys. Per sol·licitar-la, es pot fer en qualsevol moment abans del període impositiu que hagi de tenir efecte i, en el cas d'inici d'activitat, el mes següent a la inscripció al registre de professionals titulats (en cas de professionals) i al registre de comerç en la resta.

El càlcul de la renda neta per determinació objectiva es fa d'acord amb el quadre següent:

Quadre 25

Determinació objectiva	
	(+) Xifra d'ingressos (excepte resultats extraordinaris de la transmissió dels actius fixos a l'activitat)
Art. 17 IRPF	(-) Un % de despeses sobre la xifra d'ingressos (80 % activitats estrictament comercials, 3 % remuneracions consellers i 40 % la resta)
	(+) Resultats procedents de les transmissions d'actius fixos per activitat
	(+) Adquisicions de béns o drets afectes a l'activitat adquirits a títol lucratiu
Renda neta per activitats econòmiques	

Són activitats estrictament comercials aquelles que consisteixen en el lliurament de béns sense que aquests hagin estat objecte de transformació prèvia.

Cal dir que el càlcul es fa activitat per activitat quan se'n desenvolupen diverses i s'integren en una sola liquidació, aplicant el tant per cent de despeses que correspongui.

Per exemple, en una activitat de lloguer i venda d'esquí, la part corresponent a la venda, en ser una activitat estrictament comercial, es podrà reduir el 80 % de la xifra d'ingressos; en canvi, en el lloguer, en no ser una activitat estrictament comercial, es podrà reduir el 40 % de la xifra d'ingressos.

El mètode de determinació directa es fa d'acord amb les normes de l'impost sobre societats incorporant les regles previstes a l'article 16.2 de la LIRPF:

- a) Són deduïbles les amortitzacions en relació amb béns i drets destinats a l'activitat econòmica realitzades d'acord amb l'article 10 de la Llei de l'impost sobre societats. No poden ser objecte de deducció de la base de tributació les amortitzacions, correccions de valor o provisiions que es puguin realitzar sobre béns o drets que es considerin no destinats a l'activitat econòmica.
- b) No són deduïbles les quotes de tributació que, si escau, l'obligat tributari hagi satisfet per l'impost comunal sobre els rendiments arrendataris i per l'impost comunal de radicació d'activitats comercials, empresarials i professionals.
- c) Quan sigui degudament acreditat, amb l'oportú contracte laboral i l'afiliació corresponent a la Seguretat Social, que el cònjuge o els fills de l'obligat tributari treballen habitualment i amb continuïtat en les activitats econòmiques desenvolupades per aquest obligat, es dedueixen per a la determinació de la renda les retribucions estipulades amb cadascun d'ells, sempre que no siguin superiors a les de mercat corresponents a la seva qualificació professional i treball acomplert.
- d) Quan el cònjuge o els fills de l'obligat tributari realitzin cessions de béns o drets, acreditades mitjançant els contractes corresponents, que serveixin a l'objecte de l'activitat econòmica de què es tracti, es dedueix, per determinar la renda del titular de l'activitat, la contraprestació estipulada, sempre que no excedeixi el valor de mercat. La càrrega de la prova d'aquest valor de mercat correspon a l'empresari o professional, i la deducció es denega en cas que no sigui possible acreditar-lo.
- e) No són deduïbles les contribucions de l'empresari o professional a plans de pensions o instruments de previsió social que compleixin una funció anàloga quan ell en sigui el beneficiari.

Les quotes de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries tampoc no són deduïbles, tot i que no ho especifiqui concretament la Llei. Es fa per referència a la Llei de l'impost sobre societats.

Així, l'esquema de la determinació directa de la renda neta s'assimila al de l'impost de societats per determinar la base de tributació (esquema 8).

Tots els aspectes exposats al càlcul de la base de tributació de l'impost de societats són aplicables al càlcul de la renda neta d'activitats econòmiques, tenint present les especificitats establertes a la LIRPF.

Tenen una rellevància especial les activitats econòmiques que tinguin béns immobles o arrendament d'immobles, que hagin optat per l'alternativa que

Esquema 8

Determinació directa	(+) Ingressos per activitat econòmica
	(-) Despeses per activitat econòmica
Pla General de Comptabilitat	Resultat comptable
	(+) (-) Resultats incorporats a l'estat de canvis del patrimoni net
LIS i art. 16 IRPF	(+) (-) Diferències temporals i permanents
Renda neta per activitats econòmiques	(-)

ofereix la disposició addicional segona de la LIRPF, en què es permet a efectes fiscals valorar el valor brut de l'immoble al major entre el valor de mercat d'aquests béns el 2014 emès per un taxador independent o bé el cost d'adquisició i aplicar-hi les amortitzacions des de la data d'adquisició. Hi és deduïble una dotació a l'amortització sobre un immoble revalorat, sempre que la seva vida útil fiscal des de la data d'adquisició no hagi finalitzat.

De vegades, les persones físiques utilitzen béns propis per a la realització de l'activitat econòmica; en aquest cas, si s'usen parcialment en l'activitat, l'afectació s'entén limitada a la part que realment s'utilitzi.

L'afectació o desafectació de béns i drets a una activitat econòmica que segueixin formant part del patrimoni de l'obligat tributari no genera rendes positives o negatives a efectes impositius, excepte per cessament de l'activitat, en què, si es produeix una transmissió a terceres persones abans que transcorrin tres anys, generarà rendes a efectes de tributació per renda d'activitats econòmiques.

3.6.1.3. Rendes netes del capital immobiliari

Rendes íntegres: L'article 20 de la LIRPF estableix les rendes íntegres del capital immobiliari:

Tenen la consideració de «rendes íntegres procedents de la titularitat de béns immobles» totes les que derivin de l'arrendament o de la constitució o cessió de drets o facultats d'ús o gaudi sobre aquests béns, sigui quina sigui la seva denominació o naturalesa i sens perjudici del que s'estableix a l'article 14.

Qualsevol renda procedent de béns immobles que no es consideri activitat econòmica tindrà la consideració de rendes del capital immobiliari.

Despeses deduïbles: Per quantificar-les tindrem en compte les mateixes normes que determinen la renda neta d'activitats econòmiques pel règim de determinació directa o el 40 % de l'import de les rendes íntegres, d'acord amb els requisits i condicions del règim de determinació objectiva d'activitats econòmiques.

Si es tria la segona opció, s'haurà de comunicar abans d'iniciar el període impositiu i vincula per a un termini de tres anys.

Si ens fixem en la manera de determinar la renda neta del capital immobiliari, veurem que és pràcticament equivalent a la determinació de la renda d'activitats econòmiques. Tanmateix, si la qualifiquem com a renda del capital immobiliari (recordem que l'article 14 permetia, per als arrendaments, optar per aquesta classificació), podem tributar les activitats econòmiques per determinació directa i les activitats immobiliàries per determinació objectiva, cosa que, si ho classifiquem tot com a activitat econòmica, no seria possible.

Malgrat les seves similituds, la seva classificació té molta rellevància, per exemple, en les deduccions per creació de llocs de treball i noves inversions, aplicables exclusivament a activitats econòmiques.

3.6.1.4. Reduccions de la base de tributació general

Un cop s'hagi calculat la base de tributació general com a conseqüència d'integrar i compensar les rendes del treball, activitats econòmiques i del capital immobiliari entre si, i sempre que no sigui negativa, s'aplicaran les reduccions a la base per obtenir la base de liquidació general.

La base de liquidació no pot ser negativa com a conseqüència de l'aplicació de les reduccions, així que si existissin drets a reduccions superiors a la base de tributació, aquestes s'aplicarien fins a deixar la base de liquidació a zero i sense que les reduccions no aplicades generessin crèdits fiscals per a exercicis posteriors.

Tenim diverses tipologies de reduccions:

- 1) Reduccions personals i familiars.
- 2) Reduccions per inversió en habitatge habitual.
- 3) Reduccions per aportacions a instruments de previsió social i pensions compensatòries.

3.6.1.5. Reduccions personals i familiars

Als articles 35 i 36 de la LIRPF trobem les reduccions personals i familiars i les seves normes d'aplicació.

La reducció per mínim personal exempt és de 24.000 euros, que s'incrementa a 30.000 euros en el cas de trobar-se en situació de discapacitat.

Aquesta reducció per mínim personal exempt pot incrementar-se en determinats casos, com en matrimonis no separats o unions estables de parella que convisquin.

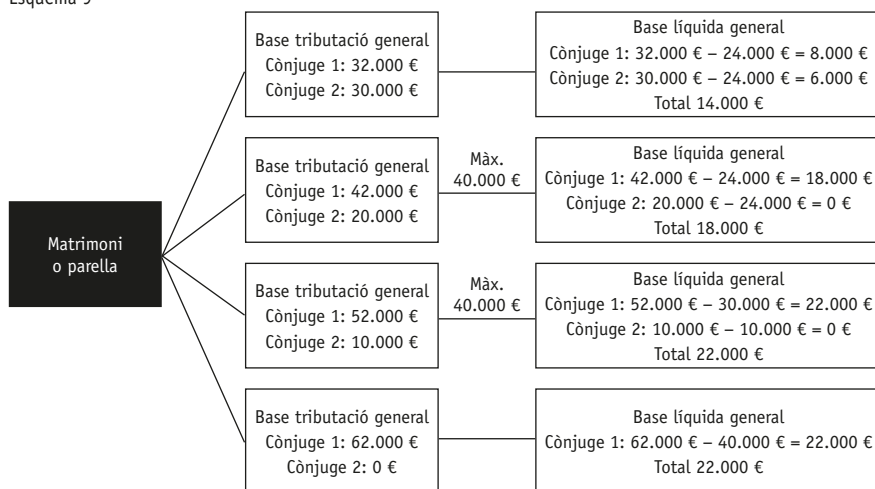
Al Principat no hi ha un règim tributari que permeti als matrimonis o unions estables de parella fer una declaració conjunta. Tanmateix, el legislador ha volgut tenir en compte la situació personal de les unitats familiars.

La manera de tenir en compte aquesta situació ha estat permetent ampliar la reducció per mínim personal exempt d'un obligat tributari si el seu cònjuge o unió estable de parella no té rendes o té unes rendes inferiors als 24.000 euros anuals.

Si en un matrimoni o en una parella, un d'ells no arriba als 24.000 euros (el mínim personal exempt), el seu cònjuge o parella es podrà ampliar el seu mínim personal exempt fins que la suma de les reduccions per mínim personal exempt d'ambdós no superi els 40.000 euros.

Exemples:

Esquema 9

A l'exemple primer, ambdós obtenen rendes, així que cadascun dels cònjuges s'aplicarà el mínim exempt de 24.000 euros.

En el segon cas, un d'ells no arriba al mínim exempt de 24.000 euros; aleshores, l'altre cònjuge es pot aplicar alguna reducció addicional? En aquest

cas, no, atès que la suma de les reduccions aplicades ($24 + 20 = 44$) supera els 40.000 euros.

En el tercer cas, el cònjuge número 1 tindria inicialment 52.000 euros - 24.000 euros de reducció, i el cònjuge 2, 10.000 euros de renda i 10.000 euros de reducció (fins a deixar la base de liquidació a zero). Tanmateix, la suma de les reduccions és de $24.000 + 10.000 = 34.000$ euros, per sota dels 40.000 euros de límit. En aquest cas, el cònjuge 1 es pot ampliar la reducció fins que conjuntament sigui de 40.000, és a dir, es pot ampliar la reducció amb 6.000 euros addicionals ($40.000 - 34.000$).

Així, la base de tributació del cònjuge 1 es reduiria en 30.000 euros ($24.000 + 6.000$).

Finalment, en el quart cas, només un dels cònjuges genera rendes, motiu pel qual serà aquest qui s'ho podrà ampliar fins al màxim dels 40.000 euros.

En el cas que el període impositiu fos inferior a l'any natural, el mínim personal exempt es prorrateja respecte a l'any natural.

La llei preveu també reduccions per càrregues familiars; en aquest cas, es considera per familiars descendents menors de 25 anys o ascendents majors de 65 anys, sempre que convisquin o depenguin de l'obligat tributari i que no percebin rendes superiors als 12.000 euros anuals.

En aquest cas, l'obligat tributari es podrà reduir 750 euros per familiar a càrrec.

En el cas de persones amb discapacitat, la reducció serà de 1.125 euros i sense el requisit d'edat.

Si dos obligats tributaris tenen dret a l'aplicació de les reduccions respecte als mateixos ascendents o descendents, l'import es prorrateja entre ells a parts iguals si hi ha el mateix grau de parentiu (és l'exemple d'un matrimoni no separat que conviu amb els fills, en què cadascú s'aplicarà 375 euros). En el cas que no hi hagi el mateix grau de parentiu, s'aplica la reducció el familiar de grau més pròxim.

A diferència del mínim personal exempt, si un dels familiars del mateix parentiu que té dret a aplicar-se la reducció no se la pot aplicar per falta de base de tributació, l'altre no es podrà ampliar la seva reducció.

En l'exemple anterior, en els casos 2, 3 i 4, només el cònjuge 1 es podrà aplicar 375 euros i sense possibilitat d'ampliació per la manca de base del cònjuge 2.

Les reduccions familiars s'apliquen d'acord amb la situació a 31 de desembre de l'exercici fiscal de què es tracti, i no es prorrategen segons la situació de l'any, a excepció del decés d'un descendent.

En la societat actual, ens trobem amb diverses situacions de famílies monoparentals o de noves famílies amb fills d'altres matrimonis o parelles. En aquest cas, a pesar que no hi ha un reglament ni jurisprudència que clarifiqui la situació, considerem que si un dels progenitors conviu o bé passa una pensió per aliments al descendent, fiscalment prorrataríem la reducció a parts iguals, malgrat que la situació no és equitativa.

3.6.1.6. Reduccions per inversió en habitatge habitual

La llei de l'IRPF preveu una reducció del 25 % de les quantitats satisfetes en un període impositiu per l'adquisició d'un immoble que constitueixi o hagi de constituir un habitatge habitual, amb un màxim de 1.000 euros.

Perquè l'habitatge es consideri habitual, l'obligat tributari ha d'estar censat en aquest habitatge en el termini de dotze mesos des de la seva adquisició; en cas contrari, haurà de retornar la reducció juntament amb els interessos de demora.

S'inclouen també en l'import de l'habitatge els aparcaments, trasters i annexos que s'adquireixin d'una manera conjunta.

En el cas que l'habitatge es financés, s'hi inclourien també l'amortització, els interessos i altres despeses destinades al préstec.

Cal dir que aquest incentiu fiscal té un interès especial per a l'adquisició (no es preveu un incentiu per lloguer), però sobretot per a l'adquisició finançada, atès que en el cas que adquirim un habitatge amb fons propis la reducció es limitarà a un sol exercici a 1.000 euros; en canvi, si l'hem adquirit amb finançament, ens podrem deduir cada any durant la vigència de la hipoteca l'equivalent al 25 % de les quotes i despeses bancàries o 1.000 euros.

En el cas que l'immoble estigués a nom de dues persones, seria aplicable per a cadascun d'ells a parts iguals en defecte de pactes explícits.

Exemple:

Un matrimoni va adquirir el seu habitatge habitual mitjançant un préstec hipotecari. Actualment estan pagant una quota mensual de 500 euros.

L'import de les quotes satisfetes és de $500 \times 12 = 6.000$ euros anuals. Atès que l'han adquirit conjuntament, seria d'aplicació 3.000 euros anuals a cada cònjuge. L'import aplicable per a cadascun serà del màxim (1.000 o el 25 % de 3.000); en aquest cas, el segon límit és inferior i, per tant, s'aplicarien una reducció de 750 euros cadascun.

3.6.1.7. Reduccions per aportacions a instruments de previsió social i pensions compensatòries

Ens podem reduir les aportacions a plans de pensions i altres instruments de previsió social fins al límit del menor: el 30 % de la suma dels rendiments nets del treball i de les activitats econòmiques o bé 5.000 euros.

Perquè sigui aplicable la reducció ha de complir els requisits establerts a l'article 7 del RIRPF que, d'una manera resumida, són els següents:

- a) Que s'instrumentin contractualment.
- b) Que l'objecte exclusiu sigui la prestació complementària de jubilació, defunció o invalidesa, amb el mínim del 75 % de les primes corresponents a la cobertura de jubilació.
- c) Que l'obligat tributari sigui al mateix temps prenedor, assegurat i beneficiari (excepte contingència de defunció i contribucions a plans de pensions per part de l'empresari).
- d) Que es contracti amb una entitat financera o d'assegurances constituïda conforme al dret andorrà, excepte els plans promoguts per empresari (o entitat estrangera autoritzada a Andorra).
- e) Si hi ha contribucions empresarials, que siguin imputades fiscalment al partícip amb la transmissió irrevocable del dret de percepció.
- f) Que la facultat de fer efectius els drets, a banda de la jubilació, defunció o invalidesa, sigui només per desocupació superior a vint-i-quatre mesos, malaltia greu (baixa laboral superior a dotze mesos) o trasllat de residència fora d'Andorra.

Cal dir la que la mobilitat dels fons de previsió social que reuneixin les condicions d'aquest article a un altre, sense disposar dels drets, no suposarà obtenció de renda a efectes fiscals.

Al Principat no disposem d'una legislació específica que reguli els plans i fons de pensions. La majoria dels fons de pensions que existeixen al Principat són rescatables en qualsevol moment, així que a la majoria no els és d'aplicació la reducció.

En el cas que compleixi els requisits, cal tenir present que el cobrament d'aquests drets té la consideració de renda del treball i que, si ens hem aplicat la reducció prevista, en el moment de la percepció de la pensió de jubilació no hi haurà les correccions per les primes aportades, tal com hem vist a l'apartat del càlcul de la renda neta del treball.

Finalment, es podrà reduir la base de tributació amb l'import, sense l'establiment d'un límit (més enllà que la base de liquidació no pot ser inferior

a zero), de les pensions compensatòries satisfetes a favor del cònjuge i les anualitats per aliments, sempre que es facin d'acord amb la legislació civil o en virtut d'una resolució judicial o un conveni notarial.

3.6.2. Base de tributació i liquidació de l'estalvi

La base de tributació de l'estalvi és el resultat d'integrar i compensar entre si, en cada període impositiu, les rendes netes del capital mobiliari i els guanys i pèrdues de capital.

3.6.2.1. Rendes netes del capital mobiliari

Rendes íntegres. Les rendes íntegres del capital mobiliari les podem classificar en cinc blocs:

- a) Rendes procedents de la participació en el patrimoni net d'entitats.
- b) Rendes procedents de la cessió a tercers de capitals propis.
- c) Rendes procedents de la capitalització i de contractes d'assegurances.
- d) Rendes procedents de l'arrendament de béns mobles o d'assistència tècnica.
- e) Rendes procedents de concessió, cessió, llicència sobre propietat industrial, marques, propietat intel·lectual o altres.

Les rendes procedents de la participació en el patrimoni net d'entitats són, principalment, els dividendes obtinguts d'aquest tipus d'entitats (accions i organismes d'inversió col·lectiva).

Per rendes de la cessió a tercers de capitals propis ens referim principalment a interessos, en un sentit ampli, atès que, a més dels interessos o cupons que hagi pogut generar aquesta cessió, s'hi inclouran també les rendes que es derivin de la transmissió, reemborsament, amortització, bes-canvi o conversió d'aquest actius.

La qualificació com a «participació en el patrimoni net» o la «cessió a tercers de capitals propis» té molta importància fiscal, atès que, en el cas de la participació en el patrimoni net, les plusvàlues o minusvàlues generades per aquests productes tindran la consideració de guanys de capital, que poden estar exempts de tributació (vegeu l'apartat d'exempcions); en canvi, les plusvàlues o minusvàlues que es generin com a conseqüència de la «cessió a tercers de capitals» tindran la consideració de rendes del capital mobiliari, subjectes i no exemptes.

És clar que un préstec o un bo són una cessió a tercers de capital propi i que una acció és una participació en el patrimoni net, però hi ha molts

productes que poden ser híbrids (accions preferents, productes estructurats, bons convertibles en accions) o que, malgrat que es puguin considerar participació en el patrimoni net, aquest pugui estar invertit principalment amb instruments de cessió de capitals (per exemple, els fons d'inversió de renda fixa o monetaris).

Per donar seguretat jurídica, l'Agència Tributària va emetre el comunicat tècnic del 4 de març de 2015 sobre la tributació en l'impost sobre la renda de les persones físiques de determinats productes financers.

Fruit d'aquest comunicat, es va clarificar, tot i que no totalment, la tributació dels diversos productes financers, i es va poder determinar si la totalitat de la renda tributa com a capital mobiliari o bé com a guany o pèrdua de capital i, consegüentment, també si són aplicables les exempcions.

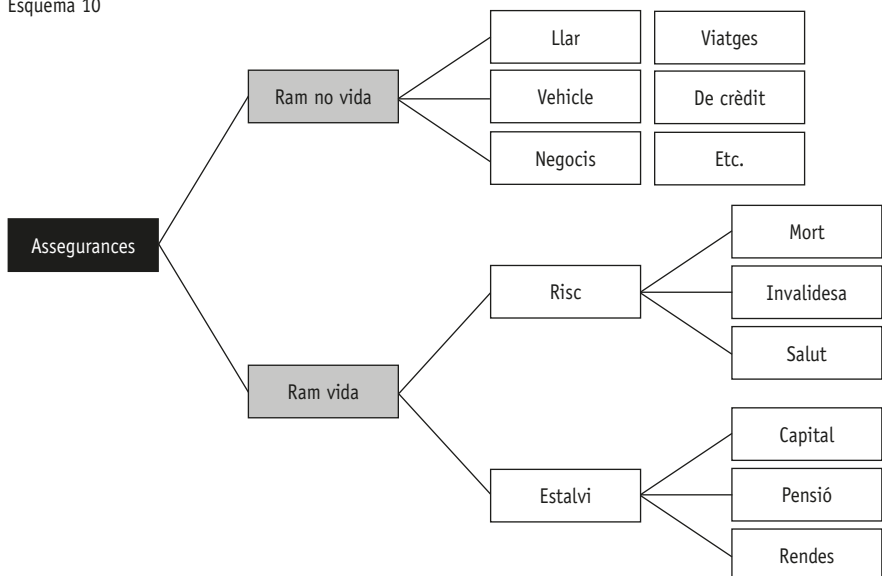
Amb el conjunt d'informació obtinguda en el comunicat tècnic, hem fet el quadre resum 26.

El món assegurador, igual que el financer, té una elevada complexitat i avui podem trobar una multitud de productes asseguradors que cobreixen una àmplia diversitat de riscos.

En aquest cas, també es necessitava clarificar la classificació dels diversos productes o contractes asseguradors i associar-los a les diferents tipologies de rendes de l'IRPF.

Les assegurances, les podem classificar en dos grans blocs: vida i no vida.

Esquema 10

Quadre 26

Compte corrent		Interès		Sí	C. Mobi	22.2			
Dipòsits a termini	Interès	Interès	Sí	C. Mobi	22.2				
Fons monetaris						Plusvàlua o minusvàlua	No (*)	C. Mobi	5.K
Deute públic andorrà	Cupó	Cupó	No	C. Mobi	5.N	Plusvàlua o minusvàlua	No	C. Mobi	5.N
Lletres i pagatés	Cupó	Cupó	Sí	C. Mobi	22.2	Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.2
Bons, notes i obligacions amb rendiment explícit	Cupó	Cupó	Sí	C. Mobi	22.2	Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.2
Bons i obligacions cupó zero				C. Mobi		Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.2
Bons convertibles	Cupó	Cupó	Sí	C. Mobi	22.2	Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.2
Bons de titulació hipotecària	Cupó	Cupó	Sí	C. Mobi	22.2	Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.2
Accions preferents amb interessos predeterminats	Cupó	Cupó	Sí	C. Mobi	22.2	Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.2
Accions preferents amb interessos lligats al mercat	Dividend	Dividend	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.3
Accions d'empreses andorranes	Dividend	Dividend	No	C. Mobi	5.J	Plusvàlua o minusvàlua	No (*)	Guany cap	5.K
Accions de mercats cotitzats	Dividend	Dividend	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (*)	Guany cap	5.K
Accions no cotitzades d'altres jurisdiccions	Dividend	Dividend	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (*)	Guany cap	5.K
Fons d'inversió de dret andorrà	Rendiment en forma de cupó	Rendiment en forma de cupó	No	C. Mobi	5.J	Plusvàlua o minusvàlua	No (*)	Guany cap	5.K
Fons d'inversió monetaris	Rendiment en forma de cupó	Rendiment en forma de cupó	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (**)	Guany cap	5.K
Fons d'inversió de renda fixa	Rendiment en forma de cupó	Rendiment en forma de cupó	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (**)	Guany cap	5.K
Fons d'inversió mixtos	Rendiment en forma de cupó	Rendiment en forma de cupó	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (**)	Guany cap	5.K
Fons d'inversió de renda variable	Rendiment en forma de dividend	Rendiment en forma de dividend	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (**)	Guany cap	5.K
Hedge Funds	Rendiment en forma de dividend	Rendiment en forma de dividend	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (**)	Guany cap	5.K

Fons alternatius	Rendiment en forma de dividend	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (**)	Guany cap	5.K
Fons de Private Equity	Rendiment en forma de dividend	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (**)	Guany cap	5.K
Fons garantits	Rendiment en forma de cupó	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (**)	Guany cap	5.K
Fons immobiliaris	Rendiment en forma de dividend	Sí	C. Mobi	22.1	Plusvàlua o minusvàlua	No (**)	Guany cap	5.K
Or d'inversió i altres matèries primeres					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Productes estructurats (CDO)	Rendiment en forma de cupó	Sí	C. Mobi	22.2	Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.2
Productes estructurats "Reverse"					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.2
Productes estructurats garantits	Rendiment en forma de cupó	Sí	C. Mobi	22.2	Plusvàlua o minusvàlua	Sí	C. Mobi	22.2
Operacions amb divises					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Opcions					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Futurs					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Forwards					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Warrants					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Caps					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Floors					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Collars					Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Swaps tipus d'interès	Diferència interessos	Sí		22.2	Plusvàlua o minusvàlua	Sí	Guany cap	24
Assegurances vida capitalització	Interès	Sí		22.3	Plusvàlua o minusvàlua	Sí		22.3

(*) Excepte fons o accions amb una participació > 25 %.

(**) Excepte fons que a efectes fiscals no tinguin personalitat jurídica al seu país o que tenint personalitat jurídica tinguin una participació > 25 %.

(***) Cal tenir presents les deduccions per doble imposició internacional.

Les assegurances de no vida són de caràcter indemnitzatori i s'inclouran generalment com a guanys de capital, tenint en compte que les indemnitzacions per danys personals n'estan exemptes.

És en el ram de vida en què se'ns poden generar més conflictes a l'hora de classificar les rendes com a rendes del treball, capital mobiliari o guanys de capital. En aquest cas, l'Agència Tributària també va emetre el comunicat tècnic sobre la tributació en l'impost sobre la renda de les persones físiques de determinades operacions d'assegurança.

Amb el conjunt d'informació continguda en aquest comunicat, hem classificat les rendes d'acord amb el quadre 27.

Així doncs, només tindran la consideració de rendes del capital mobiliari aquells contractes d'assegurança de vida risc o vida estalvi que no derivin d'una vinculació d'una ocupació actual o anterior.

Quan parlem d'assegurances de vida risc, ho fem principalment de les cobertures per mort (exempta per als beneficiaris), per invalidesa o per salut, que normalment es materialitzen en cas de sinistre en forma d'indemnització o en forma de renda, ja sigui temporal o vitalícia.

Quan parlem d'assegurances de vida estalvi, el capital o les primes aportades i els rendiments es poden obtenir en forma de capital o de renda.

En forma de renda, en tenim diverses tipologies:

- a) *Rendes vitalícies*: Assegurances pensades per a transformar un determinat capital en una renda fins a la mort.
- b) *Rendes temporals*: Assegurances pensades per als qui només necessiten ingressos complementaris durant un termini determinat.
- c) *Rendes immediates*: Són aquelles assegurances en què, des del moment en què es contracten, es comencen a materialitzar els capitals de la renda.
- d) *Rendes diferides*: Són assegurances en què entre la percepció de la renda i el moment d'abonament de les primes hi ha un temps de diferiment.

És important identificar de quin tipus de renda es tracta per a calcular la renda neta del capital mobiliari.

El càlcul de les rendes íntegres procedents de la capitalització i de contractes d'assegurances es troba regulat a l'article 22.3 de la LIRPF.

Quan parlem d'un capital diferit, la renda íntegra la configurarà el rendiment acumulat rebut, és a dir, el capital rebut menys l'estalvi aportat, o en nomenclatura del sector assegurador, la diferència entre el capital rebut i les primes satisfetes.

Quadre 27

Persones físiques / IRPF		Naturalesa		
Assegurança de vida	Vida risc	Renda del treball	Quan hi hagi vinculació laboral, o quan no hi hagi vinculació laboral però es compleixin els requisits de l'article 7 del Reglament.	
		Capital mobiliari	Quan no hi hagi vinculació laboral i no es compleixin els requisits de l'article 7 del Reglament i sigui resultat d'una operació de capitalització o d'un contracte d'assegurança de vida o d'invalidesa.	
		Guany o pèrdua de capital	Resta.	
	Vida estalvi	Percepció	Renda del treball	Quan hi hagi vinculació laboral, o quan no hi hagi vinculació laboral però es compleixin els requisits de l'article 7 del Reglament.
			Capital mobiliari	Quan no hi hagi vinculació laboral i no es compleixin els requisits de l'article 7 del Reglament i sigui resultat d'una operació de capitalització o d'un contracte d'assegurança de vida o d'invalidesa. Capital diferit Renda capital mobiliari = Capital rebut – primes satisfetes. Rendes vitalícies immediates Renda capital mobiliari = Anualitat percebuda* coeficient en funció edat constitució de la renda. Rendes temporals immediates Renda capital mobiliari = Anualitat percebuda* coeficient en funció de la durada de la renda temporal. Rendes diferides Renda capital mobiliari = (Anualitat percebuda* coeficient en funció de renda temporal o vitalícia) + (valor financer actuarial de la renda que es constitueix – import primes satisfetes) 10 anys o anys de la renda temporal.
			Guany o pèrdua de capital	Resta.
		Aportació	Reducció base tributació	Quan es compleixin els requisits de l'article 7 del Reglament.
	No reducció base tributació		Quan no es compleixin els requisits de l'article 7 del Reglament.	

Rendes immediates: En el cas que siguin vitalícies en el moment en què es rebi la renda o l'anualitat, s'aplicarà un percentatge d'acord amb l'edat del percepció a la primera anualitat; en el cas que siguin temporals, s'aplicarà un percentatge en funció del tram de temporalitat de la renda.

Rendes diferides: Tributen com si es tractés de la suma de la combinació d'una renda immediata i un capital diferit.

En el cas que sigui temporal i diferida, en primer lloc s'aplica per al càlcul de la renda íntegra un percentatge sobre l'anualitat equivalent al que seria si es tractés d'una renda immediata. Addicionalment, el diferencial entre el capital constituït abans de rebre la renda i les primes aportades (el rendiment) s'addiciona proporcionalment al termini de la temporalitat de la renda amb un màxim de deu anys.

En el cas que sigui vitalícia i diferida, s'aplicarà el percentatge sobre l'anualitat equivalent a l'edat de cobrament de la renda immediata vitalícia i s'addicionarà el diferencial entre el valor financer actuarial de la renda que es constitueix i les primes satisfetes en els propers deu anys.

A continuació adjuntem dos exemples numèrics de renda temporal vitalícia i renda diferida vitalícia.

Exemple de renda immediata vitalícia:

Quadre 28

Capital 1.000.000,00 Interès 2,5 % Anys 41		Tributació					
	Capital invertit renda	Utilització capital	Utilització interès	Capital pendent	% interès	Renda íntegra	Coefficient
41 1	- 39.267,86 €	14.267,86	25.000,00	985.732,14	64 %	13.743,75	35 %
42 2	- 39.267,86 €	14.624,55	24.643,30	971.107,59	63 %	13.743,75	35 %
43 3	- 39.267,86 €	14.990,17	24.277,69	956.117,43	62 %	13.743,75	35 %
44 4	- 39.267,86 €	15.364,92	23.902,94	940.752,51	61 %	13.743,75	35 %
45 5	- 39.267,8 €	15.749,04	23.518,81	925.003,46	60 %	13.743,75	35 %
46 6	- 39.267,8 €	16.142,77	23.125,09	908.860,70	59 %	13.743,75	35 %
47 7	- 39.267,86 €	16.546,34	22.721,52	892.314,36	58 %	13.743,75	35 %
48 8	- 39.267,86 €	16.960,00	22.307,86	875.354,36	57 %	13.743,75	35 %
49 9	- 39.267,86 €	17.384,00	21.883,86	857.970,36	56 %	13.743,75	35 %
50 10	- 39.267,86 €	17.818,60	21.449,26	840.151,77	55 %	13.743,75	35 %
51 11	- 9.267,86 €	18.264,06	21.003,79	821.887,71	53 %	13.743,75	35 %
52 12	- 39.267,86 €	18.720,66	20.547,19	803.167,04	52 %	13.743,75	35 %

En aquest cas, examinarem l'edat del percepcor (41 anys). Segons la taula de l'article 22.3b, el coeficient aplicable per a un percepcor d'entre 40 i 49 anys és del 35 %. En conseqüència, la renda íntegra seria el resultat d'aplicar el 35 % sobre l'anualitat de 39.267,86, i en resultaria una

renda de 13.743,75 euros. Aquest percentatge es mantindria constant en el temps.

Si ens fixem en l'exemple, si tributéssim sobre els rendiments generats vitalíciament en les hipòtesis de rendiment anualitzat del 2,5 %, resultaria un 37,9 % sobre el total de capital invertit, pròxim al coeficient fixat per la normativa.

Si les perspectives de rendiment en un futur per a un entorn de tipus interès a l'alça fossin superiors, podríem veure canvis en aquest article, ja que la finalitat no és més que tributar sobre l'estimació del rendiment.

Exemple de renda diferida vitalícia:

En aquest cas, es calcula com si es tractés de dues operacions (quadre 29):

- Una renda vitalícia immediata en el moment de cobrar l'anualitat, tal com l'exemple anterior: a l'edat de 66 anys, el coeficient aplicable és del 20 %.
- Però, en tractar-se d'una renda diferida, també calcularem com si en el moment de constituir la renda immediata rebéssim un capital diferit. Tenint el valor financer acumulat (1.008.627 euros) i les primes aportades (751.575 euros), el diferencial és el rendiment en aquest període (257.052 euros). Aquest import s'addicionarà a l'anterior dividit per deu anys.

Així, la renda íntegra serà el resultat de $77.259 \times 20 \% = 15.452$ euros, mentre es cobri l'anualitat, i s'hi adicionaran, en deu anys, 25.705 euros (257.052 dividit per 10).

Finalment, cal tenir en consideració la disposició addicional quarta de la LIRPF per a la determinació de la renda derivada de determinats actius financers, contractes d'assegurança, plans de pensions i instruments de previsió social, adquirits o formalitzats abans del primer dia en què sigui d'aplicació aquesta llei.

L'objectiu d'aquesta disposició és corregir a la base els rendiments generats amb anterioritat a l'entrada en vigor a la llei, ja que, com hem vist, s'imputen al període impositiu en què són exigibles, o en el moment del seu cobrament si és anterior. Per al càlcul de la renda íntegra s'apliquen les regles següents:

- En els casos de capital diferit i renda diferida, per al rendiment íntegre es corregirà la part de la renda total que s'ha generat abans del primer de gener de 2015, que serà la diferència entre el valor de la provisió matemàtica el 31 de desembre de 2014 i l'import de les primes satisfetes fins a aquesta data.

Quadre 29

Edat	Any	Primes aportades	Renda	Utilització capital	Interès	Capital acumulat	% interès	Renda anualitat	Increment rendibilitat obtinguda	Renda capital mobiliari
			1.008.627,31							
			2,5 %							
			1,5 %							
			16							
41	1	25.000,00			625,00	25.625,00				
42	2	25.375,00			640,63	51.640,63				
43	3	25.755,63			1.291,02	78.687,27				
44	4	26.141,96			1.967,18	106.796,41				
45	5	26.534,09			2.669,91	136.000,41				
46	6	26.932,10			3.400,01	166.332,52				
47	7	27.336,08			4.158,31	197.826,91				
48	8	27.746,12			4.945,67	230.518,71				
49	9	28.162,31			5.762,97	264.443,99				
50	10	28.584,75			6.611,10	299.639,84				
51	11	29.013,52			7.491,00	336.144,35				
52	12	29.448,72			8.403,61	373.996,69				
53	13	29.890,45			9.349,92	413.237,06				
54	14	30.338,81			10.330,93	453.906,80				
55	15	30.793,89			11.347,67	496.048,36				
56	16	31.255,80			12.401,21	539.705,37				
57	17	31.724,64			13.492,63	584.922,64				
58	18	32.200,51			14.623,07	631.746,22				

- En els casos de rendes immediates, es modificarà el percentatge aplicable de la manera següent:
 - En les rendes vitalícies immediates, es tindrà en compte l'edat del perceptor de la renda l'1 de gener de 2015.
 - En relació amb rendes temporals immediates, es prendrà com a durada de la renda el període de temps comprès entre l'1 de gener de 2015 i la data de finalització de la renda.

Quant a les rendes procedents de l'arrendament de béns mobles o d'assistència tècnica, la renda íntegra correspondrà a l'import de l'arrendament o de les contraprestacions.

Finalment, també es considerarà renda del capital mobiliari, quan no es tracti de rendes del treball o d'activitats econòmiques, les rendes procedents de la concessió, cessió, llicència sobre propietat industrial, marques, propietat intel·lectual o d'altres, detallades a l'article 22.4 de la LIRPF.

Despeses deduïbles: Per obtenir les rendes netes ens podem deduir les despeses següents establertes a l'article 23 de la LIRPF:

Article 23

Rendes netes del capital mobiliari

1. Les rendes netes del capital mobiliari són el resultat de minorar les rendes íntegres en l'import de les despeses deduïbles.
2. Són despeses deduïbles les despeses d'administració i custòdia, les comissions d'intermediaris així com altres despeses de naturalesa similar necessàries per l'obtenció d'aquestes rendes.
3. Per determinar les rendes netes definides a l'apartat 4 de l'article 22, es dedueixen de les rendes íntegres les despeses necessàries per obtenir aquestes rendes netes i, si és procedent, l'import del deteriorament sofert pels béns o drets dels quals s'obtinguin els ingressos.

En el sector financer ens trobem diverses comissions sobre els estalvis o les inversions: comissions de gestió, comissions d'assessorament, comissions de custòdia, comissions d'administració, comissions de broqueratge i compravenda, comissions sobre cobrament de cupons o dividendes, etc.

Malgrat que la legislació no concreta més enllà de les d'administració i custòdia, podríem emmarcar-les totes com a despeses deduïbles (a excepció de les de compravenda i broqueratge, que s'incorporen com a més valor d'adquisició o com a menys valor de venda en els guanys patrimonials). La dificultat radica en si són o no deduïbles.

Així, per exemple, si tenim una cartera d'accions, aquestes generen dividendes (rendes subjectes i no exemptes) i plusvàlues (rendes exemptes), però

la comissió de custòdia és sobre el valor patrimonial de les accions. Així, se'ns genera el dubte de si és deduïble la totalitat de les comissions de custòdia o només una part proporcional a les rendes generades i no exemptes.

El mateix passa amb les carteres gestionades: la comissió de gestió és sobre el patrimoni, però hi ha productes exempts i d'altres que no ho són.

En aquest cas, ara per ara no hi ha una resposta clara; tanmateix, considerem que, en dir «necessàries per l'obtenció d'aquestes rendes», seria aplicable només la part proporcional sobre el conjunt de rendes subjectes i no exemptes que generin aquests productes.

Finalment, per l'arrendament de béns mobles o l'explotació d'intangibles ens podem deduir totes les despeses associades, inclosa la dotació a l'amortització, un criteri similar al d'activitat econòmica, però sense el criteri de meritació, sinó el d'exigibilitat o cobrament.

3.6.2.2. Guanys i pèrdues de capital

A l'article 24.1 de la LIRPF trobem la definició de guanys i pèrdues de capital:

A efectes d'aquest impost, es consideren «guanys i pèrdues de capital» les variacions en el valor del patrimoni de l'obligat tributari que es posin de manifest amb motiu de qualsevol alteració en la seva composició, excepte que per aplicació d'aquesta Llei es considerin rendes.

Fixem-nos que es refereixen a variacions patrimonials, ja siguin positives o negatives, i, per tant, no es tributa per les plusvàlues o minusvàlues latents, sinó sobre les efectivament realitzades i sempre que no es considerin rendes (és el cas de les variacions patrimonials de les activitats econòmiques o les variacions de les cessions a tercers de capitals propis que es consideren rendes del capital mobiliari).

Hi ha determinades operacions, lligades principalment a les reestructuracions familiars, en les quals la LIRPF estima que no hi ha alteració patrimonial, malgrat que a efectes fiscals es conservarà el valor d'adquisició originari per a posteriors transmissions. Són els casos següents:

- En els supòsits de divisió de la cosa comuna.
- En les transmissions de béns i en les constitucions i cessions de drets fetes pels cònjuges a la comunitat conjugal, així com les que efectui qualsevol dels cònjuges a favor de l'altre dins el marc de la modificació de la comunitat conjugal.
- En la dissolució de l'associació de guanys, en l'extinció del règim econòmic matrimonial de participació (que no està previst a la nostra

normativa) o en l'extinció del règim econòmic matrimonial de separació de béns, quan per imposició legal o resolució judicial hi hagi adjudicacions per causa diferent de la pensió compensatòria.

- En la dissolució de comunitats de béns.
- En les transmissions lucratives *inter vivos* de qualsevol tipus de béns o drets, sempre que es facin en favor de persones físiques que estiguin unides al transmissor per vincles de parentiu, inclòs el cònjuge i la parella en el cas d'unions estables de parella, segons es defineixen a la normativa reguladora de les unions estables de parella, per consanguinitat o adopció en línia descendent, ascendent o col·lateral, fins al tercer grau inclusivament.

Tampoc no es considera que hi ha guany o pèrdua de capital en la reducció de capital; en canvi, la distribució de reserves tindrà la consideració de dividend.

Quant a les pèrdues de capital, la llei estipula determinats casos en què els exclou com a pèrdues de capital per evitar abusos:

- Les no justificades.
- Les que derivin del consum.
- Les que derivin de transmissions lucratives o liberalitats.
- Les que derivin de pèrdues en el joc.
- Les derivades de les transmissions d'elements patrimonials, quan el transmissor torni a adquirir-los dins l'any següent a la data de la transmissió. Aquesta pèrdua patrimonial s'integrarà quan es produeixi la posterior transmissió de l'element patrimonial.
- Les derivades de les transmissions de valors o participacions admesos a negociació en algun dels mercats secundaris oficials de valors definits en la Directiva 2004/39/CE del Parlament Europeu i del Consell de 21 d'abril de 2004, relativa als mercats d'instruments financers, quan el contribuent hagi adquirit valors homogenis dins dels dos mesos anteriors o posteriors a aquestes transmissions. Aquesta pèrdua patrimonial s'integrarà quan es produeixi la posterior transmissió de l'element patrimonial.
- Les derivades de les transmissions de valors o participacions no admesos a negociació en algun dels mercats secundaris oficials de valors definits en la Directiva 2004/39/CE del Parlament Europeu i del Consell de 21 d'abril de 2004, relativa als mercats d'instruments financers, quan el contribuent hagi adquirit valors homogenis l'any anterior o

posterior a les transmissions. Aquesta pèrdua patrimonial s'integrarà quan es produeixi la posterior transmissió de l'element patrimonial.

Com es pot observar, tenim un grup de pèrdues no deduïbles derivades del consum, donacions, pèrdues del joc o no justificades, i un altre grup destinat al fet que no es facin minusvàlues latents únicament i exclusivament per reduir la progressivitat de l'impost, motiu pel qual limita l'adquisició d'actius homogenis.

Rendes íntegres: L'import dels guanys o pèrdues de capital es determina com a diferència entre el valor de transmissió i el d'adquisició en les transmissions oneroses o lucratives i al seu valor real en la resta de casos, d'acord amb el quadre següent:

Quadre 30

Quantificació del guany o pèrdua de capital	
Transmissió a títol onerós o lucratiu (art. 26 i 27)	Resta de casos (art. 25.1.b)
<p>+ Valor transmissió</p> <p>+ Import real satisfet en les transmissions oneroses (sempre que no sigui inferior al de mercat); i el valor de mercat en les lucratives (art. 27)</p> <p>(-) Les despeses i tributs inherents a la transmissió (exclou interessos i impostos indirectes deduïbles)</p>	+ Valor real elements
<p>(-) Valor adquisició</p> <p>- Import real satisfet adquisició</p> <p>- Import inversions o millores</p> <p>- Les despeses i tributs inherents a l'adquisició (exclou interessos i impostos indirectes deduïbles)</p>	
(+) (-) Guany capital	= Valor real elements

La LIRPF preveu diverses regles per a la determinació del valor d'adquisició o del valor de transmissió:

- El valor d'adquisició en el cas de béns immobles (no subjectes a l'impost de plusvàlues) s'actualitza per uns coeficients fixats a la Llei de pressupost general de l'Estat en funció dels anys de propietat (art. 26.2 LIRPF).
- En el cas de transmissió de valors homogenis, es pot optar pel criteri individualitzat FIFO (*first in, first out*) o preu mitjà ponderat (art. 25.2 LIRPF).

Una rellevància especial té l'aplicació de les disposicions addicionals per a la correcció de les rendes derivades generades a partir de l'aplicació de l'impost. En aquest cas, trobem les regles següents:

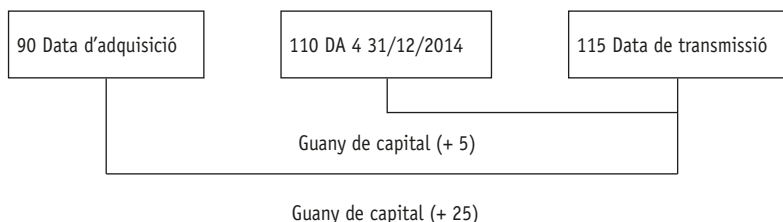
- El cost d'adquisició de societats andorranes abans de l'entrada en vigor d'aquesta llei serà el major de valor teòric comptable que figuri als comptes anuals dipositats corresponent a l'últim període impositiu que finalitzi abans de l'1 de gener de 2013 o el valor d'adquisició acreditat d'una manera fefaent (Disposició addicional primera LIRPF).
- Pel que fa als actius financers, es pren com a valor d'adquisició el valor de mercat el 31 de desembre de 2014, que en el cas de valors cotitzats en un mercat oficial serà el valor de cotització en aquesta data. Si no es tracta de valors cotitzats, es farà una capitalització lineal des de la data d'adquisició i fins al 31 de desembre de 2014 (Disposició addicional quarta LIRPF).

Exemple:

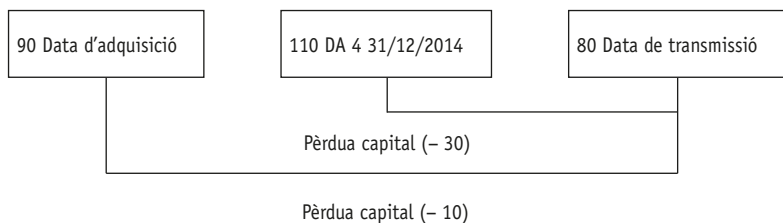
Suposem que vam adquirir un actiu financer a un valor de 90 i que el 31 de desembre de 2014 el seu valor de cotització és de 110; posteriorment es fa la transmissió per 115.

Malgrat que el guany patrimonial en el moment de l'alteració és de 25 (115 - 90), en aplicació de la Disposició addicional 4 es corregeix el ren-

Esquema 11

Esquema 12

diment íntegre en 5 (115 - 110), que formarà part de la base de tributació de l'estalvi (esquema 11).

Cal tenir en compte l'apartat 4 de la Disposició addicional 4, en què es limiten les pèrdues patrimonials generades per l'aplicació de les regles generals.

Vegem-ne un exemple (esquema 12).

En aquest cas, les pèrdues d'aplicació de la Disposició addicional 4 serien de - 30, però en haver-hi la limitació que aquestes no poden ser superiors a l'aplicació de les regles generals (- 10), aquestes darreres són les fiscalment aplicables.

3.6.2.3. Reduccions de la base de tributació de l'estalvi

La base de tributació de l'estalvi es redueix en un import de 3.000 euros en concepte de mínim exempt.

La base de liquidació de l'estalvi, igual que la base de tributació general, no pot resultar negativa com a conseqüència de l'aplicació de la reducció anterior.

3.7. Determinació de la quota de tributació

La quota de tributació o quota íntegra és el sumatori dels imports resultants d'aplicar el tipus de gravamen únic del 10 % sobre les bases de tributació general i de l'estalvi, respectivament.

La quota de tributació no pot ser negativa i, com a mínim, es consigna un import de zero.

3.8. Determinació de la quota líquida

La quota de liquidació és el resultat de reduir de la quota de tributació, en primer lloc, la bonificació del 50 % de la quantitat que resulti d'aplicar el 10 % sobre la base de tributació general menys 24.000 euros, o 30.000 en cas de discapacitat, sense que aquesta pugui excedir de 800 euros. En el cas que la quota resti encara positiva, es poden aplicar les deduccions per eliminar la doble imposició interna o internacional i la deducció per creació de llocs de treball i noves inversions.

La quota de liquidació no pot ser negativa com a conseqüència de l'aplicació de les bonificacions o deduccions i, per tant, no pot ser inferior a zero.

La bonificació és una senzilla fórmula matemàtica per aconseguir una progressivitat en l'aplicació de l'impost sense haver d'establir diversos tipus de gravamen.

Podríem simplificar dient que els primers 24.000 euros de base de tributació general de l'obligat tributari estan exempts, els posteriors 16.000 són al 5 % a través de la bonificació i l'excés de 40.000, al 10 %.

Quant a les deduccions, en tenim de diversos tipus:

- a) Deducció per doble imposició interna, sobre els impostos comunals de rendiments arrendataris i sobre la radicació d'activitats econòmiques, així com per les quotes pagades per l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries, corresponents a rendes d'activitats econòmiques que s'hagin integrat a la base de tributació de l'impost.
- b) Deducció per doble imposició internacional, consistent entre la menor de l'impost efectiu satisfet a l'estranger per raó d'un impost de característiques similars a l'IRNR andorrà (s'entén complert aquest requisit si és aplicable un CDI, i la quantia no pot ser superior a la que marca aquest) o l'import de la quota de tributació que correspondria liquidar al Principat. El càlcul de la deducció es fa conjuntament per la totalitat de rendes obtingudes a l'estranger i no per jurisdicció.
- c) Deduccions per creació de llocs de treball i per noves inversions fetes a Andorra, només per a rendes d'activitats econòmiques i en els mateixos termes que l'impost sobre societats (3.000 euros per persona d'increment mitjà de plantilla fixa anyal amb el requisit de mantenir-la un any i 5 % de les noves inversions fetes a Andorra d'actius fixos amb el requisit de mantenir-los durant cinc anys).

Les deduccions anteriors no aplicades per insuficiència de quota es poden deduir de la quota de tributació dels tres exercicis posteriors.

3.9. Determinació de la quota diferencial

La quota de liquidació es minora amb les retencions i pagaments a compte fets obtenint la quota diferencial.

En el cas que la quota diferencial sigui negativa, el ministeri encarregat de les finances ha de practicar la liquidació provisional dins els tres mesos següents a l'autoliquidació d'ofici; en cas contrari, hauria d'aplicar també d'ofici els corresponents interessos legals.

3.9.1. Gestió de l'impost

Es obvi que el Principat té una dimensió geogràfica i poblacional molt reduïda, amb un potencial recaptatori baix i una manca de costum en els tributs de caràcter directe.

Era bàsic establir un sistema fiscal eficient i eficaç que no requerís un cost administratiu o de gestió elevat, tant per al ciutadà com per a les empreses o l'Administració.

En aquest sentit, el legislador ha fet un esforç perquè sigui així.

Per a assolir la integritat en la gestió de l'impost, en primer lloc cal identificar la integritat dels obligats tributaris a la base de dades de l'Agència Tributària.

Els obligats tributaris s'identifiquen amb un número de registre tributari (NRT). En aquest cas, el legislador va optar per aprofitar la base de dades del cens de població, incorporant una F (de persona física) a l'inici i un dígit de control al final, i compartir dades amb altres registres com el de comerç i indústria, el de professions liberals i el d'associacions per a activitats econòmiques. D'aquesta manera, es van generar els NRT automàticament i es van importar les seves dades censals.

Donats ja d'alta a la base de dades, la normativa simplifica moltíssim al ciutadà les seves obligacions fiscals per la combinació dels factors següents:

- a) La no obligatorietat de presentar la declaració per als obligats tributaris:
 - que obtinguin rendes del treball o del capital mobiliari subjectes a retenció per aquest impost;
 - que obtinguin rendes exemptes en virtut de l'article 5 de la LIRPF, i que obtinguin rendes de treball o del capital immobiliari que conjuntament no arribin als 24.000 euros.
- b) El sistema de retencions en origen de les rendes del treball i capital mobiliari.
- c) La proposta d'esborrany de liquidació de la declaració de l'IRPF per part de l'Administració.

La combinació dels diversos factors fa que la major part de la població no es vegi obligada a fer l'autoliquidació, sens perjudici de les comprovacions que es puguin dur a terme.

La majoria de la població és assalariada, sense més rendes que les pròpies del treball i contractada per empreses residents al Principat. Fixem-nos que aquest col·lectiu tan ampli, o bé perquè no arriben als 24.000 euros o

bé perquè han estat sotmesos a retenció per empresaris del Principat, no tenen l'obligació de fer l'autoliquidació, amb el corresponent estalvi de temps i tràmits per als ciutadans i també per a l'Administració.

Ara bé, perquè això sigui possible hi ha d'haver uns sistemes d'informació i liquidació àgils i eficaços per assegurar la integritat i la quantia del tribut, que s'obtenen amb el sistema de gestió dels pagaments a compte i la proposta de liquidació elaborada per l'Administració.

3.9.1.1. Gestió dels pagaments a compte i proposta de liquidació de les rendes del treball

La gestió per la recaptació i liquidació de les rendes del treball obtingudes al Principat es fa bàsicament amb dos processos:

- a) Sistema de retenció per part del pagador de rendes.
- b) Proposta de liquidació de l'Administració tributària.

Les entitats, persones jurídiques i persones físiques amb activitat econòmica residents al Principat i que paguin rendes del treball a obligats tributaris d'aquest impost estan subjectes a l'obligació de retenció. També estan subjectes a l'obligació de retenir les persones físiques o jurídiques no residents que operin al Principat mitjançant un establiment permanent o sense, quan paguin rendes del treball gravades per l'IRPF andorrà.

Per determinar el percentatge de retenció a aplicar es té en compte la renda neta prevista del treball, les reduccions previstes a la base de tributació general i la bonificació prevista a l'article 46 i s'arrodoneix a dos decimals, a excepció de les rendes derivades de la impartició de cursos, conferències, col·loquis i d'altres similars o l'import satisfet per preavis o excés de compensació econòmica sobre allò establert amb caràcter obligatori al codi de relacions laborals o qualsevol altra indemnització per acomiadament o cessament del treballador (d'acord amb l'article 98 de la Llei 35/2008, del 18 de desembre, del Codi de relacions laborals), en què el percentatge de retenció serà fix del 10 %.

Vegem-ne un exemple (quadre 31):

Aquest càlcul del percentatge de retenció el farà l'Administració tributària per a aquelles rendes que cotitzin a la Caixa Andorrana de Seguretat Social.

Cal especificar que pràcticament totes les rendes, per qualsevol concepte, ja siguin dineràries o en espècie i sense límit a la base de cotització, tenen l'obligació de cotitzar a la seguretat social, a excepció de les aportacions empresarials a plans de jubilació (subjectes a IRPF), les propines, el su-

Quadre 31 - Càlcul del percentatge de retenció en les rendes del treball

Càlcul (art. 51)	
Previsió rendes del treball (fix + variable any anterior)	37.000
(-) CASS treballador	- 2.035
(-) 3 % rendes màx. 2.500	- 1.110
Base de tributació	33.855
(-) Reducció mínim exempt	- 24.000
(-) Reduccions càrregues familiars	- 750
(-) Altres reduccions habitatge, fons pensions i pensions compensatòries	
Base de liquidació	9.105
× 10 %	10 %
Quota de tributació	910,5
(-) Bonificació	- 492,75
(-) Altres deduccions	-
Quota de liquidació	417,75
(Quota liquidació / Previsió rendes treball) * 100	1,13 %

plerts per dietes o desplaçaments i les liberalitats. Així ho estipula l'article 18 del Decret del 10 de febrer de 2010 pel qual s'aprova el reglament regulador del procediment de cotització i de recaptació de la seguretat social.

Així doncs, a excepció de les empreses que retribueixin als seus col·laboradors amb plans de jubilació, pràcticament la totalitat de les rendes del treball cotitzaran i aniran pel procediment general.

Això descarrega enormement els empresaris, ja que, a diferència d'altres països, permet un sistema en què és l'Administració mateixa qui calcula el percentatge de retenció a practicar i estableix l'import a retenir.

En el cas que hi hagi rendes que no cotitzin a la CASS (remuneracions per plans de jubilació o altres), el càlcul del percentatge de retenció recaurà en l'empresari, i haurà de fer una declaració trimestral de les retencions corresponents a aquest tipus de renda mitjançant el formulari corresponent i ingressar els imports a l'Agència Tributària.

La determinació del càlcul de retenció es fa per patró, és a dir, que si una persona és assalariada de diverses entitats el càlcul anterior es farà sense tenir en compte el conjunt de la renda, que posteriorment a la proposta de liquidació donarà lloc a la corresponent regularització.

L'obligat tributari, en aquests casos, sempre pot sol·licitar voluntàriament que se li apliqui un percentatge de retenció superior.

Per tal que l'Administració pugui fer el càlcul, necessita nodrir-se d'informació.

- Per obtenir les previsions de renda bruta del treball estableix el sistema següent:
 - Es parteix de la informació de les rendes brutes de l'any natural anterior com a patró per a fixar el càlcul. En el cas que el patró hagi variat la remuneració per l'exercici en curs, ja sigui per increment o decrement de més d'un 20 %, pot comunicar-ho a l'Administració perquè aquesta ho tingui en compte per al càlcul de la retenció.
 - En el cas que el treballador comenci una relació laboral, en el moment de la declaració d'alta del treballador per part de l'empresari, aquest haurà de facilitar l'import previst de retribucions fixes i variables.
- La renda neta l'obté d'acord amb l'aplicació directa del percentatge de cotització a la CASS corresponent al treballador (fins a l'1 d'abril de 2016 del 5,5 % i a partir d'aquesta data del 6,5 %) i l'aplicació, donat el cas, del 3 % d'aquestes rendes brutes amb un màxim de 2.500 euros.
- Respecte a les reduccions, l'obligat tributari pot comunicar les seves dades personals amb el formulari corresponent perquè es prenguin en consideració a l'hora de determinar el percentatge de retenció i la corresponent proposta de liquidació. Més concretament les dades referents a:
 - Estat civil.
 - Familiars a càrrec que donin dret a reduccions.
 - Discapacitat pròpia o de familiars a càrrec.
 - Situació del cònjuge o la parella estable a efectes de determinar l'ampliació del mínim personal exempt.
 - Imports destinats a l'adquisició d'habitatge habitual.
 - Pensions alimentàries o compensatòries.
 - Aportacions a plans de pensions.

Aquesta informació, un cop comunicada, es trasllada als períodes impositius posteriors, tret que comuniqui alguna modificació i a excepció de les destinades a habitatge habitual, pensions alimentàries o compensatòries i les aportacions a plans de pensions, que s'han de comunicar anualment.

Si l'obligat tributari no comunica aquesta informació, tant el percentatge de retenció com la proposta de liquidació de l'Administració es calcularan aplicant només el mínim personal exempt i, per tant, haurà de fer la corresponent declaració si vol que se li tinguin en compte la resta de situacions amb dret a reducció.

Un cop determinada la base de tributació general, només considerant les rendes del treball, s'aplica el tipus de gravamen i la fórmula matemàtica de la bonificació per determinar la quota i posteriorment el percentatge corresponent.

Per facilitar encara més tot el procés, a l'empresari, a més d'obtenir el percentatge de retenció calculat per l'Administració per cada assalariat, evitant així una responsabilitat sobre aquest càlcul i la gestió de la corresponent informació per fer-lo, també se li facilita la gestió del pagament d'aquestes retencions, ja que la Caixa Andorrana de Seguretat Social és qui determina l'import a liquidar en concepte de quotes socials i en concepte de retencions d'IRPF, efectuant la corresponent recaptació i transferint-la al Ministeri de Finances.

El patró ni tan sols ha de fer un certificat de retencions, tret que el treballador ho sol·liciti. A la pràctica, la CASS ja ha creat un informe que inclou la totalitat de les rendes cotitzades, l'import cotitzat i la retenció practicada.

S'ha fet un esforç de coordinació entre administracions per facilitar al màxim els tràmits a empresaris i ciutadans.

Un cop finalitzat l'any, a través de la informació de la CASS —que disposa dels sous i salaris efectivament cobrats i cotitzats durant l'any natural per tots els patrons, les despeses de cotització, els conceptes retributius en què s'aplica el 3 % per obtenir les rendes netes i les retencions efectuades—, es calcula la quota de liquidació que dona lloc a l'esberrany de la liquidació.

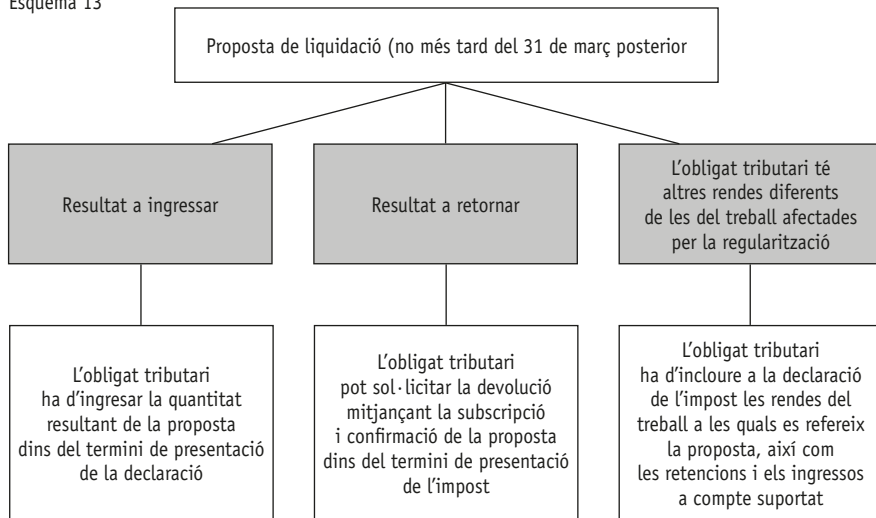
Si les previsions coincideixen amb els imports satisfets, és molt probable que la quota de liquidació coincideixi amb les retencions practicades; si les previsions han estat superiors o hi ha diversos patrons, és possible que la quota sigui superior a les retencions i doni lloc al corresponent ingrés, i si les previsions han estat per sota, és probable que doni lloc a una quota inferior que obligui a la corresponent devolució.

L'Administració, durant el primer trimestre de l'any següent, elabora una proposta de liquidació de l'IRPF calculant la corresponent quota de liquidació i restant-ne els pagaments a compte efectuats a través de les retencions corresponents, amb el resultat de la quota diferencial positiva o negativa. En el cas que la proposta de liquidació sigui correcta, l'obligat tributari procedirà a la seva acceptació i a la corresponent liquidació dins el termini de presentació de l'impost (entre l'1 d'abril i el 30 de setembre).

En el cas que l'obligat tributari disposi d'altres rendes que donin lloc a l'obligació de declarar, o que no estigui conforme amb la proposta de liquidació, haurà de presentar la corresponent autoliquidació dins el termini de presentació de l'impost d'acord amb els formularis establerts.

Esquemàticament:

Esquema 13

Font: Govern d'Andorra.

Tot el procediment de pagaments a compte sobre la renda del treball es troba regulat a la secció segona del RIRPF, en els articles 9 a 21.

3.9.1.2. Gestió dels pagaments a compte i control de les rendes del capital mobiliari

La retenció sobre les rendes del capital mobiliari la trobem regulada a la secció tercera del RIRPF, concretament als articles 22, 23 i 24.

En aquest cas, l'obligació de practicar retenció afecta les entitats i persones jurídiques residents o no residents fiscals amb un establiment permanent i dipositàries de valors o que gestionin rendes d'aquests valors. No afecta, doncs, les persones físiques amb activitat econòmica.

Els principals pagadors de rendes del capital mobiliari són entitats financeres i asseguradores, però també trobem societats amb préstecs de socis que estan sotmeses a l'obligació de retenció, entre d'altres.

El percentatge general a retenir per part del pagador de rendes és del 10 % sobre la renda íntegra satisfeta. Tanmateix, si aquesta renda ja ha estat

sotmesa a una retenció a l'estat de la font i d'acord amb l'article 48 es pot aplicar la deducció per doble imposició internacional, el retenidor minorarà la quantitat a retenir amb el que resulti de l'aplicació de la deducció, en aquest cas, individualment per a cada renda.

En el cas de les rendes procedents d'operacions de capitalització i contractes d'assegurances, el percentatge de retenció arrodonit a dos decimals resulta de calcular la quota de liquidació (càlcul de les rendes netes segons l'article 22.3 i la minoració, si escau, del mínim exempt) sobre les rendes íntegres.

Amb aquest sistema, si s'aplica correctament, s'assegura la integritat a través de la retenció de la recaptació del tribut.

Perquè l'obligat tributari tingui l'opció que se li apliqui el mínim exempt a la retenció, existeix l'alternativa que comuniqui a un o a diversos pagadors de rendes, mitjançant el corresponent formulari, que no se li apliqui retenció per estimar que no arriba als 3.000 euros de mínim exempt, si bé haurà de dirigir-ho als retenidors i especificar el compte o els comptes als quals no s'ha d'aplicar la retenció. En el cas que l'obligat tributari hagi comunicat la no retenció i les rendes finalment superin els 3.000 euros, les retencions no practicades com a conseqüència de la comunicació tindran la consideració per a l'obligat tributari d'un ingrés fora de termini, amb un recàrrec de presentació extemporània del 10 %.

Durant el mes següent al trimestre natural, els retenidors han d'ingressar mitjançant les corresponents declaracions les retencions practicades. Anualment, s'haurà de fer un resum detallat per obligat tributari.

El reglament exclou les entitats financeres i asseguradores de l'obligació de fer el resum anual detallant els seus obligats tributaris, salvaguardant, almenys de moment, la identificació dels titulars dels comptes per la llarga tradició de privacitat del sector financer. Per a suplir la falta de comunicació de dades, les entitats financeres i asseguradores estan obligades a presentar al ministeri encarregat de les finances un informe d'una entitat d'auditoria externa en què s'expressi una opinió sobre la certesa i la integritat de les dades consignades en les declaracions, així com el compliment correcte de les disposicions reguladores de l'impost. Aquest informe es presenta durant el primer semestre natural posterior a la finalització del període impositiu.

4. Impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries

Aquest impost es va implantar al Principat abans de la gran reforma i en ple període del *boom* immobiliari, l'any 2006.

És un tribut de naturalesa directa que grava l'increment del valor dels béns immobles situats al Principat que es posin de manifest per les transmissions, oneroses o lucratives, *inter vivos* d'aquests béns.

Afecta tant persones físiques com jurídiques i altres entitats, ja siguin residents o no residents.

4.1. Fet generador

El fet generador el constitueixen les plusvàlues que es posin de manifest en les transmissions patrimonials, oneroses o lucratives *inter vivos* de tota classe de béns immobles situats al territori del Principat d'Andorra, així com la constitució o la cessió de drets reals sobre els béns immobles.

Es consideren béns immobles les instal·lacions de qualsevol mena establertes amb caràcter permanent, que no siguin transportables per la seva forma de construcció i encara que el terreny sobre el qual es trobin situades no pertanyi al propietari dels béns immobles.

També s'hi inclouen :

- La transmissió d'accions o de participacions de societats mercantils, així com la constitució o cessió de drets reals sobre aquestes accions o participacions quan almenys el 50 % de l'actiu d'aquestes societats estigui compost per béns immobles o drets reals sobre aquests mateixos béns i que com a resultat de la transmissió d'accions o de participacions, o de la constitució o cessió de drets reals sobre aquestes mateixes accions o participacions, l'adquirent tingui més d'una cinquena part del capital de la societat o dels seus drets de vot.
- Les transmissions o adjudicacions de béns immobles efectuades com a conseqüència de qualsevol resolució judicial o administrativa.
- Les adjudicacions de béns immobles o de drets sobre béns immobles en o per a pagament de deutes.

Les promeses de compravenda en què s'estipuli el pagament d'un preu superior al vint per cent del preu total que s'hagi pactat es liquidaran com si es tractés de la transmissió de l'immoble, amb independència del moment en què tingui lloc la formalització posterior de la compravenda.

4.2. Exempcions

La llei eximeix de l'impost determinades entitats: el Consell General, el Govern, els comuns, els quarts, les entitats parapúbliques o de dret públic, l'Església i els coprínceps en qualitat de caps de l'Estat.

Se'n preveuen sobretot en les reestructuracions en diferents àmbits:

- Aportacions dels cònjuges a la comunitat conjugal.
- Transmissions a títol gratuït entre persones físiques fetes entre cònjuges, entre persones que integrin les unions estables de parella o que tinguin entre elles un grau de parentiu per consanguinitat o adopció en línia descendent, ascendent o col·lateral fins a tercer grau.
- Aportacions de béns immobles o de drets reals sobre aquests béns fetes per persones físiques a societats en què tots els accionistes i les persones físiques que aporten els esmentats béns o drets reals tinguin entre ells un parentiu per consanguinitat o adopció en línia descendent, ascendent i/o col·lateral fins a tercer grau o siguin cònjuges o persones que integrin les unions estables de parella.
- Les plusvàlues derivades de les transmissions a títol gratuït de béns immobles entre societats en què tots els seus socis tinguin entre ells un parentiu per consanguinitat o adopció en línia descendent, ascendent i/o col·lateral fins a tercer grau o siguin cònjuges o siguin persones que integrin les unions estables de parella.
- Les plusvàlues derivades de les aportacions de béns immobles o drets reals sobre els mateixos béns fetes a societats que pertanyin al mateix grup.
- Les plusvàlues derivades de les transmissions que efectuïn els administrats per a la reparcel·lació dels terrenys de la seva propietat que hagin quedat continguts en una unitat d'actuació definida en els plans d'urbanisme parroquials.
- Les plusvàlues derivades de les transmissions a títol gratuït d'accions i/o de participacions de societats en què més del 50 % de l'actiu estigui compost per béns immobles o drets reals sobre els mateixos béns, fetes entre cònjuges, entre persones que integrin les unions estables

de parella o que tinguin entre elles un grau de parentiu per consanguinitat o adopció en línia descendent, ascendent o col·lateral fins a tercer grau.

A les anteriors s'hi afegeixen totes aquelles operacions previstes a la Llei 17/2017, del 20 d'octubre, de règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial, en els termes establerts al punt 2.11 del present mòdul.

Finalment, s'incorpora una exempció en l'habitatge habitual i els seus annexos, amb determinats requisits i prèvia sol·licitud:

- Les plusvàlues derivades de les transmissions oneroses de béns immobles que hagin constituït l'habitatge habitual i permanent de l'obligat tributari fetes per persones físiques, sempre que hi concorrin les condicions següents:
 - Que el transmissor tingui la nacionalitat andorrana amb residència efectiva al Principat d'Andorra, o bé sigui estranger i acreditat un període mínim de residència legal, permanent i continuada al Principat d'Andorra de cinc anys.
 - Que el transmissor reinverteixi l'import percebut per la venda en l'adquisició d'un nou habitatge habitual i permanent al Principat d'Andorra.
 - Que el transmissor no tingui deutes pendents de pagament amb l'Administració general.

4.3. Meritació de l'impost

L'impost merita en el moment de la transmissió, la constitució o la cessió dels béns o drets que són objecte de gravamen, segons correspongui, o en el moment de la formalització de la promesa de compravenda si aquesta supera el 20 %.

4.4. Base de tributació

La base de tributació està constituïda per la diferència positiva entre el valor real dels béns transmesos o del dret que es constitueix o se cedeix i el seu valor d'adquisició.

En les transmissions, oneroses o lucratives, el valor real dels béns transmesos o del dret que se cedeix es fa constar a l'escriptura o al document de liquidació, i l'Administració pot fer la corresponent comprovació de valors.

Esquema 14

Quantificació de la plusvàlua
Transmissió a títol onerós o lucratiu
+ Valor transmissió
+ Valor real dels béns transmesos Usdefruits, dret d'ús i d'habitació: <ul style="list-style-type: none"> • Si és temporal, en el 2 % sobre el valor total del bé per cada període d'un any, sense que pugui excedir el límit del 70 per 100 amb un mínim del 2 % • Si és vitalici, en el 70 per 100 sobre el valor total del bé quan l'usufructuari té menys de 20 anys; aquest percentatge es minora en un 1 per 100 per cada any que l'usufructuari tingui de més, amb el límit mínim del 10 per 100 del valor total del bé • L'usdefruit constituït a favor d'una persona jurídica per temps indeterminat o per un termini superior a trenta anys es considera fiscalment com una transmissió de plena propietat Nua propietat: Diferència valor bé – Usdefruit Promeses de compravenda o opcions de compra: Preu consagrat per la promesa o opció, amb un mínim del deu per cent del valor del bé
(-) Valor adquisició
<ul style="list-style-type: none"> • Import real satisfet adquisició acreditat documentalment o bé el valor de mercat en les adquisicions a títol lucratiu • Import inversions o millores justificades documentalment
Valor adquisició * Coeficients d'actualització
(+) (-) Plusvàlua

El valor de transmissió és el valor de mercat del bé, comprovable per part de l'Administració. En el cas de drets reals, s'apliquen les regles de l'impost sobre transmissions patrimonials.

El valor d'adquisició el configurarà l'import satisfet en les transaccions oneroses i el valor de mercat en les lucratives juntament amb les inversions i millores degudament justificades documentalment.

Sobre aquest valor d'adquisició s'apliquen uns coeficients d'actualització per tenir en compte la depreciació monetària. Per a l'exercici 2018 eren els següents:

- 1,00 per a l'any 2018
- 1,03 per a l'any 2017
- 1,03 per a l'any 2016
- 1,02 per a l'any 2015

- e) 1,02 per a l'any 2014
- f) 1,02 per a l'any 2013
- g) 1,02 per a l'any 2012
- h) 1,06 per a l'any 2011
- i) 1,07 per a l'any 2010
- j) 1,07 per a l'any 2009

Aquests coeficients es troben anualment actualitzats a la Llei del pressupost (pendent d'aprovar el Projecte de llei del pressupost per al 2018).

L'esquema 14 determina el càlcul de la base de tributació.

4.5. Quota tributària

Sobre la base de tributació s'aplica el tipus de gravamen per obtenir la quota de tributació. Aquest tipus és regressiu en el temps, amb la finalitat de penalitzar l'especulació urbanística.

A partir de deu anys, el tipus de gravamen és zero, malgrat estar subjecte, aspecte de vital importància en els guanys de capital de l'IRPF, i no suporta cap impost directe (a excepció de les activitats econòmiques si s'aprova la modificació de l'IRPF entrada a tràmit parlamentari).

L'escala del tipus de gravamen és la següent:

- a) Un tipus del 15 % fins a un any.
- b) Un tipus del 14 % entre un any i un dia i dos anys.
- c) Un tipus del 13 % entre dos anys i un dia i tres anys.
- d) Un tipus del 12 % entre tres anys i un dia i quatre anys.
- e) Un tipus del 10 % entre quatre anys i un dia i cinc anys.
- f) Un tipus del 8 % entre cinc anys i un dia i sis anys.
- g) Un tipus del 6 % entre sis anys i un dia i set anys.
- h) Un tipus del 4 % entre set anys i un dia i vuit anys.
- i) Un tipus del 2 % entre vuit anys i un dia i nou anys.
- j) Un tipus de l'1 % entre nou anys i un dia i deu anys.
- k) Un tipus del 0 % a partir de deu anys.

4.6. Gestió de l'impost

La gestió de l'impost és molt efectiva quan intervé un fedatari públic, ja que aquests no poden autoritzar cap escriptura pública de transmissió de béns immobles, o de constitució o cessió de drets reals sobre els mateixos béns efectuada mitjançant contracte privat, ni poden protocol·litzar documents privats en què es reflecteixin aquestes transmissions de béns immobles o drets sobre els mateixos béns, si els obligats tributaris no acrediten prèviament o simultàniament la liquidació i, si escau, l'ingrés efectiu de l'impost, o que són d'aplicació els supòsits de no subjecció previstos en aquesta llei.

En el cas que s'hagi de liquidar, són els notaris els qui han de percebre l'import de la liquidació efectuada per l'obligat tributari i efectuar-ne l'ingrés al ministeri encarregat de les finances, dins els terminis i amb els models escaients.

A més, han d'adjuntar a la matriu de l'escriptura una còpia de la liquidació de l'impost.

Quan no passa per fedatari públic i es fa mitjançant contracte privat no elevat a públic, l'obligat tributari ha d'autoliquidar l'impost, presentant-lo i ingressant-ne l'import al ministeri encarregat de les finances en un termini de trenta dies a comptar des de la data del contracte privat.

En el cas que el transmissor del bé immoble o del dret no sigui resident a Andorra i no estigui exempt o hagin transcorregut més de deu anys de propietat d'aquest bé, l'adquirent del bé immoble o dret ha de practicar una retenció del 5 % sobre el valor total de la transmissió i ingressar-lo com si es tractés de la quota tributària de l'impost, sens perjudici que hagi de fer la corresponent autoliquidació minorada amb la retenció corresponent. Si l'import retingut és superior al de la quota tributària resultant, el ministeri encarregat de les finances retornarà l'import excedit en un termini màxim de sis mesos.

La llei també estableix un règim d'infraccions i sancions que en el cas de les simples poden anar entre els 500 i 3.000 euros de multa, i en el cas de defraudació, el 25 % de la quota més els interessos de demora corresponents.

5. Resum

- La residència fiscal és un aspecte clau per a determinar a quins tributs està subjecte un obligat tributari a l'Estat de residència i a quins a l'Estat de la font.
- Els criteris principals que determinen la residència d'una persona física són el lloc on resideix la major part del temps i/o on es troba ubicat el seu centre d'interessos econòmics i/o afectius.
- El criteri principal que determina la residència fiscal d'una persona jurídica és on es troba ubicada la direcció efectiva.
- Els principals impostos directes del Principat per a residents són l'impost de societats per a entitats i persones jurídiques i l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF) per a les persones físiques. En l'actualitat, no hi ha un impost sobre el patrimoni ni sobre les successions o donacions.
- El principal impost que grava els no residents al Principat, ja siguin persones físiques o jurídiques, és l'impost sobre la renda dels no residents fiscals (IRNR).
- El càlcul de l'impost de societats es pot fer per determinació directa o per determinació objectiva (règim especial de determinació objectiva).
- El càlcul de l'impost de societats per determinació directa es fa a partir del resultat comptable d'acord amb les normes del Pla General de Comptabilitat d'Andorra (PGC) o la normativa comptable sectorial. Per obtenir la base de tributació es fan unes correccions positives o negatives que, segons la seva naturalesa, poden ser temporals o permanents. A la base de tributació se li aplica el tipus de gravamen únic del 10 % en què s'obté la quota de tributació, a la qual apliquem les deduccions per doble imposició interna o internacional i les deduccions per creació de llocs de treball o inversions al Principat, per obtenir la quota de liquidació. Finalment, obtindrem l'import a ingressar o a retornar restant a la quota de liquidació el pagament a compte efectuat. Vegem-ho esquemàticament (esquema 15).
- Pel que fa a l'impost de societats, ens podem acollir a diversos règims especials, prèvia sol·licitud. Son els següents:
 - Règim especial de societats que duen a terme explotació internacional d'intangibles o que intervenen en el comerç internacional. En curs de modificació.

- Règim especial de societats de gestió i inversió financera intragrup. En curs de modificació.
 - Règim especial de societats cooperatives.
 - Règim especial de consolidació tributària.
 - Règim especial de societats de tinença de participacions en societats estrangeres.
- Amb data 16 de novembre de 2017 entrà en vigor la Llei del règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial, que permet obtenir una neutralitat fiscal transversal per a aquesta tipologia d'operacions mitjançant el diferiment de la tributació i mantenint el valor i la data d'adquisició originaris.

Esquema 15 - Càlcul per determinació directa de l'impost de societats

Càlcul determinació directa	Conceptes	
+ Ingressos	Llei comptabilitat empresaris	
- Despeses		
Resultat comptable		
(-) + Diferències permanents	Despeses no deduïbles Eliminació doble imposició mètode exempció Presumpció rendes Règims especials Bases imposables negatives	
(-) + Diferències temporals		
Resultat fiscal		Base de tributació
- Reduccions de la base		-
Resultat fiscal	Base de liquidació	
× 10 %	Tipus de gravamen	
Import calculat	Quota de tributació	
- Deduccions fiscals	Eliminació doble imposició Deduccions noves inversions i contractació	
Import a pagar	Quota líquida	
Pagaments a compte	Pagaments a compte	
Import a ingressar	Quota diferencial	

- L'impost sobre la renda de les persones físiques grava les rendes obtingudes per les persones físiques residents al Principat. Aquestes rendes es classifiquen en:
 - Rendes netes del treball.
 - Rendes netes d'activitats econòmiques.
 - Rendes netes del capital immobiliari.
 - Rendes netes del capital mobiliari.
 - Guanys i pèrdues de capital.

Les tres primeres configuren la base de tributació general i les dues darreres la base de tributació de l'estalvi.

La base de tributació general es pot reduir per aplicació del mínim personal exempt o altres reduccions per càrregues familiars, per inversió en habitatge habitual o per aportacions a instruments de previsió social i pensions alimentàries o compensatòries.

La base de tributació de l'estalvi es pot reduir en un mínim personal de 3.000 euros.

A les bases de tributació anteriors, se'ls aplica el tipus de gravamen únic del 10 % per obtenir la quota de tributació.

A la quota de tributació se li aplica la bonificació per bases de tributació general i les deduccions per doble imposició interna i internacional, i les pròpies de creació de llocs de treball i noves inversions de les activitats econòmiques; així s'obté la quota de liquidació.

Per obtenir la quota diferencial es resten els pagaments a compte efectuats, a partir dels mecanismes de retenció per part dels pagadors de rendes del treball i del capital mobiliari, i l'autoliquidació de pagaments a compte de les activitats econòmiques.

L'esquema és el següent (esquema 16).

L'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries és un tribut de naturalesa directa que grava l'increment del valor dels béns immobles situats al Principat d'Andorra. La quota de tributació es determina sobre una plusvàlua corregida per la depreciació monetària i l'aplicació d'un tipus de gravamen regressiu entre el 15 % el primer any i el 0 % a partir de deu anys de tinença de l'immoble o dret.

Esquema 16 - Càlcul per determinació directa de l'impost sobre la renda de les persones físiques

	General		Estalvi	
Retenció pagador rendes	+ Rendes netes del treball	1	Retenció pagador rendes	+ / (-) Rendes netes del capital mobiliari
Pagament a compte setembre	+ / (-) Rendes netes d'activitats econòmiques	2		+ / (-) Guanys/pèrdues de capital
	+ / (-) Rendes netes capital immobiliari	3		
Compensable 10 períodes impositius	Base de tributació general		Compensable 10 períodes impositius	Base de tributació de l'estalvi
Circumstàncies a 31/12	(-) Reduccions personals i familiars (art. 35)			(-) Reducció mínim exempt 3.000 € (art. 37)
	(-) Reduccions habitatge habitual i aportacions previsió social (art. 38 i 39)			
No pot ser < 0	Base de liquidació G		No pot ser < 0	Base de liquidació E
Base de liquidació (G + E)				
Tipus de gravamen (10 %) (art. 42)				
Quota de tributació				
	(-) Bonificació MIN (800 €; 50 %* ((Base tributació G – 24.000 €)* 10 %)) (art.46)			
Insuficiència quota 3 anys posteriors	(-) Deducció doble imposició interna i internacional (art. 47 i 48)			
	(-) Deducció creació llocs de treball i per inversions (art. 49)			
No pot ser < 0	Quota líquida			
(-) Retencions, ingressos a compte i pagaments fraccionats				
Quota diferencial				

6. Legislació, abreviatures i bibliografia

- Decret del 15 de febrer de 2012 pel qual s'ordena la publicació del text refós de la Llei 30/2007, del 20 de desembre, de la comptabilitat dels empresaris, modificada per la Llei 8/2010, del 22 d'abril, i per la Llei 26/2011, del 29 de desembre.
- Decret del 15 de febrer de 2012 pel qual s'aprova la modificació del Pla General de Comptabilitat (PGC).
- Decret del 15 de febrer de 2012 pel qual es modifica el Reglament de formulació dels comptes anuals consolidats.
- Decret legislatiu del 7 de febrer de 2018 de publicació del text refós de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari (LBOT).
- Decret legislatiu del 26 de febrer de 2014 de publicació del text refós de la Llei 20/2007, del 18 d'octubre, de societats anònimes i de responsabilitat limitada (LIS).
- Decret legislatiu de publicació del text refós de la Llei 17/2017, del 20 d'octubre, de règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial, i de modificació de la Llei 95/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre societats; de la Llei 5/2014, del 24 d'abril, de l'impost sobre la renda de les persones físiques; de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari; de la Llei 20/2007, del 18 d'octubre, de societats anònimes i de responsabilitat limitada, i de la Llei 21/2006, del 14 de desembre, de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries.
- Decret legislatiu del 7 de febrer de 2018 de publicació del text refós de la Llei 5/2014, del 24 d'abril, de l'impost sobre la renda de les persones físiques (LIRPF).
- Decret legislatiu del 7 de febrer de 2018 de publicació del text refós de la Llei 21/2006, del 14 de desembre, de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries (LIPTPI).
- Decret del 23 de setembre de 2015 pel qual s'aprova el Reglament de l'impost sobre societats (RIS).
- Decret del 6 de desembre de 2017 d'aprovació del Reglament del règim fiscal d'operacions de reorganització empresarial, i les modifica-

cions del Reglament de l'impost sobre societats i del Reglament de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries.

- Reglament de l'impost sobre la renda de les persones físiques (RIRPF).
- Decret del 17 de gener de 2007 d'aprovació del Reglament de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions patrimonials immobiliàries (RIPTPI).

MÒDUL IV: IMPOSTOS INDIRECTES

1. Introducció

El sistema de tributació indirecta del Principat d'Andorra va experimentar un important canvi l'any 2013, amb l'entrada en vigor de la Llei 11/2012, del 21 de juny, de l'impost general indirecte (IGI), que permetia, per primer cop, la implementació d'una figura impositiva indirecta equiparable a les existents als països de l'entorn.

L'entrada en vigor d'aquesta figura impositiva va comportar la supressió d'una sèrie de figures impositives indirectes que fins aleshores eren les que gravaven el consum dins el territori del Principat i va aconseguir refundre-les en una sola figura tributària, amb els avantatges en termes de neutralitat que això comporta.

Tot i que Andorra no forma part de la Unió Europea, l'IGI s'ha basat en la Directiva 2006/112/CE que harmonitza la tributació indirecta dins la UE, amb la qual cosa s'ha aconseguit un model homologable als països de l'entorn.

Dels impostos indirectes existents amb anterioritat al 2013, la majoria han quedat refosos dins l'IGI, a excepció de l'impost indirecte sobre els serveis d'assegurança, que manté la seva vigència, aplicable als serveis prestats per aquest tipus de companyies del sector assegurador.

A banda del sistema genèric de tributació indirecta de l'IGI, existeixen altres figures impositives que graven transmissions de productes específics, com l'impost sobre les transmissions patrimonials immobiliàries (figura també prevista als països de l'entorn), que té per objecte gravar les transmissions *inter vivos* de béns immobles.

El sistema tributari andorrà també preveu figures impositives que graven el consum específic de determinats productes que porten associats uns costos socials elevats, com ara els impostos especials sobre el tabac, els hidrocarburs i l'alcohol.

Finalment, s'ha de tenir en compte que el Principat d'Andorra no és un estat de la Unió Europea, la qual cosa comporta l'existència d'una duana i les consegüents implicacions fiscals.

En aquest sentit, l'any 1990 es va signar un acord d'unió duanera que, en general i d'una manera resumida, passa a considerar Andorra un país comunitari a efectes de les importacions i exportacions de la majoria de mercaderies, exceptuant-ne determinats productes sobre els quals encara és aplicable la taxa sobre el consum.

Per tant, en aquest capítol s'analitzaran totes aquestes figures impositives, posant més èmfasi en l'IGI, donada la seva aplicació generalitzada i la seva major complexitat quant a càlcul i gestió.

2. L'impost general indirecte

2.1. Normativa de l'IGI

Llei 11/2012, del 21 de juny, de l'impost general indirecte.

Reglament d'aplicació de la Llei 11/2012, del 21 de juny, de l'impost general indirecte.

Reglament, del 24 d'abril de 2013, que regula les obligacions de facturació.

La normativa pot ser consultada als portals web www.BOPA.ad o www.impostos.ad.

2.2. Naturalesa i àmbit d'aplicació

L'IGI és un tribut de naturalesa indirecta (manifestació indirecta de capacitat econòmica) que grava el consum mitjançant la tributació dels fets generadors següents:

- Lliuraments de béns.
- Prestacions de serveis.
- Importacions de béns.

L'àmbit d'aplicació de l'impost és el territori del Principat d'Andorra, cosa que no s'ha de confondre amb el fet que qualsevol operació feta dins aquest territori estarà subjecta a IGI, ja que això dependrà de les regles de localització de l'impost (vegeu l'apartat 2.4).

La disposició addicional primera de la Llei de l'IGI estableix la incompatibilitat d'aquest impost amb l'impost sobre les transmissions patrimonials immobiliàries (en endavant, ITP), en determinar que no estaran subjectes a ITP aquelles transmissions d'immobles efectuades dins el marc de l'activitat empresarial o professional de l'obligat tributari, ja que ho estaran a IGI.

2.3. Fets generadors

L'article 4 de la Llei de l'IGI estableix com a fets generadors els lliuraments de béns i les prestacions de serveis duts a terme per empresaris o professionals a títol oneros, amb caràcter habitual o ocasional, en el desenvolupament de la seva activitat econòmica.

Per tant, en primer lloc, cal determinar el concepte d'activitat econòmica i d'empresari o professional.

2.3.1. Concepte d'activitat econòmica i d'empresari o professional

Es considera activitat econòmica la duta a terme per una persona física o jurídica que impliqui l'ordenació per compte propi de mitjans humans i materials amb la finalitat d'intervenir en l'economia, ja sigui mitjançant lliurament de béns o amb prestacions de serveis (article 5.1 de la Llei de l'IGI).

En particular, el segon paràgraf del mateix article estableix que també té la condició d'activitat econòmica la d'arrendament de béns.

Per tant, tindrà la consideració d'empresari o professional a efectes de l'IGI qui faci una activitat econòmica segons el que s'ha descrit, però, en aquest punt, la legislació andorrana estableix una particularitat segons la qual no tindran la consideració d'empresaris o professionals (article 5.4 de la Llei de l'IGI):

- Quan l'activitat no superi els 40.000 euros de xifra anual.
- Quan l'activitat no superi els 150.000 euros de xifra anual, en els casos d'activitats agrícoles i ramaderes.

A efectes de calcular els llandars anteriors, no es tenen en compte les transmissions de béns d'inversió, i en cas d'inici d'activitat, els llandars es prorategen en la part corresponent a l'any natural.

Per tant, veiem que la voluntat del legislador és, probablement, simplificar la feina administrativa dels empresaris o professionals, establint uns llandars per sota dels quals no s'ha d'entrar dins les obligacions de l'IGI, però, evidentment, l'IGI suportat en les adquisicions no seria deduïble i, per tant, suposaria un cost afegit de l'operació.

Per evitar aquesta situació, el mateix article 5.4 estableix que els empresaris que es trobin per sota dels llandars i ho sol·licitin expressament (mitjançant el formulari corresponent) podran ser considerats empresaris o professionals a efectes de l'IGI.

S'estableix, doncs, que, per defecte, els empresaris que no superin els llinars exposats anteriorment no tindran la consideració d'empresaris o professionals de l'impost, si no és que d'una manera voluntària i expressa ho sol·licitin (la sol·licitud té efectes el mateix any de ser presentada, i s'haurà de mantenir un mínim de tres anys).

2.3.2. Lliurament de béns

Un dels fets generadors de l'IGI és el lliurament de béns intern, que té lloc amb la transmissió del poder de disposició d'aquests béns (article 7 de la Llei de l'IGI).

A banda d'aquesta definició, el mateix article concreta una sèrie d'operacions que tenen aquesta consideració:

- Transmissió de gas, calor, fred, energia elèctrica i altres modalitats d'energia.
- Execucions d'obra quan l'empresari executor aporta una part dels materials i el cost d'aquests excedeix en el 20 % la base de tributació (contràriament, seria una prestació de serveis).
- Aportacions no dineràries d'elements del patrimoni empresarial o professional.
- Transmissions en virtut d'una norma o resolució administrativa, inclosa l'expropiació forçosa.
- Cessions de béns en virtut de contractes de venda amb pacte de reserva de domini o condició suspensiva.
- Cessions de béns en virtut de contractes d'arrendament amb opció de compra quan l'arrendatari es compromet a exercitar-la.
- Subministrament amb suport material de productes o aplicacions informàtiques estàndards i en sèrie (sense necessitat de modificació substancial per a ser utilitzades per l'usuari).
- Transmissions entre comitent i comissionista que actui en nom propi fetes en virtut de contractes de comissió de venda o comissió de compra.

L'article 8 de la Llei de l'IGI assimila al lliurament de béns (i per tant, amb l'obligació d'efectuar la repercussió de l'impost) les operacions anomenades autoconsums, en les quals no hi ha remuneració.

Un autoconsum es dona quan els béns surten del patrimoni empresarial o professional de l'obligat tributari cap al seu patrimoni personal o consum particular, o bé per cedir-los a tercers, sense contraprestació (per exemple,

en una botiga d'informàtica, un dels socis s'emporti, sense pagar, un ordinador per a la seva filla).

La raó d'equiparar els autoconsums als lliuraments de béns és que no quedin sense tributar operacions en els quals l'empresari o professional actua com a consumidor final (no hi ha contraprestació).

L'últim apartat de l'article 8 estableix una excepció: que no serà d'aplicació l'autoconsum quan l'obligat tributari hagués tingut el dret a deduir-se el 100 % de l'IGI suportat en el cas d'adquirir els béns de tercers.

2.3.3. Prestació de serveis

L'article 9 de la Llei de l'IGI defineix les prestacions de serveis com aquelles operacions que no tinguin la consideració de lliuraments o importacions de béns.

A banda d'aquesta definició genèrica, l'apartat 2 del mateix article enumera una sèrie d'operacions que tenen la consideració de prestacions de serveis (que no s'ha d'interpretar com una llista tancada):

- Exercici independent d'una professió, un art o un ofici.
- Arrendaments de béns.
- Les cessions d'ús o usdefruit de béns.
- Etc.

Igual que en els lliuraments de béns, també es consideren operacions assimilades a les prestacions de serveis els autoconsums de serveis (per exemple, un gestor porta la comptabilitat dels negocis del seu fill d'una manera gratuïta).

2.3.4. Operacions no subjectes

No totes les operacions definides en els apartats anteriors com a lliuraments de béns o prestacions de serveis acabaran tributant per aquest impost, ja que, en el seu article 6, la Llei de l'IGI estableix una sèrie d'operacions que, tot i que es podrien definir dins d'algun dels dos fets imposables, considera no subjectes a l'impost, és a dir, considera que no neix el fet imposable i que, per tant, aquestes operacions queden fora de la Llei de l'IGI.

Aquestes operacions no subjectes són les següents:

- a) Transmissió d'un conjunt d'elements que formen part del patrimoni empresarial o professional de l'obligat tributari i que conformen una unitat econòmica autònoma.

És a dir, el que busca la Llei és facilitar les reorganitzacions empresarials i que aquestes reorganitzacions no tributin per l'impost, i, per tant, per a aplicar aquesta no subjecció s'haurà de transmetre una unitat econòmica formada per elements materials, immaterials i també, si és necessari, humans, que per si sols conformin aquesta unitat econòmica que d'una manera autònoma pugui continuar l'activitat en seu del nou adquirent

Exemple:

Una societat que disposa de tres restaurants al Principat d'Andorra decideix tancar-ne un, ja que no li genera prou ingressos.

Abans de procedir al tancament, rep una oferta de compra per part d'una altra societat a la qual interessaria el restaurant, ara bé, únicament si en la transmissió s'inclou tot allò necessari per a continuar l'activitat des del mateix moment del canvi de nom.

Efectivament, es fa la venda del restaurant, en la qual s'inclou tot allò necessari per a continuar l'activitat (local, cambres, cuiners, material de cuina, etc.).

Per tant, aquesta operació no estarà subjecta a IGI, ja que el nou propietari ha adquirit una unitat econòmica autònoma per poder continuar la mateixa activitat des del primer moment.

El mateix article estableix una limitació a l'aplicació de la no subjecció, i és que no serà aplicable per a qui tingui la condició d'empresari o professional per a dedicar-se a l'arrendament d'immobles o per a la realització d'operacions de promoció, urbanització, etc. d'edificacions que siguin objecte de transmissió.

- b) Lliurament gratuït de mostres de mercaderies sense valor comercial.
- c) Serveis de demostració gratuïta per promocionar activitats econòmiques.
- d) Lliurament gratuït d'impresos o objectes amb caràcter publicitari.
- e) Serveis prestats per persones físiques en règim de dependència laboral.
- f) Les operacions d'autoconsum, sempre que l'obligat tributari no tingui atribuït el dret a efectuar la deducció total o parcial de l'IGI suportat amb motiu d'aquesta adquisició.
- g) Lliurament de béns i prestacions de serveis per entitats constitutives de l'Estat andorrà o per entitats parapúbliques o de dret públic, sense contraprestació o amb contraprestació de caràcter tributari (art. 6.7).

Per tant, aquells imports cobrats per l'Estat que tinguin la consideració de tribut (impostos, taxes i contribucions especials) no estan subjectes a IGI, ja que, si ho estiguessin, es cobrarien dos tributs pel mateix fet imposable.

Exemple:

El preu de l'entrada a una piscina comunal és considerat un preu públic, el qual, en no ser un tribut, sí que estarà subjecte a IGI.

Contràriament, l'import de la taxa d'higiene i enllumenat, en tractar-se d'un tribut (taxa), no estarà subjecta a IGI.

El mateix article estableix dues excepcions:

No serà d'aplicació allò establert anteriorment i, per tant, sí que seran operacions subjectes a l'impost, quan l'Estat actuï per mitjà d'una empresa pública o mercantil.

No serà d'aplicació allò establert anteriorment i, per tant, sí que seran operacions subjectes a l'impost, les següents (les més importants; vegeu l'article 6.7 per a la resta):

- Serveis de telecomunicacions.
 - Transport de béns i persones.
 - Ensenyament i serveis accessoris.
 - Distribució d'aigua, gas, calor, fred i energia.
 - Etc.
- h) Atorgament de concessions i autoritzacions administratives.
- i) Transmissió d'accions, participacions en societats, obligacions i altres valors.
- j) Serveis d'operacions financeres que remunerin la cessió a tercers de capitals propis o aliens, i altres serveis financers que no portin comissió.
- És a dir, de les operacions financeres, únicament estan subjectes a IGI aquelles que es remunerin mitjançant una comissió (per exemple, comissió de custòdia de títols).
- k) Les activitats pròpies de les empreses asseguradores.

La Llei de l'IGI va entrar en vigor el gener de 2013 agrupant tota una sèrie d'impostos indirectes existents fins aleshores, a excepció de l'impost indirecte sobre els serveis d'assegurança (ISI assegurador), que es manté en vigor (vegeu l'apartat 5).

Per tant, les operacions d'aquest sector no estan subjectes a l'IGI, sinó a l'ISI assegurador, amb el qual, per exemple, quan una empresa satisfà l'annualitat de l'assegurança d'un vehicle no es podrà deduir l'impost indirecte suportat, ja que no serà IGI, sinó ISI assegurador, representant un cost afegit de l'operació.

- l) L'activitat del joc d'atzar.
- m) Prestacions de serveis i lliuraments de béns accessoris a les mateixes prestacions i efectuats pels serveis públics postals.
- n) Lliuraments de diners a títol de contraprestació o de pagament.
- o) Prestacions de serveis bancaris i financers que tinguin com a destinatari el fons de reserva de jubilació.
- p) Transmissions d'actius i passius, i prestacions de serveis fetes pels notaris, dins el marc d'un procediment de resolució d'entitats del sistema financer.
- q) Prestacions de serveis bancaris i financers que tinguin per destinatària l'Agència Estatal de Reestructuració i Resolució d'Entitats Bancàries.
- r) Transmissions d'elements patrimonials que es produeixen dins el marc de les operacions a les quals sigui aplicable el règim fiscal de reorganització empresarial (no subjecció establerta en l'article 12 de la Llei 17/2017, de règim fiscal de les operacions de reorganització empresarial).

El règim de reorganització empresarial busca una neutralitat fiscal en aquelles operacions de reorganització empresarial o del patrimoni familiar, és a dir, que la tributació no sigui un impediment per a fer aquestes operacions (ni tampoc un incentiu), diferint-ne la tributació en operacions posteriors fora de l'àmbit de la reorganització empresarial o familiar.

Per tant, quant a l'impost general indirecte, qualsevol transmissió d'elements patrimonials que pel règim general hi estarien subjectes i no exempts, si l'operació s'acull al règim de reorganització (s'haurà de sol·licitar i justificar motius econòmics vàlids per a dur a terme l'operació de reorganització), estarà no subjecta a l'IGI.

2.3.5. Importacions de béns

El tercer fet imposable de l'IGI són les importacions de béns, definides a l'article 12 com l'entrada de béns dins el territori del Principat d'Andorra procedents d'un altre estat o territori.

Ara bé, no hi ha fet generador de la importació quan, des de l'entrada en territori andorrà, les mercaderies es col·loquen, sota determinats requisits, en les zones definides en els articles 16 i 17 de la Llei de l'IGI (zones franques, dipòsits temporals i règims duaners i fiscals), fins que aquestes no surtin de les esmentades àrees o abandonin els esmentats règims.

Altrament, els articles 18 a 41 de la Llei de l'IGI estableixen un seguit d'exempcions referides a determinades importacions (béns d'escàs valor, per herència, objectes de col·lecció o art, etc.).

2.3.6. Exempcions

L'IGI, a diferència dels impostos indirectes d'altres països de l'entorn, no contempla operacions internes exemptes, únicament les exportacions.

Les operacions que en altres països podrien estar qualificades com a exemptes (serveis sanitaris, educació, assistència social, etc.), la Llei de l'IGI les ha qualificat com a subjectes, però a un tipus de gravamen superreduït del 0 % (vegeu l'apartat 2.5.5).

Aquesta particularitat comporta que no existeixi l'anomenada regla de la prorrata, amb la qual cosa, d'entrada, el 100 % de l'IGI suportat (relacionat amb l'activitat) és plenament deduïble, exceptuant les entitats que duen a terme operacions no subjectes (vegeu l'apartat 2.6.1).

Com s'ha exposat anteriorment, l'única exempció prevista en la Llei de l'IGI és la relativa a les exportacions (exempció plena, ja que l'IGI suportat en la seva realització és plenament deduïble), regulada a l'article 14 i definida com el lliurament de béns expedits o transportats fora del territori del Principat d'Andorra (per tant, es grava la importació de béns al territori i en queda exempta l'exportació, que, en general, quedarà subjecta a l'impost indirecte corresponent del país d'entrada).

A banda de l'exportació, el mateix article estableix com a exemptes les operacions següents:

- Les prestacions de serveis directament relacionades amb les exportacions (per exemple, el transport).
- Les prestacions de serveis consistents en treballs fets sobre béns mòbles adquirits o importats específicament per a ser objecte dels citats treballs dins el territori andorrà i que, en un màxim d'un mes, tornin a ser expedits fora d'Andorra (no és aplicable a les reparacions de mitjans de transport d'ús privat introduïts en règim de trànsit o d'importació temporal).

- Els lliuraments de béns a viatgers amb residència habitual fora d'Andorra.
- Les prestacions de serveis, relacionades amb les operacions exemptes de l'article 14 de la Llei de l'IGI, fetes per intermediaris que actuïn en nom i per compte de tercers.

Finalment, els articles 16 i 17 de la Llei de l'IGI estableixen una sèrie d'exempcions relatives a béns dipositats en determinades zones duaneres o en alguns règims duaners.

Així, l'article 16 determina com a exempts els lliuraments de béns i les importacions destinats a ser introduïts en una zona franca o dipòsit temporal (aquestes zones es troben definides en la legislació duanera corresponent).

L'article 17 determina com a exempts els lliuraments de béns següents:

- Els destinats a ser utilitzats en règims duaners i fiscals de perfeccionament actiu i de transformació duanera.
- Els vinculats al règim d'importació temporal amb exempció total dels drets d'importació.
- Els vinculats a un règim de dipòsit duaner.

Exemple:

Una entitat del Principat d'Andorra dedicada a la fabricació de lingots d'or d'inversió sol·licita el règim de perfeccionament d'actiu (que consisteix, en resum, a importar mercaderia, transformar-la dins el règim de perfeccionament i, posteriorment, exportar-la fora d'Andorra).

Aquesta entitat importa or brut a Andorra (or barrejat amb pedres, sorra, etc.), l'introdueix a la fàbrica en la qual se li ha concedit el règim de perfeccionament d'actiu, du a terme el procés de transformació en el qual se separen les restes que no siguin or (pedres, sorra, etc.), i el producte final són lingots d'or d'inversió, que són exportats fora d'Andorra.

Amb això, no es produeix la meritació de l'IGI en la importació de l'or brut, ja que es destina al règim sol·licitat i es compleixen els requisits.

Ara bé, si no es compleixen els requisits establerts pel règim, llavors sí que es produirà la meritació de l'IGI a la importació (per exemple, si els lingots no s'exporten i es destinen al consum intern dins del Principat d'Andorra).

2.4. Lloc de realització del fet generador

Determinar el lloc on es realitza el fet generador (o fet imposable) de l'impost és de molta importància, ja que en dependrà que una operació estigui subjecta a IGI o a un altre impost indirecte d'un altre país.

A continuació s'exposaran les regles que determinen el lloc de realització dels lliuraments de béns i prestacions de serveis, regles que, a la pràctica i en determinades ocasions, hauran de ser complementades per la interpretació que fa en aquest respecte l'Agència Tributària, mitjançant la resposta a les consultes plantejades pels obligats tributaris (vegeu el portal web www.impostos.ad).

També s'ha de tenir en compte que, tot i que Andorra és un país tercer, la Llei de l'IGI que s'està analitzant està, majoritàriament, basada en la directiva europea sobre imposició indirecta, que harmonitza aquesta imposició a Europa.

Per tant, les regles de localització que s'exposaran a continuació estan igualment previstes (majoritàriament són les mateixes) en les legislacions dels països de la Unió Europea, amb la qual cosa s'aconsegueix que una operació no s'entengui localitzada a dos països al mateix moment, i per tant, s'evita una doble tributació en matèria d'imposició indirecta.

2.4.1. Lloc de realització dels lliuraments de béns

L'article 42 de la Llei de l'IGI estableix, en primer lloc, que els lliuraments de béns que no siguin objecte de transport s'entendran duts a terme dins el territori del Principat d'Andorra quan els béns es posin a disposició de l'adquirent en el mateix territori (per exemple, quan una persona compra uns esquís en una botiga d'esports d'Andorra la Vella).

Ara bé, el segon apartat del mateix article 42 determina que també s'entenen duts a terme dins del territori d'Andorra els lliuraments següents:

- Quan els béns són objecte de transport es consideren realitzats en territori andorrà quan el transport s'inicia en el citat territori (exceptuant les exportacions i importacions de béns).
- Lliurament de béns amb muntatge o instal·lació abans de la posada a disposició, quan la instal·lació es porti a terme en territori andorrà i el seu cost excedeixi el 15 % del total de la contraprestació.
- Lliurament de béns immobles radicats al territori del Principat (per exemple, un veí de Barcelona que adquireix un pis ubicat al Principat d'Andorra).

2.4.2. Lloc de realització de les prestacions de serveis

El lloc de realització (localització) del fet imposable es troba regulat en els articles 43 i 44 de la Llei de l'IGI, en què s'estableixen unes regles generals (article 43) i unes regles especials (article 44).

El mecanisme a seguir per a determinar la localització és primer mirar si el cas concret que s'està analitzant es troba regulat en alguna de les regles especials de localització; si s'hi troba regulat, s'aplica la regla especial de l'article 44; en cas contrari, es va a les regles generals de l'article 43.

Regles generals de localització de les prestacions de serveis

La regla general dependrà de si el destinatari de l'operació actua com un empresari o professional a efectes d'imposició indirecta o si, per contra, es tracta d'un particular consumidor final, i segons l'article 43.1 s'entendran localitzats en territori andorrà els serveis següents:

- a) Quan el destinatari és un empresari o professional que actua com a tal i té la seu de la seva activitat econòmica o un establiment permanent o, en el seu defecte, té el seu domicili o residència habitual a Andorra, sempre que es tracti de serveis que tenen per destinataris l'esmentada seu, l'establiment permanent, el domicili o la residència habitual.

Aquesta és l'anomenada regla del destinatari (article 43.1.a de la Llei de l'IGI), és a dir, quan el destinatari dels serveis tingui la condició d'empresari o professional, l'operació s'entendrà localitzada allà on estigui establert (independentment d'on es faci materialment la prestació de serveis).

Aquest punt s'ha de lligar amb l'anomenada inversió de l'obligat tributari (vegeu l'apartat 2.5.4), això és, quan el destinatari de l'operació sigui un empresari o professional no establert a Andorra, l'operació no estarà subjecta a IGI (no estarà localitzada a Andorra), sinó a l'impost corresponent del país del destinatari, i serà aquest destinatari el que passarà a ser obligat tributari de l'operació, autorepercutint-se el corresponent impost indirecte del seu país (a l'inrevés en el cas que el destinatari sigui un empresari o professional resident a Andorra i el prestador del servei no estigui establert al Principat).

Exemples:

- 1) Una empresa d'Andorra presta serveis de manteniments informàtics a un despatx d'advocats del mateix país.

S'aplicaria l'article 43.1.a; en ser el destinatari un empresari o professional establert a Andorra, l'operació s'entendrà localitzada al Princi-

pat i, per tant, l'empresa de serveis informàtics repercutirà el corresponent IGI en la seva factura.

- 2) Un despatx de consultoria d'Andorra elabora un informe sobre la viabilitat d'ampliar el negoci per a una empresa establerta a Barcelona.

S'aplicaria l'article 43.1.a; en ser el destinatari un empresari o professional establert a Espanya, l'operació s'entendrà localitzada en territori espanyol i, per tant, el despatx d'Andorra no repercutirà IGI en la seva factura, i serà l'empresa de Barcelona la que s'autorepercutirà el corresponent IVA (per inversió del subjecte passiu).

- 3) El Govern d'Andorra encarrega a un despatx d'advocats de Barcelona un informe sobre la viabilitat d'implementar noves figures impositives al Principat.

S'aplicaria l'article 43.1.a; en ser el destinatari un empresari o professional establert a Andorra, l'operació s'entendrà localitzada en territori andorrà, per tant, el despatx de Barcelona no repercutirà IVA en la seva factura, i serà el Govern d'Andorra qui s'autorepercutirà el corresponent IGI (per inversió del subjecte passiu).

- b) Quan el destinatari no és un empresari o professional actuant com a tal, els serveis prestats per un empresari o professional que té la seu de la seva activitat econòmica o l'establiment permanent des del qual els presta o, en el seu defecte, el lloc del seu domicili o residència habitual, es troba a Andorra.

Aquesta és l'anomenada regla del prestador (article 43.1.b de la Llei de l'IGI), és a dir, quan el destinatari del servei no tingui la condició d'empresari o professional, l'operació s'entendrà localitzada allà on estigui establert el prestador del servei (per lògica, ja que quan el destinatari no és un empresari o professional, no pot procedir a autorepercutir-se l'impost per inversió del subjecte passiu).

Exemples:

Una botiga especialitzada d'Andorra presta un servei de reparació d'esquí a una persona de Barcelona que ha vingut a esquiar el cap de setmana.

S'aplicaria l'article 43.1.b: en ser el destinatari no empresari o professional, l'operació s'entendrà localitzada allà on es troba establert el prestador del servei, en aquest cas la botiga d'Andorra; per tant, la botiga repercutirà el corresponent IGI en la seva factura.

Ara bé, l'article 43.2 estableix una excepció a aquesta regla general de l'article 43.1.b i enumera una sèrie de serveis els quals no s'entenen realitzats

a Andorra quan el destinatari no sigui un empresari o professional i estigui establert fora d'Andorra, excepte que la utilització efectiva dels serveis es faci dins de territori andorrà (serveis com ara publicitat, assessorament, auditoria, advocacia, traducció, intèrprets, prestats per via electrònica, etc.).

Aquesta regla comporta que l'operació s'entengui localitzada fora d'Andorra, i per tant, que l'obligat tributari de l'operació sigui l'empresa andorranca que presta el servei, amb la consegüent obligació de repercutir l'impost del país on es trobi ubicat el destinatari i a complir amb les obligacions formals que això comporta (sol·licitar número identificació fiscal, presentar les declaracions, nomenar representant fiscal, etc.).

Exemple:

Un particular (que no actua com a empresari o professional) resident fiscal a Barcelona va patir un accident de trànsit al Principat d'Andorra, essent la culpa de l'altre vehicle implicat (vehicle de matrícula andorrana i conductor resident a Andorra).

Per tramitar la corresponent demanda als jutjats del Principat, la persona resident a Barcelona decideix contractar els serveis d'un despatx d'advocats d'Andorra.

En tractar-se d'una facturació a una persona física que no actua com a empresari o professional, seria d'aplicació la regla de localització de l'article 43.1.b; per tant, localitzada allà on estigui establert el prestador, el despatx d'advocats, és a dir, localitzada a Andorra.

Ara bé, els serveis d'advocacia estarien inclosos dins l'excepció de l'article 43.2, amb el qual, en ser el destinatari no empresari o professional, el servei s'entendria localitzat fora d'Andorra (a Barcelona); tot i això, com que la seva utilització efectiva és al Principat (contractació d'un advocat per a un cas als jutjats d'Andorra), no s'aplicaria l'excepció i, per tant, estaria localitzat a Andorra (se seguiria aplicant l'article 43.1.b).

Regles especials de localització de les prestacions de serveis

Tal com s'ha exposat anteriorment, si el supòsit objecte d'anàlisi es troba regulat per una regla especial, s'aplicarà aquesta regla, i en cas contrari, s'aplicarà la regla general de l'apartat anterior.

Les regles especials es troben establertes a l'article 44 de la Llei de l'IGI, que estableix que s'entenen realitzats en territori andorrà els serveis següents:

- a) Els serveis relacionats amb béns immobles arrelats al territori d'Andorra (arrendament, execucions d'obra, seguretat dels immobles, etc.).

Exemple:

Una empresa espanyola disposa d'un magatzem ubicat al Principat d'Andorra i encomana a un despatx d'arquitectes d'Andorra que faci un estudi sobre la reforma del citat magatzem.

Per la regla general de l'article 43.1.a, en ser el destinatari de l'estudi un empresari o professional establert a Espanya, l'operació s'entendria localitzada a Espanya i seria el destinatari qui s'autorepercutiria el corresponent IVA.

Ara bé, en tractar-se d'un servei relacionat amb un bé immoble ubicat al Principat, per la regla especial de l'article 44.1, l'operació s'entendrà localitzada a Andorra i el despatx d'arquitectes repercutirà el corresponent IGI en la seva factura.

- b) Els serveis de transport de passatgers i de béns, per la part del trajecte que discorri per territori andorrà, en els casos següents:
- Transport de passatgers, que inclou transport per cable (telefèric), qualsevol que sigui el destinatari (empresari o no).
 - Transport de béns, quan el destinatari no sigui un empresari o professional actuant com a tal (si és un empresari o professional, s'aplicarà la regla general).

Aquesta regla especial obliga, per exemple en el cas de les línies de transport internacionals de passatgers, a repercutir l'impost indirecte de cada país a través del qual es viatja, en proporció a les distàncies recorregudes en cadascun.

- c) L'accés a manifestacions culturals, artístiques, esportives, etc. i els serveis accessoris al mateix accés, sempre que el destinatari tingui la condició d'empresari o professional i que aquestes manifestacions tinguin lloc efectivament en territori andorrà.

Quant a accés, aquesta regla es refereix a l'entrada a aquestes manifestacions (venda d'entrades que donen el dret a accedir a la manifestació), i per serveis accessoris a l'entrada s'entenen els que hi estan directament relacionats, com per exemple el de guarda-roba.

Exemple:

Un empresari de Sevilla assisteix a una fira tecnològica organitzada al Principat d'Andorra, i per accedir-hi ha de comprar l'entrada corresponent.

La regla general de localització (article 43.1.a) estableix que, en ser el destinatari de l'operació un empresari o professional, el servei d'accés a la fira s'entendria localitzat a Sevilla, ja que és on està establert el destinatari.

Ara bé, per aplicació de la regla especial de l'article 44.3 de la Llei de l'IGI, com que la fira té lloc efectivament al Principat d'Andorra, l'operació s'entendrà localitzada al Principat i, per tant, subjecta a IGI.

- d) Els serveis prestats per via electrònica (en què no és necessari un desplaçament físic del consumidor) quan el destinatari no sigui empresari o professional i sigui resident habitual a Andorra (es considera resident a Andorra si el pagament es fa amb càrrec a comptes oberts en entitats financeres del Principat).

Aquesta regla, juntament amb allò establert a l'article 43.2.1 de la Llei de l'IGI, està prevista per evitar pràctiques abusives de deslocalització.

És a dir, en serveis prestats per via electrònica, si el destinatari és un particular (no empresari o professional), l'operació s'entendrà localitzada allà on estigui establert el client (article 44.4 i article 43.2.1).

Si, per contra, el client és un empresari o professional, per aplicació de la regla general de l'article 43.1.a, l'operació s'entendrà localitzada allà on estigui establert el destinatari, el qual s'autorepercutirà el corresponent impost del seu país.

Si no es fes així, en el cas de clients particulars no empresaris o professionals, s'aplicaria la regla general de l'article 43.1.b, segons la qual l'operació portaria l'impost del país on es trobi ubicat el prestador del servei, amb la qual cosa les empreses del sector es deslocalitzarien cap als països amb una tributació indirecta més baixa (fent que l'operació tributi en destí, és indiferent, quant a imposició indirecta, on es trobi ubicada l'empresa).

Exemple:

Una empresa del Principat d'Andorra ha creat una aplicació per a telèfons mòbils i la comercialitza via *online* des de la seva seu al Principat.

Els seus clients poden ser tant residents com no residents a Andorra, així com particulars o empresaris o professionals.

Suposant que un particular resident a Espanya es descarrega l'aplicació, si apliquéssim la regla general de l'article 43.1.b, el servei s'entendria localitzat a Andorra, que és on està establert el prestador del servei.

Ara bé, en ser un servei dels inclosos dins l'excepció de l'article 43.2, l'operació no s'entendrà localitzada a Andorra, sinó que es localitzarà a Espanya i, per tant, serà l'empresa andorrana la que haurà de procedir a la repercussió de l'IVA espanyol (no es produeix inversió de l'obligat tributari perquè el destinatari no és empresari o professional).

D'altra banda, suposant que el client és un empresari o professional establert a Espanya, seria d'aplicació la regla general de l'article 43.1.a (la mateixa regla està prevista en la Llei de l'IVA d'Espanya), amb la qual cosa l'operació s'entendria localitzada a Espanya, i en aquest cas sí que es produiria la inversió de l'obligat tributari, essent aquest el destinatari espanyol.

- e) Els serveis de restaurant i càterring prestats materialment en territori andorrà.
- f) Els serveis de mediació en nom i per compte d'altri, quan el destinatari no tingui la condició d'empresari o professional i sempre que les operacions per les quals s'intervingui s'entenguin realitzades a Andorra (quan s'intermedia en nom i per compte propi, es considera que s'està prestant el mateix servei que s'ha rebut).
- g) Els serveis següents, quan es presten materialment en territori andorrà i el seu destinatari no té la condició d'empresari o professional:
 - Serveis accessoris al transport (càrrega i descàrrega, etc.).
 - Treballs i execucions d'obra sobre béns mobles corporals i informes pericials, valoracions, etc., sobre aquests béns.
 - Serveis relacionats amb manifestacions culturals, artístiques, esportives, etc., incloent els serveis d'organització i altres serveis accessoris.

Aquí, a diferència del punt c) del present apartat, no es fa referència a l'accés a aquestes manifestacions (l'entrada), sinó a altres serveis diferents, relacionats amb l'organització d'aquestes manifestacions.

També s'hi inclouen els serveis de telecomunicacions, radiodifusió i televisió, prestats des de la seu d'activitat d'un empresari establert fora d'Andorra i el destinatari del qual no té la condició d'empresari o professional i es troba establert en territori andorrà, i la utilització efectiva dels serveis es fa també a Andorra.

- h) Els serveis d'arrendament de mitjans de transport en els casos següents:
- Arrendament a curt termini (no superior a trenta dies) quan els mitjans es posin en possessió del destinatari en territori andorrà (independentment que després el destinatari utilitzi el vehicle en un altre país);
 - Arrendament a llarg termini (superior a trenta dies), quan el destinatari no tingui la condició d'empresari o professional sempre que es trobi establert al Principat d'Andorra.
- i) Finalment, en l'article 44.10 de la Llei de l'IGI trobem una clàusula de tancament segons la qual si en aplicació de les regles generals o especials un servei no s'entén localitzat a Andorra, però la seva utilització o explotació efectiva es fa en territori andorrà, s'entendrà en tot cas localitzat a Andorra.

Aquesta regla s'aplica exclusivament als serveis següents:

- Accés o ús d'instal·lacions o recintes radicats a Andorra i els serveis accessoris.
- Arrendament de material esportiu.
- Lliçons per a aprendre o millorar pràctiques esportives.

Exemple:

El departament de recursos humans d'una empresa francesa organitza un cap de setmana al Principat d'Andorra per a tots els treballadors de l'entitat.

Entre altres activitats aniran a esquiar i, per tant, l'empresa llogarà tot el material necessari en una botiga d'esports d'Andorra.

El servei de lloguer de material, per aplicació de la regla general de localització (article 43.1.a), s'entendria localitzat a França, ja que és on està establert el destinatari de l'operació (l'empresa francesa), amb la qual cosa la botiga d'Andorra hauria d'emetre la factura sense IGI i seria l'empresa francesa la que s'autorepercutiria el corresponent TVA francès.

Ara bé, en aquest cas resultaria d'aplicació la clàusula de tancament de l'article 44.10, ja que la utilització efectiva del material llogat es farà en territori del Principat i, per tant, l'operació s'entendrà localitzada a Andorra.

2.5. Elements essencials de l'impost general indirecte

2.5.1. Meritació

La meritació és el moment en què s'entén que s'ha produït el fet imposable de l'impost i, per tant, el moment que determina la normativa aplicable a cada operació.

Meritació en els lliuraments de béns i en les prestacions de serveis

Lliurament de béns. La regla general per als lliuraments de béns estableix que l'impost es merita quan té lloc la seva posada a disposició de l'adquirent, o conforme a la legislació que els sigui aplicable.

A banda d'aquesta regla general, el mateix article 45 de la Llei de l'IGI estableix, entre d'altres, les regles especials següents:

- a) En els lliuraments de béns amb condicions suspensives, la meritació es produeix quan els béns es posen en possessió de l'adquirent.
- b) En les execucions d'obra amb aportació de materials, la meritació es produeix quan els béns es posen a disposició del propietari.
- c) En les transmissions de béns entre comitent i comissionista (actuant en nom propi), la meritació es produeix en el moment en què el comissionista efectua l'entrega dels béns (comissió de venda) o quan siguin entregats al comissionista (comissió de compra).

Prestacions de serveis. La regla general en les prestacions de serveis (article 45.b de la Llei de l'IGI) determina que la meritació es produeix quan els serveis es presten o executen.

Això no obstant, en el mateix article s'estableixen les regles especials següents:

- En les operacions de tracte successiu o continuat (arrendaments, subministraments, etc.), la meritació es produeix quan resulta exigible la part del preu que comprèn cada percepció.

Exemple:

En el consum del telèfon, s'haurà d'atendre a la periodicitat dels pagaments que estableix el contracte, indiferentment de quan s'hagi consumit el servei.

Suposant que la línia de telèfon i Internet es factura cada dos mesos, serà en aquesta periodicitat que anirà meritant l'IGI, pels imports efectivament facturats.

Regla especial aplicable als lliurament de béns o prestacions de serveis

L'article 45.2 estableix una excepció a tot allò explicat anteriorment per als casos dels pagaments a compte, en determinar que en aquestes situacions la meritació es produeix en el moment del cobrament anticipat, tant si és total com parcial, per l'import efectivament rebut.

Exemple:

En les execucions d'obres, fins que no es produeix l'entrega definitiva de l'obra es van efectuant una sèrie de certificacions que es van pagant a compte del preu final en el moment de l'entrega definitiva.

En tractar-se de pagaments anticipats, la meritació es produeix en el moment de cada certificació, i en el moment de l'entrega definitiva de l'obra es regularitzen els pagaments a compte realitzats i es liquida la diferència, meritat l'impost per l'import restant.

Meritació en les importacions

En les importacions, la meritació es produeix en el moment en què té lloc la meritació dels drets a la importació d'acord amb la legislació duanera corresponent.

2.5.2. Base de tributació

La base de tributació és la magnitud que resulta de valorar el fet generador de l'impost, i sobre la qual s'aplicarà el tipus de gravamen establert.

Per a determinar aquesta base de tributació, s'estableix una regla general (article 47) i unes regles especials (article 48), i l'article 49 relaciona una sèrie de supòsits que comporten la necessitat de modificar aquesta base.

Regla general

La regla general estableix que la base de tributació està constituïda per l'import total de la contraprestació de les operacions, és a dir, l'import total de la factura (s'hi inclouen despeses de comissions, assegurances, tributs excepte el propi IGI, etc.).

Ara bé, per a determinar la base de tributació, s'han de tenir en compte les reduccions o exclusions següents (que no en formen part):

a) Reduccions:

Redueixen la base de tributació els descomptes i les bonificacions que es concedeixen prèviament o simultàniament al moment de la realització de les operacions (per exemple, quan comprem roba en època de rebaixes, l'import de la rebaixa no s'inclou en la base de tributació).

b) Exclusions (no formen part de la base de tributació):

- Quantitats rebudes per raó d'indemnitzacions que per la seva naturalesa no constitueixen cap contraprestació d'una operació.
- Els suplerts, és a dir, quantitats rebudes per fer pagaments en nom i per compte de tercers i que, per tant, no constitueixen cap contraprestació (els suplerts han de complir amb els requisits establerts a l'article 13 del Reglament de l'IGI).

Exemple:

Un advocat paga en nom i per compte del seu client les taxes judicials necessàries; quan aquest advocat factura els seus serveis, en la factura repercutirà IGI sobre els seus honoraris, però no sobre els suplerts, ja que aquests han estat pagats en nom i per compte del client.

Regles especials

L'article 48 de la Llei de l'IGI estableix, entre d'altres, les regles especials següents per a determinar la base de tributació en determinades operacions:

a) Quan la contraprestació no és monetària, la base de tributació és el valor de mercat dels béns lliurats o dels serveis prestats.

Ara bé, si la contraprestació consisteix parcialment en diners, la base serà el resultat d'afegir al valor de mercat de la part no dinerària l'import de la part dinerària, sempre que el resultat sigui superior al determinat per aplicació del paràgraf anterior.

b) En els supòsits d'autoconsum de béns, la base de tributació serà el valor de compra dels béns, i en el cas de béns elaborats o transformats, el seu cost de producció (si el valor s'ha alterat per l'ús previ dels béns, s'ha de tenir en compte aquest deteriorament en el moment en què s'efectuï el lliurament).

En els autoconsums de serveis, la base de tributació serà el cost de la prestació del servei.

- c) En les operacions següents, la base de tributació no pot ser inferior a la que resultaria d'aplicar el valor de mercat, excepte que l'impost addicional que s'hagués hagut de repercutir fos plenament deduïble pel destinatari de l'operació (cal recordar que a Andorra no existeix la regla de la prorrata; per tant, tot l'IGI suportat serà plenament deduïble per als obligats tributaris, a excepció dels que portin a terme operacions no subjectes a l'impost):
- Quan hi hagi vinculació entre les parts segons determini la legislació de l'impost sobre societats (art. 16 de la Llei de l'impost sobre societats);
 - Les operacions entre empresa i empleats.
 - El lliurament de béns immobles.
- d) Quan una operació ha estat valorada en una moneda diferent de l'euro, s'aplica el tipus de canvi fixat per la duana vigent en el moment de la meritació de l'impost.

Base de tributació en les importacions

L'article 51 de la Llei de l'IGI estableix com a regla general que la base de tributació de les importacions estarà formada pel valor dels béns a la duana, addicionant els tributs, drets i altres gravàmens a excepció de l'IGI mateix, així com les despeses accessòries, les comissions, transports, etcètera.

2.5.3. Supòsits de modificació de la base de tributació

L'article 49 de la Llei de l'IGI determina una sèrie de supòsits en els quals la base de tributació determinada d'acord amb els apartats anteriors es veurà reduïda:

- a) Quan es fa la devolució d'envasos o embalatges susceptibles de reutilització.
- b) Quan hi ha descomptes o bonificacions atorgats amb posterioritat al moment de l'operació (cal recordar que, si el descompte és anterior o simultani, ja no es té en compte a la factura).
- c) Quan hi ha una resolució ferma que deixi sense efecte totalment o parcialment les operacions gravades amb posterioritat al moment d'efectuar l'operació.
- d) Quan els crèdits corresponents a les quotes repercutides per les operacions gravades s'entenguin totalment o parcialment incobrables (ter-

mini de sis mesos des del venciment de l'obligació; suspensió de pagaments per part del deutor, etc. Vegeu la resta de supòsits, així com els casos en els quals no procedeix la modificació, en l'article 49.3 de la Llei de l'IGI).

Aquests supòsits de modificació de la base de tributació s'han de lligar amb allò establert en l'article 56 de la Llei de l'IGI i en l'article 14 del Reglament, que estableix l'obligació de rectificar les quotes impositives traslladades mitjançant l'emissió d'una factura rectificativa.

Els requisits d'aquestes factures rectificatives estan establerts en l'article 13 del Reglament de facturació i, entre d'altres, són els següents:

- Identificació de la factura original rectificada (amb la possibilitat d'efectuar la rectificació de diverses factures en una única factura rectificativa).
- La base de tributació, la quota repercutida i l'import total de l'operació han d'expressar la rectificació efectuada.
- La factura rectificativa s'ha de numerar amb una sèrie diferenciada de les originals.

Exemple:

Un proveïdor majorista de productes alimentaris va atendre les comandes dels seus clients i, a finals d'exercici, en funció del volum de compres, els concedeix un descompte.

Doncs bé, en tractar-se d'un descompte a posteriori a la realització de l'operació, el proveïdor haurà de procedir a modificar la base de tributació (a reduir-la) emetent una factura rectificativa tenint en compte el descompte concedit.

Si el proveïdor no procedeix amb la rectificació, estaria pagant a l'Agència Tributària un IGI que no ha cobrat (fruit del descompte) i el client deduïnt un IGI que finalment no ha pagat (ja que se li n'ha retornat una part amb el descompte).

2.5.4. Obligats tributaris

Amb caràcter general, segons l'article 52.1.a de la Llei de l'IGI, tenen la consideració d'obligats tributaris (subjecte passiu) els empresaris o professionals que duen a terme els lliuraments de béns o les prestacions de serveis.

Ara bé, per contra, tenen la consideració d'obligats tributaris els empresaris o professionals per a qui es fan les operacions subjectes (això és

l'anomenada inversió del subjecte passiu) en les situacions següents (article 52.1.b de la Llei de l'IGI):

- a) Quan els empresaris o professionals que fan els lliuraments de béns o les prestacions de serveis no es troben establerts a Andorra i els destinataris de les operacions són empresaris o professionals establerts a Andorra (autorepercussió de l'impost per inversió del subjecte passiu).

Exemple:

En l'exemple 2 de l'apartat 2.4.2, l'obligat tributari passaria a ser el Govern d'Andorra, que és per a qui es presta el servei (no el seu prestador), però com que el prestador es troba establert fora d'Andorra, es produeix inversió del subjecte passiu i autorepercussió de l'IGI.

- b) Quan tant l'empresari o professional que porta a terme el lliurament de béns com el destinatari de l'operació no estiguin establerts a Andorra.

Quan per inversió de l'obligat tributari l'empresari resident a Andorra, destinatari de l'operació, procedeix a autorepercutir-se l'IGI, en general resultarà neutral per a ell (tot i que és obligatori indicar-ho a les liquidacions), ja que tindrà el mateix import autorepercutit i autosuportat, i com que no hi ha regla de la prorrata, es compensaran entre ells.

Ara bé, si es produeix la inversió de l'obligat tributari en una entitat (per exemple, una administració pública) que realitza activitats subjectes i activitats no subjectes, aquesta autorepercussió no resultarà neutra, ja que si el servei va relacionat amb una activitat no subjecta, haurà d'ingressar l'IGI autorepercutit i no podrà deduir-se l'IGI autosuportat (cal recordar la limitació de l'article 63 de la Llei de l'IGI).

D'altra banda, també tenen la consideració d'obligats tributaris les entitats en règim d'atribució de rendes que no tenen personalitat jurídica pròpia, com podrien ser societats civils, comunitats de béns, herències jacents, etc., quan facin operacions subjectes a l'impost.

La responsabilitat del pagament, en no tenir personalitat jurídica pròpia, serà dels socis, comuns, etc., d'una manera solidària.

Aquestes entitats, als efectes d'emetre factures i presentar les autoliquidacions corresponents d'IGI, demanaran un NRT conjunt i la liquidació es farà a través seu (quant a impostos directes, cada soci, comuner, etc., tributa segons el seu percentatge de participació d'una manera individual, ja sigui en l'impost sobre societats o en l'impost sobre la renda de les persones físiques).

Finalment, en les importacions, són considerats obligats tributaris els destinataris dels béns, els viatgers pels béns que porten o transporten, i en els altres casos, els propietaris dels béns (article 53 de la Llei de l'IGI).

2.5.5. Tipus de gravamen

Els articles 57 a 60 bis estableixen els diferents tipus de gravamen previstos per l'IGI:

- a) Tipus de gravamen general del 4,5 %.
- b) Tipus de gravamen reduït de l'1 %:
 - Productes alimentaris per al consum humà o animal; animals vius, plantes, etc.
 - Les begudes (excepte les alcohòliques) i les aigües.
 - Els llibres, diaris i revistes que no continguin únicament i fonamentalment publicitat.
- c) Tipus de gravamen superreduït del 0 %:

Aquest tipus de gravamen comprèn aquelles activitats que, per exemple, en el cas de la legislació espanyola estarien considerades exemptes i que al Principat es consideren subjectes, però al 0 % (cosa que comporta la inexistència de la regla de la prorrata), i entre d'altres hi ha:

- Prestacions de serveis hospitalaris.
 - Assistència a persones físiques per professionals de la salut amb conveni vigent amb la Caixa Andorrana de la Seguretat Social (en endavant, la CASS).
 - L'educació de la infància i la joventut, l'ensenyament escolar i universitari, etc.
 - Els medicaments reemborsables per la CASS.
 - Els arrendaments destinats exclusivament a habitatges.
 - Etc.
- d) Tipus de gravamen incrementat del 9,5 %:

S'aplica únicament a les prestacions de serveis bancaris i financers.

Cal recordar en aquest punt que els serveis bancaris i financers no es troben subjectes a l'impost, a excepció de les comissions; per tant, aquest percentatge del 9,5 % s'aplicarà únicament sobre les comissions bancàries.

- e) Tipus de gravamen especial del 2,5 %:
- Transport de persones i la seva comercialització.
 - Serveis relacionats amb els propis de biblioteques, visites a fires, museus, representacions teatrals, musicals, etc., sempre que no siguin efectuades per administracions públiques o parapúbliques.
 - Els béns objecte d'art o col·lecció.

2.6. Gestió de l'impost

L'article 61 de la Llei de l'IGI estableix el dret que tenen els obligats tributaris a deduir-se l'IGI suportat en el desenvolupament de la seva activitat econòmica. Ara bé, per poder-se aplicar aquesta deducció d'una manera efectiva s'han de complir una sèrie de requisits formals, així com tenir en compte certes limitacions o exclusions per exercir aquest dret.

2.6.1. Limitacions al dret a la deducció

Les limitacions al dret a la deducció queden establertes a l'article 63 de la Llei de l'IGI i consisteixen en una sèrie de condicions que s'han de complir perquè les quotes suportades tinguin la consideració de deduïbles:

Els empresaris o els professionals no poden deduir les quotes de l'impost suportades o satisfetes per les adquisicions o les importacions de béns corrents o serveis que no s'afectin de manera exclusiva a la seva activitat empresarial o professional subjecta a l'impost. En qualsevol cas sí que podran deduir les quotes suportades en relació amb la seva activitat empresarial o professional efectuada fora del territori d'aplicació de l'impost i que haurien donat dret a deducció si s'haguessin efectuat dins el mateix territori.

En aquesta limitació s'han de tenir en compte tres qüestions importants:

- a) Quotes suportades d'operacions relacionades amb l'activitat empresarial o professional.

El sentit d'aquesta limitació és el d'evitar la deducció de quotes suportades en adquisicions o prestacions de serveis que no tinguin relació amb l'activitat empresarial, com per exemple adquisicions a títol particular actuant com a consumidor final.

Exemple:

Una entitat fa la comanda de nous ordinadors per a ser utilitzats pels seus treballadors i un dels socis de l'empresa ho aprofita per encarregar un ordinador per a casa seva.

L'IGI suportat en l'adquisició de l'ordinador per part del soci no pot ser deduït en les liquidacions de l'empresa, ja que no es troba afecte a la seva activitat.

b) Afectació d'una manera exclusiva.

En general, si hi ha l'adquisició d'un bé o la contractació d'un servei que s'utilitzi d'una manera parcial en l'activitat, tot l'IGI suportat serà del 100 % no deduïble, ja que es demana afectació exclusiva, no parcial (no es podria aplicar la deducció, ni total ni parcialment, en proporció a l'afectació a l'activitat).

c) Afectes a l'activitat subjecta a l'impost.

En virtut d'aquesta limitació, únicament seran deduïbles les quotes suportades directament relacionades amb l'activitat subjecta que desenvolupi un obligat tributari (cal relacionar-ho amb les activitats no subjectes de l'article 6 de la Llei de l'IGI).

Per excepció a allò establert en el paràgraf anterior, les transmissions no subjectes a IGI perquè es troben en el marc d'una operació de reorganització empresarial subjecta al règim fiscal de la Llei 17/2017 no afectaran el règim de deducció de l'entitat que les realitzi o que hi intervingui (article 12.2 de la Llei 17/2017).

Exemple:

El Comú d'Andorra la Vella, entre d'altres, porta a terme les activitats següents:

1. Venda d'entrades per a la piscina comunal, que tenen la qualificació de preu públic i, per tant, d'operació subjecta a IGI.
2. Cobrament de la taxa comunal d'higiene i enllumenat, que té la qualificació de tribut i, per tant, d'operació no subjecta a IGI.

Es fan obres de millora dels vestidors de la piscina, s'adquireixen nous camions de recollida d'escombraries i es contracta un pintor per pintar les oficines de tot el Comú.

Dels serveis contractats o béns adquirits, el Comú únicament es podrà deduir l'IGI suportat per les obres de millora dels vestidors, ja que és un IGI directament relacionat amb una activitat subjecta a l'impost.

L'IGI suportat en l'adquisició dels camions d'escombraries, que estan relacionats amb una activitat no subjecta a l'impost, no serà deduïble, igual que l'IGI suportat pel pintor, ja que no estaria afectat d'una manera exclusiva (tot i que en proporció afecta departaments d'activitats subjectes, l'article demana afectació exclusiva).

En aquest sentit, les entitats que facin operacions no subjectes per operar fora del territori del Principat (que per regles de localització s'entenen realitzades fora d'Andorra) es podran deduir l'IGI suportat relacionat amb aquesta activitat, sempre que aquestes operacions haguessin estat subjectes si s'haguessin fet dins el territori del Principat d'Andorra.

Exemple:

Una entitat es dedica al comerç internacional, és a dir, compra mercaderies a Espanya i les ven directament a França, sense que entrin en territori andorrà.

Per les regles de localització, en aquesta operativa no es repercutirà IGI, ja que s'entendrà localitzada fora del Principat (la mercaderia no entra a Andorra i, per tant, no hi ha importació; en tot cas, seria una entrega intracomunitària de béns, amb els impostos corresponents dels països implicats). Ara bé, si aquesta mateixa operativa s'hagués fet dins d'Andorra, hauria estat subjecta a IGI, ja que es tractaria d'un lliurament de béns intern.

Per tant, l'IGI que aquesta entitat pugui suportar per a realitzar la seva activitat (per a adquirir ordinadors, lloguer del local, etc.) seria 100 % deduïble.

En l'adquisició o lloguer de béns d'inversió, s'estableixen les limitacions següents:

- a) En el cas de turismes, es presumeix una afectació a l'activitat empresarial o professional del 50 %, amb una sèrie d'excepcions com podrien ser automòbils mixtos per a transport de mercaderies o transport de viatgers, etc., en què es presumeix una afectació del 100 %.

Aquests percentatges d'afectació són extensibles a les operacions relacionades amb aquests turismes, com ara les peces de recanvi, el combustible, etc.

No s'ha d'interpretar aquesta limitació en el sentit que serà deduïble al 50 % l'IGI suportat respecte de tots els turismes, siguin o no afectes a l'activitat empresarial o professional.

Per tant, si un turisme no es troba afecte a l'activitat en cap proporció, no serà deduïble en cap percentatge; ara bé, si un turisme es troba afecte en alguna proporció, es presumirà afectació al 50 %, si no és que l'obligat tributari pugui demostrar que l'afectació real és superior o del 100 %.

Exemple:

Una empresa de construcció adquireix dos turismes, un que serà per al fill d'un dels socis i l'altre que serà utilitzat pels caps d'obra per anar a visitar les diferents obres en procés.

L'IGI suportat en l'adquisició del turisme que farà servir el fill d'un dels socis no és deduïble en cap proporció, i el suportat en l'adquisició del que faran servir els caps d'obra serà deduïble en un 50 % (llevat que l'empresa mostri una afectació superior a l'activitat).

- b) Per a la resta de béns d'inversió que s'utilitzen en tot o en part en el desenvolupament de l'activitat empresarial o professional, serà deduïble l'IGI suportat en la mesura que hagin de ser utilitzats previsiblement en el desenvolupament de l'activitat subjecta a l'impost.

2.6.2. Exclusions al dret a la deducció

L'article 64 de la Llei de l'IGI estableix una sèrie d'operacions respecte a les quals l'IGI suportat no és deduïble en cap proporció per l'obligat tributari, com podrien ser joies, aliments i begudes, béns o serveis per a atencions a clients o treballadors, etc.

S'exclouen d'allò citat anteriorment, i per tant sí que és deduïble l'IGI suportat en les operacions anteriors, aquells obligats tributaris que es dediquen habitualment a la realització d'aquelles operacions (per exemple, una joieria es pot deduir l'IGI suportat en l'adquisició de joies).

2.6.3. Requisits formals per a exercir el dret a la deducció

El requisit formal necessari per a la deducció de l'IGI suportat és estar en possessió del document justificatiu, és a dir, de la factura corresponent per a les prestacions de serveis o lliuraments de béns, i del document únic administratiu per al cas de les importacions (article 65 de la Llei de l'IGI).

Ara bé, perquè les quotes siguin deduïbles, aquests documents justificatius han de complir els requisits de contingut establerts reglamentàriament i caldrà emetre, d'una manera general, una factura completa quan el destinatari tingui la condició d'empresari o professional (o que, en cas de no ser-ho, ho sol·liciti) i una factura simplificada en la resta de casos (vegeu l'article 37 del Reglament de l'IGI).

El contingut mínim exigít per a les factures completes és el següent:

- a) Número i, si escau, sèrie (per exemple, les factures rectificatives han d'anar amb una sèrie diferenciada).
- b) Data d'emissió.
- c) Data de l'operació.
- d) Domicili de l'obligat tributari i del destinatari de l'operació.

- e) Número de registre tributari.
- f) Descripció de l'operació.
- g) Base de tributació, tipus de gravamen aplicat, quota de l'impost repercutida i import total de l'operació.
- h) En el supòsit que l'operació no meriti IGI, cal indicar en virtut de quin precepte.

Les factures simplificades han de complir els mateixos continguts, però no cal identificar el destinatari de l'operació (ni nom, ni domicili, ni NRT), i tampoc no cal separar la base, la quota i l'import total, sinó que és suficient indicar «IGI inclòs» i l'import total de l'operació.

L'article 76 de la Llei de l'IGI estableix la resta d'obligacions formals que ha de complir l'obligat tributari, les més importants de les quals són les següents:

- a) Expedir i lliurar factures de totes les seves operacions, d'acord amb el Reglament de l'IGI i el Reglament de facturació.
- b) Portar un llibre registre de factures emeses i rebudes (i altres llibres sol·licitats pels règims especials), amb el contingut mínim exigít reglamentàriament (pràcticament el mateix contingut sol·licitat per a les factures).

Aquest llibre registre, si bé no s'ha de presentar juntament amb les autoliquidacions, és molt important, ja que, en cas de comprovació o inspecció tributària, serà sol·licitat per part de l'Administració.

2.6.4. Liquidació i exercici del dret a la deducció

El mecanisme de liquidació de l'IGI consisteix en el fet que en cada període impositiu (semestral, trimestral o mensual) es vagin compensant les quotes d'IGI suportades i les repercutides.

Les quotes suportades poden ser deduïdes en la declaració relativa al període impositiu en què l'obligat tributari les hagi suportat o en els pròxims tres anys comptats a partir del naixement d'aquest dret.

Quan la quantitat de les quotes suportades és superior a les repercutides, l'excés pot ser compensat en les declaracions dels períodes impositius següents, sempre que no hagin transcorregut tres anys.

L'article 67.4 de la Llei de l'IGI estableix que la devolució dels imports a favor de l'obligat tributari únicament es pot sol·licitar en la declaració corresponent a l'últim període impositiu, segons estableix l'article 70 de la Llei de l'IGI, a excepció dels dels dos règims que s'exposen a continuació:

a) Devolucions a exportadors en règim comercial.

L'article 71 de la Llei de l'IGI determina que tenen dret a la devolució del saldo existent al seu favor al final de cada període de liquidació els obligats tributaris que:

- Durant l'any anterior o l'any en curs hagin exportat béns per un import superior a 100.000 euros.
- Amb un límit corresponent al resultat d'aplicar el tipus general (4,5 %) a l'import total de les exportacions del període corresponent (màxim que poden sol·licitar).

Els empresaris o professionals que centren una gran part de la seva activitat en les exportacions, periòdicament estan suportant més IGI del que repercuteixen (ja que les exportacions n'estan exemptes), amb la qual cosa les seves liquidacions d'IGI normalment sempre són amb saldo a favor, i és per compensar aquest desfalc de tresoreria que s'estableix el règim de devolució.

b) Devolucions relatives al comerç de productes farmacèutics.

L'article 71 bis de la Llei de l'IGI determina que tenen dret a la devolució del saldo existent al seu favor al termini de cada període de liquidació els obligats tributaris que:

- Tinguin com a activitat principal el comerç de productes farmacèutics dins d'Andorra.
- Totes les declaracions que han presentat en tots els períodes de liquidació de l'any natural anterior hagin tingut un resultat de saldo a favor de l'obligat tributari.

El motiu d'aquest article és el mateix que el cas dels exportadors, ja que les farmàcies, en la venda dels seus productes, majoritàriament apliquen un IGI superreduït del 0 %.

Els períodes de liquidació de l'impost són els següents (article 78 de la Llei de l'IGI):

- a) Semestral (juliol i gener): xifra anual de negocis de l'any anterior inferior a 250.000 euros.
- b) Trimestral (abril, juliol, octubre i gener): xifra anual de negocis de l'any anterior igual o superior a 250.000 euros i inferior a 3.600.000 euros, i també en els casos d'inici d'activitat.
- c) Mensual (cada mes): xifra anual de negocis de l'any anterior igual o superior a 3.600.000 euros.

Taula 1

Xifra de facturació	Règim	Càlcul	Liquidacions
No supera xifra 40.000 € (art. 5)	No obligat tributari, si no és que opti voluntàriament	No aplicable	No aplicable
No supera xifra anual 100.000 € (sense transmissions béns inversió) (art. 74)	Règim voluntari simplificat (sol·licitar abans finalitzar any i vincula tres anys)	+ Quotes d'IGI repercutit (-) Estimació quotes IGI suportat (3 % sobre xifra ingressos activitats comercials i 1,5 % la resta) = Quota de liquidació	Liquidació semestral Juliol i gener
Xifra anual inferior 250.000 € any anterior (art. 78)	Determinació directa	+ Quotes d'IGI repercutit (-) Quotes d'IGI suportat = Quota de liquidació	Liquidació trimestral Abril, juliol, octubre i gener
Xifra anual inferior 3.600.000 € any anterior (art. 78)			
Xifra anual igual o superior 3.600.000 € any anterior (art. 78)			Liquidació mensual

La taula 1 resumeix el règim de càlcul aplicable així com les periodicitats de les autoliquidacions en funció de la xifra de l'obligat tributari.

Els formularis aprovats per autoliquidar l'IGI són els següents:

- a) Model 900: autoliquidació mensual, trimestral o semestral per règim general.
- b) Model 910: autoliquidació per règim simplificat.

No s'ha de presentar cap declaració resum anual de l'impost.

Finalment, l'article 73 de la Llei de l'IGI estableix un règim especial de devolució per a empresaris no establerts al Principat d'Andorra, segons el qual, si es compleixen certes condicions, poden sol·licitar les quotes d'IGI suportades.

Ara bé, una de les condicions exigides pel citat article és l'existència d'una reciprocitat de tracte entre els estats on estigui establert l'empresari i el Principat d'Andorra, reciprocitat que a dia d'avui no existeix amb cap estat (altres requisits serien el nomenament d'un representant fiscal a Andorra i que l'obligat tributari no hagi efectuat operacions per les quals tingui la consideració d'obligat tributari al Principat).

2.7. Règims especials

2.7.1. Règim especial simplificat

Els articles 74 i 75 de la Llei de l'IGI regulen el règim especial simplificat, que consisteix a determinar l'import de les quotes suportades d'una manera objectiva, amb la qual cosa es busca simplificar la gestió de l'impost sempre que es compleixin uns requisits determinats.

Per tant, la quota de liquidació es calcula compensant les quotes repercutides (calculades igual que es faria amb el règim general) amb les quotes suportades calculades a partir dels següents percentatges preestablerts aplicats sobre la xifra d'ingressos (amb exclusió dels ingressos procedents de les transmissions d'actius fixos afectes a l'activitat desenvolupada):

- a) Activitats comercials: la quota suportada serà un 3 % de la xifra d'ingressos.
- b) Resta d'activitats: la quota suportada serà un 1,5 % de la xifra d'ingressos.

El requisit per aplicar aquest règim, que és voluntari, és no superar la xifra anual de 100.000 euros (en què no es tenen en compte les transmissions de béns d'inversió).

La sol·licitud s'ha de presentar abans de finalitzar l'any anterior a aquell a què es vulgui aplicar, i una vegada concedit, s'ha de mantenir durant un mínim de tres anys.

Exemple:

Una botiga dedicada a la venda i lloguer de material d'esquí porta a terme les operacions següents:

1. Compra d'esquís per valor de 5.000 euros (IGI suportat 225 euros).
2. Venda d'esquís per valor de 6.000 euros (IGI repercutit 270 euros).
3. Lloguer de taules de *snowboard* per valor de 1.500 euros (IGI repercutit 67,5 euros).
4. Compra de roba tèrmica per valor de 1.000 euros (IGI suportat 45 euros).

La liquidació seria:

- a) IGI repercutit: 270 euros (venda d'esquís) + 67,5 euros (lloguer de taules de *snowboard*).

- b) IGI suportat: 180 euros ($6.000 \times 3 \%$, activitat comercial) + 22,5 euros ($1.500 \times 1,5 \%$, resta d'activitats).
- c) Resultat: + 135 euros.

2.7.2. Règim especial de béns usats

La raó d'aquest règim especial és evitar distorsions en el circuit de l'IGI en aquelles situacions en què intervenen particulars que no poden deduir-se l'IGI suportat.

La regulació d'aquest règim la trobem en la Disposició addicional tercera de la Llei de l'IGI, en què s'estableix que s'hi poden acollir (règim voluntari) els obligats tributaris que es dediquin a la venda de béns usats, però únicament respecte a les entregues de béns que hagin adquirit de persones que no siguin empresàries (cal tenir en compte també les exclusions del concepte de béns usats, DA 3.d); per tant, es poden donar situacions en què un obligat tributari tingui vendes acollides al règim especial i d'altres no.

La particularitat d'aquest règim consisteix en la determinació de la base de tributació, que estarà constituïda pel 10 % del preu de venda del bé usat que s'hagi pactat amb el client final.

Com a limitació per a l'aplicació d'aquest règim, els obligats tributaris acollits no es podran deduir les quotes suportades per les adquisicions dels béns adquirits o importats sota aquest règim (la resta sí).

Formalment, en la factura emesa per l'obligat tributari acollit al règim no serà obligatori consignar-hi separadament la quota, ja que s'entén inclosa en el preu total (excepte si l'adquirent és un empresari o professional).

2.7.3. Règim especial de l'or d'inversió

Els apartats a) i b) de la Disposició addicional quarta de la Llei de l'IGI defineix què s'ha d'entendre per or d'inversió a efectes d'aplicar aquest règim especial.

La particularitat d'aquest règim és l'establiment d'un tipus de gravamen especial per a les operacions següents (equiparant-se així a la tributació d'aquests productes als països de l'entorn):

- a) Importacions d'or d'inversió, tipus de gravamen del 0 %.
- b) Lliuraments físics d'or d'inversió, tipus de gravamen del 0 %.

- c) Préstecs i operacions de permuta financera, així com les derivades de contractes de futur o a termini (que tinguin per objecte, en tots els casos, l'or d'inversió), tipus de gravamen del 0 %.

Aquest tipus de gravamen del 0 % no limita les deduccions de l'IGI suportat per part de l'obligat tributari, ja que no som davant d'unes operacions exemptes, sinó que estan subjectes a un tipus del 0 %.

La resta d'operacions que tinguin per objecte or d'inversió no definides en la citada Disposició addicional quarta estaran subjectes al seu tipus de gravamen corresponent.

2.7.4. Règim especial del sector financer

Tal com estableix l'article 6 de la Llei de l'IGI, la majoria dels serveis financers no es troben subjectes a l'impost, a excepció de les comissions bancàries, i és per aquest motiu que s'estableix un règim especial per al sector (cal recordar que únicament és deduïble l'IGI suportat imputable d'una manera exclusiva a l'activitat subjecta).

Aquest règim és d'aplicació obligatòria i es troba regulat en la Disposició addicional cinquena de la Llei de l'IGI, i és d'aplicació a les entitats següents, sempre que portin a terme activitats subjectes al tipus de gravamen incrementat del 9,5 %:

- a) Entitats bancàries.
- b) Entitats financeres (no bancàries) de crèdit especialitzat.

Queden exclosos de l'aplicació d'aquest règim els béns immobles.

La particularitat del règim citat recau sobre la deducció de les quotes suportades, ja que serà deduïble el menor dels dos imports següents:

- 10 % de les quotes repercutides al 9,5 %.
- L'impost efectivament suportat en l'activitat subjecta.

2.8. Comptabilització de l'IGI

Segons estableix el Pla General de Comptabilitat, els comptes utilitzats referents a l'IGI són els següents:

- a) #472: administracions públiques, impost indirecte suportat
- b) #477: administracions públiques, impost indirecte repercutit.
- c) #470: administracions públiques, deutores.

d) #475: administracions públiques, creditors.

A partir d'aquests comptes, és recomanable fer subcomptes per diferenciar els tipus d'IGI repercutit i suportat, ja que en el moment de fer les liquidacions pot ser d'una gran utilitat. Per exemple:

- 47201 Administració pública IGI suportat 4,5 %.
- 47202 Administració pública IGI suportat 1 %.
- 47203 Administració pública IGI suportat importació 4,5 %.
- 47204 Administració pública IGI suportat importació 1 %.
- 47205 Administració pública IGI suportat deduïble parcialment (vehicles).
- 47206 Administració pública IGI suportat no deduïble per defectes factura.
- 47701 Administració pública IGI repercutit 4,5 %.
- 47702 Administració pública IGI repercutit 1 %.
- 47703 Administració pública IGI repercutit 0 %.
- 47711 Administració pública IGI autorepercutit.
- 47211 Administració pública IGI autosuportat.

Exemple:

- Venda d'esquí per un import de 5.000 euros.
- Compra de roba tèrmica per valor de 3.500 euros.

Taula 2

5.225,00	clients (430)	a	vendes (700)	5.000,00
			AP, impost indirecte repercutit (477)	225,00
3.500,00	compra existències (600)	a	proveïdors (400)	3.657,50
157,50	AP, impost indirecte suportat			
Liquidació				
225,00	AP, impost indirecte repercutit (477)	a	AP, impost indirecte suportat (472)	157,50
			Administració pública, creditora (475)	67,50

2.9. Exemple general

Una entitat (dedicada al lloguer i venda de material esportiu) resident fiscal al Principat d'Andorra fa les operacions següents:

1. Paga mensualment, en concepte de lloguer dels locals on porta a terme la seva activitat, la quantitat de 1.550 euros.
2. Té contractada una pòlissa d'assegurança d'un turisme que està a nom de l'empresa per un import de 300 euros anuals. El turisme és utilitzat al 100 % per a visitar clients. El pagament de la pòlissa es fa cada 5 de febrer (no s'ha pogut justificar, davant de l'Agència Tributària, una afectació del 100 % del vehicle a l'activitat).
3. El canvi de rodes del turisme citat en el punt anterior va tenir un cost de 300 euros durant el mes de gener.
4. El dia 10 de març, l'entitat compra material d'esquí per valor de 9.000 € a un proveïdor situat a Lleida.
5. El mateix dia 10 de març es fa una compra de botes de muntanya a un proveïdor situat a Andorra la Vella, per valor de 3.000 €.
6. La societat contracta la realització d'un anunci per emetre a Ràdio i Televisió d'Andorra a una societat publicista de Barcelona. El cost del servei de publicitat és de 2.000 €. El servei es fa el 5 de febrer.
7. El dia 6 de març es venen esquís per valor de 2.000 €, taules de *snow* per valor de 1.500 € i roba tècnica per valor de 1.700 euros.
8. Un cop al mes, l'entitat compra bombons, pastissos, etc. per als seus clients. L'import total és d'uns 150 euros mensuals.
9. El dia 15 de febrer, l'entitat es desplaça a Madrid per fer una sessió de formació sobre material esportiu als empleats d'una botiga d'esports situada a la capital d'Espanya. El preu cobrat del servei prestat és de 4.000 euros.
10. Durant el mes de gener, el fill d'un dels socis s'emporta (sense pagar), per al seu ús personal, unes botes d'esquí de muntanya valorades en 650 euros.
11. El dia 8 de febrer s'exporta material d'esquí, a un club esportiu ubicat a Puigcerdà, per import de 3.000 euros.
12. El dia 10 d'abril es venen samarretes esportives per un import de 1.000 euros.

Taula 3

Determinació directa			
Import xifra inferior a 250.000 euros, liquidació semestral			
Núm. operació	Explicació	Suportat	Repercutit
1	Prestació serveis	418,50	
2	Art. 6.11, no subjecció (ISI assegurador)		
3	Deducció del 50 % per pressupció article 63.2	6,75	
4	Importació	405,00	
5	Lliurament intern de béns	135,00	
6	Art. 43.1.a), localització a Andorra (autorepercussió)	90,00	90,00
7	Lliurament intern de béns		234,00
8	Art. 64, no deduïble		
9	Art. 43.1.a), localització a Espanya (autorpercussió IVA espanyol)		
10	Autoconsum, art. 8		29,25
11	Exportació exempta (art. 14)		
12	Lliurament intern de béns		45,00
13	No afectació activitat, no deduïble (art. 63.1)		
14	Lliurament intern de béns, IGI reduït 1 %		0,60
15	Prestació de serveis, IGI incrementat 9,5 %	2,85	
Liquidació 1r trimestre		1.058,10	398,85
Resultat 1r trimestre		- 659,25	
Compensació última liquidació any anterior		- 1.500	
Resultat final		- 2.159,25	
No es pot sol·licitar la devolució, es compensarà en la liquidació del 2n semestre, i si aquesta surt negativa, llavors es podrà sol·licitar la devolució.			

13. Durant el mes de març es paga a un taller mecànic situat a Andorra la Vella la quantitat de 1.500 € en concepte de reparació de la moto del fill d'un dels socis.
14. En els mateixos locals comercials, l'entitat ven revistes del sector sobre muntanya i natura, les vendes de les quals han pujat a 60 euros durant el mes de gener.

15. El banc li cobra una comissió de 30 euros pe la cancel·lació d'un dipòsit a llarg termini a nom de l'empresa el dia 25 d'abril.
16. La xifra de negocis de l'entitat és de 95.000 euros.
17. El resultat de l'última liquidació de l'any anterior va ser de - 1.500 euros a favor de l'obligat tributari i no es va sol·licitar la devolució.

Taula 4

Règim especial simplificat				
		Suportat		
Núm. operació	Explicació	Suportat act. comercial	Suportat altres	Repercutit
7	Activitat comercial, 3 % ingressos	156		
9	Altres activitats, 1,5 % ingressos		60	
11	Activitat comercial, 3 % ingressos	90		
12	Activitat comercial, 3 % ingressos	30		
14	Activitat comercial, 3 % ingressos	1,8		
	És el mateix que per al règim general			398,85
Liquidació		337,8		398,85
Resultat 1r semestre		61,05		
Compensació última liquidació any anterior		- 1.500,00		
Resultat final		- 1.438,95		
No es pot sol·licitar la devolució, es compensarà en la liquidació del 2n semestre, i si aquesta surt negativa, llavors es podrà sol·licitar la devolució.				

3. Impost sobre les transmissions patrimonials immobiliàries

3.1. Introducció i consideracions generals

L'impost sobre transmissions patrimonials immobiliàries (en endavant, ITP) es crea a partir de la Llei de l'impost sobre transmissions patrimonials immobiliàries, del 29 de desembre de 2000, que es modifica pels següents textos normatius: per la Llei 7/2006, del 21 de juny, de modificació de la Llei de l'impost sobre transmissions patrimonials immobiliàries; per la Llei 29/2008, de l'11 de desembre, del cadastre; per la Llei 11/2012, del 21 de juny, de l'impost general indirecte i per la Llei 3/2019, del 17 de gener, de mesures urgents relatives a l'arrendament d'habitatges. Així mateix, per mitjà del Decret del 14 de maig del 2019, s'aprova el Reglament de l'impost sobre transmissions patrimonials immobiliàries, que desenvolupa determinats aspectes i, en especial, les seves exempcions.

Es tracta d'un impost de naturalesa indirecta i real, que grava la part adquirent de béns immobles o drets reals sobre aquests béns quan la part transmissor és un particular.

Quan el transmissor és un empresari o professional, amb caràcter habitual o ocasional, en desenvolupament de la seva activitat econòmica, la part adquirent estarà subjecta a l'impost general indirecte (IGI) i no a l'ITP.

En ser un impost que grava les transmissions de riquesa o patrimonials, és evident que es podrien plantejar problemes de distinció amb altres tributs que tenen per objecte el gravamen de tals transferències, en especial l'IGI. Per evitar supòsits de doble imposició, s'han dictat normes que delimiten ambdós impostos, normes impregnades d'un fort pragmatisme.

Les característiques essencials d'aquest impost són les següents:

- Grava les transmissions oneroses de béns immobles entre vius (compravenda, cessió, etc.), així com la constitució de drets reals sobre els mateixos béns (llevat dels drets reals de garantia, com per exemple la hipoteca). Quan els referits actes es facin mitjançant escriptura pública, la base de tributació de l'impost coincideix amb el valor declarat a l'escriptura notarial, si bé sempre és susceptible de comprovació per part de l'Administració com exposarem més endavant.

- En tractar-se d'un impost compartit entre l'Administració general i la comunal, el tipus de gravamen final depèn del tipus de gravamen estatal, que actualment és del 2,5 %, i del tipus de gravamen que cada comú estableix en les seves ordinacions, que actualment és de l'1,5 % a totes les parròquies. Així doncs, el tipus de gravamen aplicable actual és del 4 %. El legislador andorrà ha introduït en la Llei de l'ITP un model de corresponsabilitat fiscal en virtut del qual coexisteixen dues quotes tributàries: l'estatal i la comunal. Amb l'objectiu de garantir el principi de la reserva de llei que exigeix l'article 27 de la Constitució i les potestats atribuïdes als comuns per l'article 80.2 de la Constitució i l'article 9 de la Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns, la Llei estableix uns tipus màxims i mínims. El comú que opti per establir el tribut sobre les transmissions patrimonials immobiliàries a inscriure al cadastre comunal haurà de regular en les seves respectives ordinacions pressupostàries el tipus de gravamen aplicable a les transmissions que tinguin lloc dins les seves demarcacions territorials, i en els termes que preveu la Llei de l'ITP, sense que aquest tipus de gravamen (el comunal) pugui ser inferior al límit mínim ni superior al màxim establerts per la Llei.
- La gestió del tribut s'efectua d'una manera compartida entre el Govern i els comuns, cadascun per la part del deute tributari que li correspon. Tanmateix, i als efectes de simplificar el sistema de gestió de l'impost, la Llei preveu que els comuns puguin delegar al Govern, mitjançant el corresponent conveni, la competència de la gestió comunal del tribut, cosa que han fet tots els comuns.

Per a la redacció d'aquests apunts hem considerat els referents de dret comparat i molt especialment el cas espanyol, que té un impost de característiques similars a l'andorrà. Hem tingut en compte també la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra en aquesta matèria.

3.2. Àmbit d'aplicació i fet generador

L'ITP, com a impost real que és, té un àmbit d'aplicació territorial: s'aplica a totes les transmissions de béns immobles i a les constitucions i cessions de drets reals sobre aquests béns immobles quan estiguin situats en territori del Principat d'Andorra (article 2 de la Llei de l'ITP). Als efectes de l'aplicació del gravamen comunal corresponent, caldrà atènyer-se a la parròquia on estigui situat l'immoble.

Estan subjectes a aquest impost les transmissions patrimonials, a títol oneros o lucratiu *inter vivos*, de tota classe de béns immobles, així com la

constituïció i la cessió de drets reals sobre béns immobles. Entre les transmissions de béns immobles més habituals subjectes a l'impost es troben: la compravenda, la donació, les insolutumacions de béns immobles i les adjudicacions dels mateixos béns per a pagament de deutes, i les opcions de compra de béns immobles.

També queden subjectes a aquest impost la transmissió d'accions o participacions de societats mercantils, així com la constituïció o cessió de drets sobre aquestes participacions o accions, quan almenys el 50 % de l'actiu de la societat estigui integrat per béns immobles i que, com a resultat de la transmissió d'accions o participacions, o de la constituïció o cessió de drets reals sobre elles, l'adquirent tingui més d'una cinquena part del capital de la societat o dels seus drets de vot.

En les promeses de compravenda en què s'estipuli el pagament d'un preu superior al 20 % del preu total que s'hagi pactat, s'haurà de liquidar la totalitat de l'impost sobre transmissions patrimonials immobiliàries com si es tractés de la transmissió de l'immoble, amb independència del moment en què tingui lloc la formalització posterior de la compravenda.

Així mateix, la Llei de l'impost considera que els contractes de permuta comporten l'existència de dues transmissions i que les resolucions o anul·lacions de contractes per voluntat de les parts tenen la consideració de nova transmissió. En aquest mateix sentit, en les compravendes amb carta de gràcia o amb pacte de retrovenda, l'exercici del dret de lluir i quitar o la retrocessió de les compravendes tenen també la consideració de nova transmissió i estan, per tant, gravades.

Les transmissions de béns immobles situats a Andorra a títol lucratiu *mortis causa* (és a dir, herències o llegats) no estaran gravades.

3.3. Exempcions

La Llei preveu (vegeu-ne l'article 4) una sèrie d'exempcions a l'impost sempre que hi concorrin les condicions exigides. Resten exemptes de l'impost les transmissions efectuades a favor de:

- El Consell General, el Govern, els comuns, els quarts, les entitats paraplúbliques o de dret públic, els coprínceps i l'Església.
- Entre cònjuges o unions estables de parella i entre els cònjuges dins el marc de la dissolució i liquidació del règim econòmic del matrimoni.
- Constituïcions o cessions de drets reals de garantia.
- Transmissions d'accions i/o de participacions de societats en què més del 50 % de l'actiu estigui compost per béns immobles o drets reals

sobre aquests béns, entre cònjuges o unions estables de parella, o les fetes entre persones físiques fins al tercer grau de parentiu.

- Aportacions de béns immobles o de drets reals a societats en què tots els accionistes tinguin entre ells un parentiu fins al tercer grau.
- Transmissions a títol gratuït de béns immobles entre societats en què tots els seus membres tinguin entre ells un parentiu fins al tercer grau, o siguin cònjuges o integrin les unions estables de parella.
- Aportacions de béns immobles o de drets reals sobre els mateixos béns fetes a societats del mateix grup.
- Transmissions lucratives de béns immobles i també les constitucions o cessions lucratives de drets reals fetes a favor d'entitats sense ànim de lucre o a favor d'associacions.
- Transmissions que efectuïn els administrats per a la reparcel·lació dels terrenys de la seva propietat que hagin quedat continguts en una unitat d'actuació definida en els plans d'urbanisme parroquials.
- Adquisició del primer habitatge per part de persones físiques residents quan hi concorrin determinades circumstàncies personals i econòmiques.

Quant a les exempcions, i per poder-se'n beneficiar, cal tenir en compte els requisits i les formalitats exigits per la Llei i desenvolupats pel seu Reglament.

Pel que fa a l'exempció per primera adquisició d'habitatge habitual i permanent caldrà, prèviament a l'atorgament de l'escriptura notarial de compravenda, haver obtingut de l'Administració tributària la resolució favorable a la sol·licitud d'exempció de l'ITP.

En la resta de supòsits d'exempció previstos per la Llei de l'ITP no és necessari presentar cap sol·licitud prèvia a l'Administració tributària, ja que en aquests casos correspon al notari verificar el compliment dels requisits legalment establerts. Aquests supòsits són, entre d'altres, les donacions entre cònjuges o entre persones que integrin unions estables de parella; les donacions fetes entre persones físiques que tinguin un grau de parentiu per consanguinitat o adopció en línia descendent, ascendent i/o col·lateral fins a tercer grau; qualsevol transmissió efectuada dins el marc de la dissolució i liquidació del règim econòmic del matrimoni; qualsevol transmissió feta a favor d'entitats sense ànim de lucre o d'una associació que estigui inscrita en el Registre d'Associacions del Govern d'Andorra, o qualsevol transmissió efectuada en una reparcel·lació dins d'una unitat d'actuació definida en un pla d'urbanisme parroquial, dins el marc previst de la normativa urbanística.

3.4. Meritació

L'impost es merita en el moment de la transmissió, la constitució o la cessió dels béns o drets immobles (article 5 de la Llei).

En cas d'existir una condició o termini que faci que l'efectivitat de la transmissió es trobi suspesa, l'impost no es merita fins al seu compliment. No és així en el cas de les condicions resolutòries, en què l'impost es merita en el moment de la transmissió. Per a les promeses de compravenda o de constitució o cessió de béns o drets en què s'estipuli el pagament d'un preu superior al 20 % del preu total pactat, l'impost es merita en el moment de la formalització de la promesa. La formalització posterior de la transmissió no merita l'impost.

Farem notar que es considera que els contractes de permuta comporten l'existència de dues transmissions.

3.5. Obligat tributari. Subjectes passius

Són subjectes passius, en termes generals, els adquirents dels béns o drets objecte de la transmissió, o aquells a favor dels quals es constitueixi o se cedeixi un dret real.

3.6. Base de tributació

La base de tributació està constituïda pel valor real dels béns transmesos o del dret que es constitueix o se cedeix (article 7 de la Llei). Les càrregues només es dedueixen si disminueixen el valor real dels béns, però no es dedueixen els deutes (encara que estiguin garantits per penyora o hipoteca).

Existeixen nombroses regles a aplicar en supòsits especials. Les més importants són les següents:

- a) En els usdefruits, la base és un percentatge del valor total dels béns que tenen en compte la duració del dret en els usdefruits temporals o l'edat de l'usufructuari en els vitalicis.
- b) El valor de la nua propietat es determina per la diferència entre el valor de l'usdefruit i el valor total del bé.
- c) El dret d'ús i el d'habitació es liquiden com si es tractés d'un usdefruit.

- d) L'usdefruit constituït a favor d'una persona jurídica per temps indeterminat o per un termini superior a trenta anys es considera fiscalment com una transmissió de plena propietat, subjecta a condició resolutòria.
- e) En el cas de promeses de venda o opcions de compra que no tinguin la consideració de transmissió de béns segons aquesta Llei, la base imposable és el preu consignat per la promesa o opció, amb un mínim del deu per cent del valor del bé.
- f) En el cas de concessions administratives, la base de tributació es determina per les regles següents:
- Si l'Administració fixa una quantitat total en concepte de preu o cànon que hagi de satisfer el concessionari, la base és aquesta quantitat.
 - Quan no sigui aplicable la regla anterior, el valor declarat pels interessats, sense perjudici del dret de l'Administració en matèria de comprovació de valors.
 - Als efectes de liquidació de l'impost, quan es tracti de transmissions a títol gratuït o de transmissions a títol oneros sense intervenció de preu, les parts han de fer constar a l'escriptura o al document de liquidació el valor que atribueixen als béns objecte de la transmissió.
- h) En el cas de transmissions d'accions o participacions de societats mercantils a preponderància immobiliària (això és quan almenys el 50 % del seu actiu està compost per béns immobles o drets reals sobre aquests), la base de tributació és la proporció del capital que representen les accions o participacions o els drets de vot que s'ostenten com a resultat de la transmissió que constitueixi el fet generador, aplicat al total del valor real de les accions o participacions de la societat. Així mateix, en el cas de constitucions o cessions de drets reals sobre aquestes accions o participacions, la base de tributació és el resultat d'aplicar les mateixes regles que s'acaben d'exposar, tenint en compte el valor del dret sobre les accions o participacions d'acord amb les regles de valoració per als casos dels usdefruits o de la nua propietat.

Per a l'elaboració d'aquests apunts s'ha considerat la Llei i el seu reglament, així com referents de dret comparat, especialment el dret tributari espanyol, i la jurisprudència andorrana en aquesta matèria.

3.7. Tipus de gravamen i quota tributària

El tipus de gravamen és del 4 % (Govern 1 %, comuns 3 %) (article 8 de la Llei).

Com es determina?

1. La quota tributària estatal es determina aplicant a la base de tributació el tipus de gravamen estatal de l'impost.
2. La quota tributària comunal es determina aplicant a la base de tributació el tipus de gravamen comunal de l'impost (article 9 de la Llei).

3.8. Garantia de pagament

Els béns o drets transmesos responen, sigui qui en sigui el posseïdor, del deute tributari que s'origini per aquest impost, a menys que el posseïdor sigui un tercer protegit per la fe pública o es justifiqui l'adquisició dels béns de bona fe i amb títol just.

3.9. Prescripció

El termini de prescripció és el que estableix la Llei de bases de l'ordenament tributari: tres anys. La prescripció es comença a comptar des de la data en què es formalitzi l'escriptura pública notarial o, si es tracta de documents privats, des del moment en què el document sigui presentat a liquidació.

Cal tenir en compte que, a efectes de la prescripció, es presumirà que la data dels documents privats o dels contractes verbals és el dia de la presentació de la liquidació o el dia que puguin tenir efectes davant de tercers.

3.10. Gestió i liquidació de l'impost

La Llei dedica un capítol a les normes de gestió de l'impost (el capítol tercer). En destacarem algun tret:

- El sistema de gestió i liquidació de l'impost és compartit. Això no obstant, els comuns poden delegar —mitjançant conveni— al Govern la gestió i liquidació de l'impost (i és el que han fet els comuns).
- Si la transmissió s'efectua a través de contracte o document privat, la gestió i liquidació i la recaptació de l'impost les porta a terme el departament encarregat dels tributs.
- En canvi, si la transmissió s'efectua a través d'instrument públic o mitjançant subhasta pública, la gestió i la recaptació de l'ITP les fa el fedatari públic (el notari intervinent).

- Comprovació de valors (article 14 de la Llei i article 11 del Reglament): L'Administració pot comprovar mitjançant valoració pericial el valor real dels béns o els drets transmesos o el valor de la seva constitució, excepte en el cas que la transmissió es faci efectiva mitjançant subhasta pública. El termini del qual disposa l'Administració per a comprovar valors és de tres anys des de la presentació de la declaració provisional. Transcorregut aquest termini, si no hi ha notificació en sentit contrari, es consolida com a vàlid el valor declarat per l'obligat tributari. Això no obstant, per a les transmissions que s'acullin a l'exempció prevista per adquisició de primer habitatge, la comprovació de valors es fa abans d'atorgar-se l'exempció.

Si del procediment de comprovació de valors no s'observa cap diferència entre el valor declarat per l'obligat tributari i el valor resultant de la valoració administrativa efectuada, la liquidació provisional esdevé definitiva.

En canvi, si es constata una diferència de valors, l'Administració ha de notificar el procediment de comprovació de valor a l'obligat tributari o al fedatari públic, segons el cas.

L'Administració efectua el procediment de comprovació de valors mitjançant valoració pericial del bé en qüestió.

En la notificació feta per l'Administració del procediment de comprovació de valors, s'hi adjuntarà còpia de la taxació pericial efectuada i la liquidació complementària corresponent derivada de la comprovació de valors efectuada.

En les transmissions efectuades via escriptura pública, el notari ha de notificar a l'obligat tributari el resultat de la comprovació de valors feta per l'Administració.

L'obligat tributari disposa d'un termini de tretze dies hàbils des de la notificació feta per l'Administració per manifestar-hi la seva oposició sol·licitant la taxació pericial contradictòria al Ministeri de Finances. Si no ho fa, s'entén que està conforme amb el resultat de la taxació. Les despeses i/o els honoraris de la taxació pericial contradictòria van a càrrec de l'obligat tributari i s'han de presentar en un termini d'un mes a comptar de la data d'acceptació de la sol·licitud. El procediment de taxació pericial contradictòria esmentat anteriorment queda regulat a l'article 14 de la Llei de l'ITP, a la Llei de bases de l'ordenament tributari i a l'article 12 del Reglament de l'ITP.

L'Administració ha de resoldre motivadament sobre el valor resultant, fonamentant el valor definitiu del bé o el dret transmès, notificant la confirmació de la liquidació inicial o girant una liquidació complementària

amb el valor diferencial més els interessos de demora que se'n derivin, de conformitat amb la LBOT.

Contra aquesta resolució hi cap recurs potestatiu. En el moment d'interposar recurs, l'obligat tributari ha de presentar una garantia suficient en forma de fiança que garanteixi l'import de la quota tributària resultant del valor declarat per l'Administració.

3.11. Règim d'infraccions i sancions

L'últim capítol de la Llei de l'ITP (el capítol IV) es destina a la regulació específica del règim d'infraccions i sancions relatiu a aquest impost.

4. Impostos especials

4.1. Normativa dels impostos especials

- Llei 27/2008, del 20 de novembre, d'impostos especials.
- Reglament, del 27 de maig de 2010, d'impostos especials.

La normativa pot ser consultada als portals web www.BOPA.ad o www.impostos.ad.

4.2. Naturalesa dels impostos especials

Els impostos especials són tributs estatals de naturalesa indirecta que tenen per objecte gravar la fabricació destinada al mercat intern i la importació de determinats béns dins el territori del Principat d'Andorra.

Per tant, veiem que la raó de ser d'aquestes figures impositives són les de gravar el consum de determinats productes molt específics —alcohol, tabac i hidrocarburs— els quals generen uns costos socials (sanitaris, mediambientals, etc.) que majoritàriament són assumits per l'Estat i, per tant, es busca traslladar part d'aquests costos als consumidors directes d'aquests tipus de productes.

Dins d'aquests impostos especials trobem l'impost especial sobre el tabac, l'impost especial sobre l'alcohol i l'impost especial sobre els hidrocarburs.

L'article 5 de la Llei 27/2008, del 20 de novembre, d'impostos especials (en endavant, Llei d'impostos especials), determina que no s'hi trobaran subjectes les operacions dutes a terme a l'empara dels règims especials de trànsit, dipòsit, perfeccionament d'actiu, sistema de suspensió i d'admissió temporal (les característiques concretes d'aquests règims es poden consultar al Codi de duana).

4.3. Impost especial sobre el tabac

Els articles 7 a 14 de la Llei d'impostos especials regulen l'impost referent al tabac, en què es grava la fabricació i la importació de productes de tabac (capítol 24 de la Nomenclatura General de Productes) dins el territori del Principat d'Andorra.

Els obligats tributaris són els importadors o fabricants d'aquests productes.

Per calcular la quota a pagar de l'impost s'estableixen dues maneres de calcular la base de tributació, en funció del tipus de gravamen que s'apliqui: específic o *ad valorem*.

En aquest sentit, quan s'aplica un tipus de gravamen específic (euros per unitats de mesura d'un producte), la base de tributació és la quantitat total declarada, expressada en la unitat utilitzada per a determinar el tipus de gravamen.

D'altra banda, quan s'aplica un tipus de gravamen *ad valorem* (basat en el valor d'un bé), la base de tributació serà el valor de factura d'aquest bé, afegint-hi, en cas de no ser-hi inclòs, qualsevol altre gravamen o tribut (exceptuant el mateix impost especial i l'IGI), així com les despeses accesoris i complementàries (comissions, transports, etc.).

La quota de tributació la determinarà l'aplicació sobre la base de tributació dels tipus de gravàmens següents:

- Tipus de gravamen específic: Es determina o bé en euros per unitat de paquet de vint cigarretes o bé en euros per quilogram, d'acord amb allò establert a la taula expressada en l'article 12 de la Llei d'impostos especials.
- Tipus de gravamen *ad valorem*: S'apliquen sobre el valor del bé (base de tributació exposada anteriorment) i els percentatges queden detallats en la mateixa taula expressada a l'article 12 de la Llei d'impostos especials.

La meritació de l'impost es produeix en el moment de la posada al consum de les mercaderies que hi estan subjectes, tenint en compte la legislació duanera aplicable.

4.4. Impost especial sobre l'alcohol

Els articles 15 a 22 de la Llei d'impostos especials regulen l'impost referent a l'alcohol, en què es grava la fabricació i la importació de begudes alcohòliques (posicions 2203, 2204, 2205, 2206, 2207.10.00 i 2208 de la Nomenclatura General de Productes) dins el territori del Principat d'Andorra.

Tenen la consideració d'obligats tributaris de l'impost els importadors i els destil·ladors d'alcohol.

La base de tributació d'aquest impost s'estableix, en funció del tipus d'alcohol, en:

- La quantitat total declarada expressada en la unitat (litres) utilitzada per a determinar el tipus de gravamen (posicions 2203 i 2204).
- En termes de volum d'alcohol pur a la temperatura de graus centígrads (la resta de posicions).

La quota de tributació es calcula aplicant a la base de tributació el tipus de gravamen (en aquest impost, els tipus són únicament específics, no *ad valorem*) establert en la taula expressada a l'article 20 de la Llei d'impostos especials:

- Tipus de gravamen normal: 25 euros per hectolitre d'alcohol pur (posicions 2205, 2206, 2207.10.00 i 2208).
- Altres tipus de gravamen: euros per litre (posicions 2203 i 2204).

La meritació de l'impost es produeix en el moment de la posada al consum de les mercaderies que hi estan subjectes, d'acord amb les condicions establertes en la legislació duanera aplicable.

4.5. Impost especial sobre els hidrocarburs

Els articles 23 a 30 de la Llei d'impostos especials regulen l'impost referent als hidrocarburs, que en grava la fabricació i la importació (posicions 2710.11.31, 2710.11.41, 2710.11.45, 2710.11.49, 2710.11.51, 2710.11.59, 2710.11.70, 2710.11.90, 2710.19.21, 2710.19.25, 2710.19.29 i 2710.19.41 de la Nomenclatura General de Productes) en territori del Principat d'Andorra.

Tenen la consideració d'obligats tributaris de l'impost els importadors i refinadors d'aquest producte.

La base de tributació de l'impost és la quantitat total declarada expressada en la unitat (litres) utilitzada per a determinar el tipus de gravamen.

La quota de tributació de l'impost es calcula aplicant a la base de tributació el tipus de gravamen (en aquest impost, els tipus són únicament específics, no *ad valorem*) establert a l'article 28 de la Llei d'impostos especials:

- El tipus de gravamen es determina en euros per litre a la temperatura de quinze graus centígrads, d'acord amb allò establert en la taula expressada a l'article 28 de la Llei d'impostos especials.

La meritació de l'impost es produeix en el moment de la posada al consum de les mercaderies que hi estan subjectes, d'acord amb les condicions establertes en la legislació duanera.

4.6. Trasllat de l'impost i altres obligacions

El funcionament dels impostos especials consisteix en la liquidació de l'impost per part dels obligats tributaris (d'acord amb allò exposat més amunt), que posteriorment repercutiran les quotes liquidades als adquirents dels béns sotmesos a aquests tributs.

En la facturació al client final, l'obligat tributari no tindrà l'obligació de separar, en la factura, l'import corresponent a l'impost (ja que s'entén comprès dins el preu total), llevat que el client sigui un empresari o professional i sol·liciti la corresponent separació dels imports (determinats empresaris o professionals poden sol·licitar una devolució d'aquests impostos, i la factura feta correctament amb la corresponent separació en serà el justificant).

A banda d'aquest trasllat, els obligats tributaris hauran de complir altres obligacions formals, com ara obtenir l'autorització corresponent per poder fer les activitats subjectes a impostos especials (article 32 de la Llei d'impostos especials).

4.7. Reemborsament i reducció dels impostos

L'article 31 de la Llei d'impostos especials, així com els articles 17 a 32 del Reglament, estableixen una sèrie de casuístiques en les quals es produeix el reemborsament i la reducció de les quotes suportades per impostos especials.

És el cas dels empresaris o professionals que utilitzen mitjans de transport per a portar persones a títol onerós o per al transport industrial o comercial de mercaderies, que poden tenir dret (sota els requisits establerts reglamentàriament) a la devolució parcial de les quotes suportades de l'impost especial d'hidrocarburs (la raó es que aquests empresaris porten a terme la compra d'hidrocarburs per a desenvolupar la seva activitat professional i no per a un ús particular).

Una altra casuística seria per al cas dels empresaris o professionals que efectuïn exportacions definitives de béns sotmesos a impostos especials, els quals també tenen dret (sota els requisits establerts reglamentàriament) a la devolució de la quota de liquidació.

5. L'impost indirecte sobre la prestació de serveis d'assegurança

5.1. Normativa de l'impost sobre la prestació de serveis d'assegurança

- Llei de l'impost indirecte sobre la prestació de serveis d'assegurança.
- Reglament de l'impost indirecte sobre la prestació de serveis d'assegurança.

La normativa pot ser consultada als portals web www.BOPA.ad o www.impostos.ad.

5.2. Naturalesa i àmbit d'aplicació

L'impost indirecte sobre la prestació de serveis d'assegurança (en endavant, ISI assegurador) és de naturalesa indirecta i s'aplica a les prestacions de serveis fetes en territori andorrà.

A partir de l'any 2013 va entrar en vigor l'impost general indirecte que va refundre tota una sèrie d'impostos indirectes vigents fins llavors en un de sol, deixant al marge, però, l'ISI assegurador.

Per tant, s'ha de tenir en compte que les empreses que suportin alguna quota d'ISI assegurador no se'l podran deduir en les declaracions periòdiques d'IGI i, per tant, suposarà un cost afegit de l'operació.

D'altra banda, les empreses que prestin serveis subjectes a aquest impost no es podran deduir, d'una manera directa, les quotes d'IGI suportades en la seva activitat, sinó que aquesta deducció es farà d'una manera objectiva.

5.3. Fet generador de l'impost i exempcions

L'article 3 de la Llei de l'ISI assegurador estableix com a fet generador de l'impost les prestacions de serveis d'assegurança que tinguin com a objecte la cobertura de riscos de tota mena (se n'exclouen expressament el règim de

la seguretat social i els productes de capitalització com ara fons de pensions, plans de jubilació o altres de la mateixa naturalesa).

Dins el concepte de serveis d'assegurança s'inclouen les operacions següents (article 4 de la Llei de l'ISI assegurador):

- Operacions d'assegurança directa de vida (cobertures de riscos com defunció, supervivència, etc.).
- Operacions d'assegurança directa diferents de les de vida (cobertures de riscos com ara accidents, malaltia, vehicles, de mercaderies transportades, etc.).
- Operacions de reassegurança en què una entitat asseguradora cobreix riscos ja coberts per una altra entitat asseguradora.

El fet generador de l'ISI assegurador es complementa amb les exempcions establertes a l'article 5 de la Llei de l'ISI assegurador:

- Les operacions de reassegurança.
- Les operacions d'assegurança relacionades amb el transport internacional de mercaderies.
- Les operacions d'assegurança que tinguin per objecte exclusiu la cobertura de prestacions complementàries als afiliats a la CASS, amb els límits de tarifes de la CASS i sempre que el cobrament del complement estigui condicionat al reemborsament per part de la CASS.

5.4. Obligats tributaris i lloc de realització

Tenen la condició d'obligats tributaris de l'impost les entitats asseguradores que facin operacions d'assegurança o reassegurança.

En aquest sentit, es consideren entitats asseguradores tant els asseguradors o companyies asseguradores com els seus delegats o delegacions (definites en la Llei reguladora de l'actuació de les companyies d'assegurances).

Les regles de localització són molt més simples que l'IGI, i a l'article 7 de la Llei de l'ISI assegurador s'estableix que s'entenen realitzades en territori andorrà les prestacions de serveis en què la localització del risc o del compromís se situï en aquest territori, o en les prestacions de serveis contractades o formalitzades en territori andorrà.

5.5. Quantificació de l'impost

La base de tributació queda definida a l'article 8 de la Llei de l'ISI assegurador com l'import total de la prima o quota que hagi de satisfer el prenedor de l'assegurança (per exemple, prima anual de l'assegurança del vehicle).

S'estableix un tipus de gravamen únic del 4 %.

La meritació de l'impost té lloc en el moment en el qual s'hagin de satisfer les primes, i l'obligat tributari té l'obligació de traslladar l'impost als seus clients consignant d'una manera separada l'import de l'impost a la factura.

La quota de liquidació de l'impost es determina d'una manera objectiva, tenint en compte les quotes d'ISI repercutides i estimant les quotes d'IGI suportades en l'exercici de l'activitat subjecta a ISI assegurador (article 15 de la Llei de l'ISI assegurador i article 7 bis del Reglament de l'ISI assegurador), d'acord amb la fórmula següent:

$$\text{Quota de liquidació} = t \times V1 - c^* \times V1,$$

on t = tipus de gravamen; $V1$ = les primes totals; c^* = coeficient d'impostos indirectes satisfets (0,0045).

5.6. Gestió de l'impost

Els obligats tributaris han de presentar una declaració (model 210) dels pagaments a compte de l'impost amb periodicitat trimestral, en què la quota a ingressar a compte serà la que resulta d'aplicar un 25 % sobre la quota de liquidació de l'any natural anterior.

Anualment (durant el primer trimestre de l'any següent) s'haurà de presentar la declaració-liquidació de l'impost (model 230), amb la deducció dels pagaments a compte efectuats durant l'any.

Si els pagaments a compte són superiors a la quota de liquidació, el ministeri encarregat de les finances procedirà a la devolució durant el segon trimestre de l'any natural.

A banda de la declaració de l'impost, els obligats tributaris han de presentar, anualment, un informe d'auditoria fet per una entitat auditoria externa sobre la integritat de les dades consignades en les declaracions presentades.

5.7. Exemple general

Una entitat asseguradora porta a terme les operacions següents durant l'any 2016:

- Primes per assegurances de vehicles: 200.000 euros.
- Primes per assegurances de vida: 100.000 euros.
- Cost de l'auditoria anual: 7.000 euros (IGI suportat de 315 euros).
- Adquisició d'equips informàtics: 2.000 euros (IGI suportat de 90 euros).
- Lloguer d'oficines: 18.000 euros anuals (IGI suportat de 810 euros).
- Quota líquida any 2015 = 9.000 euros.

Liquidacions exercici 2016:

Taula 5

Pagaments a compte (quota n-1 x 25 %)	
Primer trimestre (9.000 x 25 %)	2.250,00
Segon trimestre (9.000 x 25 %)	2.250,00
Tercer trimestre (9.000 x 25 %)	2.250,00
Quart trimestre (9.000 x 25 %)	2.250,00
Total pagaments a compte	9.000,00
Liquidació (t x V1 - c*x V1)	
t = tipus de gravamen	4 %
V1 = primes totals	300.000,00
c* coeficient d'impostos indirectes satisfets	0,0045
Quota = (4 % x 300.00) - (0,0045 x 300.000)	10.650,00
Regularització (Quota = pagament a compte)	
Quota final = 10.650 - 9.000	1.650,00

Com es pot observar en l'exemple, les quotes d'IGI a deduir es calculen d'una manera estimativa (com un règim objectiu) a partir dels ingressos per les primes cobrades per l'entitat asseguradora.

Una entitat subjecta al règim general s'hauria deduït un import de 1.215 euros com a IGI suportat (és l'IGI real que ha suportat en relació amb la seva activitat), però en anar pel règim d'ISI assegurador, l'impost indirecte estimat a deduir és de 1.350 euros.

6. Impostos duaners

El fet que el Principat d'Andorra no formi part de la Unió Europea comporta l'existència d'una sèrie de particularitats en el marc duaner, és a dir, en les exportacions i importacions de mercaderies.

6.1. Normativa

- Acord d'unió duanera entre la Comunitat Europea i el Principat d'Andorra, del 28 de juny de 1990.
- Llei 5/2004, del 14 d'abril, del Codi de duana.
- Llei de taxes sobre el consum, del 30 de desembre de 1985.
- Tarifa general de taxes del consum.

La normativa es pot consultar als portals web www.BOPA.ad o www.duana.ad.

6.2. Sistema impositiu duaner

L'actual sistema duaner té l'origen en l'acord duaner signat el 1990 entre la Comunitat Europea i el Principat d'Andorra, el qual va modificar significativament el sistema, que fins aleshores es regia per uns acords comercials bilaterals (amb Espanya i França).

Aquest acord duaner preveu, en el seu article 2, establir una unió duanera per a determinats productes, la qual cosa equival, a efectes estrictament comercials (importacions i exportacions), a considerar Andorra com un país comunitari, amb una lliure circulació de mercaderies en el territori de la unió duanera.

Mercaderies afectes a la unió duanera

La unió duanera serà aplicable als productes dels capítols 25 a 97 del sistema harmonitzat de designació i codificació de mercaderies (article 2 de l'Acord), sempre que siguin (article 3 de l'Acord):

- a) Mercaderies produïdes a la Comunitat Europea o al Principat d'Andorra (originàries d'aquests territoris).

- b) Mercaderies procedents de països tercers que es troben en lliure pràctica a la Comunitat Europea o a Andorra (és a dir, les mercaderies que han satisfet la taxa exterior comuna, que són els drets de duana establerts per la Comunitat).

Per tant, queden exclosos d'aquesta unió duanera els productes agrícoles corresponents als capítols 1 a 24 del sistema harmonitzat.

Principals implicacions de l'Acord

Segons estableix el seu article 6, se suprimeixen els drets de duana i les taxes en els termes següents:

- a) Andorra les suprimeix respecte a les importacions de mercaderies que provinguin de la Comunitat Europea.
- b) La Comunitat Europea (excepte Espanya i Portugal) les suprimeix respecte a les importacions de mercaderies que provinguin d'Andorra.
- c) Espanya i Andorra apliquen, per a les importacions que provinguin d'Andorra, els mateixos drets de duana que els que podien aplicar respecte a la Comunitat Europea tal com estava composta el 31 de desembre de 1985.

Respecte als productes inclosos en els capítols 1 a 24 del sistema harmonitzat (que queden fora de la unió), en els articles 11 i 12 de l'Acord s'estableix:

- a) En la seva importació a la Comunitat Europea (originaris d'Andorra), quedaran exempts els drets a la importació.
- b) En la seva importació a Andorra, s'estableix una clàusula de no discriminació consistent en el fet que el règim aplicat als productes provinents de països tercers no pot ésser més favorable que el règim aplicat als provinents de la Comunitat Europea (dins les taules de la tarifa de la Nomenclatura General de Productes, www.duana.ad, es poden consultar els drets duaners aplicats).
- c) Finalment, s'estableix un règim especial per als productes amb codis 24.02 i 24.03 del sistema harmonitzat (tabac) manufacturats a la Comunitat Europea segons el qual, en la seva importació a Andorra, tindran una reducció del 60 % del percentatge respecte a allò establert per als mateixos productes provinents de països tercers.

Unes altres implicacions rellevants d'aquesta unió duanera, entre d'altres, serien les següents:

- La prohibició de restriccions quantitatives a la importació i exportació així com tota mesura que tingui un efecte equivalent, entre la Comunitat Europea i el Principat d'Andorra (article 9 de l'Acord).
- El règim que el Principat d'Andorra apliqui a la Comunitat Europea no pot donar lloc a discriminacions entre els estats membres, els ciutadans o les societats (el mateix a la inversa).

Finalment, s'ha de tenir en compte que, a dia d'avui, el Govern del Principat d'Andorra està en negociacions sobre un futur acord d'integració/associació a la Unió Europea, la qual cosa pot comportar modificacions a l'actual acord d'unió duanera.

7. Resum

De totes les figures impositives indirectes vigents al Principat d'Andorra, la més important i la que requereix un estudi més exhaustiu és l'impost general indirecte, en ser la figura impositiva que engloba la major part de les operacions de consum i en establir un sistema de càlcul i gestió més complex que la resta.

En aquest sentit, cal destacar la importància de les regles de localització en les prestacions de serveis, ja que, a la pràctica, seran les que determinaran en quin país queda gravada una determinada operació.

Resulta també important la inexistència de la regla de la prorrata en l'impost general indirecte, ja que, a diferència dels països de l'entorn, al Principat no hi ha limitació a la deducció de l'IGI per fer operacions exemptes.

Tot i la importància de l'impost general indirecte, no es poden obviar les altres figures d'imposició indirecta vigents al Principat, com ara l'impost sobre transmissions patrimonials immobiliàries (impost indirecte per la transmissió de béns immobles) i l'impost indirecte sobre la prestació de serveis d'assegurança (impost al marge de l'IGI).

Ara bé, per la particularitat del Principat d'Andorra de ser un país tercer respecte a la Unió Europea i, per tant, de disposar d'una duana amb tota la resta de països, quantitativament (tot i que la gestió i el càlcul siguin més simples) cobren importància les taxes sobre el consum.

Finalment, cal tenir en compte les figures dels impostos especials, previstes també en els ordenaments tributaris dels països de l'entorn, amb un objectiu de recaptació, però també social.

8. Bibliografia

Avui, al Principat d'Andorra, pràcticament no existeix bibliografia en l'àmbit tributari, per la qual cosa l'elaboració dels presents apunts s'ha basat en la interpretació de la pròpia legislació de cada tribut (exposada en cada apartat corresponent), tenint en compte, algunes vegades, la interpretació establerta per l'Administració tributària espanyola (donada la similitud de les legislacions), així com en informació extreta de les pàgines web següents:

- www.impostos.ad
- www.duana.ad
- www.ccis.ad
- www.BOPA.ad

**MÒDUL V: IMPOST SOBRE LA RENDA
DELS NO RESIDENTS, CONVENIS
INTERNACIONALS I INTERCANVI
D'INFORMACIÓ EN MATÈRIA FISCAL**

1. L'impost sobre la renda dels no residents fiscals

1.1. Introducció i consideracions generals

Durant els darrers anys, el Principat d'Andorra està immers en un procés d'obertura econòmica internacional que ha comportat la necessitat d'adaptar el seu marc jurídic i fiscal a l'entorn europeu i a l'OCDE. Més que un procés, molta gent convindrà que Andorra està escometent una transformació del seu model econòmic amb l'objectiu d'orientar el Principat cap a un centre de prestació de serveis internacional dotat de tots els mitjans (jurídics i fiscals) per competir lleialment en un món globalitzat.

Andorra ha deixat de ser considerada un paradís fiscal per part de l'OCDE i de la Unió Europea (UE). El Principat és avui un estat que compleix els estàndards i les normes internacionals vigents en matèria de transparència i compliment fiscal, i amb una voluntat de continuar-ho fent, en igualtat de condicions amb la resta d'estats de la UE i dels països membres de l'OCDE.

La configuració del marc fiscal andorrà en matèria d'imposició directa es va acabar de completar amb l'aprovació, el 24 d'abril de 2014, de l'impost sobre la renda de les persones físiques, una vegada implantats els impostos que graven les rendes empresarials, tant de les persones físiques com de les persones jurídiques, i també dels no residents fiscals. A l'hora de modelar aquest nou marc impositiu directe, el legislador andorrà ha considerat les tendències i els referents impositius prevalents i vigents als estats membres de la UE i als països membres de l'OCDE.

Un dels pilars en el procés d'obertura econòmica del Principat d'Andorra el constitueix la possibilitat de subscriure convenis per evitar la doble imposició (en endavant, CDI) amb altres estats, que atorguin un marc fiscal favorable per a les inversions cap a Andorra i des d'Andorra. És per aquest motiu que l'existència d'uns impostos directes homologables (molt especialment l'impost sobre societats i l'impost sobre la renda de les persones físiques) es revela com un factor decisiu sense el qual la majoria d'estats —i, en particular, els nostres veïns França, Espanya i Portugal— no haurien estat disposats a la signatura d'un CDI amb Andorra. Malgrat haver-hi estats que, en no tenir un impost sobre la renda de les persones físiques o un impost similar, han formalitzat CDI amb algunes de les principals economies del món, es tracta de situacions excepcionals, normalment justificades per

la concurrència d'alguna singularitat d'índole geopolítica, econòmica o estratègica de l'esmentat territori o bé de CDI antics (com per exemple els estats amb importants fonts de petroli o d'altres matèries primeres).

L'existència d'un tipus del 10 % com a tipus màxim i general en els impostos directes anteriorment esmentats, nombrosos dispositius i incentius fiscals, i règims fiscals favorables configuren un marc fiscal molt atractiu i competitiu en l'entorn de la UE i de l'OCDE, que hauria de contribuir en el futur a l'estímul de l'economia andorrana.

Així, el règim fiscal favorable per a les rendes de l'estalvi previst en l'impost sobre la renda de les persones físiques, la no existència d'un impost que gravi el patrimoni, ni d'un impost sobre successions o donacions, juntament amb el fet que Andorra té un entorn extraordinàriament segur i saludable, hauria de permetre atraure residències de persones físiques i les seves famílies amb un perfil patrimonial alt. Addicionalment, els règims especials previstos en l'impost sobre societats, com el règim *holding* de participacions estrangeres, previst en l'article 38 LIS, i el règim *d'IP box*—explotació de determinats actius intangibles previst en l'article 23 LIS—, haurien de contribuir a la localització d'activitats econòmiques a Andorra.

Dins de l'esmentat procés d'adaptació del sistema tributari andorrà als principis europeus, es feia necessari incorporar a l'ordenament jurídic un impost de caràcter directe, però dirigit a aquelles rendes obtingudes en territori andorrà per persones que no hi residien.

És per aquest motiu que es va crear l'impost sobre la renda dels no residents fiscals a través de la Llei 94/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre la renda dels no residents fiscals, que posteriorment, va ser modificada per la Llei 18/2011, de l'1 de desembre, de modificació la Llei 94/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre la renda dels no residents fiscals (IRNR).

Els principis inspiradors sobre els quals es va basar el text de la Llei de l'IS també són presents en el text normatiu de l'IRNR. De manera que es pot dir que les disposicions d'aquesta llei inclouen els principis bàsics previstos pels ordenaments jurídics europeus amb la finalitat de crear un impost anàleg i compatible a escala internacional. L'objectiu de crear un impost sobre les directrius europees i de l'OCDE és facilitar, tal com hem exposat anteriorment, les negociacions i signatures de futurs convenis per evitar la doble imposició internacional, circumstància que provocarà l'obertura a l'exterior de l'economia andorrana, juntament amb l'atracció d'inversions estrangeres.

Així mateix, la Llei de l'IRNR preveu expressament que el contingut és conforme a les directrius marcades per l'OCDE. Entenem que d'aquesta manera s'està donant lloc a acudir als criteris interpretatius de l'organisme

esmentat quan s'esdevingui algun conflicte a l'hora d'interpretar o aplicar les disposicions de la Llei de l'IRNR.

Adicionalment, en tot el text de la Llei de l'IRNR hi ha presents els principis de neutralitat fiscal i de no discriminació.

Aquests principis es materialitzen en el fet que la tipologia de les rendes gravades per aquest impost són les mateixes que les gravades per l'IS i per l'IRPF, i que el tipus de gravamen per a tots els impostos directes és el mateix. De manera que l'IRNR no és un impost amb més càrrega impositiva que la resta d'impostos directes pel fet que els obligats tributaris siguin no residents fiscals en territori andorrà, amb la qual cosa es respecta el principi constitucional d'igualtat tributària i de no discriminació.

L'impost sobre la renda de no residents fiscals (IRNR) grava els rendiments de les persones, físiques o jurídiques, no residents a Andorra, que s'obtenen o es consideren obtinguts en el territori del Principat d'Andorra.

En l'actualitat, l'IRNR es regeix pel Text refós de l'articulat de la Llei 94/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre la renda dels no residents fiscals modificada per la Llei 18/2011, de l'1 de desembre, de modificació de la llei 94/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre la renda dels no residents fiscals, per la Llei 37/2014, de l'11 de desembre, de regulació dels jocs d'atzar, i per la Llei 5/2014, del 24 d'abril, de l'impost sobre la renda de les persones físiques, aprovat pel Decret legislatiu del 29 d'abril de 2015.

Les característiques essencials de la tributació dels no residents són les següents:

- No es distingeix entre la tributació de les persones físiques i les jurídiques, amb algunes excepcions que veurem més endavant.
- Es distingeix amb claredat entre la tributació dels no residents que mantenen a Andorra un establiment permanent i la dels qui hi tenen una organització econòmica estable.
- La tributació es fa, en general, sobre fets i operacions individualment considerats, sense que sigui aplicable el concepte genuí de renda com a magnitud global (llevat en el cas de l'existència d'un establiment permanent).
- Les normes de l'IRNR cedeixen davant allò establert en els tractats i convenis internacionals per evitar la doble imposició.
- Algunes vegades, els no residents han de nomenar un representant a Andorra per tal de relacionar-se amb l'Administració tributària (article 6, apartat 1 de la Llei). L'incompliment d'aquesta obligació es considera una infracció simple de caràcter greu (article 38.2 de la Llei).

Cal dir que l'IRNR és un impost directe i de naturalesa real, atès que els rendiments objecte de tributació són els obtinguts pels obligats tributaris únicament en el territori d'aplicació de l'impost.

En línies generals, aquest impost grava la renda obtinguda dintre el territori andorrà per persones físiques i jurídiques no residents fiscals dins aquest territori.

Estaran gravats per aquest impost aquells rendiments obtinguts en el territori andorrà pels obligats tributaris de l'impost i en queden exclosos de tributació en concepte d'IRNR la resta de rendiments obtinguts en altres indrets.

És rellevant tenir present que en el cas d'existència de CDI, les disposicions incloses en el conveni internacional tindran prevalença al que estableix la Llei d'aquest impost (tenen una posició jurídica superior a la normativa interna). És a dir, en cas de contradicció entre el CDI i allò que estableix la normativa interna (l'IRNR), tindrà prevalença el que disposa el conveni. D'aquí la importància, en tractar amb aquesta figura impositiva de l'IRNR, de verificar i confirmar sempre si existeix o no un CDI en vigor amb l'Estat de residència fiscal del país de l'obligat tributari.

El vessant internacional d'aquest impost és molt important i per això també ho és del paper que juguen els CDI.

En línies generals, les disposicions dels CDI delimiten l'Estat on són objecte de tributació els rendiments obtinguts pels obligats tributaris d'un estat residents en un altre. Mitjançant la signatura d'un CDI s'intenta evitar que un mateix rendiment estigui subjecte a la tributació interna en dos estats: el de residència del perceptor dels rendiments i el d'origen dels rendiments (l'Estat de la font de la renda), és a dir, l'Estat on té la residència el pagador d'aquests rendiments. En un altre curs s'analitzen els efectes en la tributació per l'IRNR quan s'ha d'aplicar un CDI entre Andorra i l'Estat de residència de l'obligat tributari.

Els paràmetres que defineixen el règim aplicable als obligats tributaris per l'IRNR són:

- La no residència fiscal en territori andorrà.
- L'existència de determinades rendes que es consideren obtingudes en el territori andorrà.
- La concurrència o no d'establiment permanent (EP).
- L'existència o no de CDI aplicable subscrit entre Andorra i l'Estat de residència del no resident.

1.2. Naturalesa i àmbit d'aplicació de l'impost

L'IRNR constitueix un tribut de caràcter directe que grava la renda obtinguda en territori andorrà per les persones físiques o jurídiques no residents al Principat (art. 1 LIRNR).

L'àmbit territorial d'aplicació de l'IRNR és tot el territori del Principat d'Andorra (art. 2 LIRNR).

L'IRNR és un impost directe i de naturalesa real, atès que els rendiments objecte de tributació són els obtinguts pels obligats tributaris únicament en el territori d'aplicació de l'impost.

Estaran gravats per l'IRNR aquells rendiments obtinguts en territori andorrà pels obligats tributaris de l'impost i queden exclosos de tributació en concepte d'IRNR la resta de rendiments obtinguts en altres indrets.

La normativa fiscal andorrana utilitza determinats punts de connexió o criteris de gravamen per a delimitar l'àmbit d'aplicació de l'IRNR. Sobre la base d'aquests punts de connexió s'atrau en l'àmbit de la sobirania fiscal andorrana una part del total de les rendes obtingudes pel no resident. Els punts de connexió determinats de la subjecció a l'impost són els que detalletem seguidament:

- 1) Lloc de situació del bé o d'exercici del dret.
- 2) Residència del pagador de la renda (es coneix com a «criteri de pagament»).
- 3) Residència de l'emissor.
- 4) Lloc de realització o utilització. A partir d'aquest criteri, es consideren obtinguts a Andorra els rendiments d'activitats econòmiques sense mediació d'establiment permanent, de prestacions de serveis (professionals, estudis, projectes, assistència tècnica, suport a la gestió, etc.), actuacions artístiques o prestacions de treball que es facin o s'utilitzin a Andorra.

1.3. Fet generador

El fet generador és un element essencial de l'impost, que determina la tipologia i la naturalesa dels rendiments obtinguts pels obligats tributaris que estaran gravats per aquest impost.

Constitueix el fet generador d'aquest impost l'obtenció de rendes, dineràries o en espècie, al territori d'Andorra (art. 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14 LIRNR). Es consideren així les que es relacionen a continuació:

- Les rendes provinents d'activitats desenvolupades dins el territori andorrà.
- Les rendes que procedeixin de béns situats a Andorra.
- Les rendes que vinguin de drets exercitables o utilitzables a Andorra.
- En particular, es consideren rendes obtingudes en el territori andorrà totes aquelles que siguin satisfetes per persones jurídiques residents a Andorra, o per persones físiques que siguin empresaris o professionals residents a Andorra, excepte que les rendes corresponguin a drets i prestacions contractats, realitzats i utilitzats fora del territori andorrà.

No estan subjectes a l'IRNR els interessos i altres rendiments obtinguts per la cessió a tercers de capitals propis a què es refereix l'acord entre el Principat d'Andorra i la Comunitat Europea relatiu a l'establiment de mesures equivalents a les previstes a la Directiva 2003/48/CE del Consell en matèria de fiscalitat dels rendiments de l'estalvi en forma de pagaments d'interessos, aprovat per la Llei 11/2005, del 13 de juny.

Tampoc no estan subjectes a l'IRNR els guanys de capital derivats de la transmissió de béns immobles o drets sobre aquests béns per part de persones no residents fiscals que actuïn sense mediació d'establiment permanent, sempre que estiguin subjectes a l'impost regulat per la Llei 21/2006, del 14 de desembre, de l'impost sobre les plusvàlues en les transmissions immobiliàries.

La llei de l'IRNR estableix que es presumeixen retribuïdes, llevat de prova en contrari, les prestacions o les cessions de béns, drets i serveis susceptibles de generar rendes subjectes a aquest impost. Aquesta presumpció implica que aquelles prestacions o cessions de béns, drets i serveis realitzades d'una manera gratuïta constitueixen un fet generador de l'impost i que s'han de valorar segons el mercat.

La configuració del fet generador s'ha de completar al·ludint a l'aspecte temporal. Existeix una diferència radical entre els rendiments obtinguts mitjançant establiment permanent i les rendes obtingudes sense l'existència d'aquests establiments. En el primer cas, s'apliquen les mateixes regles de l'impost sobre societats. Així, ens trobem amb un període impositiu que coincideix amb l'exercici econòmic de l'establiment permanent, sense que pugui excedir de dotze mesos, i l'impost es merita l'últim dia del període impositiu. Per excepció, el període finalitzarà quan l'establiment permanent cessi en la seva activitat, es dugui a terme la defecció de la inversió efectuada en el seu moment respecte de l'establiment permanent, es transmeti, hi hagi dissolució i, si escau, liquidació de l'entitat titular de la casa matriu, o quan la persona física titular mori.

Quan la renda s'obté sense la mediació d'establiment permanent, l'impost es merita quan siguin exigibles, amb excepció de les presumptes rendes en les quals el meritament és el 31 de desembre. En aquests casos, no es pot parlar de període impositiu, perquè l'impost es merita per cada operació. Per tant, en el cas que no existeixi establiment permanent, la base de tributació es correspondrà per cadascuna de les rendes que s'obtinguin. Farem notar que l'obligat tributari tributarà d'una manera separada i individualitzada per cadascuna de les rendes obtingudes a Andorra.

1.4. Exempcions

Nombroses rendes que s'entenen obtingudes a Andorra per no residents es troben exemptes (art. 15 LIRNR). Es consideren rendes exemptes de l'IRNR les següents:

- En el cas de persones físiques no residents fiscals:
 - a) Les indemnitzacions com a conseqüència de responsabilitat civil per danys personals, en la quantia legalment o judicialment reconeguda. El mateix tracte resulta aplicable a les indemnitzacions satisfetes per les administracions públiques andorranes per danys personals com a conseqüència del funcionament dels serveis públics.
 - b) Les compensacions econòmiques per acomiadament o cessament del treballador, en l'import establert amb caràcter obligatori en virtut de la normativa reguladora.
 - c) Les beques públiques i les atorgades per entitats privades, percebudes per cursar estudis reglats, tant al Principat d'Andorra com a l'estranger, amb les condicions que es determinin reglamentàriament.
 - d) Els premis literaris, artístics o científics rellevants, amb les condicions que es determinin reglamentàriament.
 - e) Els guanys de capital que es posin de manifest per motiu d'una transmissió lucrativa *mortis causa*.
- Totes les rendes del capital mobiliari a les quals es refereix l'article 13 (interessos, dividends, etc.).
- Els guanys procedents de transmissions d'accions, de participacions o de drets en el capital d'entitats residents fiscals a Andorra, sempre que l'obligat tributari no hagi tingut una participació superior al 25 %

del capital social o en els drets de vot en els dotze mesos anteriors al moment de la transmissió.

- Els guanys derivats de la transmissió de les accions o les participacions en organismes d'inversió col·lectiva regulades en la Llei 10/2008, del 12 de juny, de regulació dels organismes d'inversió col·lectiva de dret andorrà, amb exclusió de les gestores d'entitats d'aquesta mena.
- Els premis que perceben persones físiques no residents que procedeixin dels jocs d'atzar regulats per la Llei de regulació dels jocs d'atzar.
- Les adquisicions a títol lucratiu dels actius, títols o valors als quals es refereix aquest article i també dels dipòsits, comptes corrents i altres productes financers.
- Els rendiments derivats de la prestació de serveis d'inversió i de pagament, principals i auxiliars, a entitats operatives autoritzades del sistema financer andorrà. A aquest efecte són serveis d'inversió i serveis auxiliars els que es defineixen a la Llei 13/2010, del 13 de maig, sobre el règim jurídic de les entitats financeres d'inversió i de les societats gestores d'organismes d'inversió col·lectiva.
- Les rendes obtingudes en territori andorrà derivades de les operacions financeres previstes a l'apartat 2 de la disposició addicional sisena de la Llei 14/2010, del 13 de maig, de règim jurídic de les entitats bancàries i de règim administratiu bàsic de les entitats operatives del sistema financer, no previstes en apartats anteriors.

Així mateix, la Llei de l'IRNR estableix que no es consideren obtinguts en el territori andorrà els rendiments següents:

- a) Els rendiments satisfets en compravendes internacionals de mercaderies, incloses comissions i despeses accessòries i connexes.
- b) Els rendiments satisfets a persones o entitats no residents fiscals a Andorra per part d'establiments permanents situats a l'estranger, quan estiguin relacionats amb l'activitat de l'establiment permanent a l'estranger.

Farem notar que, en l'entorn dels rendiments i guanys derivats d'inversions en actius i instruments financers, el legislador andorrà ha introduït un règim de neutralitat fiscal (ja sigui per la via de la no subjecció o de l'exempció a l'IRNR, com hem exposat anteriorment) per tal de mantenir la competitivitat del sector financer andorrà en l'àmbit de l'activitat de la banca privada i la gestió de patrimonis en línia amb el que succeeix en altres places financeres europees o de l'entorn OCDE (és el cas, per exemple, de la plaça financera luxemburguesa).

1.5. Subjectes passius i responsables

Són obligats tributaris les persones físiques i jurídiques no residents fiscals al Principat d'Andorra que obtinguin rendes que, d'acord amb la Llei de l'IRNR, es consideren generades al Principat.

La Llei no conté cap definició del subjecte no resident. Per tant, la residència es determinarà d'acord amb les normes de l'IRPF i de l'IS. També ho són les persones que, tot i residir en territori andorrà, es considera per una ficció legal que no són residents fiscals a Andorra (per exemple, el cas dels funcionaris diplomàtics, consulars o d'organismes internacionals).

El primer fet determinant de la subjecció a l'IRNR se centra en la no residència a Andorra de l'obligat tributari. En conseqüència, resulta imprescindible definir aquesta noció per tal establir les rendes que resulten gravables i les que no ho són.

Es defineix positivament la residència habitual a Andorra, i s'ha d'interpretar *a contrario sensu* la no residència a efectes tributaris en aquest territori. Per tant, com hem dit anteriorment, s'haurà de tenir present la definició que fan les normes de l'IRPF i de l'IS sobre la residència fiscal en territori andorrà.

Cal tenir en compte l'existència de certes regles especials que regulen els casos particulars dels fronterers i els temporers. Per exemple, la Llei de l'IRNR, a través d'un règim especial, permet que un fronterer (resident en un altre estat, ja sigui a França o a Espanya) i un temporer puguin optar a gaudir de les normes de l'IRPF següents: possibilitat de deduir-se despeses de les rendes del treball, reducció del mínim personal exempt i bonificació de la quota.

Per gaudir d'aquest règim especial, els fronterers o temporers que vulguin optar-hi han de formalitzar l'opció d'acollir-s'hi en els deu dies següents a l'inici de la relació laboral. Als qui no s'acullin al règim especial, se'ls aplicarà a les rendes del treball que obtinguin el tipus de gravamen de l'IRNR del 10 %.

La Llei de l'IRNR preveu l'existència i la intervenció de dues figures rellevants, en funció de si les rendes s'han obtingut o no mitjançant un establiment permanent, que actuen com a substituïts de l'obligat tributari. Es tracta dels responsables i els representants.

Pel que fa a la figura dels responsables, la Llei de l'IRNR diu que responen solidàriament del deute tributari dels obligats tributaris no residents fiscals que han obtingut les rendes sense la mediació d'un establiment permanent. Són els pagadors dels rendiments meritats a favor dels obligats tributaris i els dipositaris, mandatariis o gestors dels béns o drets dels obligats tributaris. Aquesta responsabilitat no existeix quan es té l'obligació de retenir i ingressar a compte.

Respecte a l'altra figura, la dels representants, la Llei de l'IRNR estableix que els obligats tributaris no residents fiscals que obtinguin rendes mitjançant establiment permanent, o quan ho requereixi el ministeri encarregat de les finances, han de nomenar una persona física o jurídica resident al Principat perquè els representi davant d'aquest ministeri. Aquest nomenament s'ha de comunicar al ministeri en el termini d'un mes i s'ha d'acompanyar amb l'acceptació expressa del representant.

Adicionalment, la Llei de l'impost preveu una altra figura, la dels retenidors. Es consideren retenidors les persones físiques o entitats que estan obligades a ingressar al ministeri encarregat de les finances els pagaments que facin els obligats tributaris no residents fiscals.

L'aspecte subjectiu de l'IRNR s'ha de completar amb una menció al domicili fiscal. En tindrà la consideració, quan s'operi mitjançant establiment permanent, el lloc on radiqui la gestió administrativa efectiva i la direcció de l'empresa en territori andorrà. En el altres casos, serà el domicili del representant, el del retenidor o el del responsable solidari o el lloc de situació dels immobles.

1.6. Base de tributació

La base de tributació resulta diferent en els casos en els quals existeixi establiment permanent (EP) i en els supòsits en què el rendiment s'obtingui sense la seva mediació.

Quan existeix establiment permanent, la base de tributació es determina d'acord amb les disposicions de la Llei de l'impost sobre societats. No obstant això, existeixen algunes particularitats que convé sintetitzar (article 19 LIRNR). Són les següents:

- a) No són deduïbles els pagaments, efectuats a la casa matriu o en altres establiments permanents, en concepte de cànon, interessos, comissions, abonats en contraprestació de serveis d'assistència tècnica o per l'ús o la cessió de béns o drets.

Per excepció, els interessos abonats pels establiments permanents de bancs estrangers a la seva casa matriu o a altres establiments permanents, per a la realització de la seva activitat, sí que són deduïbles.

- b) Per a la determinació de la base de tributació, és deduïble la part raonable de les despeses de direcció i generals d'administració que corresponguin a l'establiment permanent i que es relacionin amb la utilització de factors feta per l'establiment permanent, de manera que

són d'aplicació les regles previstes a l'article 16 de la Llei de l'impost sobre societats pel que fa a operacions vinculades.

En les rendes obtingudes sense establiment permanent, la base de tributació estarà constituïda, per regla general, per l'import total de la renda meritada. La Llei de l'IRNR estableix, però, unes especificacions que convé conèixer i que detallem a continuació:

- La base de tributació de les rendes del capital immobiliari es redueix un 20 %.
- La base de tributació corresponent als rendiments de les operacions de reassurança correspon als imports de les primes cedides al reassegurador no resident fiscal.
- La base de tributació corresponent als guanys de capital per la transmissió de béns o drets situats al Principat es determina aplicant les normes previstes per a cada alteració patrimonial.
- L'import dels guanys o pèrdues patrimonials és la diferència entre els valors d'adquisició i transmissió dels elements patrimonials, en el cas de transmissions oneroses o lucratives. En altres supòsits, és el valor de mercat dels elements patrimonials o parts proporcionals, si escau.
- El valor d'adquisició en les transmissions a títol onerós està format per la suma de l'import real pel que s'hagi efectuat l'adquisició i el cost de les inversions i millores efectuades en els elements adquirits, així com les despeses i els tributs inherents a l'adquisició, exclosos els interessos satisfets per l'adquirent.
- El valor de transmissió és l'import real pel qual s'hagi efectuat l'alienació, menys les despeses i els tributs necessaris en la transmissió quan resultin satisfets al transmissor. Si l'import real satisfet és inferior al valor de mercat, preval aquest darrer.
- En el cas de transmetre un bé o dret procedent d'una adquisició a títol lucratiu, el valor d'adquisició és el de mercat en la data d'adquisició.
- En el cas de transmetre un bé o dret a títol lucratiu, el valor de transmissió és el de mercat en el moment de la transmissió.

Pel que fa als guanys i les pèrdues patrimonials, existeixen les normes de valoració específiques següents:

- Drets de subscripció preferents: Es considera que la seva transmissió genera un guany patrimonial gravable per l'import obtingut pel transmissor.
- Accions parcialment alliberades: El valor d'adquisició és l'import realment satisfet pel contribuent.

- Accions totalment alliberades: Tant el seu valor d'adquisició com el de les accions de les quals procedeixen resulten de repartir el cost total entre el nombre de títols, tant els antics com els alliberats que corresponguin.
- Aportacions no dineràries a societats andorranes: Quan el guany patrimonial estigui subjecte a tributació a Andorra, consisteix en la diferència entre el valor d'adquisició dels elements aportats i la quantitat més gran entre el valor nominal de les accions o participacions rebudes més la prima d'emissió, entre el valor de cotització dels títols rebuts el dia que es formalitzi l'aportació o el dia anterior o en el valor de mercat de l'element aportat.
- Separació de socis o dissolució de societats andorranes: El guany patrimonial és la diferència entre el valor de la quota de liquidació social o el de mercat dels elements rebuts i el valor d'adquisició del títol o participació de capital.
- Permuta de béns i drets: El guany patrimonial consisteix en la diferència entre el valor d'adquisició de l'element que es cedeix i el més alt del valor de mercat de l'element lliurat o del valor de mercat de l'element que es rep a canvi.
- Incorporacions de béns o drets que no derivin d'una transmissió: El guany patrimonial és el seu valor de mercat.

1.7. Quota de tributació

La quota de tributació resulta de l'aplicació a la base de tributació dels tipus de gravàmens següents:

- a) El tipus de gravamen per als establiments permanents és del 10 %.
- b) En la resta de casos, i amb caràcter general, el tipus de gravamen és del 10 %. No obstant això, quan es tracti de rendiments derivats d'operacions de reassegurança, el tipus de gravamen és de l'1,5 %, i quan es tracti de rendes satisfetes en concepte de cànon, del 5 %.

1.8. Gestió de l'ímpost

La gestió de l'IRNR és similar a la de l'IRPF o de l'IS. En síntesi, els subjectes passius estan obligats a declarar les rendes obtingudes i a ingressar les quotes que es dedueixin de la declaració. En el cas d'establiments

permanents, existeix l'obligació de dur la comptabilitat i de conservar els documents justificatius d'una manera similar a allò establert en l'impost sobre societats.

Els obligats tributaris no residents fiscals que obtenen rendes sense mediació d'un establiment permanent han de presentar una declaració per tal de liquidar el corresponent ingrés tributari. També ho poden fer en nom seu els responsables solidaris. Els obligats tributaris que hagin obtingut rendes que hagin estat objecte de retenció o se n'hagi efectuat l'ingrés corresponent a compte no hauran de presentar la declaració. Tampoc no és necessari declarar les rendes exemptes segons aquesta llei.

Els qui paguin rendiments als no residents han de retenir i ingressar a l'Administració tributària una quantitat que coincideix, en la immensa majoria de casos, amb l'impost definitiu.

Els obligats tributaris no residents fiscals a qui s'hagi retingut improcedentment o per excés poden sol·licitar al ministeri encarregat de les finances la devolució d'aquest excés.

1.9. Règim d'infraccions i sancions

La Llei de l'impost, en la seva part final, incorpora un règim d'infraccions i sancions que serà d'aplicació en tot allò que no contradigui la Llei de bases de l'ordenament tributari vigent.

2. Convenis per evitar la doble imposició internacional

2.1. Introducció

Els convenis de doble imposició (CDI) són tractats internacionals que tenen com a finalitat evitar els casos de doble imposició fiscal internacional mitjançant una sèrie de mesures que impliquin els dos estats contractants. Els CDI faciliten la promoció de les inversions estrangeres i afavoreixen la competitivitat de les empreses nacionals a l'exterior. Aquests CDI s'apliquen tant a les persones físiques com a les persones jurídiques residents de qualsevol dels estats signataris i afecten els impostos sobre la renda i el patrimoni. S'hi estableix quin dels dos estats contractants té competència i potestat per a gravar les rendes. Cal precisar que els CDI no sempre afecten l'impost sobre el patrimoni (és el cas dels CDI signats per Andorra, que no l'inclouen).

Andorra, en seguiment de la seva estratègia d'obertura econòmica i procés d'homogeneïtzació (normalització) amb els estàndards internacionals, ha signat diversos CDI que especifiquem a l'apartat 2.4.

2.2. Regles generals

El desenvolupament de les relacions comercials, financeres i culturals entre els estats implica la recerca de solucions que permetin evitar la doble imposició internacional. Cada estat elabora d'una manera sobirana la seva legislació fiscal i aquesta superposició de sobirania fiscal condueix generalment a gravar dues vegades una mateixa persona, una mateixa renda o un mateix bé. Tal situació és, evidentment, un obstacle per al progrés de les transaccions internacionals.

Així, per exemple, la normativa de l'IRPF preveu que les persones físiques que tenen la seva residència habitual a Andorra han de ser gravades per la totalitat de la renda que obtinguin (renda mundial), amb independència del lloc on aquesta s'hagi produït i de quina sigui la residència del pagador, de manera que és possible que rendes de font estrangera hagin tributat prèviament en el país d'on provenen (país de la font).

La situació podria ser la mateixa per a una societat andorrana que rebi ingressos de font estrangera.

Sembla, doncs, desitjable que la situació fiscal dels obligats tributaris que exerceixen activitats en altres països, siguin quina sigui la seva naturalesa —comercial, industrial, professional, del treball o financeres—, sigui clarificada, unificada i garantida. Com també és desitjable que, com a conseqüència d'aquestes activitats i inversions, no es generin supòsits d'evasió fiscal.

Tal és l'objecte dels convenis per a evitar la doble imposició (CDI), que són tractats internacionals que contenen, en particular, mecanismes per evitar els citats supòsits de doble imposició.

2.2.1. Models de CDI

Tots els CDI subscrits per Andorra es configuren i tenen en consideració el model de conveni OCDE vigent (versió 2010) i les modificacions posteriors, com a guia i orientació perquè els diferents països membres de l'OCDE negociïn i estableixin bilateralment els CDI.

En conseqüència, tots els CDI signats per Andorra tenen una estructura comuna sobre la base dels citats models de conveni OCDE, anàloga al que disposen la majoria dels CDI subscrits per altres estats que també segueixen les pautes proposades per l'OCDE.

Els models de conveni s'estructuren en un articulat i uns principis generals d'aplicació als quals s'acompanyen uns comentaris elaborats pels països membres de l'OCDE —a través del Comitè d'Assumptes Fiscals— que són d'una gran utilitat per a l'aplicació pràctica dels CDI i la resolució de possibles controvèrsies entre els estats.

La posició individual de cada estat i les possibles discrepàncies amb l'articulat del model de conveni o amb els seus comentaris es recullen, respectivament, en reserves i observacions particulars als citats textos que poden quedar reflectides en els CDI que bilateralment subscriu cada estat i que, en qualsevol cas, evidencien el criteri distint que sobre aquestes matèries té cada estat en particular.

La versió del model del conveni OCDE i els seus comentaris són objecte d'una actualització periòdica, la darrera de les quals ha tingut lloc el juliol de 2014.

2.2.2. Interpretació dels CDI

Com a normes de dret internacional, els CDI han de ser interpretats d'acord amb el Conveni de Viena, sobre dret dels tractats, del 23 de maig de 1969, que estableix els principis generals de bona fe, de la primàcia

del text i de tenir en compte l'objecte i la finalitat del tractat (Conveni de Viena, art. 31-33).

Com a criteris específics d'interpretació, s'han de considerar les normes concretes que sobre aquesta matèria contenen els CDI i que es refereixen a determinats conceptes i expressions sobre els quals els CDI proposen una definició expressa, tals com «persona», «societat», «establiment permanent», etc., i que, en el seu defecte, es remeten a les normes internes de cada estat (Model de conveni OCDE, art. 3).

Els comentaris a l'articulat que consten en el Model de conveni OCDE representen la interpretació de les administracions dels diferents països membres de l'OCDE i es poden considerar, sense arribar a ser-ho, pròxims a una interpretació autèntica dels CDI amb un paper clau com a referent normatiu als efectes d'interpretació dels referits convenis. La doctrina incorporada gradualment en els CDI fa que es parli d'interpretació dinàmica dels convenis. Es va assentant una tendència cap a la interpretació consensuada que implica la interpretació conjunta entre totes les administracions fiscals i tributàries dels estats als quals afecta el CDI, enfront d'interpretacions unilaterals o parcials.

Cal tenir present, al marge dels procediments interpretatius amistosos del caràcter bilateral dels convenis, la jurisprudència elaborada pel TJUE en matèria d'imposició directa i no discriminació. Excepcionalment, es poden trobar mandats específics d'interpretació en determinats CDI.

2.2.3. Principis d'aplicació dels CDI

S'han de considerar, a tal efecte, tres mandats essencials recollits en normes específiques del tractat: no discriminació, procediment amistós i intercanvi d'informació.

1. Principi de «no discriminació». Els estats als quals afecta un CDI s'obliguen a donar un tracte fiscal anàleg:
 - a) Als residents fiscals en aquests estats, amb independència de la seva nacionalitat.
 - b) Als establiments permanents (EP) d'un estat situats en l'altre estat, per comparació amb la legislació fiscal aplicable a qualsevol empresa resident que desenvolupi la mateixa activitat.
 - c) A les empreses que desenvolupin la seva activitat en un estat, amb independència que els seus accionistes siguin residents en l'altre estat i per comparació amb la legislació fiscal aplicable a les empreses del primer estat amb accionariat resident.

- d) Als interessos, cànon i altres despeses pagades per una empresa d'un estat contractant a un resident de l'altre estat contractant, que han de gaudir de les mateixes condicions en termes de deduccions fiscals als pagats a un resident «per a determinar els beneficis subjectes a imposició de la dita empresa».

Precisament, en matèria de no discriminació i igualtat de tracte fiscal i pel que fa a les persones i entitats residents en estats de la Unió Europea, s'ha de considerar la interpretació jurisprudencial del TJUE dels grans principis comunitaris relatius a les llibertats d'establiment, lliure circulació de capitals i persones i lliure prestació de serveis. El «cabal comunitari» assentat per aquesta jurisprudència europea és rellevant i cal tenir-lo en compte en la interpretació d'un CDI amb vista a la prohibició de mesures fiscals discriminatòries que restringeixin aquelles llibertats i, en concret, que rebutgin diferències objectives d'imposició entre residents i no residents.

2. Principi de «procediment amistós». S'estableix un procediment addicional als recursos interns propis de cada estat als quals afecti el CDI pel qual qualsevol resident fiscal en aquests estats pot instar un acord amistós interestatal quan consideri que qualsevol d'aquests estats ha adoptat una mesura que impliqui una aplicació indeguda del CDI. El Model de CDI OCDE preveu des del 2008 la inclusió d'una clàusula d'arbitratge en el precepte.

Aquest acord amistós, el resultat final del qual no està garantit, també s'estableix per a resoldre dubtes i discrepàncies i evitar els casos de doble imposició no previstos en el CDI i, en definitiva, per a aplicar correctament el CDI a través d'aquest mecanisme de consulta entre les autoritats competents d'ambdós estats.

Amb tot, s'ha de tenir en compte que els CDI signats per Andorra amb Espanya, Luxemburg i França no contenen la clàusula d'arbitratge en el procediment amistós (vegeu, per exemple, l'article 23 del CDI Andorra-Espanya).

3. Principi d'«intercanvi d'informació», també denominat d'«assistència mútua», entre els estats signataris del CDI.

Aquest principi estableix la possibilitat que entre aquests estats hi hagi un intercanvi d'informació per a la correcta aplicació del CDI, així com per a prevenir el frau fiscal i l'evasió fiscal.

L'intercanvi d'informació pot ser espontani (és a dir, per iniciativa d'un estat que faciliti informació, sense demanda prèvia, a l'altre estat), prèvia sol·licitud (això és, per petició expressa d'un estat a l'altre)

i automàtic (a partir d'un acord previ, per les informacions i amb el calendari que es pactin). Els CDI que ha signat Andorra preveuen l'intercanvi d'informació prèvia sol·licitud.

Aquest intercanvi d'informació està sotmès a un seguit de cauteles i restriccions: el secret i la confidencialitat per part dels funcionaris que intercanvien la informació; l'ús limitat de la informació intercanviada per a finalitats tributàries (allò que es coneix com a principi d'especialitat); el no subministrament d'informació que reveli un secret comercial, industrial o professional; l'intercanvi d'informació que es basi i es fonamenti en la legislació interna o en la pràctica administrativa de l'Estat que la subministra, etc.

D'acord amb aquest principi, les administracions fiscals d'ambdós estats poden establir comprovacions conjuntes o simultànies sobre determinats contribuents, operacions o transaccions.

L'actualització del Model de conveni OCDE de 2014 revisa l'article 26 i els comentaris i precisa diverses qüestions tècniques i relatives a l'ús de la informació subministrada. Farem notar que, quant a la normativa interna, es regulen obligacions anàlogues a les previstes a l'empara d'aquest principi d'assistència.

Poden establir-se normes singulars i específiques a l'entorn de l'intercanvi d'informació. Així, el CDI signat entre Andorra i Espanya conté un protocol amb disposicions específiques en matèria d'intercanvi d'informació.

2.2.4. Primacia dels tractats i convenis internacionals sobre el dret intern

Per veure d'una manera integral la fiscalitat dels no residents és necessari considerar —a més de la legislació interna en matèria de l'impost sobre la renda dels no residents— els diferents tractats i convenis internacionals que tingui subscrits i en vigor el Principat d'Andorra.

Els tractats que incideixen directament en l'àmbit fiscal andorrà són:

- Els CDI i prevenció del frau fiscal, de caràcter bilateral, subscrits per Andorra amb altres estats que tractin sobre les matèries següents: impostos sobre la renda (IRPF, IRNR i IS) i sobre el patrimoni. Com hem exposat anteriorment, generalment els CDI signats per Andorra no inclouen l'impost sobre el patrimoni.
- Els convenis bilaterals o multilaterals dels quals Andorra sigui part i que afectin l'ordenament jurídic tributari andorrà.

- Els acords internacionals en matèria d'intercanvi d'informació tributària signats per Andorra amb altres estats.

Per tractat cal entendre tot acord internacional celebrat entre estats i que es regeix pel dret internacional, ja consti en instrument únic o en dos o més instruments comuns i sigui quina sigui la seva denominació particular (Conveni de Viena, art. 2.1.a).

La reconeguda i acceptada primacia de la legislació derivada dels tractats i convenis internacionals enfront de la resultant de les disposicions internes no s'expressa d'una manera explícita en cap norma, si bé es pot deduir de la Constitució del Principat d'Andorra, en els seus articles 3.4 i 64, i de preceptes com l'article 3 de la Llei de l'IRNR, entre altres normes.

Els tractats internacionals vàlidament celebrats formen part integrant de l'ordenament intern, sense que les seves disposicions puguin ser derogades, modificades o suspeses més que a través de la manera prevista en el tractat o segons les normes de dret internacional.

2.3. Estructura dels CDI i comentaris al seu articulat

2.3.1. Estructura dels CDI

Disposicions comunes. Els primers articles d'un CDI en defineixen l'àmbit d'aplicació, tant en allò relatiu a les persones com als impostos que afecta, i precisen determinats termes necessaris per a la seva aplicació.

Els articles 1 a 5 dels CDI en regulen l'àmbit d'aplicació i contenen les definicions dels conceptes essencials. Aquests primers articles regulen l'àmbit d'aplicació subjectiu (persones) i objectiu (impostos) i les regles per interpretar els conceptes del conveni. Els CDI signats per Andorra segueixen en aquests articles el que proposa el Model de conveni de l'OCDE.

Els articles 6 a 22 dels CDI contenen les regles de tributació. S'hi regulen les regles de tributació aplicables a cada tipus de renda. L'article 23 regula els mètodes per eliminar la doble imposició: imputació o mètode d'exempció. Els articles 24 i següents contenen disposicions especials i finals que regulen temes com la no discriminació, estableixen un procediment amistós per a resoldre dubtes o discrepàncies en l'aplicació del conveni entre els estats contractants, l'intercanvi d'informació, l'entrada en vigor i altres qüestions.

Habitualment, els convenis s'acompanyen de protocols addicionals que preveuen aclariments o amplien el contingut del conveni en determinats aspectes o qüestions.

2.3.2. Anàlisi de l'articulat dels CDI

En aquest apartat procedirem a una anàlisi dels articles més rellevants d'un CDI.

Seguint els models de conveni OCDE, als quals s'ajusten essencialment els convenis en matèria de renda subscrits per Andorra, convé puntualitzar dues nocions essencials: el concepte de «resident d'un estat contractant» i el d'«establiment permanent».

Resident d'un estat contractant. La definició d'aquest concepte permet conèixer el perímetre subjectiu dels beneficiaris del tractat i evitar les dobles imposicions lligades a un conflicte de doble residència fiscal. Així mateix, aquest concepte presideix les regles d'imposició de les distintes categories de rendes, atès que atribueixen un dret d'imposició a l'Estat de residència del beneficiari o a l'Estat de la font de la renda, segons la naturalesa de cada renda, tal com es veurà més endavant.

D'una manera general, la residència es determina, en principi, amb referència a la legislació fiscal interna de cada un dels dos estats. Únicament en el supòsit que una mateixa persona sigui considerada resident en més d'un estat, per aplicació de les seves legislacions internes, entren en joc els criteris del CDI per determinar el país de residència, que són distints segons es tracti de persones físiques o de persones jurídiques:

- a) Per a les persones físiques, els criteris successius són els següents:
- L'habitatge permanent a la seva disposició.
 - El centre d'interessos vitals (vincles personals i econòmics més estrets que, en la seva concreció, revesteix especialment el component econòmic).
 - El lloc on visqui habitualment.
 - La nacionalitat.

Queda, com a última solució per resoldre el conflicte de doble residència, el procediment amistós.

- b) Per a les persones jurídiques, el criteri subsidiari generalment utilitzat és la seu de la direcció efectiva de l'empresa (el Model de conveni OCDE incorpora comentaris, referits a la casuística, a l'entorn d'aquest concepte, associat al lloc de presa de decisions clau de l'entitat), tot i

que poden ser utilitzats de vegades tant la nacionalitat com el mutu acord. Una entitat perd la seva condició de resident fiscal a Andorra si trasllada el seu domicili i la seu de direcció efectiva a un altre país, en la mesura que cancel·li la seva inscripció registral a Andorra i s'inscriu en el registre del nou país, després d'adoptar la corresponent forma societària.

L'acreditació de la residència fiscal no s'ajusta a cap model obligatori per a tots els estats signataris de CDI, tot i que hi pot haver formularis específics en alguns. Es considera acreditada la residència fiscal mitjançant altres mitjans de prova en aquells casos en què les autoritats fiscals no emetin certificats de residència fiscal.

Tot i que és menys freqüent, algun CDI preveu el contingut i l'autoritat competent per expedir els certificats de residència fiscal. Allò essencial és que l'autoritat competent certifiqui que la persona que desitja acollir-se a un determinat CDI té la residència fiscal en aquest estat en els termes i a efectes del tractat, i que hi tributa per les seves rendes universals (rendes mundials).

Establiment permanent. Aquesta definició és d'una gran importància per a la imposició de les rendes derivades d'activitats empresarials o professionals de no residents. En efecte, els CDI estableixen generalment que els beneficis d'una empresa d'un estat contractant només estan subjectes a tributació en aquell estat, llevat que l'entitat desenvolupi la seva activitat en l'altre estat contractant per mitjà d'un establiment permanent (en endavant, EP) allà situat (Model de conveni OCDE, art. 7). Per això, la definició d'establiment permanent és essencial per a determinar el dret d'un estat contractant a gravar els beneficis d'una empresa de l'altre estat contractant.

D'una manera general, es defineix com a EP el lloc fix de negocis mitjançant el qual una empresa du a terme tota o part de la seva activitat (Model de conveni OCDE, art. 5).

Determinació del dret de gravamen dels estats contractants. Les regles que estableixen el dret a gravar de cada estat són particulars per a cada categoria de renda (immobiliària, rendiments empresarials, dividends, interessos, cànons, rendiments del treball, pensions, increments de patrimoni...).

En aquest sentit, i d'una manera general, els CDI subscrits per Andorra disposen, per a cada tipologia de renda en concret, que el dret a gravar correspon, alternativament:

- a) A l'Estat de residència del beneficiari de manera exclusiva (així succeeix, per exemple, amb els beneficis empresarials sense EP, les pensions privades i les plusvàlues mobiliàries).

- b) A l'Estat de residència del beneficiari de manera no exclusiva. En aquest cas, l'Estat de la font té igualment el dret a gravar la renda considerada, però només limitadament (dividends, interessos i cànons) i il·limitadament (artistes, treball personal, rendes immobiliàries, etc.).
- c) En menys ocasions, a l'Estat de la font de la renda de manera exclusiva (cas de les pensions públiques, rendes immobiliàries en algun tractat, etc.).

Segons el que hem exposat anteriorment, llevat de quan algun CDI atorgui el dret a gravar a un dels estats d'una manera exclusiva, existeix la possibilitat d'imposició en tots dos estats, raó per la qual en aquests supòsits la doble tributació resultant haurà de ser eliminada mitjançant el precepte específic (Model de conveni OCDE, art. 23).

Mètodes per a evitar la doble imposició previstos pels CDI. Entre els mètodes existents per a evitar la doble imposició (mètode d'exempció, d'imputació o de crèdit fiscal, de deducció, de divisió del producte i de repartiment de l'objecte imposable), els convenis subscrits per Andorra opten pel d'exempció o pel d'imputació.

- a) **Mètode d'exempció:** Per aquest mètode, l'Estat de residència renuncia a gravar les rendes obtingudes en l'altre estat (el de la font) i, en conseqüència, tributen en un únic estat i queden exemptes en l'altre. En aquest mètode s'admeten dues alternatives:
 - l'exempció simple: quan les rendes no es tenen en compte, en cap moment, en la base de tributació del perceptor, i
 - l'exempció amb progressivitat: quan aquestes rendes únicament es computen per tal de determinar el tipus mitjà efectiu de gravamen que s'aplicarà sobre les rendes no exemptes, però sense que formin part de la base de tributació del subjecte passiu.
- b) **Mètode d'imputació:** També conegut com a «mètode de crèdit fiscal», consisteix a incorporar a la base de tributació del perceptor, per a la seva tributació a l'estat de residència, les rendes que procedeixin de l'altre estat. De la quota resultant es dedueix totalment o parcialment l'impost de la mateixa naturalesa satisfet a l'estranger. Així doncs, existeixen dues modalitats:
 - la imputació total o integral: quan es dedueix la totalitat de l'impost satisfet en l'estat de la font, i
 - la imputació parcial o limitada: quan la deducció per l'impost satisfet a l'estranger té un màxim que és l'import que per aquests rendiments correspondria pagar a Andorra si s'haguessin obtingut

en territori andorrà. En general, els convenis en vigor subscrits per Andorra, quan opten per aquest mètode d'imputació, ho fan mitjançant la modalitat de «limitada», que és la que regeix en l'ordenament intern.

Dit això, cal recordar que, en alguns casos, els CDI poden incorporar clàusules especials en matèria de doble imposició, ja sigui perquè es preveu la deducció de la doble imposició econòmica, ja sigui perquè s'estableixen mecanismes d'imputació d'impostos no satisfets efectivament en virtut de bonificacions o exempcions en l'estat de la font (*tax sparing*).

Per la seva banda, altres articles dels CDI defineixen les nocions de dividends, interessos, cànons, etc.

Quant a la devolució d'ingressos derivats de l'aplicació d'un CDI, s'ha de manifestar que en alguns CDI s'estableix una clàusula que preveu el mutu acord entre els estats signants per implementar les disposicions necessàries que facin efectius els límits de retenció i les devolucions impositives que procedeixin. En absència de tals normes o en els casos no previstos, les devolucions es regulen, amb caràcter general, per la Llei de l'impost sobre la renda de no residents (article 36) i pel seu reglament. A partir de la normativa citada, els subjectes passius residents en estats que hagin subscrit amb Andorra un CDI, que obtinguin rendes sense mediació d'EP i que hagin ingressat o sofert retencions a compte superiors a les que deriven del CDI, poden sol·licitar la devolució consegüent en el termini de tres anys des de la data d'ingrés.

Pel que fa a les rendes immobiliàries (article 6 del Model de conveni OCDE), quan el no resident titular d'immobles resideix en un país amb CDI subscrit amb Andorra, ha d'aplicar-se l'article corresponent del CDI relatiu a les rendes immobiliàries. Tots els CDI en vigor, tot i que poden presentar algunes desviacions de poca importància, segueixen les línies mestres recollides en el Model de conveni OCDE, article 6, que disposa la possibilitat de tributació compartida en els dos estats signataris del CDI. En el seu cas, és obligació de l'estat de residència del perceptor dels rendiments l'adopció de mesures per evitar la doble imposició.

En els CDI subscrits per Andorra fins avui a l'entorn de les rendes immobiliàries s'ha previst la tributació compartida. Per tant, les rendes immobiliàries tributaran a l'Estat on s'obté la renda (Estat de la font de la renda), però també a l'Estat de residència del perceptor de les rendes immobiliàries amb un crèdit fiscal pels impostos pagats a l'Estat on s'ha obtingut la renda.

En l'article 11 del Model de conveni OCDE es regula el tractament dels interessos. S'hi estableix el principi de tributació compartida, de manera que

en l'Estat de la font —d'on procedeixen els interessos— poden ser gravats a un tipus reduït i en l'Estat de residència del perceptor dels interessos s'incorporen a la base de tributació personal i es corregeix en aquest últim estat la doble imposició pel mètode d'exempció o d'imputació, segons procedeixi.

El Model de conveni OCDE estableix, doncs, la regla de la tributació compartida, és a dir, tributació a l'Estat on s'obtenen els interessos a un tipus màxim de retenció del 10 % (segons Model OCDE) i tributació a l'Estat de residència del perceptor dels interessos amb un crèdit fiscal pels impostos pagats a l'Estat on s'obté la renda.

Els CDI subscrits per Andorra adopten el principi de tributació compartida. En el cas dels signats amb Espanya o amb França adopten aquest principi i s'estableix un tipus convencional reduït del 5 %, que millora el tipus del Model OCDE, fixat en el 10 %.

Quant als cànons, el Model de conveni OCDE, en el seu article 12, segueix el criteri de tributació exclusiva a l'Estat de residència del perceptor. Val a dir, però, que els CDI signats per Andorra amb Espanya i França se'n separen i adopten la tributació compartida. En aquest sentit, el CDI signat entre Andorra i Espanya estableix respecte als cànons la tributació a Espanya a un tipus convencional màxim reduït del 5 % i la tributació a Andorra amb crèdit fiscal pels impostos pagats a Espanya. D'aquesta manera, els cànons procedents d'Espanya (Estat de la font) poden ser gravats limitadament al tipus màxim previst en el conveni (5 %). Per al cas del CDI signat entre Andorra i França, el tractament és gairebé idèntic llevat que es reconeix la tributació exclusiva a Andorra pels cànons derivats de drets d'autor i drets veïns (excepte pels enregistraments de so i imatge).

El concepte de cànon queda definit en el Model de conveni OCDE i comprèn les quantitats pagades per l'ús o la cessió de: (I) els drets d'autor d'obra literària, artística o científica, incloses pel·lícules cinematogràfiques; (II) les patents, marques de fàbrica o comerç, dibuixos o plànols; (III) els equips industrials, comercials o científics, i (IV) les informacions relatives a experiències industrials, comercials o científiques (*know-how*). S'ha del tenir en compte que els comentaris al Model de conveni de l'OCDE postulen per l'exclusió del citat article que regula els cànons de l'exclusivitat per la cessió, atès que es considera que es tracta de mers drets de venda i no es produeix la cessió de l'ús de marques o noms comercials.

Pel que fa als dividendes (article 10 del Model de conveni OCDE), quan el perceptor de dividendes resideix en un estat amb el qual Andorra té un CDI subscrit, el gravamen ha de fer-se d'acord amb seves les disposicions. Tots els CDI signats per Andorra fins avui segueixen bàsicament allò regulat en l'article 10 del Model de conveni OCDE. El sistema que preveu és el de la

tributació compartida dels dividendes entre l'Estat de la font i el de residència del perceptor. Així:

- a) L'Estat de la font pot gravar els dividendes limitadament, aplicant dos possibles tipus de gravamen sobre les quanties íntegres del rendiment: un tipus màxim de caràcter general o un tipus reduït si el beneficiari efectiu és una societat no resident, excloses les societats de persones (*partnerships*), i si compleix un determinat percentatge de participació en el capital de la societat pagadora dels dividendes.

També es poden donar situacions en les quals es tinguin en consideració diversos tipus, ja sigui perquè es preveu, a més, el cas d'exempció a l'Estat de la font quan es compleixen determinats requisits, com ara que la societat perceptora dels dividendes posseeixi o controli un determinat percentatge del capital de la societat que els paga, o bé d'una manera específica.

- b) L'Estat de residència del perceptor grava aquells dividendes (de font estrangera) de conformitat amb la seva legislació interna sense limitació, però ha d'evitar la doble imposició, tant jurídica com econòmica.

Tipus de gravamen. En els distints CDI signats per Andorra s'han pactat els tipus impositius següents:

- Un tipus del 5 % si la societat posseeix com a mínim un 10 % del seu capital. Aquest és el cas dels CDI signats per Andorra amb Espanya i França. Així, en aquests CDI, si la societat resident a Andorra que rep dividendes d'una societat resident a Espanya o França i en la qual participa com a mínim en un 10 % del seu capital, aquests dividendes estaran gravats a un tipus convencional reduït del 5 % a Espanya i a França, i tributaran a Andorra per la diferència d'acord amb la legislació interna (Llei de l'impost sobre societats andorrà que fixa el tipus al 10 %). Per tant, continuant amb aquest exemple, els dividendes de font espanyola o francesa seran gravats en aquests dos països al 5 % i a Andorra tributaran per un altre 5 % sense sobrepassar en conjunt el tipus de l'impost sobre societats del 10 %. Farem notar que els CDI signats per Andorra amb França i Espanya preveuen la correcció de la doble imposició mitjançant deducció, mentre que la normativa interna andorrana (la LIS) ho fa mitjançant el mètode de l'exempció.
- Un tipus del 15 % en el cas en què la societat no posseeixi més d'un 10 % de la societat que paga el dividend o bé si el perceptor del dividend és una persona física. Els CDI signats per Andorra amb Espanya i França van en aquest sentit. Així, per exemple, si una societat resident a Andorra rep dividendes d'una societat resident a Espanya o França

en la qual participa en menys d'un 10 % del seu capital, aquests dividends tributaran a Espanya i a França a un tipus convencional màxim del 15 % i a Andorra no hi haurà tributació, atès que, segons la legislació interna (LIS), el tipus és del 10 %. Cal precisar que els CDI signats per Andorra amb aquests dos estats preveuen la correcció de la doble imposició mitjançant deducció, mentre que la normativa interna (LIS) ho fa mitjançant exempció.

Els tipus indicats sobre l'import brut de la renda signifiquen, en realitat, un màxim d'imposició a l'Estat de la font, el qual no es pot superar en aplicar la legislació interna del país de residència de la societat pagadora dels dividends.

A la pràctica, la manera de procedir consisteix a determinar el gravamen del dividend satisfet d'acord amb la normativa domèstica per als no residents i, a continuació, comparar-lo amb el límit màxim previst en el CDI que correspongui. El gravamen definitiu ha de ser el menor dels dos anteriors.

Cal dir que el Model de conveni OCDE, en el seu article 10 aplicable als dividends, es refereix als dividends pagats per una societat resident en un estat contractant a un resident en l'altre estat contractant. I cal afegir-hi que proposa una definició oberta del concepte de dividends.

Quant al concepte de guanys de capital, queda regulat en l'article 13 del Model de conveni OCDE i cal distingir entre els supòsits següents:

- Quan som davant de béns immobles i societats no cotitzades en què la majoria dels actius són béns immobles, el Conveni fixa una tributació compartida.
- Quan som davant de participacions substantives (com a mínim del 25 %), el Conveni preveu la tributació compartida.
- En relació amb la resta de casos, és a dir, quan s'obtinguin guanys de capital provinents de vendes d'accions o participacions en societats residents en un dels estats contractants, en els quals no es participi en més d'un 25 %, el Model de conveni OCDE preveu la tributació exclusiva a l'Estat de residència.

Els CDI signats per Andorra amb França i Espanya segueixen, en termes generals, aquestes directrius.

Quant al concepte de beneficis de les empreses, queda regulat en l'article 7 del Model de conveni OCDE. L'existència d'un CDI aplicable varia radicalment la tributació dels beneficis de les empreses. La totalitat dels CDI signats per Andorra estableix el principi pel qual només poden ser gravats en el país de residència de l'entitat, llevat que l'activitat es dugui a terme

en l'altre estat per mitjà d'un establiment permanent. Conseqüentment, pel que fa als beneficis de les empreses (per exemple, serveis prestats per societats a residents de l'altre estat), el Model de conveni OCDE estableix la tributació exclusiva a l'Estat de residència.

Aquesta és una de les principals millores introduïdes pels CDI signats per Andorra amb Espanya i França, ja que anteriorment les rendes que obtenien els empresaris o professionals andorrans que realitzaven activitats o que prestaven serveis a Espanya o a França estaven gravades per una retenció elevada (per exemple, a Espanya, del 24 %). Amb l'entrada en vigor i aplicació dels referits CDI signats per Andorra amb Espanya i França, aquesta retenció ha desaparegut totalment (0 %).

Quant a les pensions, el Model de conveni OCDE les tracta en el seu article 18. Segons aquest model, doncs, el concepte de pensions queda limitat a les quantitats rebudes per una persona física derivades d'un treball exercit amb anterioritat. Qualsevol altre tipus de pensió queda sotmès a l'article dels CDI relatiu a «altres rendes».

Respecte al tractament de les pensions, cal distingir entre dos supòsits: si es tracta de pensions públiques o privades.

- a) Les pensions públiques només poden sotmetre's a imposició en l'Estat que les paga. Són pensions públiques les pagades directament o amb càrrec a fons creats a aquest efecte per un estat contractant o una de les seves subdivisions polítiques, administratives o locals.
- b) Les pensions privades només tributen a l'Estat de residència del perceptor.

A la pràctica, existeixen certs CDI signats per països que regulen expressament les pensions de la seguretat social (no és el cas dels CDI signats per Andorra).

Els CDI signats fins ara per Andorra segueixen el Model de conveni OCDE i s'hi adeqüen en l'àmbit del tractament de les pensions, establint la tributació exclusiva a l'Estat de residència. Només cal fer notar que el CDI signat entre Andorra i França estableix —d'acord amb el Model de conveni OCDE— la tributació exclusiva de les pensions excepte per a les pensions públiques, que són gravades a l'Estat que les paga. En canvi, el CDI signat per Andorra amb Espanya no preveu aquesta distinció, i estableix la tributació exclusiva a l'Estat de residència del perceptor en tots els casos.

Pel que fa a artistes i esportistes, aquesta qüestió queda regulada a l'article 17 del Model de conveni OCDE, que proposa una tributació compartida de les rendes obtingudes entre l'Estat de residència de l'artista o esportista i

l'Estat on du a terme l'activitat, havent d'eliminar el primer la doble imposició. Els CDI signats per Andorra segueixen aquest model i s'hi adequien.

Quant a les remuneracions de consellers, segons el Model de conveni OCDE (article 15), les rebudes per un no resident d'un estat en la seva qualitat de membre d'un consell d'administració —remuneracions o altres retribucions similars, participacions, dietes d'assistència i altres retribucions similars— poden ser sotmeses a imposició a l'Estat de residència de la societat de què es tracti. Els CDI signats per Andorra fins avui segueixen el Model de Conveni OCDE en aquesta qüestió.

Quant als estudiants, els CDI tenen en compte les rendes obtingudes per persones que cursen estudis en un dels estats contractants, però que són residents en l'altre. Aquesta qüestió està regulada a l'article 19 del Model de conveni OCDE. Amb caràcter general, s'estableix que les quantitats rebudes pels estudiants, aprenents o persones en pràctiques per a cobrir les seves despeses de manteniment, estudi o formació no tributen a l'Estat on cursen els estudis, sempre que procedeixin de fonts situades a fora. Els CDI signats fins avui per Andorra segueixen les directrius del Model de conveni OCDE en aquesta qüestió i s'hi adequien.

Finalment, per a d'altres rendes, el Model de conveni OCDE (article 21) fa una inclusió residual de totes aquelles rendes que no han estat expressament mencionades en els anteriors apartats (indemnitzacions, rendes vitalícies i temporals, aliments, premis per jocs, etc.). Per tant, estén i amplia els seus efectes no solament a les rendes no previstes expressament en altres articles del CDI, sinó també a les de fonts no mencionades expressament, com les rendes procedents d'un tercer estat. Els CDI signats per Andorra fins avui segueixen la regla del Model de conveni OCDE d'atribuir el dret exclusiu de gravamen a l'Estat de residència del percepador de les rendes. (En aquest sentit, vegeu l'article 20 del CDI signat entre Andorra i Espanya i que regula aquest concepte d'«altres rendes» en els termes exposats.)

2.4. Convenis subscrits pel Principat d'Andorra

A continuació es relacionen els estats amb els quals, fins a la data de publicació d'aquests apunts, Andorra ha signat un conveni fiscal destinat a evitar la doble imposició relativa a la renda, i es consigna la data de publicació al BOPA:

- Andorra ha signat CDI amb la República Francesa (02/04/2013), Luxemburg (02/06/2014), Espanya (08/01/2015), els Emirats Àrabs

Units (28/07/2015), la República de Portugal (27/09/2015), Liechtenstein (30/09/2015), Malta (20/09/2016) i Xipre (18/05/2018).

- Actualment es troben en vigor i en aplicació els següents CDI signats per Andorra: la República Francesa (1/07/2015), Espanya (26/02/2016), Luxemburg (07/03/2016), Liechtenstein (21/11/2016), la República de Portugal (23/04/2017), els Emirats Àrabs Units (01/08/2017) i Malta (27/09/2017).

3. Llei d'intercanvi automàtic d'informació en matèria fiscal

3.1. Introducció i comentaris generals

L'intercanvi automàtic d'informació en matèria fiscal queda regulat en la Llei 19/2016, del 30 de novembre, d'intercanvi automàtic d'informació en matèria fiscal i en les tres lleis que la modifiquen: la Llei 29/2017, del 30 de novembre; la 30/2017, del 30 de novembre, i la 19/2018, del 26 de juliol (en endavant, Llei IAD).

El 12 de febrer de 2016, el ministre de Finances va signar el Protocol modificatiu de l'Acord entre la Comunitat Europea i el Principat d'Andorra relatiu a l'establiment de mesures equivalents a les previstes en la Directiva 2003/48/CE del Consell en matèria de fiscalitat dels rendiments de l'estalvi en forma de pagament d'interessos. El 20 d'octubre de 2016, el Consell General va ratificar aquest acord.

La modificació comporta l'intercanvi automàtic d'informació entre els estats membres de la Unió Europea i el Principat d'Andorra amb l'aplicació de l'estàndard comú de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) de les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers (Common Reporting Standard OECD-CRS).

Així, es pretén millorar el compliment fiscal internacional a partir de l'intercanvi automàtic recíproc d'informació subjecte a una certa confidencialitat i altres proteccions, incloent-hi disposicions que limiten l'ús de la informació intercanviada i aplicant les lleis i les pràctiques respectives de protecció en el tractament de les dades personals intercanviades seguint el que estipula la normativa en matèria de protecció de dades personals.

En compliment de l'Acord, el Principat d'Andorra i els estats membres de la Unió Europea han de disposar (I) de salvaguardes adequades per garantir que la informació intercanviada es mantingui confidencial i s'empri únicament per a les finalitats i per les persones o autoritats implicades en la determinació, la recaptació o el cobrament dels impostos, en els procediments declaratius o executius en matèria fiscal, en la resolució de recursos en matèria fiscal o la seva supervisió, així com per a altres finalitats autoritzades, i (II) de la infraestructura per a un intercanvi d'informació efectiu.

La Llei IAI regula el marc jurídic necessari per a complir aquests compromisos i deroga la Llei 11/2005, del 13 de juny, d'aplicació de l'Acord entre el Principat d'Andorra i la Comunitat Europea relatiu a l'establiment de mesures equivalents a les previstes a la Directiva 2003/48/CE del Consell, en matèria de fiscalitat dels rendiments de l'estalvi en forma de pagament d'interessos.

El 5 de novembre de 2013, l'ambaixadora d'Andorra a França va signar l'adhesió al Conveni multilateral del Consell d'Europa i de l'OCDE relatiu a l'assistència administrativa mútua en matèria fiscal (Conveni multilateral OCDE). Aquesta adhesió va ser ratificada per unanimitat pel Consell General d'Andorra el 28 de juliol de 2016.

El 18 de juny de 2014, Andorra es va afegir a la Declaració sobre l'intercanvi automàtic d'informació en matèria fiscal de l'OCDE.

L'article 6 del Conveni multilateral OCDE estableix la possibilitat d'efectuar intercanvi automàtic d'informació amb altres estats amb aplicació de l'estàndard comú de l'OCDE de les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers. Aquest intercanvi requereix necessàriament un acord previ de caràcter bilateral o multilateral entre autoritats competents sobre el procediment a seguir i l'objecte de l'intercanvi.

L'Acord multilateral d'intercanvi automàtic d'informació en matèria tributària entre autoritats competents (Multilateral Competent Authority Agreement-MCAA), signat per la secretària d'Estat d'Afers Financers Internacionals el 3 de desembre de 2015, constitueix l'instrument multilateral per al possible intercanvi automàtic d'informació amb els estats part del Conveni multilateral OCDE en aplicació del seu article 6. L'intercanvi d'informació automàtica amb aquests estats requereix que els estats compleixin els requisits que preveu el MCAA i que reproduïx la disposició final primera d'aquesta llei. Es necessita igualment una valoració de les relacions bilaterals amb el Principat d'Andorra i de l'estabilitat política del país, del respecte pels drets humans i dels principis de l'estat de dret.

Adicionalment, el Consell General pot concloure acords bilaterals amb altres estats part del Conveni multilateral OCDE, al marge de l'instrument multilateral que constitueix el MCAA. L'intercanvi d'informació automàtica amb aplicació d'acords bilaterals requereix igualment que els estats compleixin els requisits exigits per aquesta llei.

La norma internacional sobre l'intercanvi automàtic d'informació de comptes financers (CRS) va ser publicada el 13 de febrer de 2014 i elaborada per l'OCDE, junt amb els països membres del G20, i amb l'estreta col·laboració de la Unió Europea. Aquesta nova norma està dirigida a

combatre l'evasió fiscal internacional a través de la cooperació entre les administracions tributàries i obliga els estats participants a obtenir una determinada informació de les institucions financeres i intercanviar-la d'una manera automàtica amb la resta d'estats amb una periodicitat anual. La norma CRS aprovada per l'OCDE està basada en el Model 1A d'Acord intergovernamental per a millorar el compliment de les obligacions tributàries i aplicar la norma FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act). La implementació d'aquesta norma representarà un canvi transcendental en els mitjans dels quals disposen les administracions tributàries per a obtenir informació sobre residents amb actius financers dipositats a l'estranger.

Com dèiem, aquesta forma de lluita contra el frau fiscal fou introduïda pels Estats Units en el panorama mundial mitjançant l'aprovació de la FATCA. Per a complir aquesta norma, les institucions financeres no estatunidenques estan obligades a subministrar informació a l'Administració tributària dels Estats Units d'Amèrica, ja sigui directament o bé a través de les autoritats fiscals del seu país, sobre les persones o entitats obligades a pagar impostos als Estats Units que són titulars de comptes en aquelles institucions.

La Llei 19/2016 es compon de deu articles, una disposició transitòria, una disposició derogatòria, dues disposicions finals, l'Annex I —que conté les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers (CRS)— i l'Annex II —que conté normes complementàries.

A fi de garantir el compliment dels compromisos assolits mitjançant la ratificació dels acords internacionals relatius a l'intercanvi automàtic d'informació, la Llei estableix que les obligacions de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers tenen la naturalesa d'obligacions tributàries. La comprovació del seu compliment està subjecta a les normes relatives al procediment d'inspecció de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari.

Es tipifica com a infracció tributària especial la conducta consistent a adoptar pràctiques dirigides a eludir els procediments de comunicació d'informació i de diligència deguda que estableix aquesta llei. Mitjançant aquesta infracció s'acompleix la Secció IX de les normes OCDE de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers, i es reforça l'efecte dissuasiu de les normes que impedeixen l'adopció de pràctiques elusives al marge d'aquesta llei.

Els terminis per a la primera comunicació automàtica d'informació relativa a comptes preexistents en aplicació de l'Acord amb la Unió Europea o en aplicació del Conveni multilateral OCDE es vinculen als terminis per a la identificació de comptes preexistents que regulen la Secció III i la Secció V de l'Annex I de la Llei IAI.

L'aprovació d'aquesta llei, juntament amb la ratificació dels acords i convenis internacionals exposats anteriorment, evidencia que el Principat d'Andorra està plenament compromès amb les normes internacionals de transparència i d'intercanvi d'informació en matèria tributària, i la voluntat del país de continuar millorant el marc legal d'acord amb els estàndards internacionals i alhora garantir les condicions de *level playing field*. Andorra mostra d'aquesta manera el ferm compromís de progressar cap a una major cooperació en matèria de bona governabilitat i de transparència fiscal internacional.

3.2. Objecte i àmbit d'aplicació

La Llei IAI regula l'intercanvi automàtic d'informació sobre comptes financers entre el Principat d'Andorra i altres estats segons el que disposin els respectius acords o convenis internacionals que siguin aplicables.

El primer instrument convencional és l'Acord entre la Unió Europea i el Principat d'Andorra relatiu a l'intercanvi automàtic d'informació de comptes financers per millorar el compliment tributari internacional, signat el 12 de febrer de 2016. La modificació de l'Acord comporta l'intercanvi automàtic d'informació entre els estats membres de la Unió Europea i el Principat d'Andorra amb aplicació de la Norma Comuna de Declaració OCDE (CRS).

També es regula l'intercanvi automàtic d'informació basat en altres convenis o acords internacionals que l'estableixin, sempre que apliquin l'estàndard comú OCDE de les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers.

Farem notar que la incorporació d'estats a la llista dels estats amb els quals s'intercanviarà automàticament informació dins el marc del MCAA, com ara l'adopció d'acords bilaterals amb altres estats, requereix en tots els casos l'aprovació per part del Consell General, d'acord amb el procediment legislatiu escaient. En el mateix sentit, la legislació suïssa també incorpora la necessitat que la inclusió de nous estats amb els quals s'intercanviarà automàticament informació sigui aprovada pel Parlament suís.

El Ministeri de Finances haurà de publicar al BOPA d'una manera periòdica, i almenys un cop a l'inici de cada any natural, la llista dels estats amb els quals s'efectua intercanvi automàtic d'informació amb l'aplicació de l'estàndard OCDE de les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers, amb la indicació de la data des de la qual s'aplica l'intercanvi per a cada estat.

Aquesta llei no regula l'intercanvi automàtic d'informació sobre comptes financers basat en altres instruments, com per exemple els acords intergovernamentals que implementen la FATCA. El Principat d'Andorra no ha signat cap acord amb els Estats Units en aquest sentit. Tampoc no es regula l'intercanvi automàtic en matèria fiscal d'altres dades que no estiguin relacionades amb comptes financers, com, per exemple, informació sobre béns immobles.

Finalment, aquesta llei no regula l'intercanvi espontani o prèvia petició d'informació en matèria fiscal.

La Llei IAI, en l'article 2 («Definicions») estableix que les disposicions s'interpretaran d'acord amb les definicions contingudes a la Secció VIII de l'Annex I. També s'estableix que l'Annex I i l'Annex II formen part integral de la Llei IAI i estableixen normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre els comptes financers en institucions financeres andorranes. Cal precisar que aquestes normes recullen en la seva integritat l'estàndard comú de l'OCDE de les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers.

3.3. Institucions financeres andorranes obligades a comunicar informació

L'apartat 1 de l'article 3 de la Llei IAI estableix que les institucions financeres andorranes obligades a comunicar informació estan subjectes a les obligacions de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers, en els termes que estableix la mateixa llei i els seus annexos. En concret, s'haurà de comunicar informació quan les persones físiques o entitats titulars del compte, o les persones físiques que exerceixin el control d'entitats no financeres (ENF) passives, siguin residents en un estat membre de la Unió Europea o a un altre estat amb el qual sigui aplicable un acord o conveni que estableixi l'intercanvi automàtic d'informació amb aplicació de l'estàndard comú OCDE de les normes de comunicació de diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers.

L'apartat 2 de l'article 3 de la Llei IAI estableix que estan obligades a comunicar informació aquelles institucions financeres residents a Andorra i les sucursals d'institucions financeres no residents situades a Andorra en els termes que defineix l'apartat A de la Secció VIII de l'Annex I de la llei. Aquest apartat especifica, a efectes merament enunciatius, les entitats andorranes sotmeses a aquesta obligació: es tracta d'entitats asseguradores i algunes de les entitats operatives a què fa referència l'article 3 de la Llei

7/2013, del 9 de maig, sobre el règim jurídic de les entitats operatives del sistema financer andorrà i altres disposicions que regulen l'exercici de les activitats financeres al Principat d'Andorra. En concret: i) entitats bancàries; ii) societats financeres d'inversió; iii) agències financeres d'inversió, iv) societats gestores de patrimonis, i v) societats gestores d'organismes d'inversió col·lectiva en actius financers.

La Llei IAI, en l'article 3, apartat 3, estableix que el Ministeri de Finances aprovarà els criteris per evitar duplicitats en la comunicació d'informació respecte a un mateix compte financer per raó de l'actuació de més d'una institució financer andorrana obligada a comunicar informació com a dipositari, custodi o entitat d'inversió. Farem notar que els comentaris a la Norma Comuna de Declaració de l'OCDE contenen algun exemple d'aquesta dualitat, com ara al paràgraf 22 del comentari a la Secció VIII, al qual ens remetem.

3.4. Institucions financeres andorranes no obligades a comunicar informació

La Llei, en el seu article 4, estableix que el terme «institució financer andorrana no obligada a comunicar informació» designa les institucions financeres andorranes que són excloses de l'àmbit d'aplicació de l'intercanvi automàtic d'informació perquè presenten un baix risc de ser utilitzades amb la finalitat d'evadir impostos. L'apartat B de la Secció VIII de l'Annex I d'aquesta llei preveu categories específiques d'institucions financeres no obligades a comunicar informació i una clàusula general. Aquesta clàusula permet que cada estat, d'acord amb les seves especificitats internes, designi com a institució financer no obligada a comunicar informació altres entitats no mencionades a l'Annex I, a condició que presentin un baix risc de ser utilitzades amb la finalitat d'evadir impostos i que aquest estatus no sigui contrari a la finalitat de la Norma Comuna de Declaració.

Cal precisar que els estats que implementin l'intercanvi automàtic d'informació han de fer pública una llista de les entitats no obligades a comunicar-ne. En l'àmbit de la Unió Europea, aquesta llista va ser publicada al *Diari Oficial de la Unió Europea* el 31 d'octubre de 2015 (DOUE C 362, p. 13-15), i, en l'àmbit l'OCDE, les llistes nacionals es poden trobar a l'Automatic Exchange Portal <<https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/crs-by-jurisdiction/#d.en.345489>>.

En aquest sentit, l'apartat 1 del referit article 4 de la Llei IAI detalla les institucions financeres residents al Principat d'Andorra que es consideren no obligades a comunicar informació, a més de les institucions financeres

residents a Andorra definides a l'apartat B de la Secció VIII de l'Annex I. Es tracta de les següents institucions que gestionen fons en l'àmbit de la seva activitat:

- a) El Principat d'Andorra i la seva Administració pública. La composició de l'Administració pública es regula a l'article 13 del Codi de l'Administració, del 29 de març de 1989 (text refós del 15 de juliol de 2015), i inclou els subjectes següents:
 - El Govern i els òrgans posats sota la seva direcció.
 - Els comuns i quarts i els òrgans que en depenen.
 - Els organismes autònoms o entitats parapúbliques.
- b) L'Institut Nacional Andorrà de Finances (INAF). L'apartat 2 de l'article 4 de la Llei 10/2013, del 23 de maig, de l'Institut Nacional Andorrà de Finances estableix que, entre d'altres, l'INAF presta els serveis de tresoreria de l'Estat i du a terme la gestió financera de les emissions de deute públic del Principat d'Andorra prèvia resolució del Govern perquè així sigui. A més, és l'organisme encarregat de recollir els dipòsits i les fiances constituïts en aplicació de la legislació vigent i de decisions judicials, i de gestionar aquests fons d'una manera apropiada tot observant el principi de prudència.
- c) La Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS). La CASS es regula per la Llei 17/2008, del 3 d'octubre, de la seguretat social. El seu article 40 la defineix com una entitat parapública encarregada d'assegurar la gestió administrativa, tècnica i financera del sistema andorrà de seguretat social, sota el control del Govern, i les seves funcions —incloses les de caràcter financer— es desenvolupen a l'article 42.
- d) L'Agència Estatal de Resolució d'Entitats Bancàries (AREB). L'article 40 de la Llei 8/2015, del 2 d'abril, de mesures urgents per implantar mecanismes de reestructuració i resolució d'entitats bancàries, crea l'AREB i n'estableix el règim jurídic. Entre les funcions que regula l'article 41 de la seva llei reguladora s'inclou la gestió del patrimoni del Fons Andorrà de Resolució d'Entitats Bancàries (FAREB) i la possibilitat d'emetre valors de renda fixa.
- e) El Fons de reserva de jubilació. Els articles 1 i 2 de la Llei 6/2015, del 15 de gener, del Fons de reserva de jubilació estableixen la naturalesa jurídica i l'objecte del fons de reserva de jubilació, consistent en la gestió del patrimoni de la branca de jubilació de la Caixa Andorrana de Seguretat Social (CASS). A més, aquest fons pot efectuar també la gestió d'altres fons de reserva o anàlegs dins l'àmbit del sector públic o per interès general.

Així mateix, l'apartat 2 de l'article 4 de la Llei IAI preveu que el Govern, a proposta del Ministeri de Finances, pugui designar altres entitats com a institucions financeres no obligades a comunicar informació en la mesura que presentin un baix risc de ser utilitzades amb la finalitat d'evadir impostos i que tinguin característiques similars a qualsevol de les entitats descrites a l'apartat B.1, lletres a) i b) de la Secció VIII de l'Annex I d'aquesta llei o de l'acord o conveni internacional aplicable de què es tracti.

Aquesta delegació permet excloure de l'àmbit d'aplicació de l'intercanvi automàtic d'informació aquelles entitats que posteriorment responguin a les condicions mencionades i que puguin ser identificades com a no obligades a comunicar informació.

3.5. Comptes exclosos

El terme «compte exclòs» designa aquells comptes que són exclosos de l'àmbit d'aplicació de l'intercanvi automàtic d'informació perquè presenten un baix risc de ser utilitzats amb la finalitat d'evadir impostos (vegeu l'article 5 de la Llei IAI). De la mateixa manera que amb les institucions financeres andorranes no obligades a comunicar informació, l'Annex I d'aquesta llei preveu categories específiques de comptes exclosos i una clàusula general (Secció VIII.C.17) que permet que cada estat, d'acord amb les seves especificitats internes, designi altres comptes exclosos que no hi figurin. Aquests comptes han de presentar un baix risc de ser utilitzats amb la finalitat d'evadir impostos i han de presentar característiques substancialment similars als comptes descrits a la secció que hem esmentat.

Els estats que implementin l'intercanvi automàtic d'informació han de fer pública una llista de comptes exclosos. En l'àmbit de la Unió Europea, aquesta llista va ser publicada al *Diari Oficial de la Unió Europea* el 31 d'octubre de 2015 (DOUE C 362, p. 7-12) i, en l'àmbit OCDE, les llistes nacionals es poden trobar a l'Automatic Exchange Portal, <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/crs-by-jurisdiction/#d.en.345489>.

A continuació detallem aquests comptes exclosos:

- a) Comptes vinculats a contractes d'assegurança o a qualsevol altra modalitat contractual que instrumentin plans de pensions i altres instruments de previsió social (apartat 1 de l'article 5 de la Llei IAI).

Aquesta modalitat de comptes exclosos és la concreció de la lletra a) de la Secció VIII.C.17 de l'Annex I d'aquesta llei.

Aquests comptes han de estar vinculats a contractes d'assegurança o a qualsevol altra modalitat contractual i han d'instrumentar plans de pensions o altres instruments de previsió social en els termes previstos per l'article 7 del Reglament d'aplicació de la Llei 5/2014, del 24 d'abril, de l'impost sobre la renda de les persones físiques. A més, la Llei estableix un límit quantitatiu a les aportacions, que no poden superar els 50.000 dòlars estatunidencs anuals, i l'aportació màxima al compte al llarg de tota la vida de l'aportant no pot excedir el milió de dòlars estatunidencs. Quan els comptes estiguin denominats en una divisa diferent del dòlar estatunidenc, la conversió es farà d'acord amb les regles de conversió de moneda establertes a l'apartat C de la Secció VII de l'Annex I d'aquesta llei.

També s'estableix l'obligació de comunicar anualment al Ministeri de Finances les aportacions totals fetes a aquests comptes, en els mateixos termes que es declaren i s'ingressen les retencions i ingressos a compte de l'impost sobre la renda de les persones físiques duts a terme per entitats financeres o asseguradores autoritzades per operar al Principat d'Andorra, tal com es regula a l'apartat 3 de l'article 24 del Reglament d'aplicació de la Llei 5/2014, del 24 d'abril, de l'impost sobre la renda de les persones físiques. A més, als efectes de verificar la certesa i la integritat de les dades consignades en les declaracions, les institucions financeres andorranes han de presentar un informe d'una auditora externa que així ho certifiqui.

Finalment, el Ministeri de Finances pot sol·licitar informació complementària i els aclariments que consideri oportuns sobre el contingut de l'informe de l'entitat auditora.

- b) Comptes vinculats a contractes d'assegurança o a qualsevol altra modalitat contractual que instrumentin productes d'estalvi per a fins diferents de la jubilació (vegeu l'article 5, apartat 1, lletra b de la Llei IAI).

Aquesta modalitat de comptes exclosos és la concreció de la lletra b) de la Secció VIII.C.17 de l'Annex I d'aquesta llei.

Aquests comptes han d'estar vinculats a contractes d'assegurança o a qualsevol altra modalitat contractual i han d'instrumentar productes d'estalvi vinculats a determinades finalitats assistencials, educatives o socials. Els reintegraments del compte han d'estar condicionats contractualment al compliment de circumstàncies específiques relacionades amb la finalitat del producte d'estalvi o estar subjectes a penalitzacions si es realitzen abans. A més, les aportacions anuals no poden excedir els 50.000 dòlars estatunidencs, i s'apliquen a aquests efectes

les normes sobre agregació de comptes i de conversió de moneda establertes a la Secció VII, apartat C.

Els rendiments que generin els productes d'estalvi que compleixin aquests requisits es consideren rendes de capital mobiliari exemptes de tributació, en aplicació dels articles 13 i 15 de la Llei 94/2010, del 29 de desembre, de l'impost sobre la renda dels no residents fiscals.

D'altra banda, l'apartat 2 de l'article 5 de la Llei IAI concreta aquells comptes exclosos que tenen cabuda dins de la lletra g) de la secció VIII.C.17 de l'Annex I, que són els que relacionem a continuació:

a) Comptes inactius.

Són aquells comptes amb un saldo que no excedeix els 1.000 dòlars estatunidencs i que tenen les característiques recollides en aquest subapartat. Es troben regulats al paràgraf 9 dels comentaris a la Secció III de la Norma Comuna de Declaració.

b) Comptes corrents operatius destinats exclusivament a cobrir pagaments vinculats a la titularitat o ús d'un habitatge situat al Principat d'Andorra.

Són aquells comptes destinats exclusivament a la titularitat o ús d'un habitatge al Principat d'Andorra sempre que el seu saldo mitjà anual no superi els 10.000 dòlars estatunidencs i que es faci servir per a la domiciliació de rebuts de consums (electricitat, aigua, calefacció, entre d'altres) i altres pagaments. A aquests efectes, han estat considerats alguns dels comptes financers regulats com a «comptes exclosos» pels estats membres de la Unió Europea.

c) Comptes de custòdia en els quals es dipositen exclusivament títols de deute públic emès pel Govern d'Andorra o altres institucions públiques andorranes.

Són aquells comptes de custòdia en els quals es dipositen exclusivament títols de deute públic emès pel Govern d'Andorra o altres institucions públiques andorranes i el saldo mitjà anual dels quals no supera els 50.000 dòlars estatunidencs. A aquests efectes, han estat considerats alguns dels comptes financers regulats com a «comptes exclosos» pels estats membres de la Unió Europea. En particular, el legislador andorrà ha considerat el referent comparat dels NS&I Premium Bonds emesos pel Govern del Regne Unit, que són un tipus de deute públic amb rendibilitat aleatòria. El límit d'aquests comptes és de 50.000 lliures esterlines.

Finalment, l'apartat 3 de l'article 5 de la Llei IAI preveu que el Ministeri de Finances pugui designar altres comptes com a comptes exclosos en la mesura que presentin un baix risc de ser utilitzats amb la finalitat d'evadir

impostos i que tinguin característiques similars a qualsevol dels comptes descrits a l'apartat C.17, lletres a) a f) de la Secció VIII de l'Annex I. Aquesta delegació permet excloure de l'àmbit d'aplicació de l'intercanvi automàtic d'informació aquells comptes financers que posteriorment siguin identificats i que responguin a les condicions mencionades.

3.6. Informació a comunicar i obligació d'identificació

D'acord amb la Llei IAI, els comptes financers objecte de comunicació són:

- Els que siguin amb titularitat de persones físiques o jurídiques residents fiscals en un estat membre de la Unió Europea o en un estat amb el qual és aplicable l'IAI.
- Els que siguin amb titularitat d'entitats no financeres (ENF) passives quan les persones físiques que n'exerceixen el control siguin residents fiscals en un estat membre de la Unió Europea o en un estat amb el qual és aplicable l'IAI.

La informació relativa als comptes es trameta a les autoritats competents andorranes per part de les institucions financeres obligades a comunicar la informació. Posteriorment, les autoritats competents andorranes transmetran la informació d'una manera telemàtica i anual a les autoritats competents de l'estat corresponent.

Les institucions financeres obligades a comunicar informació són les entitats residents a Andorra, tal com hem exposat anteriorment, i les sucursals d'entitats no residents situades a Andorra; en particular, les entitats asseguradores, les entitats bancàries, les societats financeres d'inversió, les agències financeres d'inversió, les societats gestores de patrimonis i les societats gestores d'organismes d'inversió col·lectiva en actius financers.

La informació que ha de ser intercanviada automàticament d'acord amb la Llei IAI inclou:

- El número de compte.
- El número d'identificació fiscal, el país de residència, el nom, l'adreça, el país i la data de naixement de les persones físiques o entitats titulars del compte, o de les persones físiques que exerceixen el control d'ENF passives titulars de comptes a Andorra, sempre que siguin residents fiscals en un estat membre de la Unió Europea o en un estat amb el qual és aplicable l'IAI.

- Tota mena de rendes (interessos, dividendes i rendes atribuïdes a certs contractes d'assegurances, entre d'altres), ingressos derivats de la venda o transmissions d'actius.
- El saldo dels comptes.

La norma s'aplica tant a persones físiques com a entitats (inclosos els trusts i les fundacions).

La Llei IAI i la norma CRS que conté especifiquen les normes i els procediments de diligència deguda que han d'aplicar les institucions financeres obligades respecte dels comptes financers oberts, amb l'objectiu d'identificar la residència fiscal de les persones que ostenten la titularitat o el control d'aquells comptes i procedir al seu report anual quan resideixin fiscalment en algun dels països o jurisdiccions amb els quals el Principat d'Andorra hagi celebrat un acord recíproc d'intercanvi d'informació automàtic. D'aquesta manera, la Llei IAI introdueix una nova obligació per a les entitats financeres andorranes de procedir a la identificació dels seus clients titulars de comptes en funció de la seva residència fiscal.

Cal precisar que els procediments de diligència deguda dels comptes financers que estableix la Llei IAI són diferents segons que els comptes siguin preexistents (això és, tot compte que estigui obert abans del dia 31 de desembre de 2016) o nous (això és, tot compte obert amb posterioritat al dia 31 de desembre de 2016, és a dir, a partir del dia 1 de gener de 2017), de persones físiques o d'entitats.

Respecte al procés de revisió (*due diligence*) al qual s'han de sotmetre els comptes preexistents amb titularitat de persones físiques, cal destacar el següent:

- D'acord amb la Llei IAI i el CRS que integra, les institucions financeres hauran de procedir a revisar tots els comptes preexistents titularitat de persones físiques. No obstant això, el termini per a fer-ho variarà en funció del saldo dels comptes. Així, per als comptes preexistents amb titularitat de persones físiques amb saldo inferior a 1.000.000 de dòlars el 31 de desembre de 2016, les institucions financeres disposaran de dos anys a comptar des de l'entrada en vigor de la Llei IAI (allò que es coneix en la norma CRS com a comptes de «menor valor»). En la resta de casos, és a dir, comptes preexistents amb titularitat de persones físiques amb saldo superior a 1.000.000 de dòlars (allò que es coneix en la norma CRS com a comptes de «major valor»), el període de revisió és d'un any a comptar des de l'entrada en vigor de la Llei IAI.
- El procediment de *due diligence* té com a objecte identificar la residència a efectes fiscals dels titulars de comptes a través de la informació

que manté i de la qual disposa la institució financera en la seva base de dades. En el cas de comptes el saldo o valor dels quals supera 1.000.000 de dòlars, el procés d'anàlisi ha de ser reforçat a través de processos addicionals que inclouen consultar el gestor personal del client.

D'altra banda, en el moment d'obertura d'un compte nou d'una persona física, entenent-se per compte nou d'acord amb la Llei IAI l'obert a partir del dia 1 de gener de 2017 (en la resta de casos es tractarà de comptes preexistents), l'entitat bancària haurà d'obtenir una declaració del titular del compte (*self-certification*) que li permeti determinar la seva residència fiscal i haurà de verificar la raonabilitat d'aquesta declaració. Aquesta documentació pot adherir-se a la resta de la informació sol·licitada en el procediment d'obertura del compte. Aquesta declaració ha d'incloure el número d'identificació fiscal i el seu contingut ha de ser contrastat amb la informació obtinguda en el moment de l'obertura del compte.

L'entitat bancària podrà confiar en la declaració feta pel client llevat que sàpiga, o tingui raons per a saber, que la declaració és incorrecta o poc fiable. Aleshores procedirà a un test de raonabilitat que es basarà en la informació obtinguda en el moment de l'obertura del compte, incloent qualsevol documentació tenint en compte procediments de prevenció del blanqueig de capitals i del finançament del terrorisme.

Les obligacions de diligència deguda que estableix la Llei IAI (*due diligence*) també s'hauran de dur a terme per als comptes amb titularitat d'entitats, en relació amb els quals les entitats hauran d'establir la residència fiscal, qualificar-les d'actives o passives i, en el darrer cas, determinar la residència de les persones que n'exerceixen el control.

En el cas dels comptes oberts a nom d'entitats, també existeixen uns procediments de revisió i diligència deguda diferents en funció de si el compte és preexistent o és nou.

Així, els comptes preexistents amb titularitat d'entitats estan subjectes a un procediment de diligència deguda amb les característiques següents:

- La norma CRS no exigeix a les institucions financeres la revisió dels comptes preexistents d'entitats el saldo o valor dels quals no excedeixi els 250.000 dòlars.
- Durant el procediment de *due diligence* dels comptes preexistents, les institucions financeres han d'identificar la residència fiscal de l'entitat titular del compte, ja sigui a través d'informació pública o bé obtinguda en aplicació dels procediments denominats «coneix el teu client» conforme a la legislació contra el blanqueig de capitals vigent.

- Sempre que l'entitat titular del compte no estigui subjecta a comunicació, la institució financera ha de determinar si és activa a partir de la informació de la qual disposi. Si l'entitat és passiva, addicionalment haurà de verificar i esbrinar qui són les persones de control i si són persones subjectes a comunicació. En els comptes el saldo o valor dels quals sigui de més d'1.000.000 de dòlars, la institució financera estarà obligada a obtenir una declaració de les persones que exerceixin el control sobre la seva residència.

D'altra banda, la revisió dels comptes nous amb titularitat d'entitats requereix que les institucions financeres sol·licitin, en el moment de l'obertura, una declaració que determini la residència fiscal de l'entitat. Tal com succeeix amb les persones físiques, aquesta informació haurà de ser contrastada amb aquella de què disposi la institució financera. Si durant l'obertura de compte es conclou que l'entitat no és de les que estan subjectes a comunicació, la institució financera ha de determinar:

- Si l'entitat és una institució financera o una entitat activa, cas en el qual el compte no estarà subjecte a comunicació, a través de la informació disponible, ja sigui perquè figura en els seus registres o perquè és pública.
- Si l'entitat és passiva, i llavors ha d'identificar les persones que n'exerceixen el control a partir dels procediments denominats «coneix el teu client» conforme a la legislació contra el blanqueig de capitals vigent.
- Si les persones que exerceixen el control de l'entitat passiva estan subjectes a comunicació mitjançant l'obtenció d'una declaració.

D'acord amb allò exposat anteriorment i partint de la Llei IAI i estàndard CRS, les institucions financeres han d'identificar el beneficiari efectiu del compte, les estructures passives i les persones que les controlen.

La informació bancària dels clients serà confidencial en virtut de l'obligació de protecció de dades i del principi d'especialitat que caracteritza l'estàndard CRS que recull la Llei IAI i que vincula les autoritats competents. La informació del client serà emprada per als propòsits del CRS, és a dir, per a la determinació de la correcta tributació del contribuent.

En aquest sentit, Andorra no solament garantirà la protecció de dades, sinó que es podrà negar a intercanviar informació amb un estat participant quan aquest no compleixi els estàndards de confidencialitat establerts per l'OCDE.

3.7. Lloc, forma i termini de la comunicació automàtica d'informació

La Llei IAI, en el seu article 6, regula el lloc, la forma i el termini de la comunicació d'informació.

Es preveu que la comunicació d'informació a què fa referència la Secció I de l'Annex I tindrà caràcter anual i s'efectuarà de manera telemàtica fins al 30 de juny següent a l'any natural a què es refereix la comunicació, en la forma, lloc i termini que es determini mitjançant decret del Ministeri de Finances. Així, aquest ministeri haurà de configurar un sistema de comunicació d'informació telemàtic basat en el XML Schema. Els treballs de creació del sistema informàtic que permeti l'intercanvi automàtic d'informació estan actualment en curs.

La Llei estableix que el Ministeri de Finances transmet la informació requerida a les autoritats competents dels corresponents estats en el termini que estableixi l'acord o conveni internacional aplicable. En el cas de l'Acord entre la Unió Europea i el Principat d'Andorra relatiu a l'intercanvi automàtic d'informació de comptes financers per millorar el compliment tributari internacional, signat el 12 de febrer de 2016, el termini per a comunicar la informació és de nou mesos a comptar des del final de l'any natural a què es refereix la informació (fins al 30 de setembre).

3.8. Intercanvi d'informació amb sol·licitud prèvia

La Llei IAI (en el seu article 7) preveu l'obligació d'intercanviar informació amb sol·licitud prèvia. L'intercanvi d'informació amb sol·licitud prèvia previst correspon a l'estàndard OCDE que defineix l'article 26 del Model de conveni tributari sobre la renda i sobre el patrimoni.

La Llei IAI estableix que l'intercanvi d'informació amb sol·licitud prèvia s'efectuarà en els termes i les condicions de la Llei 10/2017, del 25 de maig, d'intercanvi d'informació mitjançant sol·licitud prèvia i d'intercanvi d'informació espontani en matèria fiscal.

Farem notar que la Llei especifica que la informació intercanviada d'una manera automàtica amb altres estats en aplicació de les seves disposicions no podrà fonamentar sol·licituds d'informació relatives a períodes impositius iniciats amb anterioritat a l'1 de gener de 2017 o, en el cas que no hi

hagi període impositiu, a obligacions fiscals generades amb anterioritat a aquesta data. D'aquesta manera, el legislador vol evitar qualsevol efecte retroactiu de la Llei IAI.

3.9. Confidencialitat i protecció de dades

L'article 8 de la Llei IAI estableix que les dades comunicades o obtingudes dins el marc d'acords o convenis internacionals que estableixin un intercanvi d'informació de comptes financers entre altres estats i el Principat d'Andorra es consideren confidencials i s'han de protegir de la mateixa manera que les obtingudes en virtut de la legislació nacional de cada estat i, en la mesura necessària per a la protecció de les dades personals, de conformitat amb la legislació nacional aplicable i les salvaguardes que pugui especificar l'Estat que comuniqui la informació en aplicació de la seva legislació interna.

Així mateix, la Llei IAI disposa que la informació tractada de conformitat amb ella es conservarà durant un temps no superior al necessari per assolir les finalitats dels acords o convenis internacionals aplicables i, en qualsevol cas, durant un termini que no superarà el de prescripció de les obligacions tributàries que regula la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari. L'apartat 1 de l'article 54 de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, estableix que el termini de prescripció en matèria tributària és de tres anys.

La Llei IAI fa referència al principi d'especialitat, que implica que aquelles informacions transmeses o rebudes en virtut d'aquesta llei només poden ser comunicades a les persones i autoritats (inclosos els tribunals i autoritats administratives i de supervisió) que estiguin concernides per la determinació, la recaptació o el cobrament d'impostos del territori.

3.10. Règim de comprovació

L'apartat 1 de l'article 9 de la Llei IAI estableix que les obligacions de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers establertes per aquesta llei tenen la naturalesa d'obligacions tributàries. La comprovació del seu compliment està subjecta a les normes relatives al procediment d'inspecció de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari, i s'hi regeix. Aquest article dona compliment al mandat de la Secció IX.A.3 de la Norma Comuna de Declaració,

que estableix que els estats han de disposar de procediments administratius que verifiquin el compliment per part de les institucions financeres obligades a comunicar informació de les disposicions sobre comunicació i diligència deguda.

Als efectes de donar compliment al règim de comprovació d'aquesta llei, i prenent en consideració les capacitats actuals de l'Administració tributària, s'articula un sistema de control *ex ante* similar a l'utilitzat per la normativa de prevenció del blanqueig de capitals i contingut a l'article 52.1.a) de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de fons producte de la delinqüència internacional i contra el finançament del terrorisme, del 29 de desembre de 2000. Així, s'estableix l'obligació de les institucions financeres andorranes de comunicar informació i presentar anualment al Ministeri de Finances un informe d'una entitat auditora externa que certifiqui el compliment de les seves obligacions. Aquest informe es presentarà durant el segon semestre natural posterior al termini que estableix l'article 7 de la Llei per la comunicació automàtica d'informació sobre comptes financers.

Per a les institucions financeres que disposin d'auditors externs, l'informe pot ser redactat pels auditors externs mateixos amb el vistiplau previ del Ministeri de Finances.

El Ministeri de Finances pot sol·licitar la informació complementària i els aclariments que consideri oportuns sobre el contingut de l'informe de l'entitat auditora. Cal dir que aquest apartat pren en consideració l'article 4 del Decret del 2 de desembre de 2015 pel qual es regula el contingut de l'informe de l'entitat auditora externa en relació amb les rendes del capital mobiliari subjectes a l'impost sobre la renda de les persones físiques satisfetes per les entitats financeres i asseguradores.

3.11. Règim sancionador

La Llei, en el seu article 10, preveu un règim sancionador en els termes que a continuació detallem.

Es qualifica l'incompliment de les obligacions de comunicació i diligència deguda que estableix aquesta llei com una infracció del deure de subministrar dades, informes o antecedents amb transcendència tributària, en els termes que estableix la lletra c) de l'apartat 2 de l'article 127 de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari. La quantificació de les sancions es determina en els termes que estableix la lletra c) de l'apartat 2 de l'article 128 de la mateixa llei.

Es tipifica com a infracció tributària especial la conducta consistent a adoptar pràctiques dirigides a eludir els procediments de comunicació d'informació i de diligència deguda que estableix aquesta llei. Aquesta nova infracció té un caràcter d'antielusió, considerant així el doble mandat que estableix la Secció IX de la Norma Comuna de Declaració, a saber: que es disposi de normes que impedeixin que les institucions financeres, persones o intermediaris adoptin pràctiques dirigides a evitar les obligacions de comunicació i de diligència deguda i que, a més, les disposicions per evitar l'incompliment de la Llei siguin efectives. La quantia màxima de la sanció és de 250.000 euros, i les sancions es graduaran d'acord amb els criteris que estableix la Llei IAI (el grau de culpabilitat del subjecte infractor i la gravetat i la durada dels fets i les sancions fermes en via administrativa que li hagin estat imposades durant els últims cinc anys). Farem notar que el llinar quantitatiu coincideix amb el de països de l'entorn europeu i de l'OCDE com ara Luxemburg i Suïssa.

Com a clàusula de tancament, la Llei (en l'apartat 3 de l'article 10) fa una remissió a les disposicions sobre dret sancionador i procediment contingudes al Títol IV de la Llei 21/2014, del 16 d'octubre, de bases de l'ordenament tributari, relatiu a la potestat sancionadora i, subsidiàriament, al Codi de l'Administració del 29 de març de 1989.

Convé precisar que la competència per a la tramitació de l'expedient sancionador i la imposició de sancions correspon, en tot cas, al Ministeri de Finances.

3.12. Comentaris a les disposicions de la Llei IAI

A. Disposició transitòria única. Terminis per a la primera comunicació automàtica d'informació relativa a comptes preexistents.

La disposició transitòria única és aplicable a les jurisdiccions amb les quals l'IAI és aplicable des de l'1 de gener de 2017, és a dir, els vint-i-vuit estats membres de la Unió Europea i Gibraltar i els incorporats per la Llei 29/2017. Aquesta disposició especifica els terminis màxims per a la primera comunicació automàtica d'informació relativa a comptes preexistents amb vinculació als terminis màxims per a la identificació de comptes preexistents que regulen la Secció III i la Secció V de l'Annex I. Així, els terminis màxims per a la primera comunicació dels comptes seran els següents:

- a) Comptes preexistents de major valor amb titularitat de persona física: fins al 30 de juny de 2018.

- b) Comptes preexistents de menor valor amb titularitat de persona física: fins al 30 de juny de 2019.
- c) Comptes preexistents amb titularitat d'entitats: fins al 30 de juny de 2019.

B. Disposició derogatòria única. Derogació de la Llei 11/2005, del 13 de juny, i règim transitori.

L'apartat 1 de la disposició derogatòria única deroga la Llei 11/2005, del 13 de juny, d'aplicació de l'Acord entre el Principat d'Andorra i la Comunitat Europea relatiu a l'establiment de mesures equivalents a les previstes a la Directiva 2003/48/CE del Consell en matèria de fiscalitat dels rendiments de l'estalvi en forma de pagament d'interessos. A més, estableix un règim transitori per a les obligacions dels agents pagadors (quant a les retencions practicades el 2016) i del Principat d'Andorra (quant a la transferència de les retencions el 2017). També s'estableix que l'intercanvi d'informació amb sol·licitud prèvia que regula el Capítol V de la Llei 11/2005 serà aplicable a les sol·licituds referides a les conductes definides al seu article 12 anteriors a l'entrada en vigor d'aquesta llei.

Així mateix, aquesta disposició derogatòria (en el seu apartat 2) estableix que el deure de secret establert a l'article 11 de la Llei 11/2005 es manté amb posterioritat a la derogació normativa establerta per l'apartat anterior.

C. Disposició final primera. Intercanvi automàtic d'informació en aplicació del Conveni Multilateral OCDE.

Aquest article estableix el règim d'activació bilateral de l'intercanvi automàtic d'informació entre Andorra i els estats signataris del Conveni multilateral OCDE i de l'Acord multilateral d'intercanvi automàtic d'informació en matèria tributària entre autoritats competents, en termes idèntics a l'article 7 de l'últim dels convenis.

Així, el Ministeri de Finances, com a autoritat competent i en aplicació del procediment que estableix l'article 7 del MCAA, comunica al Secretariat de l'OCDE, que en coordina l'aplicació, els estats amb els quals té intenció d'intercanviar automàticament informació amb aplicació de l'estàndard comú OCDE de les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers.

Per a l'intercanvi automàtic d'informació es requereix que els estats compleixin els requisits que preveu el MCAA i que es reproduïen a continuació:

- a) Que estigui en vigor la legislació necessària per a aplicar l'estàndard comú OCDE de les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers, precisament la data d'efecte pertinent en relació amb els comptes preexistents, els comptes nous, i per a l'aplicació o conclusió dels procediments de comunicació i de diligència deguda.
- b) Que siguin aplicables un o més mètodes de transmissió de dades compatibles amb el sistema de transmissió de dades emprat pel Principat d'Andorra.
- c) Disposar de mesures adequades per a garantir la confidencialitat requerida i que es compleixin els estàndards per a la protecció de dades.

Es requereix igualment una valoració de les relacions bilaterals amb el Principat d'Andorra i de l'estabilitat política del país, del respecte pels drets humans i dels principis de l'estat de dret.

D'altra banda, també es tindrà en compte que aquests estats permetin l'accés al seu mercat financer a les entitats operadores del mercat financer del país.

Adicionalment, al marge de l'instrument multilateral que constitueix el MCAA, el Ministeri de Finances pot negociar acords bilaterals amb altres estats part del Conveni multilateral OCDE per a l'intercanvi automàtic d'informació amb l'aplicació de l'estàndard comú OCDE de les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers.

L'intercanvi d'informació automàtica amb l'aplicació d'acords bilaterals requereix, també en aquest cas, que els estats compleixin els requisits previstos a l'apartat 1 d'aquesta disposició.

La incorporació a la llista dels estats amb els quals s'intercanviarà automàticament informació dins el marc del MCAA, així com l'adopció d'acords bilaterals amb altres estats, requereix en tots els casos l'aprovació per part del Consell General, d'acord amb el procediment legislatiu escaient.

El Ministeri de Finances haurà de publicar al BOPA, d'una manera periòdica i almenys un cop a l'inici de cada any natural, la llista dels estats amb els quals s'efectua intercanvi automàtic d'informació amb l'aplicació de l'estàndard comú OCDE de les normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers, amb la indicació de la data des de la qual s'aplica l'intercanvi per a cada estat.

S'inclou, en aquest dispositiu, la possibilitat que el Ministeri de Finances suspengui l'intercanvi automàtic d'informació quan, per qualsevol motiu,

no es compleixin els requisits que s'estableixen a l'apartat 1 de la DF primera de la Llei 19/2016. La funció de control d'aquest compliment recau en el Ministeri de Finances, així com l'obligació d'informar, per mitjà d'un comunicat tècnic, a les entitats obligades a comunicar informació que no hauran de comunicar-la als estats concernits.

D. Disposició final segona. Entrada en vigor.

La disposició final segona estableix que la Llei entrarà en vigor l'1 de gener de 2017. A més, regula l'àmbit d'aplicació temporal de les peticions d'informació amb sol·licitud prèvia considerades a l'article 7.

Finalment, s'especifica que la informació intercanviada d'una manera automàtica amb altres estats en aplicació de les disposicions d'aquesta llei no podrà fonamentar sol·licituds d'informació relatives a períodes impositius iniciats amb anterioritat a l'1 de gener de 2017 o, en el cas que no hi hagi període impositiu, a obligacions fiscals generades amb anterioritat a aquesta data. D'aquesta manera, es vol limitar qualsevol efecte retroactiu.

E. Annex I. Normes de comunicació i diligència deguda relatives a la informació sobre comptes financers.

L'Annex I transposa a l'ordenament jurídic andorrà l'estàndard OCDE relatiu a l'intercanvi automàtic d'informació sobre comptes financers en matèria fiscal (Norma Comuna de Declaració-CRS).

F. Annex II. Normes complementàries relatives a la comunicació d'informació i a la diligència deguda per a la informació sobre comptes financers.

L'Annex II recull algunes de les qüestions que l'OCDE ha identificat que necessiten un desenvolupament reglamentari addicional. Aquests aspectes es contenen al paràgraf 18 (Substantive additional detail) del *CRS Implementation Handbook*, publicat per l'OCDE el 7 d'agost de 2015. Aquesta regulació addicional s'incorpora com l'Annex II de l'Acord entre la Unió Europea i el Principat d'Andorra relatiu a l'intercanvi automàtic d'informació de comptes financers per millorar el compliment tributari internacional, signat el 12 de febrer de 2016. L'Annex II consta dels apartats següents:

1. Canvi de circumstàncies.
2. Declaració per a comptes nous d'entitat.
3. Residència d'una institució financera.
4. Compte mantingut.

5. Fideïcomisos que són ENF passives.
6. Adreça de la seu principal d'una entitat.

3.13. Estats amb els quals Andorra intercanviarà automàticament informació

En un primer moment, la Llei 19/2016 preveia un intercanvi d'informació amb els estats membres de la Unió Europea, vint-i-nou jurisdiccions tenint en compte Gibraltar.

Amb l'entrada en vigor de les lleis 29/2017 i 30/2017, la llista dels estats amb els quals Andorra intercanviarà informació s'amplia d'una manera significativa. Aquestes jurisdiccions són:

- a) Aquelles jurisdiccions que tinguin un acord amb la Unió Europea que preveu un intercanvi automàtic d'informació. S'hi inclouen Liechtenstein, Mònaco i San Marino. Cal dir que, pel que fa al cas de Suïssa, el Consell Federal ha aprovat i publicat el Missatge sobre l'intercanvi automàtic d'informació relativa a comptes financers amb quaranta-un estats, entre els quals es troba Andorra. Aquest intercanvi es faria el 2019 amb informació del 2018.
- b) Aquelles jurisdiccions amb les quals hi ha en vigor un acord d'intercanvi d'informació tributària.
- c) Les jurisdiccions amb les quals hi ha en vigor un conveni per evitar la doble imposició (CDI).
- d) Estats del G20 i estats i territoris que disposen de places financeres d'importància sectorial o regional. Per a aquests, la informació seria del 2018, amb el primer enviament d'informació el 2019.

Posteriorment, amb l'entrada en vigor de la Llei 19/2018, del 26 de juliol, s'incorporen a la llista jurisdiccions amb les quals s'intercanviarà automàticament, durant l'any 2020, informació relativa a comptes financers de l'any 2019, dins el marc del MCAA. Com ja s'ha apuntat anteriorment, d'acord amb l'apartat tercer de la disposició final primera de la Llei 19/2016, del 30 de novembre, d'intercanvi automàtic d'informació en matèria fiscal, aquesta llista requereix l'aprovació del Consell General.

L'objectiu d'aquesta llei és intercanviar informació d'una manera automàtica l'any 2020 amb les vint-i-dues jurisdiccions i estats que s'indiquen a continuació:

- a) Estats del G-20 (Turquia), països membres de l'OCDE (Nova Zelanda) i països membres del Global Forum on Tax Transparency (Azerbaidjan, Nauru, Pakistan, Belize, Ghana, Líban, Niue, Albània i Nigèria).
- b) Estats i territoris que tenen places financeres d'importància sectorial o regional (Panamà, Saint Christopher i Nevis, Anguila, les Bahames, Bahrain, Barbados, Illes Marshall, Qatar, Saint Lucia, Singapur, Saint-Martin).

Com hem exposat anteriorment, la inclusió de nous països a l'intercanvi d'informació automàtic per part del Govern d'Andorra haurà d'ésser aprovat i ratificat pel Consell General.

Farem notar que en la Llei 30/2017, que incorpora trenta-dos estats més en l'intercanvi automàtic d'informació, s'implementa també l'opció del *wider approach*, a diferència de l'opció de la Llei 19/2016, en què s'aplicava el *narrow approach*, en el qual la revisió dels comptes financers preexistents ha de tenir lloc durant l'any següent en els casos de comptes titularitat de persona física de major valor, o al cap de dos anys en el supòsit de comptes amb titularitat de persona física de menor valor i aquells amb titularitat de persona jurídica, a partir de la vigència de l'intercanvi automàtic d'informació amb una altra jurisdicció. Per defecte, aquesta és l'opció que inclou el CRS i que, a més a més, té en consideració l'acord d'Andorra amb la Unió Europea que es va signar el 12 de febrer de 2016. En aplicació d'aquesta opció, tots els comptes oberts en el moment de l'entrada en vigor del *wider approach* són considerats comptes preexistents, mentre que els oberts amb posterioritat seran comptes nous, sense tenir en compte que el seu titular sigui o no resident fiscal en alguna jurisdicció amb la qual Andorra intercanvia informació en matèria fiscal d'una manera automàtica. L'objectiu del *wider approach* és permetre a les entitats obligades identificar els seus clients una sola vegada.

4. Llei 10/2017, del 25 de maig, d'intercanvi d'informació mitjançant sol·licitud prèvia i d'intercanvi d'informació espontani en matèria fiscal

4.1. Introducció i comentaris generals

El procés d'adopció, per part d'Andorra, dels estàndards internacionals de l'OCDE té el seu origen en la Declaració de París, del 10 de març del 2009, que recollia la voluntat del Principat de començar un procés de reforma legislativa a l'efecte d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia de conformitat amb l'article 26 del Conveni de l'OCDE.

El 7 de setembre de 2009, el Consell General va adoptar la Llei 3/2009 d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia. Els articles 8 i 10 van ser posteriorment modificats amb la Llei 12/2014, del 26 de juny. La norma va permetre la signatura d'acords d'intercanvi d'informació amb sol·licitud prèvia.

Fins ara, Andorra ha signat acords d'intercanvi d'informació fiscal (Tax Information Exchange Agreements-TIEA), a més de convenis per evitar la doble imposició (CDI). Aquests últims s'han pogut signar gràcies al nou marc legal i fiscal del Principat.

Els països signataris de l'Acord d'intercanvi amb la Unió Europea i del Conveni multilateral de l'OCDE i del Consell d'Europa sobre assistència administrativa mútua en matèria fiscal tindran a la seva disposició tres bases legals per a sol·licitar informació: l'article 5 de l'Acord amb la Unió Europea, l'article 5 del Conveni relatiu a l'assistència administrativa mútua en matèria fiscal i, si escau, la clàusula d'assistència administrativa d'un conveni per evitar la doble imposició (CDI). El contingut i l'abast d'aquesta obligació correspon a la norma de l'OCDE, precisada a l'article 5 del Model TIEA i a l'article 26 del Model de conveni de l'OCDE. Andorra ja estableix aquests estàndards en els acords d'intercanvi d'informació i els convenis per evitar la doble imposició signats fins avui.

Atesa la rellevància dels acords i convenis internacionals subscrits, i tenint en compte l'experiència d'Andorra en l'aplicació de la Llei 3/2009, es va considerar oportú redactar una nova llei que incorporés d'una manera coherent i clara tots els canvis normatius que cal dur a terme, posés al dia la normativa en relació amb l'intercanvi d'informació en matèria fiscal mitjançant sol·licitud prèvia i introduís l'intercanvi espontani d'informació. Aquests canvis es recullen en la Llei 10/2017, del 25 de maig, d'intercanvi d'informació mitjançant sol·licitud prèvia i d'intercanvi d'informació espontani en matèria fiscal que deroga la Llei 3/2009.

Finalment, l'Acord entre el Principat d'Andorra i la Unió Europea relatiu a l'intercanvi automàtic d'informació sobre comptes financers per millorar el compliment fiscal (Acord UE), signat pel Principat d'Andorra el dia 12 de febrer de 2016 i aprovat pel Consell General en sessió del dia 20 d'octubre de 2016, incorpora canvis significatius dins el marc de l'intercanvi d'informació en matèria fiscal mitjançant sol·licitud prèvia amb els estats membres de la Unió Europea. L'Acord UE va entrar en vigor l'1 de gener del 2017.

Aquest text legal estableix un nou marc jurídic en les relacions del Principat d'Andorra amb tercers països en matèria d'intercanvi d'informacions, però té en compte, sobretot, qüestions clau en relació amb els mecanismes de respecte a la confidencialitat dels clients de la plaça financera andorrana:

- La petició d'informació s'ha de fer sota demanda justificada i fonamentada i, per tant, preveu garanties a tal efecte; per exemple, estableix una limitació per obtenir o proporcionar informació que l'Estat requeridor no pogués obtenir en virtut de la seva pròpia legislació.
- Es fixa un procediment de notificació i la possibilitat d'oposar-se a la demanda de sol·licitud d'informació formulant un recurs d'oposició degudament motivat davant l'autoritat competent.
- S'estableix la no retroactivitat, és a dir, s'assenta el principi de no donar informació que faci referència a situacions anteriors a l'entrada en vigor de cada acord o conveni internacional que Andorra signi.
- Queden prohibides les *fishings expeditions*, és a dir, les sol·licituds col·lectives i generalitzades d'informació o aquelles que siguin especulatives o aleatòries.
- Es garanteix la confidencialitat i es recull el principi de *level playing field* —mateixes regles de joc— en relació amb altres acords o convenis internacionals que s'hagin signat prèviament.
- S'inclouen les demandes grupals, enteses com les sol·licituds d'intercanvi d'informació sobre dues o més persones que han actuat amb

un model de comportament idèntic i que són identificables amb dades precises.

- S'inclou la modalitat d'intercanvi d'informació d'una manera espontània; en aquest cas, l'Estat informant presumeix, basant-se en les informacions de què disposa, un possible interès tributari per part de l'altre estat.

A més, l'intercanvi d'informació a demanda, responent a peticions justificades i fonamentades, es farà efectiu per als exercicis fiscals que comencin amb posterioritat a l'entrada en vigor de cada acord bilateral o conveni internacional signat, és a dir, després de la darrera notificació de ratificació pels respectius parlaments dels estats signataris, més un període addicional, generalment de tres mesos, en els casos en què s'hagi establert aquest període. Per exemple: si un acord és ratificat pels respectius parlaments dels països signants el 2 de juny de 2011 i a un període addicional de tres mesos, l'acord entrarà en vigor el 2 de setembre de 2011 i serà efectiu durant l'exercici fiscal 2012, és a dir, a partir de l'1 de gener de 2012.

Aquesta llei estableix una nova modulació del secret bancari que, tal com ja té declarat el Tribunal Constitucional d'Andorra en el seu Aute del 13 de juliol del 2001, «no és ni molt menys absolut a Andorra, ni únicament pot ser aixecat per l'article 145 del Codi Penal». Per tant, la Llei 3/2009 modifica parcialment la normativa que protegeix el secret professional del banquer i, en conseqüència, el secret bancari.

Amb la Llei 10/2017 es tracta d'adoptar els principis per a l'intercanvi d'informació en matèria tributària continguts en el model de conveni fiscal redactat per l'OCDE. La Llei, com es veurà més endavant, recull com a principis inspiradors els que estableix l'article 26 d'aquell model, en el seu text del 17 de juliol de 2008.

La posada en pràctica durant aquests vuit anys de la Llei 3/2009 d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia ha posat en relleu certes mancances que cal esmenar i completar per complir amb les obligacions internacionals concretes al seu dia, seguint el compromís de cooperació internacional en matèria d'intercanvi d'informació en matèria fiscal, i per respectar els criteris i la interpretació en constant evolució que d'aquests compromisos i del referit estàndard internacional en fa l'OCDE (això és el que es coneix com a interpretació dinàmica dels convenis en aquest àmbit).

Precisarem que el Principat va ser sotmès a un procés de «fast-track procedure» de l'OCDE per al mes de juny de 2017 i que tenia per finalitat obtenir una valoració de «largely compliant» per evitar que Andorra fos a la

l·lista de països no cooperants que aquell organisme internacional emetria i publicaria durant el mes de juliol de 2017. Per aquest motiu, Andorra havia d'adaptar el seu marc normatiu (la Llei 3/2009 i el seu Reglament) al que disposaven els Terms of Reference de l'OCDE del 2010. Així mateix, a finals de l'any 2017, hi va haver una avaluació ordinària de l'OCDE (Peer Review Phase 3) en què es demanava a les jurisdiccions que tinguessin adaptats els Terms of Reference de l'OCDE del 2016. Aquestes avaluacions van suposar la modificació de la Llei 3/2009 existent.

Per a la redacció d'aquests comentaris i apunts hem considerat particularment el marc jurídic següent (en endavant, marc jurídic):

- Llei 10/2017, del 25 de maig, d'intercanvi d'informació mitjançant sol·licitud prèvia i d'intercanvi d'informació espontani en matèria fiscal (Llei 10/2017).
- Els acords d'intercanvi d'informació signats per Andorra.
- Addicionalment, el desenvolupament dels criteris d'aplicació de la Llei 10/2017 requereix considerar els diferents documents de l'OCDE que constitueixen l'estàndard internacional OCDE en matèria d'intercanvi d'informació en matèria tributària (ex.: *Peer review process, Handbook for Assessors and Jurisdictions*, Model Acord OCDE abril 2002 sobre l'intercanvi d'informació en matèria tributària, article 26 —darrera versió—, sobre l'intercanvi d'informació en matèria tributària, del Model de Conveni de l'OCDE *Model Tax Convention on Income and Capital*, de juliol de 2008, i els comentaris OCDE al referit conveni, entre altres documents).

Farem notar que la Llei 3/2009 indica en la seva exposició de motius que recull com a principis inspiradors els de l'OCDE i, en conseqüència, a efectes d'interpretació de la norma, caldrà tenir-los presents.

És important assenyalar que el Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, Sala Administrativa, en les seves sentències del 9 d'octubre de 2014 (Sentència 37/2014), del 20 de novembre de 2015 (Sentència 75-2015) i del 16 de desembre de 2016 (Sentència 104-2016), s'ha pronunciat en aquest sentit. També ho fa en l'aute del 21 de novembre de 2014 (Aute 35-2014). És rellevant assenyalar el caràcter evolutiu d'aquest estàndard OCDE d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia i que, per tant, s'hauran de considerar els comentaris OCDE que siguin vigents en cada moment (això és el que es coneix com a interpretació dinàmica del Model de Conveni OCDE tenint en compte les futures modificacions dels comentaris que periòdicament aprova el comitè d'assumptes fiscals de l'OCDE). En aquesta línia s'ha pronunciat el Tribunal Superior de Justícia,

Sala Administrativa, en la seva sentència del 20 de novembre de 2009 (Sentència 75-2015).

- Referents de dret comparat i, molt especialment, els casos suís i luxemburguès.
- Hem considerat també la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, Sala Administrativa, en les sentències que s'han pronunciat sobre qüestions relatives a l'aplicació de la Llei 3/2009 (la jurisprudència andorrana en aquesta matèria).

4.2. Objecte i àmbit d'aplicació de la Llei 10/2017

La Llei 10/2017 regula els principis generals d'aplicació dins el marc de l'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia i d'intercanvi d'informació espontani entre Andorra i els estats amb els quals es conclou ja sigui un acord d'intercanvi d'informació, a nivell administratiu, en matèria fiscal (AII), o un conveni per eliminar les dobles imposicions (CDI), amb clàusules d'intercanvi d'informació.

Segueix els principis de transparència i intercanvi d'informació desenvolupats per l'OCDE i, en particular, els que estableix l'article 26 del Model OCDE de conveni relatiu a la tributació de la renda i el patrimoni de l'OCDE.

Els impostos objecte d'aquesta llei són els definits en cada respecte acord o conveni d'intercanvi d'informació o conveni per eliminar les dobles imposicions concluses, seguint sempre les condicions prescrites en el Model de conveni OCDE.

4.3. Consideracions relatives a la qüestió de la irretroactivitat

La Disposició final segona de la Llei 10/2017 estableix la no retroactivitat dels acords o convenis internacionals que se signin amb tercers estats.

Aquesta disposició ha de ser llegida i considerada juntament amb el principi de no retroactivitat de les disposicions restrictives dels drets individuals (dret a la confidencialitat) que preveu la Constitució del Principat d'Andorra.

- Disposició final segona de la Llei 10/2017.

Disposició final segona. Àmbit temporal d'aplicació de la Llei.

Les disposicions d'aquesta Llei s'apliquen a les sol·licituds d'intercanvi d'informació mitjançant sol·licitud prèvia corresponent als períodes impositius que comencin, o quan no hi hagi període impositiu, a les obligacions fiscals que es generin a partir de la data prevista en l'acord o conveni internacional corresponent sobre la base del qual se sol·licita la informació.

Pel que fa a les demandes grupals, s'aplica a les sol·licituds que facin referència a períodes impositius que comencin a partir de la data d'entrada en vigor d'aquesta Llei o després d'aquesta data, o quan no hi hagi període impositiu, a les obligacions fiscals que s'hagin generat a partir de la data d'entrada en vigor d'aquesta Llei o després d'aquesta data.

- Article 3.2 de la Constitució del Principat d'Andorra, del 14 de març de 1993.

2. La Constitució garanteix els principis de legalitat, de jerarquia, de publicitat de les normes jurídiques, de no retroactivitat de les disposicions restrictives de drets individuals o que comportin un efecte o estableixin una sanció desfavorables, de seguretat jurídica, de responsabilitat dels poders públics i d'interdicció de tota arbitrarietat.

- Sentència del Tribunal Constitucional del 15 de març de 1994 en relació amb el recurs 93-1-L.

En els termes del seu article 3.2, la Constitució garanteix el principi «de no retroactivitat de les disposicions restrictives de drets individuals o que comportin un efecte o estableixin una sanció desfavorables», com també el principi de seguretat jurídica.

La llei no pot, sense atemptar contra aquests principis, col·locar el titular d'un dret individual en una situació menys favorable pel període anterior a la seva publicació.

Per contra, la llei, per al període posterior a la seva publicació, pot subordinar el manteniment d'una situació objectiva anterior, atribuïda originàriament o adquirida, a una nova obligació, a condició, tanmateix, de deixar als titulars d'aquesta situació un termini raonable per complir aquesta obligació, en defecte del qual aquesta nova exigència seria arbitrària.

- Article 14 de la Constitució del Principat d'Andorra, del 14 de març de 1993.

Es garanteix el dret a la intimitat, a l'honor i a la pròpia imatge. Tothom té dret a ésser protegit per les lleis contra les intromissions il·legítimes en la seva vida privada i familiar.

Aquestes disposicions legals, així com el marc jurídic exposat i vigent al Principat, permeten sostenir d'una manera raonable l'aplicació no retroactiva

dels acords i convenis bilaterals signats per Andorra dins el marc de peticions d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia i demandes grupals.

Amb tot, es plantegen diversos comentaris i qüestions. Determinats acords signats per Andorra en matèria d'intercanvi d'informació tributària amb sol·licitud prèvia (TIEA) estableixen, fins i tot, un règim d'irretroactivitat més garantista que l'establert per la mencionada Llei 10/2017; és el cas d'Àustria i Liechtenstein.

S'ha d'observar que, en el cas de l'acord amb Àustria, l'article 5 no exigeix que la sol·licitud tramesa per l'Estat mencioni els exercicis o període temporal a què es refereix. Aquest requisit és particularment transcendent als efectes de verificar que els eventuais requeriments d'informació es refereixin a exercicis no exclosos de l'àmbit temporal que regula l'article 11 de l'acord. Així, entenem que les sol·licituds d'intercanvi d'informació hauran d'assenyalar, en tot cas, els exercicis a què es refereixin.

Altres acords estableixen un règim dual en funció de la naturalesa de la investigació que motiva la sol·licitud d'intercanvi d'informació, com seria el cas dels signats amb França i Espanya.

(I) Així, la investigació d'assumptes amb transcendència administrativa (infraccions tributàries) no es podrà referir a períodes impositius que comencin abans de l'1 de gener de 2010, o, no existint període impositiu (ex. impost sobre transmissions immobiliàries), a obligacions tributàries anteriors a aquesta data. Per tant, no retroacció.

(II) Quant a les investigacions d'assumptes amb transcendència penal (delictes fiscals), a comptar de la data d'entrada en vigor dels corresponents acords.

En el cas dels acords signats amb França, Espanya, Bèlgica, l'Argentina i Holanda (entre d'altres estats), el Govern d'Andorra i les autoritats respectives d'aquests estats han manifestat explícitament l'efecte no retroactiu de l'acord per a assumptes penals.

Aquesta redacció que estableix un règim dual en funció de la naturalesa de la investigació que motiva la sol·licitud d'intercanvi d'informació, que col·lideix amb la Disposició final segona de la Llei 10/2017, genera, al nostre entendre, un greuge comparatiu amb altres jurisdiccions com Luxemburg, Suïssa i Liechtenstein, i podria constituir un precedent particularment advers a efectes d'interpretacions futures dels acords.

Cal dir, però, que la redacció dels acords signats per Andorra amb San Marino i Mònaco podria permetre una interpretació contrària a la no retroacció.

La interpretació conjunta dels articles 11 i 4.1, apartat *h*, dels acords amb San Marino i Mònaco determina que les sol·licituds d'intercanvi d'informació amb transcendència penal puguin referir-se a qualsevol període no prescrit segons la legislació interna de l'Estat requeridor.

Així es desprèn de la definició del concepte «matèria fiscal penal» (art. 4.1.*h*) com a «toute affaire fiscale faisant intervenir un acte intentionnel, avant ou après l'entrée en vigueur du présent Accord, qui est passible de poursuites en vertu du droit pénal de la Partie requérante».

En el cas de l'acord amb França, tot i no existir aquesta precisió («avant ou après l'entrée en vigueur du présent Accord»), es defineix també el concepte de «matèria fiscal penal» (art. 4.1.*j*) com qualsevol assumpte fiscal que impliqui un acte intencionat que es pugui enjudiciar a França d'acord amb el seu dret penal. Aquesta definició podria permetre argumentar que, pel que fa a investigacions relacionades amb matèria fiscal penal, l'acord és d'aplicació a períodes no prescrits anteriors a la seva entrada en vigor.

Als efectes de disposar d'un referent interpretatiu, s'ha considerat la redacció dels acords signats per França amb les illes del Canal (Jersey i Guernsey) i l'Illa de Man, ja que aquest últim incorpora una redacció idèntica a la de l'acord entre França i Andorra, amb la mateixa diferència respecte als acords amb les illes del Canal que les que presenten els acords d'Andorra amb San Marino i Mònaco.

Les autoritats fiscals de l'Illa de Man, en la seva interpretació, consideren que l'acord és d'aplicació retroactiva pel que fa als assumptes en matèria fiscal penal no prescrits d'acord amb les lleis de França, i que la diferència de redacció amb els acords de les illes del Canal («whether before or after the entry into force of this Agreement») no té rellevància material, ja que l'article que regula l'entrada en vigor de l'Acord és prou explícit respecte a la limitació dels efectes de la retroactivitat als assumptes sense transcendència penal.

Finalment, no es pot pas obviar que l'acord per a l'intercanvi d'informació entre França i Liechtenstein, signat el mateix dia que l'acord entre França i Andorra (22 de setembre de 2009), incorpora un règim d'aplicació temporal diferent al previst entre Andorra i França, establint clarament la irretroactivitat tant en assumptes fiscals penals com administratius. Com es pot observar, el règim acordat per França amb Liechtenstein és equivalent al prèviament acordat amb Suïssa i Luxemburg.

El Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, Sala Administrativa, en la seva sentència del 20 de novembre de 2015, va tenir ocasió de pronunciar-se sobre la qüestió de l'abast temporal de l'Acord d'intercanvi d'informació

en matèria fiscal signat entre Andorra i Espanya. Va reconèixer expressament que l'Acord no comportava cap disposició que permetés una aplicació retroactiva i va vetar que es pogués facilitar informació d'un exercici fiscal anterior a la seva entrada en vigor.

4.4. «No fishing expeditions»

La Llei 10/2017 estableix que en cap cas l'intercanvi d'informació amb sol·licitud prèvia no pot suposar la tramitació de *fishing expeditions* (això és, peticions indiscriminades i no fonamentades, o que siguin especulatives i aleatòries). El acords d'intercanvi d'informació en matèria fiscal signats per Andorra, d'una manera explícita o implícita, ho estableixen en el seu article 5.

Per tant, d'acord amb el marc jurídic exposat, s'estableix que les peticions d'informació han de ser concretes i no generalitzades, han de contenir motius i elements (indicis suficients i raonables) i han de fer referència a una persona concreta. Per tant, no es poden demanar informacions globals ni col·lectives o indeterminades.

Si s'analitza la redacció dels acords signats per Andorra, se'n desprèn el següent:

- L'acord amb Àustria estableix expressament (art. 5.7) que en cap cas l'intercanvi d'informació no pot suposar la tramitació de *fishing expeditions*.
- En canvi, els acords amb Liechtenstein, San Marino, Mònaco i França no tenen en consideració una previsió explícita similar que s'ha de entendre, però, inherent a la redacció, particularment als articles 1 (sol·licitud d'informació previsiblement rellevant) i 5 (requisits que ha de contenir la sol·licitud).

4.5. Requisits. Contingut de les sol·licituds prèvies d'intercanvi d'informació

L'article 5 de la Llei 10/2017 i l'article 5, apartat 5 dels acords requereixen que les sol·licituds formulades siguin com més detallades i precises millor, i estableixen els requisits mínims que hauran de complir les sol·licituds d'intercanvi d'informació per tal d'assegurar que no es duen a terme sol·licituds indiscriminades d'informació (*fishing expeditions*). Han de contenir, almenys:

- a) La identitat de la persona objecte de la petició.

- b) El període objecte de la petició.
- c) Una declaració sobre el tipus d'informació sol·licitada en què consti la natura i la forma com l'Estat requeridor prefereix rebre-la.
- d) La finalitat.
- e) Els motius i elements que permeten pensar que la informació pugui resultar d'interès per a l'administració i l'aplicació de les disposicions fiscals de l'Estat requeridor.
- f) Els motius i elements que permeten pensar que la informació està a l'abast de l'autoritat competent o en la seva possessió o bé que pugui ser obtinguda per una persona que es troba sota la seva jurisdicció.
- g) El nom i la direcció de la persona de la qual es pot pensar que tindria en la seva possessió la informació.
- h) Una declaració que certifiqui que la petició és conforme a les disposicions legislatives i reglamentàries i a les pràctiques administratives de l'Estat requeridor.
- i) Una declaració de l'Estat requeridor que certifiqui que per obtenir la informació sol·licitada ha utilitzat tots els mitjans disponibles en el seu territori.

Respecte als motius i elements que permeten pensar que la informació està a l'abast de l'autoritat competent o en la seva possessió o bé que pugui ser obtinguda per una persona que es troba sota la seva jurisdicció, entenem que constituïran elements suficients qualssevol documents que estableixin i determinin la relació entre la persona concernida i el posseïdor de la informació (com, per exemple, documents bancaris, documents contractuals, extractes, posicions, consums i utilització d'una targeta VISA o un altre mitjà de pagament, transferències o pagaments rebuts d'un banc andorrà, etc.).

4.6. Garanties processals internes. Dret de recurs

La Llei 10/2017 preveu un règim de garanties internes (dret d'oposició) que està regulat a l'article 8.

Els acords amb Liechtenstein (art. 1), França, Àustria, l'Argentina i Holanda (en aquests casos, al darrer paràgraf de l'art. 1) permeten l'aplicació del règim de garanties internes (dret de recurs) que regula l'article 8 de la Llei 10/2017, sobre l'intercanvi d'informació, sempre que no impedeixin o retardin indègudament el procés. No obstant això, el dret de recurs està garantit en virtut del mateix article 8. Segons aquest article, tant la persona

concernida com la posseïdora de la informació poden formular davant de l'autoritat competent un recurs d'oposició degudament motivat.

Farem notar que d'acord amb aquest article de la Llei 10/2017, la interposició del recurs d'oposició inicial i del recurs jurisdiccional de primera i de segona instància suspèn l'execució de la decisió de l'autoritat competent, però cal tenir en compte que la persona concernida i el posseïdor de la informació estan obligats a atendre la sol·licitud i transmetre la informació sol·licitada per l'autoritat competent andorrana en el termini fixat, amb independència del procediment d'oposició que es pugui interposar.

D'altra part, els acords amb Liechtenstein i Àustria no preveuen un règim de terminis concret que permeti delimitar què es considera retard a aquests efectes. L'acord amb França estableix uns terminis temporals fixos per a acusar recepció de la sol·licitud i advertir de possibles defectes, així com per a comunicar la incapacitat d'obtenir la informació sol·licitada.

Els acords amb San Marino i Mònaco no tenen previsions explícites respecte a l'aplicació de les garanties internes al Principat d'Andorra.

Entenem aconsellable que el negociador de l'Estat andorrà, en futures negociacions d'acords d'intercanvi d'informació en matèria fiscal, tingui en compte previsions explícites respecte a l'aplicació de les garanties internes al Principat d'Andorra.

És important assenyalar que el procediment administratiu establert a l'article 8 de la Llei 10/2017 no suposa cap menyscabament ni exclusió de les garanties que el procediment penal andorrà estableix en cas de delictes, que es mantenen en tots els efectes i especialment per a preservar els drets constitucionals a no declarar-se culpable i a no declarar contra si mateix. Aquesta disposició és especialment rellevant per a aquelles peticions d'informació que puguin tenir transcendència penal. A aquest respecte, convé tenir present la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, que s'ha pronunciat reiteradament sobre la invalidesa de les proves obtingudes en procediments administratius tributaris si són emprades amb la finalitat de perseguir penalment el contribuent requerit.

4.7. Possibles actuacions «in situ» de l'autoritat competent de l'Estat requeridor

Tots els acords signats per Andorra fins ara preveuen la possibilitat de portar a terme inspeccions *in situ*, però estan condicionades a l'autorització de l'autoritat andorrana.

Cal precisar, però, que la legislació andorrana no regula actualment aquesta possibilitat.

4.8. Demandes grupals

És a l'article 10 de la Llei 10/2017 on es regulen les demandes grupals. Són aquelles demandes en les qual es tenen identificades dues o més persones que han actuat amb un model de comportament idèntic i que són identificables amb dades precises.

El procediment de tramitació d'aquestes demandes és el mateix que s'aplica en les sol·licituds d'informació amb sol·licitud prèvia i que trobem regulat a l'article 7 de la mateixa Llei —«Procediment de tramitació de la sol·licitud d'intercanvi d'informació per part de l'autoritat competent andorrana»—, i és, doncs, en aquest article on s'exposa el procés que seguirà l'autoritat andorrana quan rebí una sol·licitud d'informació per part d'un altre estat.

Cal fer notar que, en l'apartat 4 d'aquest article, s'incorpora l'obligació per part del posseïdor de la informació de facilitar, en el supòsit que l'autoritat competent no en tingués coneixement, la identitat de la persona concernida i el seu domicili. L'incompliment de tota obligació porta lligada una sanció al posseïdor.

En el mateix punt que en les sol·licituds d'intercanvi d'informació amb sol·licitud prèvia també es preveu el recurs d'oposició a aquestes demandes.

A dia d'avui no s'han rebut demandes grupals i, per tant, no se'n pot comentar el funcionament ni el criteri administratiu que seguirà l'Administració fiscal andorrana.

4.9. Règim sancionador

La Llei 10/2017 també preveu, en l'article 13, un règim sancionador. S'estableixen unes infraccions i sancions pel fet que tota persona degudament requerida per l'autoritat competent desatengui el requeriment rebut o no aporti la informació sol·licitada. A més a més, és constitutiu d'una infracció de violació per part del posseïdor que la informació vulneri el secret decretat per l'autoritat competent.

Les infraccions i sancions establertes en la Llei prescriuen al cap de tres anys comptats des del final del termini fixat per atendre el requeriment o des de la imposició de la sanció.

4.10. Intercanvi espontani d'informació

Tal com hem enunciat al principi, l'intercanvi d'informació espontani és una de les novetats que la Llei 10/2017 incorpora al marc tributari andorrà; més concretament, en l'àmbit de l'intercanvi d'informació en matèria fiscal.

Aquest tipus d'intercanvi d'informació, que trobem regulat a l'article 15 de la Llei 10/2017, es defineix com aquell intercanvi que es du a terme a favor de l'altra part de l'acord i que és rellevant per a aquella part i no ha estat sol·licitat prèviament per l'Estat.

Quan escau l'intercanvi espontani d'informació per aplicació d'acords o convenis internacionals, l'Administració tributària andorrana dirigeix una proposta a l'autoritat competent. Aquesta proposta ha d'incloure la informació i una justificació del motiu de la seva rellevància i el perquè ha de ser objecte d'un intercanvi. Aquesta tipologia d'intercanvi sol ser força efectiva i eficaç, ja que l'Administració tributària obté la informació mitjançant la realització de les seves funcions, com ara els procediments d'inspecció als obligats tributaris.

La Llei menciona un supòsit en el qual no existeix obligació per part del Principat d'Andorra de proporcionar informació per mitjà de l'intercanvi espontani d'informació: és en els casos d'importància menor. S'entén per importància menor quan el cost administratiu per a fer l'intercanvi sigui desproporcionat en relació amb l'import determinat pels impostos potencials o per la possible recaptació que se'n pogués derivar.

4.11. Signatura dels acords d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia

Després de l'aprovació de la primera llei d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia, la Llei 3/2009, entre setembre de 2009 i setembre de 2015, el Govern d'Andorra ha signat convenis bilaterals d'intercanvi d'informació en matèria fiscal amb sol·licitud prèvia (AII) amb vint-i-quatre països i ja han entrat tots en vigor. Aquests països són: Àustria (17/09/2009); Liechtenstein (18/09/2009); Mònaco (18/09/2009); San Marino (21/09/2009); França (22/09/2009); Bèlgica (23/10/2009); l'Argentina (26/10/2009); els Països Baixos (30/11/2009); Portugal (30/11/2009); Espanya (14/01/2010); Suècia, Finlàndia, Noruega, Dinamarca, Islàndia, Groenlàndia i les Illes Fèroe (24/02/2010); Alemanya

(25/11/2010); Austràlia (15/03/2012); Polònia (15/06/2012); la República Txeca (11/06/2013); Suïssa (17/03/2014); la República de Corea (23/10/2014), i Itàlia (22/09/2015).

Tots aquests acords signats, que superen àmpliament el mínim de dotze exigits per l'OCDE, van comportar que el febrer de 2010 aquest organisme internacional inclogués Andorra dins del grup de «jurisdiccions que han implementat substancialment els estàndards fiscals internacionals». En aquest sentit, des de l'OCDE, així com des dels òrgans executius clau en les relacions internacionals del Principat, com ara França i Espanya, s'ha destacat l'esforç i el compromís de les institucions andorranes amb l'objectiu d'adequar-se al nou ordre econòmic.

Fins ara han entrat en vigor tots els acords signats. Farem notar que l'entrada en vigor de l'Acord en matèria fiscal signat entre Andorra i Espanya va permetre al Principat sortir de la llista espanyola de paradisos fiscals.

Finalment, cal recordar que els convenis per eliminar la doble imposició que Andorra signi amb estats amb els quals ja ha signat un acord d'intercanvi d'informació en matèria fiscal substituiran aquests acords.

UNIVERSITAT D'ANDORRA

L'economia andorrana es troba en un moment de transició econòmica cap a un nou model basat en la transparència, l'homologació internacional i l'obertura a la inversió estrangera i a l'exterior. En paral·lel, la fiscalitat del país ha sofert una profunda transformació, passant d'una fiscalitat tradicional, basada quasi íntegrament en els impostos indirectes, a un sistema fiscal més modern, equitatiu i equilibrat, equiparable al dels països del nostre entorn.

Aquest volum presenta les bases sobre les que es forja el sistema fiscal del Principat d'Andorra i el seu desplegament normatiu,

alternant una visió acadèmica amb una visió pragmàtica. Inclou l'estudi tècnic i pràctic de la gestió i la planificació dels tributs estatals i comunals, a més d'abordar l'encaix internacional de la nova fiscalitat andorrana. S'estructura en cinc mòduls, dedicats respectivament a la introducció a la fiscalitat andorrana, a la fiscalitat comunal, als impostos directes sobre els residents fiscals, als impostos indirectes, i finalment, a l'impost sobre la renda dels no residents, els convenis internacionals i l'intercanvi d'informació en matèria fiscal.

9 789992 032244

ISBN 978-99920-3-224-4